AXIS LIBRI

REVISTĂ CULTURALĂ

trimestrială
editată de Biblioteca Județeană „V.A. Urechia“ Galați
Anul VII, Nr. 22, martie 2014

ROMÂNIA
CONSILIUL JUDEȚULUI GALAȚI

2014 - Anul Vasile Alexandrescu Urechia

Vasile Alexandrescu Urechia

(n. 15/27 februarie 1834, Piatra Neamţ – d. 22 noiembrie 1901, Bucureşti)

180 de ani de la naștere

„A vă iubi ţara înseamnă a vă iubi trecutul şi ca să iubiţi trecutul trebuie să-l cunoaşteţi. Răscoliţi dar archivele şi bibliotecile şi în ele veţi învăţa iubirea de ţară...

Vai de poporul care, asemenea grădinarului neînţelept, nu îngrijesce de rădăcinile sale, carele nu are cultul trecutului! Acel popor este din contră plin de vitalitate care continuă tradiţiunea străbună şi în desvoltarea sa către viitor se inspiră din ea."

(Vasile Alexandrescu Urechia)

„Ca agitător pentru binele şi mărirea neamului românesc, Urechia a fost sublim, nimenea nu va putea să-l înlocuiască, nimic nu va putea să-l întunece în istoria noastră naţională, în care el va rămâne ca un arhanghel al entuziasmului în memoria tuturor românilor."

(Bogdan Petriceicu Hasdeu)

„Răsfoind filele învechite ale hrisoavelor, sorbind căldura inimii marilor cronicari, V.A. Urechia a fost dascălul care, o jumătate de veac, a avut cea mai mare înrâurire asupra semenilor săi, dezvelindu-le adevărul asupra trecutului neamului nostru."

(Radu Rosetti)

„O figură blândă şi îngăduitoare, un suflet îndrăgostit până la pasiune de idealul naţional, o minte ce primea totul, găsind fiecărui lucru un înţeles, o intenţie, o însemnătate mistică a trecutului, lucruri ce l-au îndemnat să răzbească prin toate colţurile, pentru a strânge, din miile de pietre comune, firele de aur, ce constituie azi o frumoasă podoabă a oraşului său de predilecţie."

(Lucia Borş)

„Activitatea sa se întruneşte într-un singur scop, care este deşteptarea, răspândirea şi afirmarea culturii naţionale."

(Iosif Vulcan)

Colegiul editorial:
Acad. prof. dr. Dinu C. Giurescu
Acad. prof. dr. Gheorghe Buzatu
Acad. prof. univ. dr. Constantin Gh. Marinescu
Prof. univ. dr. Adrian Dinu Rachieru
Conf. univ. dr. Elena Tîrziman
Dr. Doru Bădără
Lector univ. dr. Cătălin Negoiță

Editorial

Sclipirea mărţişorului

Prof. dr. ***Zanfir Ilie***
Director,
Biblioteca Judeţeană
„V.A. Urechia” Galaţi

Românii şi-au creat din veacuri o întreagă mitologie a întâmpinării primăverii, una definită printr-o ingenioasă şi inspirată combinare a unor moşteniri ritualice străvechi, de sorginte păgână, provenite de la daci dar şi de la romani, cu elemente şi simboluri esenţiale ale credinţei creştine ortodoxe. De aceea, în folclorul Primăverii pot apărea, deopotrivă, Baba Dochia (care ar fi chiar Dacia, în anumite interpretări), Zmeul, ca element simbolizând răul în basmul românesc, alături de Iisus şi de Fecioara Maria, ca să nu mai vorbim de vechile sărbători ale Romei, în care Marte era zeul războiului, devenit, în eposul nostru, mult mai paşnicul şi întotdeauna aducătorul de speranţă, Mărţişor... Şi, oricât de grea ar fi fost o iarnă de altădată, la capătul ei strălucea întotdeauna Mărţişorul, ca moment al Renaşterii, al Reînvierii, situat calendaristic, tocmai de aceea, mereu în preajma Paştelui, cea mai mare sărbătoare a creştinilor.

Dar iernile acelea legendare, cu nămeţii cât casa şi cu troienele (alt termen legat de moştenirea romană) izolând satul românesc într-o hibernare ritualică, marcată de extraordinarele datini şi obiceiuri desfăşurate în cadrul sărbătorilor de sfârşit şi început de an, sunt din ce în ce mai departe, schimbările climaterice tot mai vizibile, determinate de ceea ce numim azi încălzirea globală, dereglând curgerea firească a anotimpurilor şi producând perturbaţii în desfăşurarea vieţii sociale în ansamblu. Aşa se face că anul 2014 a început sub semnul unei ierni „de avarie”, una lipsită de zăpezi şi de viforniţe bulversante, una în care mugurii copacilor au fost mai tot timpul pe picior de ţâşnire, gata-gata să izbucnească în floare, într-o vreme în care calendarul trimitea mai degrabă la tăcere, resemnare şi prudenţă. Prin ţară, mai ales în vest, ghioceii au înflorit mai devreme, copacii chiar şi-au umflat prematur mugurii, ratând adevărata rodire, iar primii miei s-au născut cu o lună mai devreme ca de obicei... Şi, cu toate acestea, primăvara, adevărata primăvară, începe, calendaristic cel puţin, la 1 Martie, odată cu aninarea Mărţişorului la pieptul mamei, soţiei, prietenei, fiicei, femeii în general, sărbătorită şi ea, ca şi primul anotimp al anului, în aceeaşi lună, doar la o săptămână distanţă.

Una dintre sutele de poveşti româneşti despre Mărţişor s-ar putea prescurta astfel: „Odată, Soarele coborî într-un sat la horă, luând chipul unui fecior bălai. Un zmeu însă l-a pândit şi l-a răpit dintre oameni, închizându-l într-o temniţă de sub palatul său. Lumea se întristase. Păsările nu mai cântau, izvoarele nu mai curgeau iar copiii nu mai râdeau. Nimeni nu îndrăznise să-l înfrunte pe zmeu. Dar, într-o zi, un tânăr voinic s-a hotărât să plece să salveze Soarele. Mulţi dintre pământeni l-au condus şi i-au dat din puterile lor ca să-l ajute să-l biruie pe zmeu şi să salveze astrul luminii. Drumul lui a durat trei anotimpuri, vara, toamna şi iarna. A găsit castelul zmeului şi a început lupta. S-au înfruntat zile întregi, până când zmeul a fost doborât. Slăbit de puteri şi rănit, tânărul eliberă Soarele. Acesta se ridică pe cer înveselind şi bucurând lumea. A reînviat natura, oamenii s-au bucurat, dar viteazul n-a ajuns să vadă primăvara. Sângele cald din răni i s-a scurs în zăpadă. Pe când aceasta se topea, răsăreau flori albe, ghioceii, vestitorii primăverii. Până şi ultima picătură de sânge i se scurse în zăpada imaculată, înroşind-o şi dându-i strălucire...”. Era sclipirea Mărţişorului, simbolul izbânzii Luminii asupra Întunericului, a Binelui asupra Răului, a Adevărului asupra Minciunii, a Frumosului asupra Urâtului.

Anul acesta, 2014, are toate şansele să devină de referinţă pentru Mărţişorul românesc. La propunerea României, Republicii Moldova, a Bulgariei şi a Macedoniei, sărbătoarea Mărţişorului va intra în patrimoniul UNESCO, alăturându-se Călușarilor, Doinei, Ceramicii de Horezu și Colindei (Ceata bărbătească de colindat din Nord, din Maramureș și Bucovina, înscrisă chiar în decembrie 2013). Obiceiul și sărbătoarea Mărţişorului au fost multe secole prezente în Sud-Estul Europei, cu o mai mare răspândire în Balcani, zona cea mai activă fiind cea a arealului românesc (inclusiv Basarabia și Bucovina de Nord). Acum însă el se mai păstrează ca atare doar în ţările care au propus intrarea în patrimoniul UNESCO și se va conserva mult mai bine și mai temeinic dacă va fi luat sub ocrotirea organismelor internaţionale. Departe de a constitui o simplă formalitate de afiliere, prezenţa Mărţişorului românesc printre valorile universale păstrate sub egida Organizaţiei Naţiunilor Unite pentru Educaţie, Știință și Cultură conferă un spor de prestigiu internaţional spiritualităţii româneşti, din ce în ce mai recunoscută pentru consistenţa, originalitatea și expresivitatea sa.

Cu primirea Mărţişorului printre valorile patrimoniale ale lumii, România ar ajunge la un număr de cinci puncte de atracţie și de interes mondial, unicate pe întreaga planetă, primele patru fiind Doina, Călușarii, Ceramica de Horezu și, cum spuneam, din decembrie anul trecut, Ceata bărbătească de colindat. Suntem realmente în faţa unei performanţe, în condiţiile în care alte ţări, mult mai mari decât România, au mai puţine înscrieri, Ucraina, de pildă, doar una, iar Rusia, uriașa Rusie, niciuna... O astfel de ieșire în lume – altfel decât prin activităţi economice și comerciale – poate să aducă mult mai multe beneficii României decât orice altă activitate, chiar și sportivă, domeniu în care avem destui reprezentanţi de prim rang. Și, asemenea Mărţişorului, care aparţine întregii Românii, propulsat în lume prin propria sa valoare, Galaţiul ar putea deveni cu mult mai cunoscut și apreciat în Europa și în cele mai îndepărtate zone ale civilizaţiei, nu numai prin ceea ce se fabrică aici, dar, în primul rând, prin ceea ce s-a gândit și se gândește pe aceste meleaguri.

Două dimensiuni esenţiale ar putea redefini Galaţiul într-o recunoaștere dincolo de graniţe: Dunărea și Istoria. Dunărea este leagănul, firul de ape milenar pe malul căruia s-a edificat și s-a desfășurat prin veacuri așezarea. Ce poate fi mai frumos, acum, primăvara, la Galaţi, decât splendida izbucnire de lumină și vegetaţie de pe Faleză, cea mai mare faleză amenajată de pe toată lungimea fluviului, de la izvoare și până la vărsare?! Dar dacă apele fluviului, vegetaţia ce le însoţește cursul lin, au fost date de Dumnezeu, ceea ce a înălţat omul în spaţiul dunărean, de la facerea lumii și până în prezent, este cu adevărat înălţător și numai promovarea corespunzătoare a monumentelor din patrimoniul local întârzie pe nedrept intrarea Galaţiului, cu adevărat, în circuitul turistic naţional și internaţional. Ar fi păcat să ai Dunărea la picioare și să nu poţi aduce aici pe calea apelor turiști din ţară, din Europa Occidentală și din întreaga lume. Ne lipsește, e adevărat, infrastructura. Podurile, autostrăzile par prea îndepărtate, dar o mai bună organizare a transportului fluvial, redescoperirea lui în alte dimensiuni, par atât de realizabile, încât aproape că poţi aștepta ca, odată cu sosirea noii primăveri, să vezi peste noapte portul Galaţi invadat de ambarcaţiuni din Germania, Austria, Ungaria, de oriunde din Europa, de la Amsterdam la Geneva și de la Bruxelles la Berlin... Monumentalul Palat al Navigaţiei i-ar impresiona încă de la primii pași pe pământ gălăţean... Ar putea vedea apoi Faleza, cu Tabăra ei de sculptură în metal, unică în lume, Biserica fortificată „Precista", monument de artă arhitecturală și religioasă medievală, Castrul roman de la Barboși, altădată graniţă de imperiu, Statuia lui Eminescu, Catedrala și Palatul Episcopal, Palatul Prefecturii și Clădirea Universităţii, Casa primului domnitor al Principatelor Române Unite, Turnul de televiziune, cu restaurantul său din vârf, Păpădia de la Casa de Cultură a Sindicatelor, nava Tudor Vladimirescu, cel mai bătrân vapor al fluviului, fostul sediu al Comisiei Europene a Dunării (ce funcţiona pe când nu exista nici în vis o Uniune Europeană), astăzi sediul Bibliotecii „V.A. Urechia", precum și multe alte puncte de atracţie... S-ar putea găsi mulţi sceptici care să considere toate acestea doar nişte vise, iluzii hrănite de prea marea încredere în valorile locale, dar lucrul acesta nu ar conta deloc, neîncrezătorii s-ar retrage în faţa evidenţelor, dacă în viitorii ani s-ar găsi măcar câţiva întreprinzători – edili, oameni de afaceri, vizionari, – care, printr-o strategie bine pusă la punct, printr-un plan pe cât de îndrăzneţ, pe atât de realizabil, să aducă în prim-plan frumuseţea de Cenușăreasă a chipului turistic al orașului. Atunci, precum în acest nou început de primăvară, va sclipi și pe pieptul Galaţiului Mărţișorul ieșirii în lume...

Din Colecţiile Bibliotecii

Donaţia Schwartz (scrisori, fotografii, autografe) O comoară dăruită Bibliotecii „V.A. Urechia” (I)

Violeta Ionescu
scriitoare

Generozitatea omului de cultură Emilia Schwartz

În 1965, Emilia Schwartz, supravieţuitoarea familiei Schwartz din Galaţi, str. Maior Fotea nr. 3, se afla la o vârstă înaintată. Sora ei, Antonie, murise în 1912, cealaltă soră, Rovena, în 1955, fratele Solomon în 1920, iar fratele dr. Arthur (Aizic) în 1953. Neavând urmaşi, ea a decis să doneze Bibliotecii V.A. Urechia arhiva de preţ a familiei, constând în cărţi, atlase, reviste, scrisori, fotografii şi autografe de la oameni celebri, litografii, desene, gravuri, schiţe ale pictorilor români şi străini ş.a.

În acest scop, la 9 decembrie 1965, a trimis o scrisoare adresată conducerii de atunci a Bibliotecii V.A. Urechia, recte dlui director Nedelcu Oprea, prin care îşi exprima intenţia. Momentul ales a fost aniversarea a 75 de ani de la înfiinţarea acestei prestigioase instituţii de cultură, la 11 noiembrie 1890, început pe care ea chiar şi-l amintea, fiind elevă pe atunci:

„...Regăseam în această mulţumire ecoul bucuriei ce am resimţit-o la înfiinţarea ei, eu fiind elevă în clasa a IV-a secundară; când pregăteam examenul de bacalaureat, dl Valeriu Surdu (primul bibliotecar al bibliotecii V.A. Urechia, autor al volumului: Istoricul Bibliotecii publice „Urechia” din Galaţi: 11 noiembrie 1890 - 1 septembrie 1905. Bucureşti: Stabilimentul grafic Albert Baer, 1906. 46 p.) îmi punea la dispoziţie cu voie bună cărţile necesare ale autorilor doriţi. Astăzi am cinstea să fiu donatoare a unui număr de colecţii importante păstrate ca relicve de familie”.

Printre donaţii se află şi: „două cărţi poştale din iunie 1894, scrise din Galaţi de V.A Urechia şi o scrisoare de la Angelo de Gubernatis, scrisă din Bucureşti, cu data de 10 martie 1897, în care, printre altele, spune că are în ţară doi prieteni, V.A. Urechia şi Hajdeu”.

Cu modestie, Emilia mai notează că: „Toate (acestea au fost) realizate de surorile mele, Antonia şi Rovena Schwarz şi de fratele nostru - fost medic primar, şef de spital, Doctorul Aizic Schwartz, în memoria cărora le-am donat cu duioşie în suflet celui mai important şi preţuit Institut de Cultură: Biblioteca V.A. Urechia a Regiunii noastre Galaţi”.

Datorită gestului Emiliei Schwartz, care, în 1965 dona Bibliotecii V.A. Urechia întreaga arhivă a familiei, conţinând corespondenţa cu personaje importante ale vremii, realizăm astăzi ce eforturi uriaşe au făcut aceste domnişoare pentru a atrage atenţia lumii asupra operei de caritate pe care o susţineau ele la Galaţi. „Toate cele alăturate - scrie Emilia în colecţia de autografe donată

Emilia Schwartz

bibliotecii - sunt **un fel de autobiografie a celor ce au creat și condus instituția denumită „Lumina”**. Într-adevăr, „Lumina” nu a fost „doar o societate de caritate”, nici „doar o școală”, a fost o instituție menită să răspândească lumina culturii și căldura sufletească a unor femei care nu au apucat să fie mame, decât în măsura în care s-au implicat în educația și în ajutorarea necondiționată a fetelor nevoiașe din Galați. Cum altfel s-ar fi întreținut o școală fără subvenții de la stat și fără taxe? Nici astăzi nu ne putem imagina o astfel de antrepriză. Și totuși, atunci, datorită lor, a fost posibil.

Școala „Lumina”

Școala a rezistat și, de-a lungul timpului, până după al doilea război mondial, atâtea generații de fete defavorizate social au dobândit o pregătire profesională care le-a asigurat în viață un trai decent. „Lumina” acestei instituții a ars neîntrerupt timp de 48 de ani, de la 1900 până la 19 septembrie 1948, data naționalizării ei, dar și după aceea, până în anii 1970-80, când clădirea școlii a fost demolată, odată cu construirea unui nou cartier de locuințe în acea zonă.

Domnișoarele Schwartz și moștenirea lor luminoasă

Istoria domnișoarelor Schwartz din Galați se confundă cu istoria Societății de caritate „Lumina” și a școlii cu același nume pe care ele au fondat-o la începutul secolului XX. Rar ne este dat să întâlnim un astfel de caz, în care viața unei familii întregi să se identifice cu existența unei instituții. Și totuși acest fapt a fost posibil, mai ales în condiții sociale limită, cu eforturi peste limită, datorită unei munci neobosite, susținută de o lumină interioară care se cerea exteriorizată.

După criza economică din 1899, numeroase familii de evrei din Galați au decis să plece din oraș, să-și caute norocul, fie în Palestina, fie în vestul Europei, fie în cele două Americi. Exodul era atât al localnicilor, cât și al multora veniți din alte localități, în special din Basarabia, care foloseau Galațiul ca stație de tranzit. În general, starea materială a acestor familii era destul de precară. Mulți rămâneau o perioadă mai lungă în oraș sau se stabileau aici definitiv. Pentru copiii lor, care nu cunoșteau bine limba română sau erau chiar analfabeți, se impunea crearea unui mijloc de învățământ și educație.

Această situație a determinat un grup de domnișoare evreice din localitate, în frunte cu surorile Schwartz - Antonie, Rovena și Emilia - să pună bazele, în februarie 1901, Societății „Lumina”, cu scop caritabil și educativ, „pentru ajutorarea, instruirea și îndrumarea spre meserii practice a copilelor sărace din Galați”. Sediul acestei societăți era în incinta localului care adăpostea „Ospătăria emigranților”, din strada Principesa Maria, colț cu Piața Nouă.

Preocuparea principală a surorilor Schwartz - fete instruite, care mai aveau doi frați, Solomon și Aizic (Arthur), ultimul fiind medic primar și șef de spital, fost coleg cu emeritul dr. Parhon - a fost să se dedice în exclusivitate operei caritabile, fără deosebire de confesiune religioasă ori de etnie. Se poate spune că aceste domnișoare, împreună cu colegele lor, de asemenea celibatare - era o modă a vremii, poate - și-au dedicat viața și cariera în scop educativ și umanitar, aducând, într-adevăr lumină în viața multor ființe oropsite care nu aveau acces la cultură și nu primeau de nicăieri niciun sprijin.

În comitetul Societății „Lumina” și al comitetului școlii nou înființate, cele trei surori au avut diferite funcții de conducere. Pentru organizarea și întreținerea școlii, era nevoie în primul rând de sponsori. Fondatoarele s-au adresat concetățenilor, tuturor cunoștințelor, instituțiilor și persoanelor importante din țară și străinătate și, spre bucuria tuturor, donațiile au început să vină și au fost importante.

La 2 aprilie 1901, datorită corespondenței Rovenei Schwartz, care a scris nenumărate scrisori, popularizând aproape în toată Europa acțiunea de caritate ce se înfiripa aici, celebrul actor italian Tommaso Salvini a primit să fie ales membru al societății filantropice „Lumina” din Galați.

Fondatoarele au preluat benevol și predarea la clasă, formând în același timp corpul didactic al noii școli. Pentru început s-a deschis o singură clasă, pentru fete de 9-11 ani, în care se preda scrisul, cititul, aritmetica și lucrul manual. Concomitent, a fost înființată și o cantină pentru eleve, care funcționa pe tot parcursul anului școlar. S-a înființat și un curs special pentru fetele cu vârste de la 11 ani în sus - care lucrau în timpul săptămânii la diferiți patroni și nu puteau frecventa cursurile decât sâmbăta și duminica. Se preda scrierea și citirea în limbile: română, ebraică și germană, calculul aritmetic și noțiuni de istorie.

Pentru un spațiu mai generos, școala s-a mutat în str. Lăpușneanu 15, în februarie 1902, unde comitetul a înființat secția de menaj. În același an, la 28 februarie, Tommaso Salvini, într-o scrisoare de la Florența, lăuda munca Rovenei Schwartz pentru ajutorarea copiilor săraci. În luna martie, școala a primit autorizația de funcționare și de atunci s-a numit „*Școala Populară de Menaj a Societății Lumina*". Directoare era numită cea mai mare din surorile Schwartz, Antonie Schwartz, bacalaureată în litere și științe, care a condus școala până la moartea ei, în septembrie 1912.

Fiind nevoie de un spațiu mai mare, a fost închiriat un local în str. Movilei nr. 2. Pe lângă instruirea gratuită, fetele nevoiașe primeau îmbrăcăminte, ghete, cărți, rechizite, iar la cantina școlii, toate elevele primeau hrană pe parcursul întregului an școlar.

La 11 august 1904, de la Siena per Vagliagli, Tommaso Salvini o felicita din nou pe Rovena Schwartz pentru rezultatele obținute la școală. Până în 1906, școala „Lumina" a avut peste o mie de înscrieri.

În luna septembrie 1912, a murit Antonie Schwartz. Societatea și școala au pierdut un susținător și un animator important. În urmă au rămas cele două surori ale ei, Rovena și Emilia, care împreună cu colegele lor au continuat să lucreze cu aceeași dăruire și devotament.

În timpul primului război mondial, localul școlii a fost rechiziționat de armata rusă, timp în care a fost distrus tot mobilierul. După război, societatea a primit un ajutor prețios din partea „*American Joint Distribution Committee*" pentru refacerea mobilierului și a altor stricăciuni. Problema unui local propriu a fost rezolvată abia printr-o donație, moment din care școala a funcționat cu numele „*Fundațiunea Charlotte și Arnold Weinrauch*", în amintirea donatorilor săi.

În septembrie 1919, școala s-a redeschis în noul local, din str. Principesa Maria 22. S-au înscris 250 de fete, în afară de cele adulte, fără deosebire de confesiune. Pentru reînființarea cantinei și a secției de asistență, s-au primit importante donații, alimente și obiecte de îmbrăcăminte, din partea unor societăți de caritate de peste ocean: „*Joint*" și „*Red Cross American Society*". Pentru că accentul se punea pe practica în gospodărie, se primeau și comenzi care aduceau școlii un venit suplimentar.

În 1922 a început construcția unui nou local în curtea școlii, din fonduri proprii și din donații particulare, de la instituții, de la Comunitatea Evreilor din Galați, dar și de la Soc. „Joint Reconstruction Committee". Noua clădire este cea cunoscută ulterior sub numele de „Căminul cultural Shalorm Alehem", singurul imobil rămas în picioare după demolarea școlii.

Este emoționant să ne amintim acum cât efort și cât suflet au pus tinerele domnișoare în 1901, angajându-se într-o muncă dezinteresată pentru a salva micile ființe oropsite, lipsite de orice sprijin material și moral. Și cum au reușit, datorită perseverenței lor și faptului că au crezut cu tărie în ceea ce fac, să lumineze, la propriu, viața atâtor fete care altfel nu ar fi avut niciun viitor.

După al doilea război mondial și după instaurarea noului regim în România, aflăm din scrisoarea doamnei Constanța Parhon, soția doctorului și academicianului, către dr. Arthur Schwartz, că la 28 ianuarie 1948, școala „Lumina" încă mai exista, motiv pentru care ea își exprima bucuria. (Ms I/628)

La 24 august 1948, dr. Constantin I. Parhon și Constanța Parhon, aflați la Mangalia, trimit către Rovena și Emilia Schwartz din Galați felicitări „pentru opera desfășurată o viață întreagă în ajutorarea celor săraci și nedreptățiți".

La 14 aprilie 1950, Rovena primea un ajutor bănesc trimis prin intermediul dr. C.I. Parhon, care, scria el: „răsplătește munca dezinteresată pe care a făcut-o ani și ani de zile". (B.V.A.U. Ms II/428). La 11 iulie 1951, îi scria Rovenei că se bucură, împreună cu soția sa, că „munca dezinteresată, desfășurată de-a lungul anilor pentru cauza celor mulți și nevoiași, i-a fost recunoscută". (Ms II/93)

Din Colecțiile Bibliotecii

Comori redescoperite
Un basorelief regal

Valentina Oneț
bibliotecar, Biblioteca „V.A. Urechia”

Timp de 40 de ani, Biblioteca „V.A. Urechia” a avut sediul provizoriu în localul actual al Colegiului Naţional „V. Alecsandri” din Galaţi, în aripa dreaptă a liceului, dispunând de 5 încăperi. Actuala cancelarie a profesorilor servea drept sală de lectură cu 30 de locuri, iar alte patru săli erau destinate depozitelor. Sala de lectură și depozitele bibliotecii erau înconjurate de 25 de galantare de lemn de brad care adăposteau obiecte muzeale. Impresia de „bazar istoric, oriental” (1), era dată de amestecul de mărturii arheologice, documente din epoci și culturi diferite: iatagane japoneze pentru harakiri, iatagane turcești din sec. al XVII-lea, pinteni și sulițe de pe timpul lui Ștefan cel Mare găsite la Războieni, sigiliile lui Mihail Sturdza și ale Mitropolitului Iacob, dinari, copeici, taleri, jetoane, monede romane, bilele albe și negre care au servit la alegerea lui Cuza la Iași, cavalul și sabia încovoiată a lui Avram Iancu, folosite în Revoluția de la 1848, hrisoave, firmane, icoane vechi, medalii (circa 200), decoraţii, costumul lui M. Kogălniceanu de ministru plenipotenţiar, călimara care a servit la semnarea actului de fundaţie a Academiei Mihăilene, etc. Procesele verbale de predare către Muzeul de Istorie Galaţi din 1949 stau mărturie micului, dar bogatului muzeu care fiinţa pe lângă bibliotecă. (2)

Din mulţimea obiectelor cu valoare istorică inestimabilă adunate și dăruite de istoricul V.A. Urechia bibliotecii din Galaţi, a rămas doar un basorelief, care, probabil, în anii tulburi 1948/49, nu reprezenta o valoare și astfel a trecut neobservat.

Basorelieful pe o placă din gips de mari dimensiuni (110x110 cm), datat 1896, reprezintă trei personaje încoronate: Împăratul Francisc Iosif I al Austriei, Regele Carol I și Regina Elisabeta. Înainte de a cunoaște autorul și evenimentul pentru care a fost elaborat acest basorelief, am încercat să-i facem o descriere bibliografică pornind de la conţinut: [**Carol I, Regele României; Elisabeta, Regina României; Franz Joseph, Împăratul Austro – Ungariei**] ***[Alianţa politică statală între Imperiul Habsburgic şi Regatul României]: [Compoziţie basorelief gips].- [S.l.], 1896.***

Compoziția basoreliefului este formată dintr-un portal de 2 pilaștri ionici. În dreapta este reprezentat bust Francisc Iosif I (1848-1916) în înfățișare laureată, față în față cu efigiile reunite ale Regelui Carol I și Reginei Elisabeta (cu coroniță regală). Dedesubt sunt mâinile înlănțuite ale celor două capete încoronate, în semn de fraternitate, de bună înțelegere și cele două steme imperiale, cea habsburgică și cea a Regatului României.

În partea de sus între pilaștri, există o inscripție în limba latină: *QUOD FRANCISCUS JOSEPHUS IMP. AUSTRIAE REX UNGARIAE ET CAROLUS I REX ROMANIAE ET REGINA ELISABETHA ANNO MDCCCXCVI DIE XVIII/XXX MENS. SEPTEMB. HUC. UNA. SE CONTULERUNT VII AD POSTEROS REMEMORIA PERMANERENT CAROLUS REX MONUMENTUM CONSTIVI IUSSIT ANNO REGNI XXX.*

Basorelieful avea anexată doar o tăbliță metalică dreptunghiulară (3x4 cm) și un număr de inventar: Biblioteca Regională Galaţi, nr. 727, care nu m-a ajutat să regăsesc informații despre placă.

Răsfoind un dicționar al contemporanilor istoricului V.A. Urechia, care cu siguranţă a adus acest mulaj în colecțiile muzeale ale Fundaţiunii Urechia, mi-a atras atenţia numele lui Jean Jules Antoine Lecomte du Noüy, pictor, născut la Paris (1842-1923), care își petrecea adesea toamna la Castelul Peleș, dând lecții de pictură M.S. Reginei Elisabeta. (3)

Antoine Lecomte du Noüy era fratele arhitectului Andrei Lecomte du Noüy, cel care în 1875, la cererea Ministrului Cultelor T. Maiorescu, a fost delegat pentru restaurarea bisericii episcopale Curtea de Argeș, terminată în 1886. Antoine Lecomte du Noüy a pictat portretele Regelui Carol I al României, al Reginei Elisabeta, al Principesei Maria, dar și picturile decorative din interiorul Catedralei Curtea de Argeș. Dicționarul amintit consemnează că în 1897, Antoine Lecomte du Noüy „a început să lucreze o placă în marmoră în amintirea vizitei făcută la 1896 de Împăratul Austriei, Regelui Carol I.” (4)

Informaţii despre basorelieful cu subiect regal am găsit la cercetătorul de excepție al regalității românești, Gabriel Badea-Păun, care, în biografia dedicată reginei Elisabeta, amintește de vizita pictorului și binecunoscutului orientalist, Jean-Jules-Antoine Lecomte du Nouÿ, la Castelul Peleș în toamna anului 1896, care va rămâne la Sinaia până în primăvara anului 1897 făcând referire la două basoreliefuri, dintre care unul care comemorează vizita împăratului Fanz Joseph la Sinaia. (5)

În data de 14(26) sept. 1896, Majestatea Sa Regele Carol I pleca la Orșova, pentru „a asista ca oaspe al

Împăratului Francisc Iosif la inaugurarea canalului de la Porţile de Fier. In data de 15. sept. 1896, Majestatea Sa Regele, însoţit de Dimitrie Sturdza, Preşedintele Consiliului de Miniştri şi Ministerul Afacerilor străine, şi de C. Stoicescu, Ministrul lucrărilor publice, l-au întâmpinat pe Împăratul Francisc Iosif, care era însoţit de Miniştrii Austriei şi Ungariei, de Regele Alexandru al Serbiei şi de Arhiducele Iosif, şi care s-au îmbarcat pe bastimentul Francisc Iosif, şi au trecut frontiera română". (6) Era o întâlnire între suveranii României, Serbiei şi Austro-Ungariei, pentru a sărbători terminarea lucrărilor încredinţate Austro-Ungariei de către marele areopag european întrunit la Berlin.

Regele Carol avea un respect deosebit pentru bătrânul împărat, pe care îl numea „Augustul Meu oaspe şi amic, Împăratul Austriei şi Rege al Ungariei", adăugând că această vizită „este o mare cinste pentru ţara întreagă". (7)

A. Lecomte du Nouÿ Basorelief, 1897

Împăratul Franz Joseph (Francisc Iosif, în limba română) a sosit la Bucureşti pe 16 septembrie 1896, eveniment ce a prilejuit o sărbătoare plină de fast. După o trecere în revistă a forţelor armate şi după ceremonia de primire, familia regală a plecat la Sinaia, unde Carol amenajase un apartament special pentru Franz Joseph. La Sinaia s-au organizat serbări câmpeneşti, iar o stâncă prezentând „o vedere plăcută peste Sinaia şi valea Prahovei" a fost denumită „Francisc Iosif". (8)

Amintirea vizitei împăratului Franz Joseph este păstrată în documente iconografice de epocă semnate de renumiţii A. Jhalsky şi Alfred Brand, fotografi ai Curţii Regale, toate provenind din donaţia Urechia, conservate la secţia Colecţii Speciale a bibliotecii găläţene.

O fotografie martor a evenimentului a fost descoperită de Gabriel Badea-Păun la departamentul de stampe al Bibliotecii Naţionale din Paris : *Bas-relief / Par Jean - Jules - Antoine Lecomte du Nouÿ commémorant la visite de l'empereur François-Joseph d'Autriche - Hongrie en Roumanie. Marbre, 1896. (Photografie/Photographe non identifie).* Tot el mai precizează că la sfârşitul anului 1897, Lecomte primeşte din partea Prim-ministrului D.A. Strudza, ***comanda unui basorelief în marmură*** destinat de a fi plasat în holul Castelului Peleş, pentru comemorarea vizitei imperiale. Sculptorul român Karl Storck a fost desemnat să realizeze trei copii în bronz al acestui basorelief, una pentru Împăratul Franz Joseph, una pentru Academia Română (distrusă) şi alta pentru stânca numită „Franz Iosif" din Sinaia de unde se vede Valea Prahovei, în apropierea Peleşului. Placa pregătitoare a acestei opere s-a pierdut?, se întreba Gabriel Badea-Păun. (9)

Mulajul plăcii nu s-a pierdut. A fost adus de istoricul V.A. Urechia la Galaţi, pentru muzeul Fundaţiunii Urechia, care, în viziunea fondatorului trebuia să reunească biblioteca, un muzeu şi o pinacotecă. Basorelieful de gips, uitat într-o anexă a Bibliotecii „V.A. Urechia" a fost redescoperit în 2009. Singurele informaţii sumare din arhivele istorice ale bibliotecii despre basorelieful regal le-am descoperit în două procese verbale. Unul este din 1940 (p.v nr. 1/20.05.1940), în care, la poziţia 28 sunt consemnate două basoreliefuri: *Deschiderea Universităţii Iaşi* (1860) şi *Vizită Franz Iosef* (în valoare totală de 10.000 lei). Fragilul basorelief a supravieţuit cutremurului din 10 noiembrie 1940 de la Galaţi, când sunt înregistrate mari pagube la bibliotecă: s-au sfărâmat statuetele mari ale împăratului Traian şi Miron Costin, busturile M.S. Regelui Carol I, M.S. Regina Elisabeta, Carol Davila, Gr. Alexandrescu...

Într-un alt proces verbal de inventariere din 30.11.1953, al Bibliotecii Centrale Regionale „V.A. Urechia" Galaţi, o comisie de inventariere a procedat la constatarea bunurilor imobile, mobile şi a materialelor sau obiectele de mică valoare sau de scurtă durată aflate în exploatare sau în magazie la Palatul Cultural „Ştefan Gheorghiu" fost „V.A. Urechia", str. Republicii, 59 (azi Teatrul Fanny Tardini) şi a înscris la poziţia 126 din inventar: ***Basorelief monarhic, reformat, valoare 20 lei, epurat.***

Basorelieful în marmură se află astăzi la Castelul Peleş (care în anul 2013 a împlinit 130 de ani de existenţă) deasupra intrării în sala de muzică.

Mulajul basorelieful regal aflat în colecţiile bibliotecii din Galaţi a fost amplasat în Sala de lectură a Colecţiilor Speciale care poartă numele generosului ei fondator, ***V.A. Urechia***.

Aparent fragil, din gips, basorelieful cu subiect regal a rezistat neatins şi a înfruntat timpul, amintind un fragment din istoria românilor.

Note:

1. Borş, Lucia *Biblioteca „V.A. Urechia" În : Boabe de grâu: Revistă lunară ilustrată de cultură.- Bucureşti, Anul III, nr. 8, august, 1932 , p 351.*
2. Bbiblioteca „V.A. Urechia" *Arhiva istorică pe anul 1949*
3. Rosetti, Dim. R. *Dicţionarul contimporanilor (Secolul al XIX-a), Ed. I.-Bucureşti : Ed. Lito-Tip. „Populara", 1897, p. 115*
4. *Idem, p. 115.*
5. Gabriel Badea-Păun. *Carmen Sylva (1843-1916) Uimitoarea regină Elisabeta a României; Traducere din limba franceză de Irina -Margareta Nistor. -Ed. a 3a.-* Bucureşti : Humaniatas, 2008, p .217.
6. *1866-1896 : Treizeci de ani de domnie ai Regelui Carol I: Cuvântări şi acte.* Vol. 2 (1881-1896).- Ediţia Academiei Române, Bucureşti, Institutul de Arte Grafice Carol Göbl, 1897, p. 442.
7. Idem, p. 442.
8. Idem, p. 447.
9. Badea-Păun, Gabriel *Jean -Jules -Antoine Lecomte du Nouÿ la Curtea Regală a României : [Conferinţă : manuscris dactilografiat],* Paris, 2005, p. 56.

Șerban Cantacuzino și introducerea limbii române în oficierea serviciului liturgic în biserica din Țara Românească (II)

dr. ***Doru Bădără***
bibliotecar, Biblioteca Centrală Universitară „Carol I" București

Existența ispravnicilor de carte, asemănători ca atribuții, semnificații și rang, cu cei care supravegheau edificarea unor ctitorii domnești, și pagina de titlu a primelor două cărți editate și dăruite de Șerban Cantacuzino unde apare precizarea *„Isprávnicŭ fiindŭ prea Sv<i>nțítulŭ Chir Theodosie Mitropolítul țărăi […]*[1], par a demonstra, după opinia noastră, această încărcătură sacră a gestului.

Că a fost vorba de o donare efectivă a acestor cărți ne este demonstrat și de tirajul mare avut de ele. Astfel credem, pe baza unui exemplar existent, la Biblioteca „G.T. Kirileanu" din Piatra Neamț, din ***Evangheliarul***, tipărit în 1682, în care inițialele ornate apar numai pe fond de chinovar[2] că din această carte s-a tras un supliment de tiraj.

Caracterul programatic al acestor demersuri se poate observa prin comparația cu situația din Moldova unde mitropolitul Dosoftei traduce și se străduiește să tipărească literatură liturgică în limba română, dar nu are finanțarea directă a domnitorului Gheorghe Duca decât pentru ***Dumnezăiasca Liturghie,*** Iași, 1679, în a cărei prefață mitropolitul declară că domnul s-a *„nevoit", „necruțând cheltuială"*[3]. Alte lucrări traduse și tipărite de harnicul vlădică apar fie *„[…]cu cheltuiala măriii sále și cu poslușániia smerénii noastre […]"* ***Psaltirea slavo-română***, Iași, 1680, și ***Molitvănic de'nțăles***, Iași, 1681, fie *„cu porúnca măriii sale […] cù poslușaniia smeritului […] Dosothéi […*]"deci, cu ajutorul mitropolitului, în cazul ***Paremiilor de preste an,*** Iași, 1683, și ***Viața sciinților,*** Iași, 1682-1686. De remarcat că niciuna din aceste ediții nu a fost dăruită bisericilor din Moldova într-o încercare de a ușura accesul la ele.

Aceste danii de ediții sunt o dovadă elocventă a faptului că avem de a face cu un program la care, după modelul lui Șerban Cantacuzino vor adera Constantin Brâncoveanu și membrii elitelor laice și religioase din Țara Românească din următoarele două decenii[4].

Amintim în acest sens cazurile paharnicului Șerban Cantacuzino care în 1702 făcea să apară la Buzău încă o ediție a ***Liturghiei***, pe a cărei pagină de titlu se preciza *„Cárea acúm de nou s-au tipărit, […] din porunca, […] și toată cheltuiala a prea cinstitului, jupan Sărbánô Cantacuzinò Vel, Păharnicô"*[5], carte pe care editorul hotărăște să o *„[…] înparte pre la sfintele și dumnezăeștile biséreci […]"*[6] sau al marelui comis Gheorghe Castriotul care, un an mai târziu, este acela ce a finanțat apariția cărții lui Sevastos Trapezuntiu Chimenitul, ***Învățătură dogmatică a bisericei răsăritene***, apărută la București, pe a cărei pagină de titlu se precizează că a fost publicată *„cu cheltuiala prea nobilului și prea învățatului, boer Postelnicul [...] Gheorghe Castriotul, spre a se da în dar Ortodoxilor"*[7].

Observăm că, pentru apariția celor două cărți editate de domnitor, nu se cere aprobarea patriarhilor din Răsărit, poziția lui Șerban Cantacuzino și influența sa la Constantinopole, ajutorul pe care îl acordase patriarhului Dionisie al IV-lea Seroglanu la reîntronizarea sa a treia oară (1688), ca și afirmația categorică *„[…] ne-am nevoitŭ de am săvărșitŭ acestŭ lucru Duimnezăescŭ, svănta acĭasta evanghelie, care nefiindŭ maĭ denainte tocmitră la slovenie să-să cetéscâ după rănduĭala zilelorŭ și ale sărbătorilorŭ celorŭ domnești și ale svinților, poruncit-amŭ […], de o au îndreptatŭ și o au așezatŭ precumŭ umblă cé ellinéscă, și întru toate asémene, după orănduĭala Besérecii Răsărituluĭ, alcătuindu-se și svintele cuvinte, spre maĭ alésă înțelégere a limbii Rumânești"*[8] referitoare la modelul grecesc pentru formă și la sursa grecească pentru traducerea primei lucrări, al cărei ispravnic era însuși întâistătătorul Bisericii din Țara Românească, erau suficiente pentru a nu provoca o replică ostilă din partea ierarhilor greci.

Tot unei inițiative editoriale aparținând lui Șerban Cantacuzino se datorează și apariția la București a traducerii integrale în limba română a ***Bibliei***.

În acest caz, deși pe pagina de titlu imprimată pe 10 noiembrie 1688, deci la 2 săptămâni după moartea subită a lui Șerban Cantacuzino, apare menționat faptul că noul domn Constantin Brâncoveanu, „*toată cheltuiala cèa desăvârșitô o áu rădicátô*”[9], totuși, putem afirma că editorul cărții este Șerban Cantacuzino cel din a cărui „*poruncă*” s-a făcut traducerea.

Acest lucru este dovedit nu numai de textul aflat pe ultima filă nenumerotată a lucrării care precizează că „*[…] .s-au început acestô Dumezăescu lucru în luna lui Noemvrie, anul dela începutul lumii 7196 și s-au săvârșitô în Septevrie anul 7197*”[10], și deci, lucrarea a fost încheiată cu o lună înaintea morții editorului, cât mai ales, datorită faptului că o lucrare de asemenea proporții presupune cheltuieli pentru diferitele etape de realizare: confecționarea literei, plata traducerii, achiziția de material - hârtie, cerneluri -și nu credem că lucrarea putea fi realizată pe credit astfel încât, la nicio lună după dispariția celui care o comandase, noul domn să fie nevoit să achite cheltuielile de editare.

Monumentala „***Biblie a lui Șerban***”, considerată adevărat act de naștere a limbii literare românești și o realizare monumentală a tipografilor români, a văzut lumina tiparului în condițiile în care: *”după isprăviré tălmăcitului aceștii folositoare și sfinte ostenénele, lundŭ, după cumŭ să cade, și voe de la sfânta și muma noastră besérica cé mare, s-au dat în tipogàfie de s-au tipăritŭ”*[11], faptul dovedește, încă o dată, importanța pe care Biserica o acorda limbii în care erau răspândite cărțile religioase și a deplinei realizări de către aceasta, a importanței majore a impactului pe care tiparul îl putea avea în acest proces. Obținând aprobarea pentru apariția, în condițiile de accesibilitate oferite de tipar, a „*cărții cărților*” în traducere românească, beneficiind și de o „***Închinare***” semnată de Patriarhul Ierusalimului Dosithei, tradusă și ea în românește, Șerban Cantacuzino a demonstrat capacitatea liturgică a limbii române și a rezolvat problema acceptării ei ca limbă în care se putea oficia serviciul religios de către Patriarhia de la Constantinopol. El lăsa astfel urmașului său la tronul Țării Românești, Constantin Brâncoveanu, rezolvată una din problemele cele mai spinoase ale proiectului de apărare a unității religioase a românilor, introducerea limbii române în oficierea cultului.

Șerban Cantacuzino

Pentru realizarea programului vizând introducerea limbii române în Biserică, proiect în cadrul căruia cărții tipărite îi revenea rolul principal, Șerban Cantacuzino va investi și într-o tipografie domnească, după ce primele două cărți pe care le editase au ieșit de sub teascurile tipografiei Sfintei Mitropolii.

Identificarea lui Șerban Cantacuzino ca întemeietor de tipografie pare puțin mai dificilă și se poate realiza prin coroborarea mai multor informații și interpretarea lor în contextul corect. Prima menționare a aceste tipografii este făcută în anul 1690, deci, la doi ani după moartea lui Șerban Cantacuzino, pe pagina de titlu a lucrării lui Maxim Peloponezianul, ***Manual în contra schismei papistașilor***, unde se precizează „*În tipografia domnească din Bucuresci*”[12]. Menționarea locului unde a funcționat această tipografie se face și mai târziu pe fila de titlu a ***Psaltirei*** din 1694, a patra carte românească ieșită din această tiparniță, unde se precizează: „*Tiparitu[-]s[-]au în tipografia domnească. În sfănta Mitropolie în București*”[13].

Identitatea dintre tipografia care își începe activitatea în anul 1687, atunci când s-a purces, în luna noiembrie[14], la tipărirea monumentalei ***Biblii***,

apărută pe parcursul anului 1688, şi tipografia domnească, este demonstrată atât prin folosirea aceleiaşi litere de rând, pentru imprimarea cărţilor în limba română, din anul întemeierii până la prima menţionare a proprietarului, cât şi în cazul primelor cărţi în limba greacă ieşite din această tipografie. Pe acestea este menţionată proprietatea domnească asupra tipografiei, apoi tipograful lor, Mitrofan, fost episcop de Huşi, care este una şi aceeaşi persoană cu cel care a fost „*A totŭ meşteşugul Tipogràfieĭ […] ostenitoriŭ* […]”[15] pentru tipografia ce a început să funcţioneze în noiembrie 1687 şi a tipărit în ea primele cărţi în limba română alternativ cu cele în limba greacă.

Dacă, aşa după cum am menţionat, activitatea de imprimare a ***Bibliei*** a început în noiembrie 1687, lucrările de edificare a noii tipografii au pornit probabil, cel puţin, cu 5-6 luni mai devreme. Situarea tipografiei domneşti în „*Sfânta Mitropolie*” îşi are, desigur, motivarea în faptul că ea a apărut prin preluarea unei părţi din materialul tipografic, aparţinând tipografiei din Mitropolie, ctitorită de mitropolitul Varlaam, pe seama domniei, în vremea lui Şerban Cantacuzino, domnul atât de implicat în sprijinirea Bisericii prin editarea literaturii liturgice în limba ţării. Acesta, după ce a editat şi a dat în dar ediţiile ***Evangheliei*** apărute în 1682 şi ***Apostolului*** din 1683, va proiecta traducerea în limba română şi tipărirea ***Bibliei***. Pentru concretizarea acestui proiect era necesar un alt material tipografic decât cel existând în tipografia Mitropoliei. Era nevoie de o altă literă de rând, care prin dimensiunea corpului să facă posibilă cuprinderea întregului text într-un singur volum, apoi confecţionarea unei cantităţi foarte mari din această literă pentru a putea imprima o lucrare de 944 de pagini in folio, având textul pe două coloane şi, nu în ultimul rând, probabil repararea teascurilor, cu ajutorul cărora fuseseră imprimate cele cinci titluri apărute în tipografia Mitropoliei, din care, două, după cum am mai spus, în tiraje mari. Cel care a investit fondurile necesare realizării unei noi garnituri de ponsoane şi matriţe, precum şi în turnarea noii litere de rând, ce a făcut o lungă carieră în tipografia domnească din Mitropolie, a fost domnitorul Şerban Cantacuzino. El a fost cel care a editat ***Biblia*** şi în cadrul acestui demers a comandat şi finanţat confecţionarea literei aşa cum reiese din declaraţia lui Mitrofan citată anterior, căci, acesta spune clar despre contribuţia sa „*A totŭ meşteşugul Tipogràfieĭ […] ostenitoriŭ*”, afirmaţie care arată că Mitrofan era un tipograf complet, capabil să acopere toate aspectele artei tipografice nu numai zăţuirea şi imprimarea unui text. Confecţionarea caracterelor folosite la imprimarea *Bibliei* şi cariera îndelungată a acestora în tipografia domnească ne permit să considerăm că Mitrofan a tăiat pentru această literă ponsoanele şi a realizat matriţele. Ori, confecţionarea unei litere cu tot ce trebuie pentru a se apela la ea timp îndelungat şi cu o folosire intensă este cea mai consistentă investiţie în edificarea unei tipografii. Noua literă de rând turnată pentru tipografia domnească de Mitrofan este clar diferită de aceea folosită în tipografia Mitropoliei din Bucureşti până la acea dată. Ea se distinge prin frumuseţea sobră a desenului, proporţii şi calitatea tehnică deosebită a execuţiei, fapt ce permitea obţinerea unei pagini elegante, curate, cu rânduri corect aliniate şi cu linia literei dreaptă. Prin această semnificativă investiţie tipografia din „*Sfânta Mitropolie*” îşi schimbă proprietarul devenind tipografie domnească.

În aceste condiţii ni se pare evident faptul că tipografia domnească din Bucureşti a fost întemeiată în anul 1687 de domnitorul Şerban Cantacuzino şi nu în 1690 de Constantin Brâncoveanu, cum susţine Tit Simedrea[16]. În cazul în care am admite ipoteza episcopului Tit Simedrea ar însemna că în Bucureşti între anii 1687 şi 1694, au funcţionat două tipografii: mai vechea tipografie a Mitropoliei, înzestrată în 1687 cu litere noi ce va tipări până în 1694 trei cărţi, două în limba română şi una cu text paralel românesc şi grecesc şi o tipografie domnească, fondată în 1690, care va tipări până în 1692 patru titluri, toate în limba greacă. În acest caz, în 1694, odată cu tipărirea ***Psaltirii***, „*tipografia din Sfânta şi Dumnezeiasca Mitropolie*” ar fi devenit, fără nicio motivare, „*tipografia domnească din Sfânta Mitropolie*”. Ori, o schimbare a proprietarului unei tipografii nu se face fără un motiv, iar în condiţiile în care mitropolitul Teodosie era în relaţii foarte bune atât cu Şerban Cantacuzino, cât şi cu succesorul său, Constantin Brâncoveanu, colaborând cu ambii la realizarea programului de înzestrare a Bisericii cu literatura liturgică necesară, motivul nu poate fi decât o investiţie semnificativă în vechea tipografie, act care să-i confere investitorului drepturi de

proprietate. Acest lucru s-a petrecut în 1687 și singurul care putea atunci avansa banii necesari investiției amintite și avea motive să o și facă, așa după cum am arătat, era domnitorul Șerban Cantacuzino[17].

Antim Ivireanul

Căile și mijloacele alese de Șerban Cantacuzino pentru punerea în practică a programului de apărare și întărire a poziției Bisericii Ortodoxiei din spațiul românesc, demers cu un rol fundamental în apărarea unității de neam și de limbă a românilor, s-au dovedit eficiente și au fost preluate de urmașul său pe tronul Țării Românești, Constantin Brâncoveanu, ctitor de tipografii, mare editor de cărți în limba română sau în românește și slavonește, pentru cărțile de strană în prima etapă a traducerii lor în limba română, generos donator de ediții bisericilor din Țara Românească sau de exemplare în tot spațiul românesc.

Continuitatea acestui program, pe care conducătorii Bisericii l-au gândit și au reușit să-l înfăptuiască prin atragerea factorului suprem de decizie politică, este clar înfățișată de unul din cele mai implicate personaje în realizarea sa, Mitrofan, episcopul Buzăului, care, în prefața ***Octoihului***, pe care îl tipărește la Buzău, cu „*toată cheltuiala*"lui Constantin Brâncoveanu, afirma: „*[…] multe și dulci poame ale Mări tale de toți se culegŭ […] adecă sfintele cărți, câte Măriia ta cu ale Mărieĭ tale cheltuĭale aĭ tipăritŭ, și încă tipărești, […] Întâĭ acĭastă rodire au nevoit să o facă [...] Io Mateĭ Basarabă Voevoda, fericitulŭ strămoș al Mărieĭ tale; ĭară au adusŭ puține și necoapte roduri. Iară lăudatulŭ unchĭul Mărieĭ tale, Io Șerbană Voevodă Cantacuzinò, s-au nevoitŭ și mai multŭ, ĭară era și ale sale roduri de mijlocŭ, nici de totŭ coapte, nici iarăși de totŭ crude, Măriia ta, [...] aduci roduri coapte, dulcĭ la gustŭ [...] tipărindŭ multe folositoare de sufletŭ cărți și pre la sfintele besérici și pre la creștini împărțindu-le [...]*"[18].

Alături de Șerban Cantacuzino, cel care a pus în execuție programul de introducere a limbii române în oficierea cultului, găsind cele mai eficiente căi și mijloace pentru realizarea sa într-un timp suficient de scurt pentru a contracara campania prozelită desfășurată sub semnul Contrareformei, și de Constantin Brâncoveanu, domnitorul care a continuat și dezvoltat modelul propus de predecesorul său se poate și trebuie înscris și Antim Ivireanul, marele întâistătător al Bisericii din Țara Românească, cel care a slujit cu fervoare modelul cantacuzinesc găsind resurse vlădicești pentru a-l completa și a-i mări eficiența.

Prin gândul și fapta lui Șerban Cantacuzino, continuat și desăvârșit în proiect și demers de Constantin Brâncoveanu și Antim Ivireanul, cartea și-a depășit rolul socio - cultural devenind vector al unui proiect politic de mare profunzime ce a avut ca obiectiv îndeplinit păstrarea, peste veac, a unității spirituale, lingvistice și naționale a poporului român.

Note:

1. *Ibidem*, I, pp. 246, 258.
2. Daniela POENARU, *Contribuții la Bibliografia Românească Veche*, Tîrgoviște, 1973, p. 170.
3. *BRV* , I, p. 224.
4. *Elitele și activitatea editorială în timpul domniilor lui Șerban Cantacuzino și Constantin Brâncoveanu*, în: Muzeul Național Cotroceni, *Colocviul Național de Istorie, Istoria Artei și Conservare-Restaurare, ediția a XIV-a și a XV-a, 2009-2010***.** Vol. I: *Elitele și rolul lor în societatea românească (secolele XVI-XX)*. București, 2011, p. 67-74.
5. *BRV,* I, p. 435.
6. *Ibidem*, I, p. 439.
7. *Ibidem,* I, p .451.
8. *Ibidem*, I, p. 250.
9. *Ibidem*, I, p. 281.
10. *Ibidem*, I, p. 291.
11. *Ibidem*, I, p. 286.
12. *Ibidem*, I, p.297.
13. *Ibidem,* I, p.335.
14. *Ibidem,* I, p.291.
15. *Ibidem*, I, 291.
16. TIT SIMEDREA, *op.cit.*, p.23.
17. *BRV,* I, p. 300.
18. *Ibidem*, I, p.398.

Vizita profesională la Staatsbibliothek Berlin

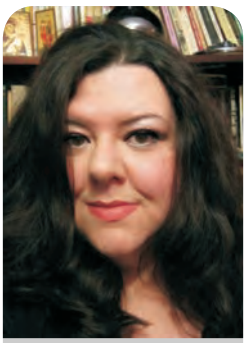

Gabriela Debita
bibliotecar, Biblioteca „V.A. Urechia”

În perioada 23-27 septembrie 2013, prin intermediul unei burse oferite de *Bibliothek & Information International* (Germania), am avut oportunitatea de a efectua o vizită profesională la *Staatsbibliothek zu Berlin*, una dintre principalele instituţii de cercetare din Germania şi lumea germanică. Vizita a fost coordonată de prof. dr. Everardus Overgaauw, şef serviciu compartiment Manuscrise la *Staatsbibliothek*, şi a constat dintr-o serie de întâlniri profesionale cu bibliotecari şi cercetători din diferitele secţii subordonate acestui compartiment (Efemera, Arhive, Incunabule etc.), precum şi din secţii axate pe proiecte şi publicaţii.

Fondată în anul 1661 de Frederic Wilhelm cel Mare, Elector de Branderburg, sub numele de *Churfürstliche Bibliothek zu Cölln an der Spree* (Biblioteca Principelui Elector), *Staatsbibliothek zu Berlin – Preußischer Kulturbesitz* este în prezent un important centru de cercetare şi catalogare, adresându-se în principal comunităţii ştiinţifice şi studenţilor postuniversitari. Graţie statutului de bibliotecă universală al acestei instituţii, colecţiile sale includ lucrări din toate domeniile şi în toate limbile. Mai recent, datorită existenţei unor colecţii extensive de documente din domeniul ştiinţelor exacte în cadrul altor biblioteci, instituţia a preferat să-şi concentreze atenţia asupra completării colecţiilor legate de disciplinele umaniste şi ştiinţele sociale.

În decursul următorilor 350 de ani, *Staatsbibliothek* a avut parte atât de etape de înflorire, cât şi de perioade dificile, marcate de stagnare şi regres. De la sfârşitul secolului XVIII şi până la începutul primului război mondial, datorită expansiunii neîntrerupte a colecţiilor sale, biblioteca a evoluat treptat într-una dintre cele mai importante instituţii de acest gen din lume. Această perioadă de remarcabilă dezvoltare a fost inevitabil şi brutal întreruptă de cele două războaie mondiale. Astfel, în urma unui atac al forţelor aliate asupra clădirii din strada Unter den Linden în timpul celui de-al doilea război mondial, colecţiile bibliotecii, care includeau peste 3 milioane de volume şi 7.400 de incunabule, au fost evacuate în mai multe locaţii de pe teritoriul Germaniei. Deşi o mare parte din documente au supravieţuit, unele au fost distruse sau pierdute, iar colecţia rămâne şi astăzi divizată. Două treimi din colecţia iniţială, aflate, respectiv, în Germania de Vest şi Germania de Est la sfârşitul războiului, au fost reunite în anul 1992, la doar câţiva ani după căderea Zidului Berlinului. A treia parte a colecţiei, aflată în teritoriile cedate Poloniei, a fost transportată la Cracovia, unde continuă să rămână şi în ziua de astăzi.

Din anul 1992, *Staatsbibliothek* îşi desfăşoară activitatea în două sedii: atât în clădirea relativ modernă din Potsdamer Straße (Berlinul de Vest), construită în cursul anilor ,70, cât şi în edificiul istoric, în curs de renovare, din Unter den Linden (Berlinul de Est). Colecţia curentă include aproximativ 18.400 de manuscrise occidentale, 41.700 de manuscrise orientale, 4.360 de incunabule, 320.000 de autografe, 67.000 de autografe muzicale şi 1.600 de arhive, precum şi multe alte tipuri de documente istorice. Colecţia de manuscrise este păstrată la sediul din Potsdamer Straße, în timp ce colecţia de incunabule se află la sediul Haus Unter den Linden.

Compartimentele speciale, care se ocupă de conservarea şi prelucrarea colecţiilor speciale, includ secţii dedicate manuscriselor, cărţii vechi, documentelor orientale, hărţilor, documentelor din Europa de Est, etc. În cursul săptamânii petrecute la *Staatsbibliothek* am avut oportunitatea de a discuta cu colegi din aceste compartimente şi de a afla mai multe despre organizarea, procesele interne şi proiectele desfăşurate la această importantă instituţie de cercetare.

Întâlnirile profesionale din cadrul primelor trei zile au avut loc la sediul din Potsdamer Straße. Aici am avut posibilitatea de a vizita sala de lectură a secţiei Manuscrise, depozitul de manuscrise şi un număr de expoziţii curente şi permanente. Merită menţionat fondul de referinţă al sălii de lectură – o colecţie extensivă de cataloage şi monografii, precum şi expoziţia permanentă Mendelssohn – o colecţie de portrete de mari dimensiuni, mobilier de epocă, manuscrise şi documente de arhivă.

Dintre specialiştii cu care am avut şansa de a discuta, îi amintesc pe dr. Giel, şef al secţiei Manuscrise Occidentale, dr. Caemmerer, şef al secţiei Efemera/Foi Volante şi dr. Weber, şef al secţiei Arhivă.

Dr. Giel mi-a vorbit în detaliu despre proiectele compartimentului Manuscrise, cum ar fi proiectele de catalogare şi *Manuscripta Mediaevalia*. În conformitate cu rolul său de centru de catalogare a manuscriselor, *Staatsbibliothek* efectuează şi catalogarea unor fonduri de manuscrise aparţinând altor instituţii din Germania şi din străinătate. Proiectele curente includ crearea unui catalog descriptiv al fondului Manuscripta Theologica Latina în 8° (din colectiile *Staatsbibliothek*), catalogarea manuscriselor medievale de la *Universitäts-* şi *Landesbibliothek Düsseldorf* şi

Universitäts- și *Landesbibliothek Bonn*, elaborarea unui cens al manuscriselor medievale și renascentiste în grafie latină de la Biblioteca de Stat din Moscova, digitizarea și catalogarea manuscriselor medievale și renascentiste germane de la Beinecke Library (Yale), precum și catalogarea manuscriselor latine din colecţiile *Stadtbibliothek Trier*.

Proiectul electronic *Manuscripta Mediaevalia* este o bază colectivă de date a manuscriselor medievale și a cataloagelor de manuscrise aflate pe internet și cuprinde informaţii despre cca. 75.000 de codice. Aplicaţia a fost lansată în anul 2010 și oferă o platformă pentru integrarea datelor transmise de diferite instituţii.

D-na. dr. Caemmerer mi-a prezentat colecţia de gravuri, pamflete și alte documente de tip efemeride, precum și câteva metode de conservare și depozitare. Colecţia *Staatsbibliothek* include un număr mare de gravuri și pamflete din perioada renascentistă, aflate într-o stare excelentă de conservare, dar și unităţi mai recente, cum ar fi documente de propagandă din timpul celui de-al doilea război mondial.

La secţia Arhive, unde fondul Alexander von Humboldt era analizat în vederea digitizării de către d-na. dr. Weber și câţiva alţi colegi, am asistat la selecţia documentelor fragile, ce urmau să fie trimise la un laborator de restaurare înainte de a fi supuse digitizării.

Alte întâlniri interesante au fost cele cu dr. Haug, șef Training și referent în domeniul Limba și Literatura Engleză, și d-na. Lamble, specialist în Relaţii Publice. Printre altele, dr. Haug mi-a explicat atribuţiile referenţilor, o categorie de bibliotecari care din păcate lipsește din multe instituţii românești. D-na. Lamble mi-a vorbit despre câteva proiecte recente care au rezultat în cataloage de prezentare și reviste de o calitate grafică exceptională, cum ar fi publicaţiile apărute cu ocazia împlinirii a 350 de ani de la fondare sau a deschiderii unei noi săli de lectură în cadrul sediului Haus Unter den Linden.

Am avut de asemenea și oportunitatea să vizitez Centrul Est-European din cadrul *Staatsbibliothek*. Centrul este axat în principal pe limbi și culturi slave, dar colecţionează cărţi, periodice și documente dintr-un număr mare de ţări (din Finlanda până în Grecia și Cipru). Secţiunea dedicată documentelor românești nu este, din păcate, foarte bine dezvoltată și include relativ puţine publicaţii recente. O mai bună cooperare din partea bibliotecilor și editurilor românești ar ajuta considerabil la dezvoltarea acestei colecţii.

În continuare, am petrecut și o zi la secţia Incunabule, aflată în clădirea din fostul Berlin de Est, Haus Unter den Linden,. Am vizitat o mare parte a acestui edificiu istoric datorită unui tur personal oferit de d-na. bibliotecar Bergemann. Turul a inclus atât zonele publice, cum ar fi imensa sală de lectură (renovată recent într-un stil ultramodern), cât și zonele desemnate pentru birouri și depozite (multe încă în renovare). Am avut, de asemenea, și rara șansă de a vizita depozitele speciale, unde sunt păstrate cele mai rare documente din colecţie (Biblia Gutenberg, ediţii prime, ediţii unice în lume, etc.).

În prezent, colecţia de incunabule numără 4.360 de volume, faţă de cele 7.384 de volume înregistrate înainte de război. Dintre acestea, 3.904 sunt considerate pierdute, în timp ce 3 au fost regăsite în Polonia (la Cracovia și la Biblioteca Universitară din Varșovia). Cu toate acestea, fondul de incunabule de la *Staatsbibliothek* rămâne unul dintre cele mai preţioase din lume. Politica de achiziţii urmărește obţinerea a cel putin unui exemplar din producţia tipografică a fiecarui tipograf activ în perioada vizată.

Dintre specialiștii de aici, i-am cunoscut pe dr. Eisermann, șef secţie Incunabule și dr. Duntze, cercetător în domeniul tiparului vechi. Dr. Eisermann mi-a vorbit despre elaborarea celui mai important și extensiv catalog al incunabulelor – *Gesamtkatalog der Wiegendrucke*. Cu această ocazie, am ajutat la rectificarea unor erori și omisiuni legate de incunabulele din colecţia noastră, astfel încât varianta online a catalogului prezintă informaţii la zi. Dr. Duntze mi-a prezentat o metodă de identificare a tipografilor bazată pe lista tipurilor literei M elaborată de Konrad Haebler și pe *Typenrepertorium der Wiegendrucke*.

La sfârșitul zilei petrecute la sediul Unter den Linden, am vizitat laboratorul de digitizare, unde am asistat la o prezentare a echipamentului pentru scanarea documentelor vechi și fragile. Pe lângă proiectele tematice de digitizare, *Staatsbibliothek* oferă și un serviciu de digitizare la cerere, la care pot apela atât persoanele fizice, cât și alte instituţii.

În ultima zi a vizitei, am participat la o întâlnire cu d-l Müller, coordonator al proiectului Kalliope. Kalliope reprezintă un punct de acces central pentru fondurile de arhivă și autografe din Germania și este utilizat de peste 50 de instituţii pentru catalogarea și înregistrarea datelor. Baza sa de date include peste un milion de înregistrări. Printre alte funcţii, Kalliope permite unificarea virtuală a unor arhive care au fost divizate între mai multe instituţii.

La încheierea vizitei, am avut din nou plăcerea de a mă întâlni cu prof. dr. Everardus Overgaauw, cu care am discutat posibilitatea de a reveni în anii următori pentru a studia modulul Kalliope.

Vizita profesională la *Staatsbibliothek zu Berlin* a reprezentat o oportunitate extraordinară de a învăţa mai multe despre modalităţile de funcţionare a uneia dintre cele mai performante instituţii de cercetare din lume, precum și de a cunoaște un număr de bibliotecari și cercetători excepţionali din domeniul colecţiilor speciale. Mulţumesc cu această ocazie fundaţiei *Bibliothek & Information International* pentru ajutorul financiar acordat, domnului director prof. dr. Zanfir Ilie pentru permisiunea de a urma acest stagiu, domnului prof. dr. Everardus Overgaauw pentru organizarea vizitei și colegilor de la *Staatsbibliothek* pentru amabilitatea cu care mi-au prezentat proiectele lor și cu care mi-au răspuns la întrebări.

Biblioteca - spațiu de dezvoltare culturală și educațională

Mihaela Bărbulescu
bibliotecar, Biblioteca Universității „Dunărea de Jos" Galați

Multiplele schimbări care au loc în zilele noastre, care generează diferite nevoi de informare în rândul populației de toate vârstele dau tonul schimbării și în biblioteci cu influență și asupra spațiului de bibliotecă. Spațiul de bibliotecă trebuie gândit în așa fel încât să întrunească mai multe cerințe, cum ar fi: să sprijine obiectivele bibliotecii, să ofere o îmbunătățire a serviciilor oferite, să nu coste prea mult întreținerea lui și nu în ultimul rând să aibă un impact asupra comunității pe care o deservește.

Integrarea noilor sisteme de informare în spațiul de bibliotecă nu va face altceva decât să crească numărul de utilizatori ai bibliotecii. Biblioteca a devenit un mix între tradițional – colecțiile tipărite și noile tendințe - colecțiile în format electronic, accesul la internet, dispozitivele necesare accesării informației în variantă electronică. Ea trebuie privită ca un tot unitar în care trebuie avut în vedere tot ce ține de clădirea bibliotecii, de amplasamentul ei și de interior - spațiul bibliotecii - programul de funcționare, arhitectura clădirii, interioare și atmosferă (ambianța, cromatica, iluminatul, acustica, microclimatul, mobilierul), personalul și nu în ultimul rând imaginea bibliotecii.

Spațiile în care se desfășoară activitatea pot fi împărțite în diverse categorii, cum ar fi:

– spațiile rezervate colecțiilor, stațiile de lucru (workstation), zona de multimedia, zone speciale dedicate studiului personal și studiului în grup, zone de recreere, spații dedicate bibliotecarilor, o sală de conferințe, spații de expunere.

Spațiul de bibliotecă trebuie să fie flexibil, să se poată adapta cu ușurință diverselor evenimente, cerințe care pot apărea din partea utilizatorilor săi. Câteva idei ce țin de remodelarea spațiului de bibliotecă le-am găsit în articolul scris de Traci Lesneski, 10 Steps to a Better Library Interior: Tips That Don't Have To Cost a Lot (10 pași pentru a obține un spațiu performant de bibliotecă, idei care nu trebuie să coste prea mult):

– încearcă să privești interiorul bibliotecii cu alți ochi, din altă perspectivă, de exemplu, să îți imaginezi că este pentru prima dată când intri în ea;
– încearcă să înlături din drumul utilizatorului impedimentele atât de natură vizuală, cât și fizică pentru a ușura accesul către resursele oferite;
– întotdeauna, mai puțin poate însemna mai mult, este util ca interiorul să nu abunde în ecrane cu afișare electronică (display-uri), prea multe panouri, prea multe culori și mai ales prea intense;
– prea multe indicații, prea multe însemne cu tot felul de servicii pe care biblioteca le oferă pot deruta la un moment dat utilizatorul;

The Baker-Berry Library, cea mai mare bibliotecă a Colegiului Dartmouth din Hanover, NH

– privește biblioteca precum un întreg și nu accepta orice mobilier sau dacă este acceptat trebuie adaptat în așa fel încât să nu iasă în evidență și să se încadreze în designul interiorului;
– crearea unor zone în interior care beneficiază de lumina naturală și care dau impresia de confortabil, reading nook – colț, ungher de citit, tot nook se numește și e-readerul de la Barnes & Noble;
– izolarea unor zone cu zgomot (de exemplu, zona cu xeroxul) de celelalte zone care necesită liniștea necesară studiului;
– încearcă să creezi varietate în spațiul bibliotecii prin mobilerul oferit, pentru că nu toți avem aceleași gusturi - unii utilizatori apreciază studiul individual, alții preferă un studiu în grup;
– lumina este foarte importantă; trebuie evitat, de asemenea, un contrast prea mare în intensitatea iluminării, ochii în aceste condiții pot obosi foarte repede;
– utilizarea cât mai strategică a culorilor, o culoare poate da o anume gravitate spațiului sau îl poate face foarte confortabil, deosebit de îmbietor.

În acest context, de continuă transformare a bibliotecilor și a serviciilor de bibliotecă, ALA, (American Library Association) cea mai veche și cea mai mare asociație a bibliotecilor, își propune pentru planul strategic ALA 2015 următoarele obiective:

– să joace un rol cheie în formularea legislațiilor, politicilor și standardelor ce țin de bibliotecă și de serviciile care oferă informații;
– să educe, să formeze persoane care să promoveze și să susțină bibliotecile;
– să promoveze excelența și diversitatea în domeniul biblioteconomic;
– să asigure căile necesare transformării bibliotecii și serviciilor de bibliotecă într-un mediu informatic global în continuă expansiune;
– să asigure un mediu în care toți membrii, indiferent de locația sau poziția ocupată în cadrul bibliotecii, să aibă oportunitatea de a participa, de a contribui și de a beneficia de pe urma participării în asociație;

Biblioteca Națională a României

– asociația va acționa cât mai eficient, mai efectiv și mai creativ pentru a realiza planurile propuse.

Biblioteca va adăuga întotdeauna valoare procesului de cultură și de educare. Ea trebuie să reflecte tradiția instituției la care este afiliată, să păstreze această tradiție, dar să includă și ceea ce este nou: să conțină acest tip de spații flexibile de învățare și educare, de manifestare pentru diversele activități ce pot avea loc în clădirea bibliotecii. Ea trebuie să se asigure că acest concept de lifelong learning, învățare continuă, să se desfășoare într-un mediu cât mai plăcut, cât mai interactiv ce va asigura întotdeauna existența unei legături speciale între bibliotecă și utilizatorii săi.

Webografie:

1. http://www.clir.org/pubs/reports/pub129/pub129.pdf
2. http://www.thedigitalshift.com/2012/02/digital-libraries/discovery-at-dartmouth/
3. http://www.evz.ro/detalii/stiri/de-ce-a-durat-mutarea-bibliotecii-nationale-978299.html
4. http://www.ala.org/aboutala/strategicplan/
5. http://www.wbdg.org/design/academic_library.php
6. http://ebooks.unibuc.ro/filologie/enache-market/24.htm
7. http://lj.libraryjournal.com/2011/08/buildings/10-steps-to-a-better-library-interior-tips-that-dont-have-to-cost-a-lot-library-by-design/#_

Crearea unui depozit de documente digitale instituțional la Biblioteca Universității „Dunărea de Jos” din Galați

Considerații generale (I)

Mioara Voncilă
șef serviciu, Biblioteca Universității „Dunărea de Jos” Galați

Necesitatea creării unui depozit digital instituțional

În contextul erei informaționale actuale, crearea unui depozit de informații digitizate nu reprezintă un lux și cu atât mai puțin o noutate, marea majoritate a instituțiilor academice au deja stabilită o politică de digitizare și dețin biblioteci digitale. Digitizarea informațiilor, care are ca scop principal facilitarea accesului la patrimoniul documentar al unei instituții, este necesară.

Primul pas pentru construirea unui depozit digital instituțional îl reprezintă definirea clară a nevoilor fiecărei entități din cadrul sistemului, în cadrul unei universități acestea sunt facultățile și departamentele de specialitate. Trebuie bine definite: dinamica structurii duale „nevoi-resurse”, atât la nivelul fiecărei facultăți, cât și global, la nivelul întregii universități; și conexiunile dintre entități, pentru asigurarea continuă a unui echilibru în funcționarea de lungă durată a sistemului. De asemenea, sistemul trebuie să permită realizarea continuă de noi conexiuni și optimizarea acestuia în funcție de provocările din mediul social (suport informatic în continuă schimbare, resurse umane, costuri, nevoile informaționale ale utilizatorilor etc). Într-un depozit digital instituțional trebuie să se regăsească marea majoritate, dacă nu întreaga producție științifică a unei universități (teze de doctorat, teze de licență, disertații, rapoarte științifice, articole de specialitate, cursuri și ale materiale educaționale).

De ce este oportun să dezvolți un depozit digital?

Cerința tot mai mare și diversificată de informație, accesibilă oricând, oriunde, costurile în continuă creștere ale publicațiilor tipărite, posibilitatea promovării activității științifice și educaționale a cadrelor didactice și a studenților, criza de timp cu care ne confruntăm cu toții în aceste zile sunt elemente ale acestei ecuații al cărei rezultat este oportunitatea dezvoltării unui astfel de instrument informațional pentru utilizatori. Scopul creării lui este posibilitatea pe care o oferă de a reuni întreaga producție științifică a instituției sub o singură „umbrelă” de informații, accesibilă, dintr-un singur punct, oriunde din internet, intrând în mișcarea ”accesului deschis” și oferind vizibilitate științifică autorilor acesteia. În ceea ce privește beneficiile, pentru cercetători, acest instrument permite diseminarea mai rapidă a conținutului lucrărilor lor științifice și creșterea numărului de citări, care este unul din elementele acreditării și evaluării profesionale. Pentru instituție, beneficiile sunt: vizibilitatea și creșterea prestigiului, gestionarea unui tezaur de creații intelectuale originale, îmbunătățirea managementului acreditării instituționale și economii de costuri pe termen lung.

Cecilia Buricea
bibliotecar, Biblioteca Universității „Dunărea de Jos” Galați

Modalități de implementare

Pentru început, înainte de a alege o soluție pentru crearea unui depozit digital, sunt câteva întrebări pe care trebuie să ni le punem:

- *Cum sunt folosite de către universități depozitele digitale instituționale?*

Pentru o comunicare profesională, pentru stocarea materialelor de predare și învățare, pentru stocarea edițiilor electronice ale unor publicații științifice, pentru managementul colecțiilor cu materiale de cercetare, pentru asigurarea conservării materialelor

digitale pe termen lung, pentru creșterea prestigiului universității, pentru încurajarea accesului liber la literatura științifică etc.

- *Care sunt criteriile de constituire a colecțiilor*?
- *Cine sunt utilizatorii - cheie*?
- *Cine sunt creatorii de conținut - cheie*?
- *Ce servicii se pot oferi în funcție de resursele existente?*
- *Accesul la colecții se va face gratuit?*
- *Instituția are dreptul de comunicare publică a unui document ce urmează a fi inclus în depozitul digital?*
- *Care sunt responsabilitățile bibliotecii universității în acest context în raport cu restul comunității academice?*

Având limpezite toate aceste aspecte, putem justifica crearea unui depozit digital și dezvolta o politică de digitizare la nivel instituțional. Rămâne alegerea soluției optime pentru construirea infrastructurii. Alegerea unui soft de management al colecțiilor digitale, stabilirea echipamentelor informatice necesare și constituirea unei echipe de lucru.

După un studiu amplu, efectuat asupra depozitelor digitale existente în lume, a caracteristicilor softurilor existente pe piață, oferite contra cost sau gratuit, a legislației asupra drepturilor de autor la nivel național și internațional, s-a optat pentru un soft gratuit (open source), D-Space. Softul este utilizat de o comunitate largă pe glob, în prezent sunt peste 1000 de instituții din întreaga lume care folosesc D-Space. În România există mai multe biblioteci universitare care au ales această soluție software.

Atuurile acestui soft?

- Permite ***configurarea cu ușurință a unei structuri*** a depozitului digital pe *comunități, subcomunități și colecții* în funcție de nevoile informaționale ale instituției.
- În cadrul acestor colecții pot fi incluse ***documente electronice în orice format***; fiecărui articol introdus în depozit i se poate asocia un ***set de metadate*** și ***drepturi de acces***, astfel încât acesta să fie regăsit cu ușurință ulterior, atât din interfața depozitului digital, cât și de pe internet.
- ***Vizualizarea textului integral*** al unui document este permisă prin stabilirea ***dreptului de acces*** la acesta (la nivel de colecție de documente, la nivel de articol sau, și mai restrictiv, la nivel de fișier în cazul unui articol cu mai multe fișiere).
- Permite ***autoarhivarea documentelor***, pentru a avea un control asupra uniformității și corectitudinii datelor asociate documentelor arhivate; softul include în fluxul de lucru un ***pas de autorizare*** (persoanele desemnate cu drept de administrare a colecțiilor putând valida includerea unui articol în depozitul digital).
- Se pot crea ***colecții în acces deschis*** (colecții publice) sau ***colecții cu acces restricționat*** la textul integral.
- Deoarece multe articole pot să nu fie publicate anterior includerii lor în colecțiile depozitului digital, sistemul permite asocierea atât a unor ***licențe proprii,*** cât și a ***licențelor CreativeCommons.***
- ***Regăsirea informației*** se face după metadatele asociate unui articol, dar și ***după textul integral*** al acestuia, ceea ce ușurează mult munca indexatorilor și, desigur, căutările utilizatorilor.
- De la ultimele versiuni, softul include în fluxul de lucru fișiere cu ***vocabulare controlate***.

Iată doar câteva din facilitățile oferite de softul D-Space, care a stat la baza creării și dezvoltării ***depozitului digital instituțional ARTHRA*** al Universității „Dunărea de Jos" din Galați.

Promovare

Deosebit de importantă este promovarea internă și marketingul depozitului, făcute pentru atragerea celor două categorii de utilizatori: posibilii autori, care să furnizeze materialele pentru arhivare și utilizatorii – beneficiari ai informațiilor incluse în depozit. Oportune, în acest scop, sunt lansarea oficială a depozitului digital, crearea unui forum de discuții sau blog, organizarea de cursuri de instruire și promovarea prin articole științifice în publicațiile de specialitate. Promovarea, dincolo de granițele țării, poate fi făcută prin înscrierea depozitului digital pe site-uri dedicate, care stochează informații despre depozitele digitale instituționale în acces deschis din întreaga lume. Menționez doar câteva dintre ele: OpenDOAR (Directory of Open Access Repositories), ROAR (Registry of Open Access Repositories) și Duraspace, o organizație non-profit, unul din cei mai mari provideri de soft gratuit (open source software) pentru crearea de depozite digitale.

Referințe:

MÎNZU, Viorel; VONCILĂ, Ion; REPANOVICI, Angela; ALBU, Cristina; VOLOVICI, Daniel . *Sistem integrat pentru indexarea și partajarea on-line a documentelor tehnice digitizate – Ghid de proiectare, realizare și utilizare*, Galați: Galati University Press, 2011

Indicatori de performanță pentru colecțiile bibliotecii (I)

Catrina Căluian
bibliotecar, Biblioteca „V.A. Urechia”

Statistica și evaluarea sunt mai mult decât necesare pentru funcționarea și gestionarea cu succes a bibliotecii, dar și pentru a demonstra celor din afara profesiei valoarea bibliotecilor în dezvoltarea socială, culturală și economică a societății. Unul din rolurile statisticii este de a face rezultatele comparabile între biblioteci. Acest lucru este posibil doar dacă sunt utilizate aceleași definiții și aceleași metode statistice. Astfel, la baza acestor activități stau două standarde: SR ISO 2789/2009 – Informare și documentare. Statistici internaționale de bibliotecă și SR ISO 11620/2009 – Informare și documentare. Indicatori de performanță pentru biblioteci.

Conform definiției din SR ISO 11620/2009, indicatorul de performanță reprezintă expresia numerică, simbolică sau verbală, derivată din statistica de bibliotecă și datele aferente folosite pentru a caracteriza performanța unei biblioteci.

Calcularea indicatorilor de performanță sau rezultatele măsurării performanței stau la baza evaluării serviciilor bibliotecii, fiind instrumente manageriale cu multiple roluri:

- influențează deciziile de management în bibliotecă
- ajută la întocmirea rapoartelor către instituțiile finanțatoare sau tutelare
- susține cererile de suplimentare a fondurilor
- demonstrează eficiența bibliotecii în fața instituțiilor finanțatoare

Alegerea indicatorilor de performanță se face în funcție de scopul și misiunea bibliotecii oferind o viziune de ansamblu asupra ei. Pentru ca rezultatele să poată fi comparabile, este indicat ca grupuri de biblioteci cu misiuni asemănătoare să aibă un set comun de indicatori pe care să-i folosească cu regularitate.

Articolul de față aduce în atenție indicatorii de performanță folosiți pentru evaluarea colecțiilor bibliotecii.

Privite din punct de vedere al resurselor deținute, pentru colecțiile bibliotecii se pot aplica următorii indicatori:

1. Numărul documentelor de pe rafturi la 1000 de locuitori

$$\frac{A}{B}\times 1000$$

A = numărul documentelor destinate împrumutului la domiciliu și/sau consultării la sala de lectură

B = populația țintă

La numărător sunt incluse atât documentele din secțiile de împrumut, cât și cele din depozite destinate consultării în incinta bibliotecii. Sunt excluse documentele provenite din legea depozitului legal local și central.

2. Documente în colecții per capita

$$\frac{A}{B}$$

A = numărul total de documente în colecții

B = populația țintă

Valoarea acestui indicator trebuie să fie de minimum 1-2 doc./locuitor și poate fi folosită în politica de achiziție a bibliotecii. De asemenea poate argumenta cererile de suplimentare a fondurilor adresate autorităților financiare.

3. Procentul documentelor disponibile pentru utilizatori din fondul total

$$\frac{A}{B}$$

A = numărul documentelor destinate împrumutului la domiciliu și/sau consultării la sala de lectură

B = numărul total de documente în colecţii

Valoarea indicatorului influenţează misiunea bibliotecii atunci când aceasta are, printre altele, și rolul de depozit legal local și central.

4. Documente achiziţionate din finanţare publică/instituţională per capita

$$\frac{A}{B}$$

A = numărul de documente achiziţionate din finanţare publică/instituţională

B = populaţia ţintă

5. Documente achiziţionate la 1000 de locuitori

$$\frac{A}{B}\times 1000$$

A = numărul total de documente achiziţionate

B = populaţia ţintă

Valoarea indicatorului este bună atunci când colecţia creşte anual cu minimum 50 doc./1000 locuitori.

6. Exemplare adăugate per titlu achiziţionat

$$\frac{A}{B}$$

A = numărul total de exemplare achiziţionate (prelucrate)

B = numărul total de titluri achiziţionate (prelucrate)

Valoarea indicatorului oferă informaţii despre gradul de completare a colecţiilor, dar și despre disponibilitatea titlului pentru utilizatori.

7. Rata de înnoire a colecţiei (în ani)

$$\frac{A}{B}$$

A = numărul total de documente în colecţii

B = numărul total de documente achiziţionate

Indicatorul arată vârsta fondului (la câţi ani se reîmprospătează fondul). Pentru bibliotecile din străinătate este considerată bună o valoare a indicatorului de 7-10 până în 15 ani. Pentru bibliotecile din ţara noastră este de dorit o vârstă a fondului de 15 ani. O vârstă mai tânără a fondului

poate însemna că un procent mare de resurse (documente) sunt recent publicate, dar există și explicaţia că poate nu s-a exploatat întregul potenţial al documentelor înainte de a fi scoase din evidenţă ca fiind vechi (o valoare bună a indicatorului se poate obţine prin achiziţii masive și/sau scoatere unui număr mare de documente din evidenţă).

Din punct de vedere al cheltuielilor suportate de bibliotecă pentru achiziţia de documente, se pot aplica următorii indicatori pentru evaluarea colecţiilor:

1. Cheltuieli pentru achiziţii de documente din finanţare bugetară/instituţională per capita

$$\frac{A}{B}$$

A = cheltuieli pentru achiziţii de documente din finanţare bugetară/instituţională

B = populaţia ţintă

Valoarea indicatorului estimează suma în lei alocată de către autoritatea financiară unei persoane din populaţia ţintă pentru achiziţia de documente.

2. Procentul cheltuielilor pentru achiziţii de documente din finanţare bugetară/instituţională

$$\frac{A}{B}\times 1000$$

A = cheltuieli pentru achiziţii de documente din finanţare bugetară/instituţională

B = cheltuieli curente din finanţare bugetară

Valoarea indicatorului arată dacă suma din buget alocată colecţiei este suficientă în comparaţie cu cheltuielile pentru personal și alte cheltuieli materiale.

(Va urma)

Controlul de autoritate - trecut și perspective -

Dorina Bălan
șef birou, Catalogarea colecțiilor. Control de autoritate, Biblioteca „V.A. Urechia”

Istoria controlului de autoritate este o parte indisolubilă din istoria catalogului de bibliotecă. Evoluția catalogului de bibliotecă de la fișe la interfața OPAC a dat posibilitatea măririi capacității de înmagazinare a informațiilor și a conferit oportunitatea regăsirii acestora prin mai multe puncte de acces. Se poate afirma că toate cataloagele au trecut de la funcția unidimensională la cea multidimensională. Accentul pus pe precoordonare, atunci când vorbim de fișe tradiționale, este unul limitat și firesc. Astăzi, se dă o importanță deosebită și postcoordonării, astfel încât datele existente independent să poată fi indexate și combinate în diferite moduri pentru a răspunde necesităților de informare a utilizatorilor. Această schimbare a impus o revizuire completă a atitudinii față de comunitatea deservită, cu privire atât la înregistrările bibliografice, cât și la cele de autoritate.

Relațiilor logice în interiorul bazelor de date ale bibliotecilor au trebuit să fie examinate în spiritul noilor posibilități de stocare și a mijloacelor de acces. Aceasta a condus la formularea Cerințelor Funcționale pentru Înregistrările Bibliografice (FRBR), publicate de Asociația Internațională a Asociațiilor și Instituțiilor Bibliotecare (IFLA).

La rândul său, FRBR a necesitat o reexaminare a conceptelor controlului de autoritate care a determinat publicarea Cerințelor Funcționale ale Înregistrărilor de Autoritate (FRAR).

Cu toate că modificările au fost majore, scopul fundamental al catalogului (identificarea, colocarea, evaluarea și regăsirea) și rolul înregistrărilor bibliografice (selectarea și regăsirea), precum și importanța controlului de autoritate (identificarea și colocarea) au rămas aceleași pe tot parcursul procesului de evoluție. Este adevărat că rolul controlului de autoritate are astăzi o mai mare importanță și datorită apariției mediului web. Barbara Tillett sugerează că rolul bibliotecilor în viitor este de a contribui la antologii de vocabulare controlate pentru structurarea informațiilor existente pe web și la realizarea unui fișier de autoritate internațional comun, ca parte integrantă a unui viitor „semantic web”. De fapt, trebuie să avem în vedere că atât controlul de autoritate, cât și controlul bibliografic sunt două modalități ale regăsirii informațiilor, dar controlul bibliografic este literalmente imposibil fără un control de autoritate realizat cu profesionalism.

Observăm că funcțiile catalogului sunt neschimbate din momentul în care Charles A. Cutter le-a definit pentru prima dată în 1904, cu toate că unele au avut nevoie de anumite modificări pentru a include mai multe forme de manifestare ale creațiilor intelectuale. Aceste funcții permit unui utilizator să regăsească orice creație după: autor, titlu sau subiect etc., dar și să regăsească operele colocate la un anumit autor, pe un anumit subiect.

Pe măsură ce organizațiile care dețin baze de date vor avea nevoie de organizare pentru eficacitate și receptivitate la nevoile utilizatorilor, vor trebui să găsească noi modalități de organizare a informațiilor. În general vorbind, se va putea face o departajare între site-urile care sunt în favoarea unui web „controlat” și cei care preferă un web „necontrolat”. Este clar că vorbim de controlul bibliografic și de autoritate, care s-a dezvoltat și utilizat de secole.

Dacă o înregistrare în catalog constă din trei părți, în conformitate cu Gorman - un punct de acces, o descriere bibliografică și o locație - punctul de acces răspunde cerințelor de identificare și colocare, și obligatoriu trebuie să fie standardizat pentru a-și atinge scopul. Gorman pledează pentru crearea unui fișier de autoritate global în care să se identifice fiecare persoană, colectivitate, titlu uniform pe baza unui număr de identificare a înregistrării (asemănător ISBN-ului) care să permită utilizatorilor din fiecare țară să poată regăsi înregistrarea într-un limbaj comun, prin script, și să permită schimbul internațional preluând date din fișierul de autoritate global. Este clar că, în acest caz, controlul de autoritate este punctul forte al unei biblioteci. Noi nu ar trebui să abandonăm realizarea acestuia, indiferent cât de scumpă pare a fi această activitate de cercetare. Iată care este condiția „sine qua non” pentru atingerea obiectivului de căutare și regăsire a informațiilor de către utilizatori, având în vedere că rolul controlului de autoritate este de a oferi explicații pentru variantele și incoerențele existente, ajutându-ne să găsim ceea ce căutăm.

Filiala nr. 2 „Paul Păltănea” - la ceas aniversar -

Titela Trif
bibliotecar, Biblioteca „V.A. Urechia”

Filiala nr. 2 „Paul Păltănea” a împlinit un an de activitate pe 15 ianuarie 2014, de Ziua Culturii Naţionale şi a poetului Mihai Eminescu. Acest lucru nu poate fi decât un prilej de mândrie şi bucurie atât pentru colectivul filialei, cât şi pentru membrii comunităţii gălăţene care au înţeles rolul şi semnificaţia unei biblioteci într-o societate aflată într-o permanentă schimbare.

A trecut un an, privim înapoi şi tragem „linie”. Cu siguranţă, Filiala nr. 2 „Paul Păltănea” a avut un an plin de realizări frumoase cu activităţi educative, culturale şi artistice, concursuri, vizite, club de vacanţă, toate acestea menite să creeze cadrul optim necesar pentru lectură, recreere, informare, educare, dar şi socializare.

Astfel, pe baza Proiectelor educaţionale din cadrul Protocoalelor de colaborare, încheiate cu instituţiile şcolare şi organizaţiile nonguvernamentale din zonă, la filială s-au desfăşurat numeroase manifestări cu prilejul aniversării şi comemorării diferitelor personalităţi culturale locale, naţionale şi internaţionale, dar şi activităţi de promovare a serviciilor de bibliotecă oferite utilizatorilor.

Scopul comun al acestor manifestări şi activităţi a fost, este şi va rămâne subscris misiunii şi strategiei Bibliotecii Judeţene „V.A. Urechia”, implicit a filialei şi anume: „satisfacerea intereselor de studiu, lectură, informare, documentare, educare şi recreere din municipiul Galaţi, prin promovarea cunoaşterii, având la bază optimizarea accesului la informaţii relevante prin creşterea colecţiilor de bibliotecă şi prin asigurarea de servicii publice moderne de informare adecvate fiecărei categorii de utilizatori.”

Localizarea Filialei nr. 2 „Paul Păltănea” în partea de nord-vest a municipiului Galaţi, care cuprinde peste 100.000 de locuitori, a favorizat creşterea semnificativă a numărului de utilizatori înscrişi şi reînscrişi în cadrul filialei, mai exact în anul 2013, s-au înscris peste 3000 de utilizatori din toate categoriile de vârstă, sex, naţionalitate, religie şi ocupaţie profesională.

Utilizatorii care ne-au trecut pragul, au descoperit filiala ca „spaţiul” unde pot lectura în linişte o carte, pot găsi informaţiile dorite din toate domeniile, beneficiind de servicii gratuite, moderne, dar şi de profesionalism din partea colectivului filialei.

Dintre serviciile oferite utilizatorilor pot fi amintite: împrumutul la domiciliu şi rezervarea de documente, consultarea documentelor în regim de Sală de lectură (documente ce nu pot fi împrumutate la domiciliu), a presei locale şi naţionale, accesul la internet, servicii de multiplicare/ scanare/imprimare.

O noutate în sfera serviciilor de bibliotecă, practicate la filială, o reprezintă eliberarea **permiselor tip card** pentru utilizatori, cu fotografie.

În prezent, colecţia de documente deţinută de filială este de peste 50.000 de volume, fiind una de tip enciclopedic, în continuă creştere.

O surpriză plăcută pentru copii a fost implementarea proiectului Clubul de vacanţă - **„Petrece vacanţa *ALTFEL* la bibliotecă!”**, care s-a dovedit a fi locul unde cei mai mulţi copii au ales să-şi petreacă timpul liber.

Fără teme şi fără grija evaluărilor, participanţii Clubului de vacanţă au avut parte de distracţie, relaxare, au descoperit un ambient plăcut în cadrul căruia au învăţat lucruri noi, fiind îndrumaţi şi ajutaţi de persoane competente, dornice să împărtăşească celorlalţi din cunoştinţele personale.

Prin activităţile acestui club am reuşit să aducem un nou concept de educaţie - cunoaşterea prin joc – iar copiii au socializat, descoperindu-şi noi abilităţi creative necesare activităţilor şcolare şi extraşcolare.

Din dorinţa de a promova şi informa utilizatorii cu privire la serviciile şi evenimentele desfăşurate în cadrul filialei am realizat o pagină de Facebook ce poartă numele Filialei nr. 2 „Paul Păltănea” Galaţi, care poate fi accesată, oricând şi de oriunde, la adresa: (https://www.facebook.com/pages/Filiala-nr2-Paul-Păltănea-Galaţi). Aceasta cuprinde informaţii despre viaţa culturală locală: noutăţi editoriale, lansări de carte, expoziţii, manifestări, evenimente, seminarii, cursuri, etc.

Anul 2014 se anunţă un an plin de evenimente culturale, educative şi recreative dintre care pot fi amintite: continuarea Clubului de vacanţă (cu alte activităţi), dezbateri culturale, concursuri, invitaţi speciali din rândul personalităţilor locale, naţionale, dar şi multe alte manifestări de interes pentru gălăţeni.

Colectivul de bibliotecari al Filialei nr. 2 „Paul Păltănea” încurajează locuitorii municipiului Galaţi la lectură, informare, cercetare şi totodată vă mulţumeşte, dragi utilizatori, că sunteţi alături de noi!

Filiala nr. 1 a Bibliotecii „V.A. Urechia” - jumătate de secol de existență -

Lucica Veliche
bibliotecar, Biblioteca „V.A. Urechia”

50 de ani… o viață de om

Pe 6 februarie 1963 a fost deschisă prima filială a Bibliotecii Județene „V.A. Urechia”, modernă ca spațiu, poziție, dotare - o vreme etalon pentru întreaga țară - în corpurile de legătură a blocurilor A de pe strada Brăilei, instalată în două camere luminoase, concepute într-un stil arhitectonic modern.

A fost prima filială modernă din România. Prin presă, prin afișe pe casa scării blocurilor și fluturași în cutiile poștale au fost informați locuitorii cartierului. După primele luni de funcționare, evenimentul a fost semnalat și în presa de specialitate.

În articolul „Filiala din Țiglina”, scris în tehnica reportajului, șefa secției împrumut la domiciliu, Doina Guică, a consemnat pentru istorie în revista „Călăuza bibliotecarului” din aprilie 1963: „Galațiul anilor noștri este un oraș în continuă prefacere, a cărui importanță economică crește pe zi ce trece. Din toate colțurile țării au venit specialiști: muncitori de înaltă calificare, tehnicieni, ingineri. Pentru ei, ca și pentru ceilalți locuitori ai Galațiului, s-a construit un nou cartier – Țiglina.

Este un orășel în miniatură, cu blocuri pastelate, magazine mari, luminoase, spații verzi. O surpriză rezervată locuitorilor acestui cartier a fost amenajarea, la parterul blocului A1, a unei biblioteci – Filiala nr. 1 a bibliotecii regionale „V.A. Urechia”. Afișele prin care biblioteca regională anunța deschiderea filialei indicând locul, programul zilnic de deservire a cititorilor și faptul că biblioteca posedă cărți din toate domeniile, au fost afișate pretutindeni.

Prima zi de existență a bibliotecii – 7 februarie 1963… Vestea că în Țiglina s-a deschis o bibliotecă s-a răspândit din bloc în bloc, din apartament în apartament. După o săptămână biblioteca avea 238 de cititori, după o lună 961, iar la sfârșitul lunii iunie cei 1482 de cititori citiseră de-acum 12.262 volume.

Atenția acordată de bibliotecară fiecărui cititor în parte, aspectul plăcut, îmbietor al localului au avut darul să atragă locuitorii noului cartier. Cât privește manifestările de masă cu cartea, organizarea lor a fost bine primită de locuitorii noului cartier. La început, s-au organizat manifestări simple, gen prezentări de cărți, recenzii. Pe măsură ce numărul participanților a crescut s-a trecut la manifestări mai complexe ca: seri literare, concursuri „Cine știe, câștigă”. Paralel cu preocuparea pentru cei mari, biblioteca a acordat atenția cuvenită și copiilor… Din totalul cititorilor, 673 erau copii. Ei au citit 3466 de cărți. Matineul literar „Arcadie Gaidar” și Școala, de exemplu, activități organizate pentru cei mici, au atras un număr de 95 de participanți, copii.

Iată câteva aspecte ale activității Filialei „Țiglina” care își începe istoria cu data de 7 februarie 1963: „Zilnic se adaugă noi fișe de cititori, noi iscălituri pentru cărțile împrumutate, noi texte ale manifestărilor cu cartea. Și acesta e doar începutul”.

Această filială, singura bibliotecă de cartier, a făcut istorie. În 1966 a fost mutată în spațiul special, construit pentru bibliotecă, din clădirea Casei municipale de Cultură din complexul social-cultural Țiglina, o realizare arhitecturală și ambientală deosebită. După 20 de ani, clădirea a intrat în consolidări ca urmare a tasărilor, ulterior trecând în proprietatea Combinatului Siderurgic.

Filiala a fost mutată în noua construcție, „Casa Științei și Tehnicii pentru Tineret”, unde a funcționat în perioada 1993–2000.

În perioada 2000-2004, Filiala nr. 1, a fost închisă pentru public. Din 2004 până astăzi funcționează în incinta Casei de Cultură a Sindicatelor într-un spațiu de 175 metri pătrați și cu o colecție de aproape 60.000 de documente.

La sfârșitul anului 2013, Filiala nr. 1 are 15245 utilizatori cu permis de intrare și o frecvență de 300 de utilizatori/zi.

De asemenea, serviciile oferite de filială s-au diversificat și modernizat cu trecerea anilor fapt ce se reflectă în numărul mare de utilizatori care ne trec pragul zilnic.

Filiala nr. 4 „Grigore Vieru” și românii de pretutindeni

Celozena Diaconu
bibliotecar, Biblioteca „V.A. Urechia”

Biblioteca „Grigore Vieru”, Filiala nr. 4 a Bibliotecii Județene „V.A. Urechia”, prin locația ei inedită, Gara CFR călători Galați, are un contact permanent cu românii care sosesc sau pleacă în lumea largă. Orașul Galați atât din punct de vedere geografic, cât și cultural-istoric este poartă de intrare a fraților basarabeni în țara mamă - România.

De la deschiderea Bibliotecii „Grigore Vieru”, iunie 2009, am avut ocazia să cunosc tineri basarabeni care studiază sau muncesc atât în țară, cât și în Europa Occidentală. Mare le este bucuria reîntâlnirii cu poezia lui Vieru în această mică oază a culturii scrise!

Cu prilejul celei de a V-a ediții a Festivalului Național al Cărții „Axis Libri”, desfășurat la Galați în perioada 22-26 mai 2013 și organizat de Biblioteca Județeană „V.A. Urechia”, la invitația domnului director prof. dr. Zanfir Ilie, au vizitat Filiala „Grigore Vieru” domnul Alexe Rău, directorul Bibliotecii Naționale din Chișinău, doamna Raisa Melnic, șef Serviciu Programe Culturale de la Biblioteca Națională din Chișinău, precum și scriitorii Mihaela Albu și Marius Chelaru, membri ai Asociației Culturale „Carmen Balcanica”.

Distinșii oaspeți au vizitat spațiile pentru lectură și internet, au vizionat expoziția „Cartea de copii și ilustratorii săi”. Răsfoind scrierile lui Grigore Vieru, serafimul poeziei iubirii de țară, oaspeții și-au exprimat mulțumirea și prețuirea pentru spiritul viu, păstrat în memoria sa de comunitatea culturală gălățeană.

În Cartea de onoare au așternut amintiri și gânduri despre vremurile în care l-au întâlnit pe Grigore Vieru, fiind profund marcați de prezența sa angelică, de poezia sa.

Existența Filialei „Grigore Vieru” în gara Galaților e o surpriză și o bucurie deosebită pentru mine. Ce frumos! Să faci popas la o oprire, întărindu-ți sufletul cu Vieru și să continui calea refăcut, fortificat.

Am norocul să fiu născut în satul Larga, situat nu departe de satul Pererita, în care s-a născut Vieru. Am avut norocul să ne cunoaștem și să prietenim. Când am devenit director general al Bibliotecii Naționale din Chișinău, i-am amenajat un loc de cetire, în biroul meu, în care venea să citească și să comunicăm...

Alexe Rău, poet, filolog, director general al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova

Azi, 25 mai 2013, ce mare și atât de frumoasă surpriză – să ajung într-un colț de rai al cărții sub numele drag și cuprinzător întru Poezie – GRIGORE VIERU!

Frate Grigore, mă uit la fotografia ta din Biblioteca „Grigore Vieru” și-mi amintesc zilele când erai oaspete la New York, când eu veneam la Chișinău și mă primeai cu brațele deschise și cu vorba dulce moldovenească și-mi spuneai „soră”!

prof. univ. dr. **Mihaela Albu**

Fiind șef serviciu Programe Culturale al Bibliotecii Naționale din Chișinău am colaborat foarte mult cu Grigore Vieru.

În ziua morții lui mi s-au întâmplat niște lucruri ciudate. În fața casei mele creștea un vișin care s-a prăbușit fără niciun motiv. Apoi trebuia să organizez o expoziție consacrată lui Grigore Vieru. Când am început să selectez cărțile am simțit cum din umeri venea o căldură, care trecea în mâini, în degetele care țineau cărțile lui. Am observat cum cărțile se deschideau singure. Cum luam cartea în mână – se deschidea. Și așa s-a deschis la portretul mamei sale, la poza casei sale, a unei cărți ce conținea „Tatăl nostru” și la fraza „Sunt ca iarba, mai simplu nu pot fi”. Mi-au părut foarte semnificative aceste lucruri și am organizat un compartiment aparte cu aceste cărți. Seara i-am povestit aceste lucruri doamnei Raisa Vieru... Tălmăcirea ei, a celor întâmplate, a fost următoarea: „El singur și-a făcut expoziția prin mâinile tale.”

Felicitări celor care au venit cu această idee inspirată de a face Biblioteca „Grigore Vieru” în gara Galați.

Raisa Melnic

În data de 20 martie 2013, cu prilejul lansării proiectului „Centrul de excelență 40+ ” la Biblioteca Județeană „V.A Urechia”, **Paul Andre Baran** - director al programului *Biblionet* care a ajutat bibliotecile să asigure servicii în comunitățile locale, sub forma unui parteneriat între IREX, Asociația Națională a Bibliotecarilor și Bibliotecilor Publice din România (ANBPR), autoritățile locale și naționale și bibliotecile din țară - a făcut o vizită de lucru la Filiala nr. 4. „Grigore Vieru” a Bibliotecii. Impresionat de cele remarcate aici, de spațiul nonconformist în care își desfășoară activitatea această filială a bibliotecii noastre, a postat imagini și comentarii despre aceasta, făcând-o cunoscută pe tot mapamondul.

Programul de carantină biblioteconomică internă, regională, națională și internațională a info-documentelor și locațiilor de bibliotecă între moft și deziderat profesional (II)

Dr. ***Vasile A. Deac****, Prof.* ***Ionela Burz***
Bibl. ***Camelia Boca****, Ing.* ***Alexandru Deac***

Amenințările din spațiul cibernetic info-cultural din biblioteci, muzee și arhive se produc prin exploatarea vulnerabilității de natură umană, tehnică și procedurală - cel mai adesea în*:*

- atacuri cibernetice împotriva infrastructurilor care susțin funcțiile și serviciile de bibliotecă, muzeu și arhivă;

- accesarea neautorizată a infrastructurilor cibernetice din biblioteci, arhive și muzee;

- modificarea, ștergerea sau deterioarea neautoriuzată de date informatice info-culturale ori restricționarea ilegală a accesului la aceste date;

- spionajul cibernetic - cauzarea unui prejudiciu informațiilor și fondului de info-documente patrimoniale.

Intervențiile împotriva atacurilor cibernetice din biblioteci, muzee și arhive se bazează pe următorii pași:

- *identificarea instalării complexului de componente software (malițios contaminate cu viruși cibernetici), a tentativelor de instalare, executare sau a tentativelor de executare;*
- *blocarea instalării și prevenirea executării de contaminare cibernetică;*
- *trecerea în carantină a software-ului malițios contaminat cu viruși cibernetici*

Agenții biologici de carantină (faună și floră) sunt importanți nu numai pentru faptul că produc efectele cele mai agresive de degradare a bunurilor, mobilierului și locațiilor din biblioteci, muzee și arhive, dar sunt considerați factori de risc la expunere în acest mediu. Ca atare, era nevoie de clasificarea agenților biologici de carantină info-documentară din mediile de bibliotecă, muzeu și arhivă, conform legislației de securitate și sănătate în muncă - Art.5/HG 1092/2006 privind protecția lucrătorilor împotriva riscurilor legate de expunerea la agenți biologici de carantină din biblioteci, muzee și arhive**.**

Conform acestei clasificări au fost elaborate patru grupe de risc de îmbolnăvire pentru personalul lucrător, dar și utilizatorii acestor instituții, după cum urmează**:**

- ***grupa 1*** *- agenți biologici de carantină care nu sunt susceptibili să provoace o boală la om;*
- ***grupa 2*** *- agenți biologici de carantină care pot provoca o boală omului și constituie un pericol pentru persoanele din biblioteci, muzee și arhive; propagarea lor în colectivitate este improbabilă; există, în general, o profilaxie sau un tratament eficace;*
- ***grupa 3*** *- agenți biologici de carantină care pot provoca o boală omului și constituie un pericol pentru personalul din biblioteci, muzee și arhive; pot prezenta un risc de propagare în colectivitate, dar există, în general, o profilaxie sau un tratament eficace;*
- ***grupa 4*** *- agenți biologici de carantină care pot provoca boli grave personalului și utilizatorilor din biblioteci, muzee și arhive; pot prezenta un risc ridicat de propagare în colectivitate și la alte instituții; nu există tratament sau profilaxie eficace.*

Din cele prezentate, deducem de ce agenții biologici de carantină sunt atât de importanți pentru oprirea răspândirii și combaterea lor. Devin necesare cunoașterea faunei și florei de agenți de carantină din mediile info-culturale, pentru a identifica cele mai eficiente metode pentru reducerea răspândirii și eradicarea agenților biologici.

Pentru cercetările fundamentale de laborator, în ceea ce privește agenții biologici de carantină, prezența acestora ca material biologic viu reprezintă un risc asumat al cercetătorilor, pentru ca toate experimentele să se desfășoare în deplină siguranță și securitate, înlăturându-se căile de răspândire accidentală, din laborator, a organismelor de carantină.

Cercetările de laborator privind identificarea agenților biologici de carantină (regională, națională, internațională) pe diferite info-documente din biblioteci, muzee și arhive ce reprezintă diferite surse de constituire și completare a colecțiilor, au reprezentat preocupări științifice constante ale laboratorului orădean, în diferite demersuri profesionale legate de acumularea și completarea colecțiilor de bibliotecă între instituții similare românești sau străine, în perioada 2000-2012.

Rezultatele științifice sunt valoroase, fiind considerate pe bună dreptate, argumente științifice care oferă o platformă analitică.

Complexul micotic bacterian de carantină din biblioteci şi colecţii info-documentare, mobilier, aeromicrofloră – analize de laborator.

Tabelul 4

Nr.crt.	Complexul micotic bacterian identificat în mediile de bibliotecă	Grupa sanitară de risc la expunere	Grupa de carantină	Simptomatologie de atac;răspândire generalizată; monitoring
1.	*Staphylococcus aureus*	3	3	Produce infecţii purulente pe piele şi mucusul nazal; răspândire generalizată în mediile info-culturale insalubre, puternic contaminate; monitoringul şi intervenţiile repetate, de prevenţie.
2.	*Streptobacillus moniliformis*	3	3	Provoacă infecţii purulente pe piele şi mucusul nazal şi bucal; răspândire generalizată în mediile insalubre din biblioteci, muzee şi arhive; monitoringul şi intervenţiile repetate pentru evitarea propagării în alte mediile sănătoase.
3.	*Streptococcus pneumoniae*	3	3	Streptococ oral ce determină inflamaţia căilor respiratorii şi pulmonare (endocardite); răspândire generalizată în mediile info-culturale insalubre, puternic contaminate; monitoringul şi intervenţiile (tratamentele) repetate, prin decontaminarea colecţiilor, mobilierului şi locaţiilor din biblioteci, muzee şi arhive
4.	*Streptococcus pyrogenes*	3	3	Determină sensibilizări ale căilor respiratorii şi pulmonare; răspândire în mediile info-culturale contaminate; intervenţii de profilaxie.

Dezvoltarea colecţiilor la Biblioteca Universităţii din Oradea *metodologii, studii de caz (II)*

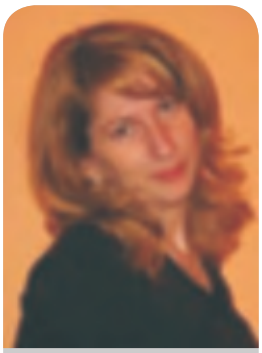

prof. ***Ionela Burz,*** *bibliotecar, Biblioteca Universităţii Oradea*

2. Materiale şi metodă de cercetare.

2.1. Materiale utilizate pentru elaborarea demersului ştiinţific:

- RMF - Registrul de mişcare a fondurilor pentru Biblioteca Universităţii din Oradea
- Raport autoevaluare instituţională 2013 pentru Universitatea din Oradea

2.2. Metode de cercetare

1. Metoda comparaţiei statistice prin utilizarea indicilor şi variantei martor.
2. Metoda corelaţiei între doi factori variabili.
3. Imagistica ştiinţifică a fost elaborată cu ajutorul tabelelor de evoluţie şi sinteză şi a graficelor de dinamică.

3. Rezultate ştiinţifice obţinute.

Titus Bădic, *şef birou Achiziţie, prelucrare, Biblioteca Universităţii Oradea*

Rezultatele ştiinţifice obţinute reprezintă sinteza expresiei matematice a evoluţiei dezvoltării colecţiilor de la Biblioteca Universităţii din Oradea, pe intervalul 2008-2012, prin adaptarea tehnicilor de statistică biblioteconomică.

Dinamica dezvoltării colecţiilor de bibliotecă în perioada 2008-2012 (tabelul I) a fost prezentată sub formă tabelară şi grafică, urmărindu-se retroactiv următoarele aspecte semnificative:

- Dinamica evoluţiei achiziţiilor din fonduri proprii: cărţi, reviste, STAS-uri;

Evoluţia dezvoltării colecţiilor de la Biblioteca Universităţii din Oradea pe intervalul 2008-2012

Tabelul I

Anul de studiu	Cantitate / Valoare	Achiziţii					Donaţii		Schimb de publicaţii	
		Fonduri proprii			Proiecte					
		cărţi	reviste	STAS	*cărţi*	reviste	*cărţi*	reviste	*cărţi*	reviste
2008	cantitativ	2345	729	1 517	44	0	3 928	259	172	177
	valoric	95 723,55	66 447,74	46 198,66	7 395,32	0	45 508,36	5 163	2 626,07	2 839,25
2009	cantitativ	2 716	232	758	56	0	1 910	143	577	385
	valoric	119 937,26	75 869,01	24 018,78	3 309,14	0	35 472,41	2 330	8 421,98	6 401,18
2010	cantitativ	1 292	193	2 588	0	0	1 451	627	291	637
	valoric	93 290,06	73 838,66	73 447,07	0	0	19 981,50	4 555,80	4 977,63	10 494,62
2011	cantitativ	912	1 436	1 234	116	0	15 031	7 446	291	364
	valoric	63 710,83	95 839,68	40 507,46	5 458,26	0	188 325,32	32 407,44	4 410,03	6 875,73
2012	cantitativ	857	987	818	3 496	0	2 970	778	154	422
	valoric	36 104,90	51 428	26 980,35	233 453,88	0	38 709	3 481,25	2 719,33	8 236,82
Total general cantitativ		**8 122**	**3 577**	**6 915**	**3 712**	**0**	**25 290**	**9 253**	**1 485**	**1 985**
Total mediu cantitativ		1 624,40	715,40	1 383	742,40	0	5 058	1 850,60	297	397
Total general valoric		**408 766,60**	**363 423,09**	**211 152,32**	**249 616,60**	**0**	**327 996,59**	**47 937,49**	**23 155,04**	**34 847,60**
Total mediu valoric		81 753,32	72 684,61	42 230,46	49 923,32	0	65 599,31	9 587,50	4 631	6 969,52

- Dinamica evoluţiei dezvoltării colecţiilor din proiecte de cercetare: cărţi, reviste;
- Evoluţia dezvoltării colecţiilor prin donaţii: cărţi, reviste;
- Evoluţia dezvoltării colecţiilor de bibliotecă prin schimb de publicaţii;
- Evoluţia dezvoltării colecţiilor de la Biblioteca Universităţii din Oradea, pe intervalul 2008-2012 a fost analizată pe două paliere: *cantitativ şi valoric*;
- Indicii **total general** şi **total mediu** cantitativ şi valoric oferă informaţii clare despre acumulările de documente anuale ca total U.E. (unităţi de evidenţă) şi valoarea acestor acumulări (lei/U.E.)
- În ceea ce priveşte evoluţia **achiziţiilor de carte** din fonduri proprii, numărul de U.E. cel mai mare a fost înregistrat în anul 2009, respectiv 2.716 U.E., ceea ce corespunde unui efort financiar de 119.937,26 lei/total U.E.
- Numărul de U.E. cel mai scăzut s-a înregistrat în anul 2012, respectiv 857 U.E. cu un efort financiar de 36.104,90 lei/total U.E.
- În cadrul **achiziţiilor de reviste** din fonduri proprii, în anul 2011 s-au achiziţionat 1 436 U.E., ceea ce corespunde unui efort financiar de 95.839,68 lei/total U.E.
- Valoarea cea mai mică a achiziţiei de reviste din fonduri proprii a fost înregistrată în anul 2010, respectiv 193 U.E., cu un efort financiar de 73.838,66/total U.E.
- Analizând evoluţia achiziţiilor de STAS-uri din fonduri proprii, ponderea numerică şi valorică cea mai mare se evidenţiază în anul 2010 (cantitativ 2 588 U.E./ 73 447,07 lei/total U.E.), iar ponderea cea mai scăzută s-a înregistrat în anul 2009 (758 U.E./ 24 018,78 lei/total U.E.)
- În cazul achiziţiei de cărţi şi STAS-uri se poate stabili, conform valorilor din ***tabelul sinteză 1,*** o relaţie direct proporţională între nr. de U.E. şi valoarea lei/U.E.
- La *revistele achiziţionate din fonduri proprii nu se respectă regula de relaţie* între numărul de documente şi efortul susţinut financiar, în sensul apariţiei unei relaţii de invers proporţionalitate între numărul mic de reviste achiziţionate (de ex. anul 2010) şi valoarea mult peste media a achiziţiilor de reviste.

Analizând evoluţia dezvoltării colecţiilor de la Biblioteca Universităţii din Oradea pe intervalul 2008-2012, prin **achiziţii de carte din fonduri proprii**, în funcţie de valorile indicilor generali şi medii *(tabelul 1)* au fost evidenţiate următoarele tendinţe:

- Total general cantitativ de cărţi achiziţionate: 8.122 U.E. /2008-2012;
- Total mediu cantitativ de cărţi achiziţionate: 1.624,40 U.E.
- Total general valoric de achiziţie →piaţă (408.766,60 lei/ 8.122 U.E.), ceea ce corespunde cu suma totală de 50,32 lei/U.E. (408 766,60 lei: 8122 U.E. = 50,32 lei/U.E.→indicele general valoare).
- Total mediu cantitativ cărţi achiziţionate (8.122 U.E : 5 ani de studiu = 1.624,40 U.E. / 2008-2012);
- Total mediu valoare cărţi achiziţionate: 81.753,32 lei /2008-2012 (408 766,60: 5 ani perioadă studiu= 81 753,32);
- Indicele *mediu de achiziţie cărţi piaţă*: 50,32 lei /U.E. (81 753,32: 1 624,40 U.E = 50,32 lei/U.E.).

Achiziţiile de reviste din fonduri proprii în perioada 2008-2012, în funcţie de valorile indicilor generali şi medii valorici şi numerici (tabelul 1) au evidenţiat următoarele aspecte:

- Total general cantitativ de achiziţie reviste: 3 577 U.E./2008-2012;
- Total mediu cantitativ de achiziţie reviste: 715,40 U.E./interval;
- Total general valoare reviste achiziţionate: 363 423,09 lei/interval;
- Total mediu valoare reviste achiziţionate: 72 684,61 lei/interval;
- Indicele total **general valoare de achiziţie reviste** →piaţă: 101,59 lei/U.E.(363 423,09 lei: 3577 U.E. = 101,59 lei);
- Indicele total general valoare de achiziţie reviste de pe piaţă şi indicele mediu cantitativ de achiziţie reviste de pe piaţă trebuie să aibă aceeaşi valoare în lei/U.E. şi reflectă efortul financiar depus de bibliotecă într-o perioadă de timp (1-5 ani) pentru achiziţia unui document;
- În cazul *revistelor achiziţionate* în perioada 2008-2012, preţul real de achiziţie de pe piaţă, rezultat din indicele total general şi indicele mediu cantitativ, prezintă o *valoare mare (101,59 lei)* faţă de preţul real de *achiziţie a cărţilor în perioada 2008-2012 (50,30 lei),* adică cu 49,50% mai mult decât preţul real de piaţă al cărţilor.

În cazul **achiziției de carte prin proiecte de cercetare** se evidențiază următoarele aspecte :

- Total general cantitativ de cărți achiziționate: 3 712 U.E. /2008-2012;
- Total mediu de cărți achiziționate: 742,40 U.E.
- Total general valoric de achiziție cărți proiecte →piață (249 616,60 lei/ 3712 U.E.), ceea ce corespunde cu suma totală de 67,24 lei/U.E. (249 616,60 lei: 3712 U.E. = **67,24 lei/U.E.→indicele general valoare).**
- Total mediu cantitativ cărți achiziționate (3.712 U.E: 5 ani de studiu = 742,40 U.E. / 2008-2012);
- Total mediu valoare cărți achiziționate prin proiecte: *49 923,32* lei /2008-2012 (*49.923,32 lei*: 742,40 U.E = **67,24 lei);.**

În cazul **donațiilor** se evidențiază următoarele aspecte:

a. *pentru carte*:

- Total general cantitativ de cărți din donații: 25.290 U.E. /2008-2012;
- Total mediu cantitativ cărți-donații (25.290 U.E: 5 ani de studiu = 5.058 U.E. / 2008-2012);
- Total general valoric de cărți din donații →**piață: 12,96 lei/U.E.**
- Total mediu valoare cărți donații: *12,96* lei /U.E. (*65.599,31 lei*: 5058 U.E = **12,96 lei);**

b. *pentru reviste*:

- Total general cantitativ de reviste din donații: 9.253 U.E. /2008-2012;
- Total mediu cantitativ reviste -donații (9.253 U.E.: 5 ani de studiu = 1850 U.E. / 2008-2012);
- Total general valoric reviste din donații →**piață: 5,18 lei/U.E.**
- Total mediu valoare reviste donații: ***5,18*** **lei/U.E.**

În cazul **schimbului de publicații** se evidențiază următoarele aspecte:

A. *pentru carte*:

- Total general cantitativ de cărți din schimb de publicații: 1485 U.E. /2008-2012;
- Total mediu cantitativ cărți- schimb de publicații: 297 U.E. (1485 U.E.: 5 ani de studiu = 297 U.E.);
- Total general valoric de cărți din schimb de publicații →**piață: 15,59 lei/U.E.**
- Total mediu valoare cărți schimb de publicații: *15,59* lei /U.E. (*4631 lei* : 297 U.E = **15,59 lei);**

B. *pentru reviste*:

- Total general cantitativ de reviste din schimb de publicații: 1985 U.E. /2008-2012;
- Total mediu cantitativ reviste - schimb de publicații (1987 U.E.: 5 ani de studiu = 397 U.E. / 2008-2012);
- Total general valoric reviste din schimb de publicații →**piață: 17,55 lei/U.E.**
- Total mediu valoare reviste schimb de publicații: ***17,55*** **lei/U.E.**

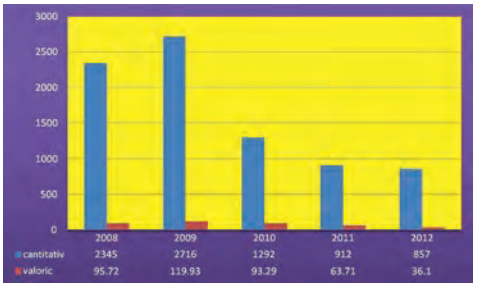

Fig. 1.1 Evoluția fondului de carte achiziționată din fonduri proprii (total achiziție valorică și cantitativă/an).

Pentru o mai bună eficiență a dezvoltării colecțiilor prin achiziții din fonduri proprii (cărți, reviste, STAS-uri), fonduri provenite din proiecte de cercetare (cărți, reviste), fonduri provenite din donații (cărți, reviste) și schimb de publicații (cărți, reviste), am completat imagistica științifică a materialului prin elaborarea și trasarea graficelor de evoluție după cum urmează: evoluția achizițiilor *din fonduri proprii* (**fig.1.1** – evoluția fondului *de carte din surse proprii;* **fig.1.2** – evoluția fondului de *reviste din surse proprii*; **fig.1.3**- evoluția fondului de *STAS-uri din surse proprii*).

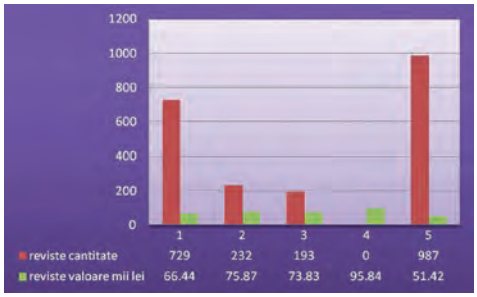

Fig.1.2. Evoluția fondului de reviste achiziționate din fonduri proprii (total achiziție valorică și cantitativă/an).

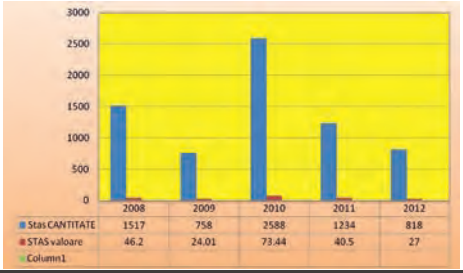

Fig. 1.3. Evoluția fondului de STAS-uri achiziționate din fonduri proprii (total achiziție valorică și cantitativă/an).

(Va urma)

Popa, Valentin. *Papagalul și revoluția.*
Cluj-Napoca: Eikon, 2012

Camelia Labeș
bibliotecar, Biblioteca „V.A. Urechia”

Volumul - „**Papagalul și revoluția**”- cuprinde scurte povestiri, unele cu motive din perioada predecembristă. Universitarul filozof ne prezintă versiunea proprie asupra…revoluției, dar nu prin ochii unui papagal – jocul de cuvinte are rolul să vă incite la lectură.

Este o literatură care se citește neapărat în cheie, evident filozofică, și are umorul fin pe care îl sesizezi imediat la omul care jonglează firesc și sigur cu altfel de limbaj, cel al domeniului ce încearcă să răspundă la întrebări complicate precum cele de genul „De unde venim?”, „Ce rost avem aici, pe Pământ?…”

Pe coperta a patra, autorul are și o scurtă prezentare realizată de Alex Ștefănescu. Ilustrul critic spune despre Valentin Popa următoarele: „Mi se pare admirabil, în primul rând, aptitudinea de a vedea în jur – și anume acolo unde în mod curent ni se pare că nu se petrece nimic interesant – subiecte pasionante. Apoi, merită apreciat amestecul de sentimentalism (dus uneori până aproape de melodramă) și ironie. În sfârșit este interesant modul cum irizează, din întâmplări banale, fantasticul.”

De ce am început cu acest citat? Pentru că din acea perioadă, autorul a dovedit că se poate exprima și oscilează mereu între literatură și filozofie. Admirabile sunt cărțile Domniei Sale, acelea în care filozofia are un rol de excepție.

Pornind de la titlul cărții (un titlu inspirat) și povestirea cu același nume, descoperim o lume cunoscută de unii, mai puțin cunoscută de cei de astăzi. Facem cunoștință cu personaje și tipologii diferite: Constantin Artenie, Toader, Eliza și Sabina, nea Săraru, Coca și altele. Interesantă este împletirea acestor tipologii și cum sunt ele descrise și așezate în lumină, în paralel cu acestea fiind: porcii Ciungului, papagalul. Cu toții ne amintim acele strigăte ascuțite, dureroase din copilărie, când se tăiau porcii de Crăciun și multă vreme rămâneai în urechi cu acele sunete de deznădejde ce nu le puteai uita multă vreme.

Amintește și de acele perioade triste când pâinea cea de toate zilele era dată pe cartelă și, într-un vis a unui personaj, apare ideea că pâinea ar fi putut fi vândută și…din doi în doi, autorul făcând o adevărată filozofie pe acest subiect: „Cum adică din doi în doi? Și cei peste care se va sări, ce vor face? Se vor mai alinia o dată? Și dacă vor nimeri tot un număr de ordine cu soț, s-o ia din nou de la capăt?...”

Sigur, aceste întâmplări astăzi par de necrezut, dar aceste personaje cu frământările lor, cu obsesiile și spaimele societății de atunci „dacă se află la județeană” îi împing pe unii să nu mai poată delimita visul de realitate.

În fiecare din povestirile dlui Valentin Popa asistăm la experiențe din cele mai năucitoare, facem cunoștință cu personaje reale, uneori parcă descoperindu-le în vecinul sau vecina noastră, introducându-ne într-o lume plină de probleme, dar în special experiențe de viață. Acest lucru pare extrem de important după lecturarea acestei cărți: toate destinele personajelor și lecțiile de viață la care asistăm ne fac să trăim o stare de bucurie, cartea aceasta având darul de a oferi cititorului o clipă de răgaz, de liniște, poate și de întoarcere într-un timp atât de cunoscut.

Originile autorului (vrâncean născut la Vidra, brăilean prin adopție) se pot simți în rândurile scrise prin exprimare, căldură și dialogurile memorabile.

M-au copleșit unele pagini, dar „Papagalul și Revoluția” va avea destinul ei literar.

Strat, Rareș. *La Triste France.*
Galați: Axis Libri, 2013

Florica Șerban
bibliotecar, Biblioteca „V.A. Urechia”

Cartea „La Triste France”, a domnului Rareș Strat se prezintă într-o formă inedită, fiind o ediție bilingvă, franceză-engleză, în traducerea a doi cunoscuți gălățeni: C-tin Frosin și Iulian Voicu, fără a cuprinde și versiunea în limba română a autorului. Aceasta din urmă reprezintă un capitol din „Sărutul lui Simun”, publicat tot la Editura „Axis Libri”, în acest an, și lansat în cadrul Salonului literar „Axis Libri”. Reamintim cititorilor că, în capitolul respectiv, autorul relatează peripețiile unui tânăr bărbat în căutarea unei noi vieți în afara țării, în Franța, unde a îndrăgit pentru totdeauna orașul Lion. Este zugrăvită, de fapt, experiența unui imigrant urmărit de ghinion, cu o existență halucinantă la marginea societății, în mijlocul scursurilor lumii. Experiențele lui sunt redate dintr-o perspectivă cutremurătoare, iar trăirile personajului parcurg un trist evantai de stări dezgustătoare, dezumanizante, usturătoare și dureroase până la rană. Cum este posibilă o asemenea experiență într-o țară unde s-a născut „Regele Soare” și „Secolul luminilor”, într-un oraș în care s-au născut frații Lumière ? De ce există o asemenea disoluție a puterii în Franța și cum de a putut fi redusă fraternitatea creștină la o atitudine de condenscendență atât de superficială? Autorul este într-o continuă căutare de răspunsuri și totodată supune la meditație cititorul. Pe bună dreptate, se întreabă de ce lumea este atât de diferită dincolo de ușile închise. Există oare două Franțe – una a localnicilor și alta a imigranților? De ce există atâtea discrepanțe? De ce au apărut acestea? Prin toate aceste întrebări autorul reușește să imprime cititorului aceeași stare de zbucium lăuntric și sentimente contradictorii. În final, remarcăm că doar cititorul trecut prin experiențe similare poate empatiza cu personajul principal, care suferă din cauza incapacității de a se adapta la o lume pe care nu o înțelege și căreia nu-i cunoaște nici măcar limba. Concluzionăm că această versiune bilingvă se adresează îndeosebi acelor cititori care cunosc fenomenul dezrădăcinării, celor pentru care „schimbarea limbii nu înseamnă schimbarea la față!”, parafrazându-l pe traducătorul și eseistul Constantin Frosin cu titlul uneia dintre cărțile domniei sale.

Huzum, Carmen. *Iubire fără manuscris.*
Adjud: Armonii culturale, 2013

Iulia Lazăr
bibliotecar, Biblioteca „V.A. Urechia”

Iubire fără manuscris reprezintă volumul de debut al doamnei Carmen Huzum. Cartea însumează 88 de pagini și cuprinde 65 de poeme ce transpun trăirile interioare ale poetei.

Învățătoare la o școală prestigioasă din Tecuci - Școala Gimnazială *Iorgu Iordan*, Carmen Huzum oferă publicului iubitor de creație lirică un *manuscris al iubirii*, așa cum sugerează titlul cărții. Printre poeme sunt presărate ilustrațiile expresive ale pictorului Mihai Cătrună ce conturează temele poeziilor de o sensibilitate rară: iubirea, cu împlinirile și neîmplinirile ei, dorul, drumul existențial, limitarea, curiozitatea cunoașterii lumii, obsesia prăbușirii totale în hăurile neantului.

Sentimentul de dragoste constituie, fără doar și poate, chintesența întregului volum de versuri evidențiat prin poemele: „Iubesc...”, „E iarnă, iubite”, „Și încă e toamnă, iubite”, „Și încă, iubite...”, „Și-mi pare, iubite...”, toate dedicate persoanei dragi. Lecturând poeziile de o neobișnuită sensibilitate și finețe, cititorul ajunge să cunoască, să înțeleagă, chiar să rezoneze cu omul din spatele cuvintelor.

Elementul de noutate din opera poetei este absența aproape totală a semnelor de punctuație. Punctul, virgula sau punctele de suspensie nu-și găsesc locul în versurile cărții, asta pentru că întreg volumul este o continuitate a ideii de dragoste, a sublimului în iubire. Poeta Aida Zaharia sublinia cu aplomb despre acest volum că semnul exclamării se pierde printre rânduri, acest fapt datorându-se poemelor ce transmit o stare de disperare, precum și refuzul de a mai aștepta semnele iubirii: „Nu m-aștepta!/ Nu vin!/...Eu nu mai sunt/ De mult.../(...) Nu căuta!/ Sunt stinsă!”.

Poeziile de factură modernă ilustrează faptul că poeta Carmen Huzum împărtășește cu cei din jur magia iubirii, invitându-ne prin intermediul acestui volum de poeme la *un veritabil vals al dragostei*.

Grosu, Aurelia. *Eşti mai puternic decât crezi.*
Bucureşti: Self Publishing, 2013

Leonica Roman
bibliotecar, Biblioteca „V.A. Urechia”

Apărută în anul 2013 la editura Self Publishing, lucrarea *Eşti mai puternic decât crezi* reprezintă spovedania publică a doamnei Aurelia Grosu despre drama propriei existenţe.

În cuvântul introductiv, autoarea ne invită în viaţa ei ca într-o galerie de artă, asemănând etapele existenţei cu nişte tablouri colorate în tonuri şi nuanţe diferite.

Scriitoarea ne prezintă cele mai tainice trăiri ale sufletului ei, descriind iadul pe care l-a trăit din cauza unui tată alcoolic, al unei mame autoritare care nu i-a arătat afecţiune, al bolilor care i-au măcinat sănătatea, dar şi calvarul parcurs în două căsnicii nefericite.

Certurile dintre părinţi, bătăile pe care le primeşte din partea tatălui, uneori fără niciun motiv, lipsa de afecţiune a mamei o determină pe Aurelia să devină o persoană introvertită şi nesigură. Această stare de nesiguranţă şi închidere în sine se accentuează în momentul în care imediat după nuntă ia bătaie de la soţ, cel care trebuia să îi ofere dragoste, protecţie şi siguranţă: „nu asta am aşteptat, nu la asta am visat, nu la asta am sperat. (...) Aşteptam iubire, aşteptam să ducem o viaţă liniştită, altfel decât a părinţilor mei.”

Lipsa de afecţiune din ambele căsnicii au marcat-o profund pe scriitoare, astfel încât psihic şi emoţional a avut o traiectorie descendentă. Viaţa grea pe care a avut-o, presărată de boli, tristeţi, lacrimi, umilinţe şi dezamăgiri a împins-o pe Aurelia să aibă două tentative de suicid, în momente de grea cumpănă: „voiam să mor, voiam să nu-i mai chinui pe ceilalţi. Voiam să nu-i mai chinui pe ai mei, toţi cei dragi”.

Bunul Dumnezeu, care în Atotştiinţa Sa nu ne părăseşte, a rânduit ca Aurelia să se ridice deasupra valurilor tulburi ale vieţii trăite până atunci. Divinitatea i se descoperă într-o mică bisericuţă prin cuvintele Evangheliei: „Veniţi la Mine toţi cei osteniţi şi împovăraţi şi Eu vă voi odihni pe voi” (Matei 11, 28), această chemare dezmorţindu-i conştiinţa. Apropierea de Tatăl Ceresc a convins-o pe Aurelia că nimic în afară de Dumnezeu nu mai contează. Este momentul în care şi-a dat seama că, pentru a se vindeca, avea nevoie de o reaşezare pe toate „palierele vieţii”.

A conştientizat că iertarea este importantă, eliberarea de sub trecutul dureros avea să aducă vindecarea unor răni emoţionale profunde: „Ştiam că, dacă reuşesc să iert trecutul, voi putea înainta în viitor cu mintea şi inima curată. Am făcut consiliere, am început să iert fiecare cuvânt, acţiune, comportament negativ al părinţilor. Mi-am iertat conştient soţii, directorii, colegii (...)”. Dacă nu ar fi trecut prin „valea umbrei morţii” nu ar fi cunoscut „mângâierea Lui Dumnezeu, purtarea Lui de grijă, bunătatea şi îndurarea Sa”, nu i-ar fi înţeles „pe cei nenorociţi şi aflaţi în nevoie”. Astfel, a descoperit că menirea ei este să fie „un mesager al Dragostei Lui Dumnezeu printre oameni speciali, defavorizaţi de destin.”

Volumul se încheie cu rugămintea scriitoarei ca lucrarea să fie dăruită şi altora spre lectură, deoarece cititorului îi vor putea folosi experienţele de viaţă povestite.

Lucrarea *Eşti mai puternic decât crezi* a autoarei Aurelia Grosu este asemănătoare cu *Viaţa de după viaţă* a Silviei Urlih, ambele putând fi considerate buchete ale experienţelor de viaţă ale autoarelor şi în acelaşi timp mărturii că Dumnezeu există.

Stoica, Corneliu. *Popasuri ale privirii*. Galaţi: Sinteze, 2013

Anca Stan
bibliotecar, Biblioteca „V.A. Urechia”

Profesorul Corneliu Stoica, membru al Uniunii Artiştilor Plastici din România, vine, în faţa noastră în calitate de critic şi istoric de artă şi ne invită să cunoaştem artişti plastici gălăţeni, şi nu numai, care şi-au expus lucrările în oraşul nostru de-a lungul vremii.

Rod al perseverenţei, al setei de informare şi al unei munci asidue, cartea „Popasuri ale privirii”, apărută în anul 2013 la Editura Sinteze din Galaţi, adună între copertele ei artişti gălăţeni de ieri şi de azi.

Autorul, el însuşi un împătimit al artelor, a valorificat informaţii incontestabile, s-a documentat nu doar în arhivele locale sau naţionale, ci şi participând la manifestările culturale organizate în spaţiul cultural gălăţean. A corespondat, în interesul documentării pentru această carte, cu angajaţi ai Arhivelor Naţionale de la care a obţinut informaţiile atât de necesare elaborării unei asemenea lucrări de referinţă în domeniu.

Cartea începe cu un studiu monografic dedicat pictorului Nicolae Mantu, care s-a născut, a trăit şi a desfăşurat o activitate intensă de creaţie artistică, plastică în Galaţi, fiind specializat în pictură animalieră la München. Pentru biografia acestuia, autorul s-a documentat riguros, demonstrând profesionalism, iar analiza operei lui este realizată într-un limbaj accesibil tuturor.

Cititorul află despre numeroase cronici plastice care fac referire la aproape toate expoziţiile deschise la Muzeul de Artă Vizuală şi la Galeriile de Artă „Nicolae Mantu” din Galaţi. Câţiva dintre artiştii care au constituit obiectul acestor cronici sunt: Stelică Bădălan şi cei doi fii ai săi, Mariana Cocoş, Alexandru Pamfil, Nicolae Einhorn, Dan Mateescu, Oana Coşug, Nicolae Cărbunaru, Ioana şi Sava David, Florian Doru Crihană, Aurel Manole, Teodor Vişan, Gheorghe şi Jana Andreescu, Maria Dunavăţu etc.

De asemenea, sunt prezente şi cronici ale unor manifestări de grup, autorul apreciind în primul rând valoarea estetică a lucrărilor: „Muzeografi – plasticieni”, „Artişti la Dunărea de Jos”, „Cinci ipostaze textile”, lucru confirmat şi de criticul de artă Roxana Păsculescu în cronica pentru volumul „Acorduri cromatice la Dunăre”: (citez) „trebuie să recunoaştem însă, la modul pozitiv, că valorizările estetice primează în detrimentul metaforei poetice”.

La fel de importante sunt articolele, portretele şi medalioanele realizate de profesorul şi criticul de artă Corneliu Stoica, câteva dintre ele referindu-se la unele monumente mai puţin cunoscute sau apărute de curând pe plan local: monumentul funerar al lui Constantin Ressu din Cimitirul Eternitatea, bustul prof. univ. Vintilă Dongoroz etc., precum şi lucrările realizate la Tabăra Naţională de Sculptură în Metal, de pe Faleza Dunării.

Cartea lansată în această seară constituie o lucrare de o însemnătate documentară foarte importantă în peisajul cultural gălăţean prin valoroasele informaţii biobibliografice ale celor peste 70 de artişti plastici români prezentaţi.

Blaj, Paul. *Cum răspunde în apă faţa la faţă.*
Cluj-Napoca: Napoca Star, 2012

Simona Ioan
bibliotecar, Biblioteca „V.A. Urechia”

Poetul Paul Blaj ne propune spre lectură și nu numai, o ediţie de colecţie: „Cum răspunde în apă faţa la faţă”, volum cu care se poate deja mândri că a obţinut premiul la secţiunea de poezie, la cea de-a VIII-a gală a premiilor revistei „Dunărea de Jos”.

Extrem de profund și plin de semnificaţii, titlul cărţii este jumătate dintr-un proverb biblic, o pildă a lui Solomon: „cum răspunde în apă faţa la faţă, așa răspunde inima omului inimii omului.” Denumită de autor și antologia unui deceniu de poezie, lucrarea de faţă reunește cele mai frumoase poezii din volumele anterioare dar și creaţii noi, ilustrând etapele dezvoltării atât ale omului cât și ale poetului Paul Blaj.

Volumul este structurat pe mai multe capitole: „Cele mai frumoase poeme de dragoste”, „Cele mai triste poeme de dragoste”, „Cele mai frumoase meditaţii” și însoţite de câte un motto din versurile lui Adrian Păunescu, dă celui care citește impresia că aceasta și-a pus cumva amprenta pe unele din aceste poezii. Mai mult, opţiunea scriitorului de a oferi spre traducere unele poeme reunite în capitolul „Cele mai frumoase traduceri” sub genericul Top Ten: britanic, galic, russian, deutch, italian, aduce un plus de valoare, permiţând promovarea creaţiei literaturii române și peste graniţe.

Alte poezii sunt adunate sub titlul „Aluzii Argheziene”, unde prezenţa cuvântului psalm în titlurile câtorva dintre acestea chiar ne duce cu gândul la marele poet: psalm provincial, psalm de treabă, psalm pentru tâmplarul meu. Răzbat însă și influenţe bacoviene în unele poezii, cum ar fi în „remember me autumn” - cenușa din sobă mai cade / pe străzi e târziu și sunt nori / ridică bărbia spre mine / cu ochi muritori.”

Un capitol aparte, original, îl constituie „Poeme în niciodată”. Scris într-un limbaj nonconformist și folosind un discurs poetic inteligent, fără semne de punctuaţie, îi dă autorului oportunitatea de a-și provoca publicul cititor apelând la sensibilitatea acestuia.

Autorul abordează diverse teme pe care le tratează cu originalitate și emoţie: copilărie, natură, iubire, viaţă, moarte dar și descrieri ale cotidianului și folosește cuvinte alese cu grijă, cuvinte simple îmbinate cu măiestrie artistică, menite să redea cât mai intens trăiri emoţionale. Metafora apare frecvent în exprimarea sa, așa cum remarca și scriitorul a.g. secară „Paul Blaj se joacă așa cum vrea el prin labirinturile metaforei, ușurinţa cu care câștigă mai mereu fiind singura capcană în care poate cădea decisiv un scriitor autentic”.

Antologia unui deceniu de poezie este chiar un regal de poezie oferit de un poet sensibil, nostalgic, matur, al cărui suflet vibrează atunci când ne oferă poezie vie.

Popa, Vasile V. *Spitalul judeţean şi alte întâmplări.* Vol. II.

Galaţi: Fundaţia Culturală Antares, 2013

Gabriela Istrate
bibliotecar, Biblioteca „V.A. Urechia”

Iată că a apărut şi cel de-al doilea volum al cărţii „Spitalul judeţean şi alte întâmplări”, scrisă de prestigiosul doctor Vasile V. Popa şi editată în anul 2012 la editura Fundaţiei Culturale „Antares”. Ca şi în primul volum, acţiunea se desfăşoară pe mai multe planuri: Spitalul judeţean, locul în care Vasile V. Popa şi-a exercitat cu smerenie şi simţ de răspundere meseria şi alte întâmplări care nu au legătură cu profesia, scriitorul relatându-ne întâmplări din copilăria sa din timpul celui de-al doilea Război Mondial şi după, amintiri de la Revoluţia din 1989, note de călătorie, precum şi crâmpeie din perioada tumultuoasă în care s-a luptat cu o boală care şi-a pus amprenta asupra lui atât de mult fizic cât şi psihic.

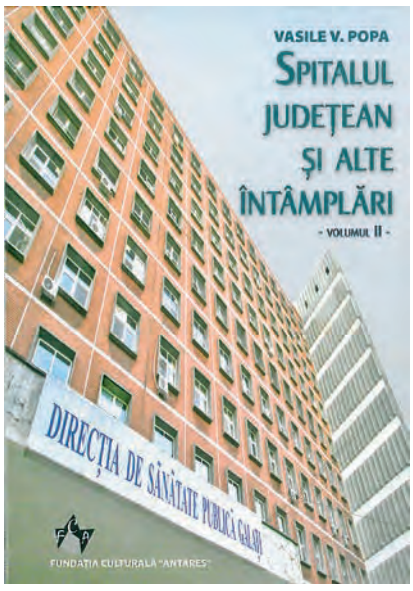
VASILE V. POPA
SPITALUL JUDEŢEAN ŞI ALTE ÎNTÂMPLĂRI
- VOLUMUL II -
DIRECŢIA DE SĂNĂTATE PUBLICĂ GALAŢI
FUNDAŢIA CULTURALĂ "ANTARES"

Pe parcursul celor 264 de pagini, descoperim în persoana scriitorului: „omul lui Hristos” credincios, sensibil la suferinţa celor din jur, iubitor de munte, de animale, de copii, de pictură, militant pentru viaţă şi pace, loial crezurilor sale şi oamenilor care i-au fost mereu aproape: doctorul chirurg Dorel Firescu, doctorul Gelu Bugeag, Victor Luca şi mai ales soţiei, Mia, mereu atât de prezentă în cele mai grele şi dureroase momente ale sale.

Prins în vâltoarea schimbărilor regimurilor sociale, trecând de la monarhie la comunism şi mai târziu la democraţie, autorul reuşeşte să-şi păstreze demnitatea şi integritatea morală şi să evolueze profesional în condiţiile în care mulţi dintre colegii dumnealui, după revoluţie aleg să emigreze. Dar vorba lui Tudor Arghezi atunci când este întrebat de tatăl autorului dacă e bine să plece să studieze filosofia la Universitatea Heidelberg: „Era primăvară. Prin fereastră se vedea coronamentul înflorit al unui zarzăr.

- Vedeţi zarzărul acela înflorit?, întrebă Tudor Arghezi.

- Da, îl vedem.

- Să ştiţi că n-a fost nevoie să plece la Heidelberg ca să arate aşa cum se vede, dumnezeieşte.

Cu asta lucrurile s-au lămurit.”

Aşa s-a întâmplat şi cu autorul de astăzi, de fapt cu doctorul Vasile V. Popa: a trecut printr-un război, şi-a îngropat o soră, a crescut la ţară îngrijind o vacă, citind cărţi şi primind o educaţie care: „era un permanent îndemn la muncă, la respect pentru religie, părinţi, ţară, pentru pâinea cea de toate zilele atât de anevoios câştigată, pentru datini etc.”

Devenit medic, Vasile V. Popa, se dedică cu pasiune meseriei, îşi respectă pacienţii şi colegii, de la director la femeia de serviciu, viaţa îl trece de multe ori din poziţia de medic în cea de pacient şi ştie/cunoaşte importanţa unei bune funcţionări a sistemului „nicio verigă nu poate lipsi... orice greşeală a unui medic înseamnă suferinţă pentru cineva”.

În speranţa că v-am trezit curiozitatea de a parcurge acest volum de amintiri şi pentru că în el veţi găsi atât povestiri şi descrieri din trecut cât şi observaţii actuale dintr-un prezent care ne priveşte şi ne afectează pe toţi, vă invit la lectură.

Ion Grosu
inginer, scriitor și epigramist

Observații la Statuia lui Eminescu din Galați (poziția muzei)
Văzând pe Eminescu cum o ține
Pe șoldul stâng așa ca pe-o cadână,
Vreo câțiva gălățeni dorindu-i „bine”
În fiecare an îi fur-o... mână.

Observație
Destul de des am constatat
Că vrând să-nobileze treaba,
Au unii geantă diplomat
... DEGEABA!!

Adaptare la o cugetare
Tot ce se întâmplă-n țară
Face dintr-un optimist,
Ca să spună-ntâia oară,
De mai cuget... nu exist!

Nedumerire
România e țară unicat
Cu cetățenii ei cuminți,
Ce nu înțeleg cum e condus un stat
De patru regi… și patru președinți.

Scena politică de azi și de ieri
Orice piesă jucată azi de-un ESCU
Ne-a dus spre săracie și spre kitsch
Căci n-a mai fost sufleurul Eminescu,
Ci ne-a suflat în ceafă… un mare licurici.

Dilema la zi
Ori că nu pot înțelege
Ori ceva subtil îmi scapă,
Unii strigă că n-au rege
Dar mai mulți că nu au... „papă”.

Pe lângă plopii fără soț adaptare edilitară
Văzând c-un plop a fost tăiat de-un hoț
N-a vrut s-o facă pe nebunul,
Ca să rămână plopii fără soț
A mai tăiat în grabă... unul.

Faleza
Un parc imens cu vreo trei trepte
Cu sălcii, plopi și ulmi și nuci,
Care cu greu vor să accepte
Pe lângă ei treizeci de... Cruci!

Semne directe ale înaintașilor
Mâna dreapt-a lui Brătianu
Ne arată spre Zaclău,
Asta-nseamnă că la anu’
O s-o ducem... „foarte bine”.

La plimbare pe faleză
Se plimbă lume fel de fel
Pe lângă fluviul cu destine,
Duc uni-n lesă un căţel
Dar cei mai mulți... nu o duc bine!

Strada Domnească
Pe strada asta sunt clădiri
Care-ți lovesc mult prea adânc privirea,
Încât ai dreptul să te miri
De ce-a rămas Domnească… denumirea.

Scriitorii din Galați
Se scrie mult, se scrie tare
Unii se cred de-a dreptul mitici,
Sunt trei curente literare
Cinci scriitori și restul… critici!

De-ai noștri
Limba română n-a avut
Nicicând o graniță la Prut,
De-aceea sunt mereu cu noi
Dabija, Bîlici și... Cimpoi.

Ziariștii
Sunt cerberi tot păzind ce-i drept
Scoțând metafore din dodii,
Pericole luând în piept
Când banii nu îi fac… jigodii.

Vasile Manole
epigramist

Axis Libri la Tecuci
De la Dunărea cea mare
Am venit s-ascultăm odă,
Şi creaţii literare
În urbea lui Ghica „Vodă”.

Aforistului Vasile Ghica
Din „o samă de cuvinte”
Domnul Ghica cu fervoare,
Cunoscând a lor sorginte
Scoate chiar mărgăritare.

Aforistul fără frontiere
S-a născut la Priponeşti
Unde limba-i strămoşească,
Nici cei de la Bucureşti
Nu pot să o priponească.

Elevii domnului Profesor Ghica
Mai scot „perle de cultură”
Ori în teze, ori orale,
Dânsul cu dezinvoltură
Scoate perle naturale.

Axiomă
Tecucenii sunt răzeşi
Cum nu sunt în altă parte,
Nişte moldoveni aleşi,
Straşnici iubitori de carte.

Consecinţă
Din Nicoreşti curg „inundaţii”
Când toamna e îmbelşugată,
Tecuciu-i vesel, plin de-ovaţii,
Iar tecucencele te-mbată.

Ioan Fărcăşanu
epigramist

Fidelitate trădată
— Vreau să-ţi destăinui ceva:
Voi fi tată, măi, amice!
— Cum se simte soaţa ta?
— Ea nu ştie, îi voi zice...

Surpriza
Aveam bani mulţi, aveam casă
Şi-o femeie drăgăstoasă;
Brusc toate s-au spulberat
Când soţia a aflat...

Femeia neînţeleasă în dialog cu soţul
— Bărbate, înţelege, nu mai pot:
Copii, serviciu, menaj; E prea de tot!
Mă rog la Cel de Sus minte să-ţi deie,
Sunt şi eu om!
- Ba nu, tu eşti femeie...

Precizare
— Domnule, nu insista,
Inima, eu nu-ţi pot da!
— Doamnă, dar eu v-am mai spus;
Nu râvnesc atât de sus...

Infidelitate
Soţia-n zori, când a venit,
Mi-a zis că noaptea a dormit
La o colegă de liceu;
— ...Însă la ea, dormisem eu.

Sesizare la Poliţie
— Vă repet de la-nceput:
Soţul meu a dispărut!
— Un semn distinctiv, el are?
— Va avea, dacă apare!...

Teodor Vișan

Natură statică cu floarea Crăciunului
acrilic pe pânză, 40x60 cm, 2009

Flori de primăvară
acrilic pe pânză, 40x50 cm

Mihai Gheorghe Coron

Pescarul,
acuarelă

Satul românesc,
acuarelă

Maria Dunavățu

Tristețea sufletului,
acuarelă

Mănăstirea de la Gura Bârlăjiței, un dosar care rămâne deschis (II)

Eugen Drăgoi
preot

Mărturia adusă de preotul Drăguș că era o mănăstire mare, infirmă părerea istoricului Paul Păltănea că acest așezământ monahal și altele din zonă „erau modeste schituri”[1]. Apoi, spre deosebire de multe locașuri mănăstirești din ținutul Covurlui de dinainte de anul 1800, mănăstirea de care ne ocupăm, nu era din lemn ci de piatră, adică zidită. Probabil că mănăstirea n-a fost de la începuturile ei construită din piatră; oricum presupunem că zidirea acesteia era foarte veche, și poate și din această cauză n-a rezistat la cutremur.

Din cronica vrednicului slujitor gălățean, mai aflăm că mănăstirea se afla la apa Bârladului, pe teritoriul satului Blăgești. Situarea pe Bârlad confirmă precizarea „pe Bârlad… la gura Bârlăjiței” din documentul de la 1488, citat mai sus.

În Moldova, se cunosc mai multe sate cu numele Blăgești, în județele Bacău, Suceava și Vaslui[2], dar niciunul dintre acestea nu este situat pe albia râului Bârlad.

Satul Blăgești din cronica preotului Drăguș este de fapt satul Blăjeri, situat pe malul drept al Bârladului[3] menționat în același document din 1448. El apare și sub forma Blăjeri, într-un document de la 21 februarie 1625, prin care Radu Mihnea voievod întărește „cneaghinii” Mărica, fiica lui Cârstea, fost mare vornic, jumătate din acest sat, partea de jos, „unde se chiamă la Buiar” și cu vad de moară cumpărată de tatăl ei, în vremea lui „Eremia Moghilă voievod” de la nepoții lui „moș Bășmag” din „privilegiul de mărturie pe care l-au avut ei de la Ion voievod”[4], precum și în documentul din 23 octombrie 1635, când șetrarul Chicoș primește poruncă să meargă la Țigănei[5] și la Blăjeri să aleagă părțile de moșie ce le stăpânea Roșca vornicul, împresurate de răzeșii din cele două sate[6]. Autorii Tezaurului toponimic înregistrează pentru Blăjeri și variantele: Blăjeștii, la 1774, 1839 și 1844[7].

Satul Blăjari se afla între „Bârlad și gârla Bârlovița, pe un șes mlăștinos și supus inundațiilor”[8], pe malul drept al Bârladului[9] și este amintit de mai multe documente din secolele XVI-XIX[10]. Datorită inundațiilor provocate de râul Bârlad, în anul 1881 satul a fost strămutat în partea de sud a comunei Ivești. La 1897 era „aproape contopit cu satul Diecheni și târgul Ivești”[11].

Într-o hotarnică a moșiilor Torcești și Țigănia din 25 iulie 1774 se spune: „Și din piatra vechi ce este hotar moșii Blăjărilor (fost sat pe teritoriul satului Ivești, n. ns.), a dumisale logofăt Vasăle Razu, am măsurat curmezișul drept pi din vale di bisărică în sus, păn’ în hotarul Bozăeștilor (fost sat pe dreapta râului Bârlad, la sud de Umbrărești, n. ns.) undi au arătat răzășii”[12]. „Iar lungul moșii Țăgănii este și în hotarul Umbrăreștilor, undi am pus piatră hotar, în capul Bârloviții, supt un ulm, până în hotarul Ioveștii, unde să întâlnește cu Stăneștei, cu Agapiia”[13]. Pi din vale de bisărică e vorba, cred, de vechea biserică din Blăjeri-Ivești. Agapiia este, credem, Mănăstirea de la gura Bârloviței, pe teritoriul actualului sat Torcești. Stăneștei este de fapt Sineștii, fost sat între matca veche și cea nouă a Siretului, lângă satul Salcia, jud. Galați[14]. O descriere aproape identică se face și în mărturia hotarnică a acelorași moșii, 13 ani mai târziu, la 25 iulie 1787: „Și din piatra veche, ce este hotar moșiei Blăjeștilor a domnii sale logofătului Vasile Razu, am măsurat curmeziș, drept pe din vale de biserică, până în hotarul Bozieștilor…”[15]. În continuare, se mai spune: „Am tras și la capul moșiei din susu, despre Umbrărești, din matca Bărladului, subt un lanu, până în hotarul Iovești, unde se întâlnește cu Sineștii și cu Agapia”[16].

Preotul cronicar ne mai furnizează știrea că în urma cutremurului s-au risipit de tot și, în fine, că acest nefericit eveniment s-a petrecut la 14 octombrie 1802.

Dacă anul întemeierii mănăstirii de la Torcești nu-l cunoaștem, știm acum sigur că ea și-a încetat existența în toamna anului 1802. Probabil că la acea dată, mănăstirea se afla în declin; este posibil ca revărsările Bârladului să o fi afectat[17] sau poate că

n-a mai fost reparată și consolidată în urma slăbirii construcției datorită seismelor anterioare[18]. Ruinarea completă a mănăstirii la începutul secolului al XIX-lea a făcut ca numele acesteia să nu mai apară în documentele și catagrafiile ulterioare. Credem că și arhiva și odoarele mănăstirii s-au pierdut odată cu prăbușirea ei, în timpul devastatorului cutremur de pământ.

Probabil că n-a fost închinată vreunei mănăstiri sau schit din afara granițelor țării, altfel s-ar fi păstrat mărturii despre aceasta în documentele vremii. Știm însă că satul Blăjeri, a aparținut de Mănăstirea Barnovschi din Iași[19].

Cu titlul de simplă ipoteză notăm că este posibil ca „Ștefan ce au fost căpitan, ce iaste călugăr", menționat între martorii unui zapis din 17 februarie 1668 prezenți la vânzarea unor părți de moșie din Blăjeri, hatmanului Nicolai Racoviță, să fi fost închinoviat la Mănăstirea de la gura Bârlăjiței[20]. Nu este exclus, de asemenea, ca Tudor, „călugărul din Iveşti", care era martor la 3 iunie 1674 la scrierea unui act în Iași, prin care Simion din Umbrărești dăruiește vornicului Ionașcu Balș toată partea lui din satul Iveşti să fie de la mănăstirea din Torcești[21].

Deși lapidară, însemnarea cronicarului preot Nicolae Drăguș de la biserica gălățeană Sf. Spiridon contribuie la cunoașterea istoriei și localizării unui important așezământ monahal de pe teritoriul Episcopiei Dunării de Jos, care a avut o existență de peste 350 de ani.

Note:

1. Paul Păltănea, *Peceți ștefaniene la Dunărea de Jos,* p. 177.

2. Vezi *Tezaurul toponimic al României. Moldova,* vol. I, partea 1, Editura Academiei Române, București, 1991, p. 97-98.

3. Paul Păltănea, *Repertoriul documentelor istorice referitoare la județul Galați, 1430-1650,* manuscris dactilografiat, 1985-1990, la Biblioteca V.A. Urechia, Galați, comentariu la doc. nr. 15; *Tezaurul toponimic al României. Moldova,* vol. I, partea 1, p. 98-99.

4. *Documente privind istoria României,* A, Moldova, veacul al XVII-lea (1621-1625), vol. V, Editura Academiei RPR, București, 1957, p. 322, nr. 427; Paul Păltănea, *Repertoriul documentelor istorice,* comentariu la doc. 370.

5. Satul Țigănei a dispărut. Era situat pe teritoriul satului Torcești. Cf. Ion T. Sion, *Observații asupra indicelor de nume,* p. 535; Paul Păltănea, *Repertoriul documentelor istorice,* comentariu la doc. nr. 249, addenda; *Tezaurul toponimic al României. Moldova,* vol. I, partea a 2-a, Editura Academiei Române, București, 1992, p. 1233.

6. Teodor Codrescu, *Uricariul,* II, Iași, 1889, nr. 8, p. 116. Vezi comentariul lui P. Păltănea (*Repertoriul documentelor istorice*) la doc. nr. 249.

7. *Tezaurul toponimic al României. Moldova,* vol. I, partea 1, p. 98-99, nr. II, VIII, XII

8. Th. Ciuntu, *op. cit.,* p. 22.

9. Paul Păltănea, *Repertoriul documentelor istorice,* comentariu la doc. nr. 15.

10. Mai multe date despre stăpânirea unor părți din sat la Paul Păltănea, *Repertoriul documentelor istorice,* comentariu la doc. nr. 15. Vezi și N. Stoicescu, *Repertoriul bibliografic,* p. 90 și 147 (n. 109 bis).

11. Th. Ciuntu, *op. cit.,* p. 22.

12. *Documente istorice tecucene* (identificare, selecție, transcriere, cuvânt înainte și indice de Ștefan Andronache), vol. II, secolul al XVIII-lea, Tecuci, 2001, doc. 105, p. 126.

13. *Ibidem*, doc. 105, p. 127. Țigănia (Țăgănii) a fost sat lângă satul Torcești, jud. Galați. Vezi *Tezaurul toponimic al României. Moldova,* vol. I, partea a 2-a, p. 1233. Ioveștii este vechea denumire a satului Iveşti, jud. Galați. Cf. *Tezaurul toponimic al României. Moldova,* vol. I, partea I, p. 596, 605-606.

14. *Tezaurul toponimic al României. Moldova,* vol. I, partea a 2-a, Editura Academiei Române, București, 1992, p. 1067-1068.

15. *Documente istorice tecucene* (identificare, selecție, transcriere, cuvânt înainte și indice de Ștefan Andronache), vol. II, secolul al XVIII-lea, Tecuci, 2001, doc. 128, p. 157.

16. *Ibidem*, doc. 128, p. 158.

17. Pe la 1881, satul Blăjari, situat pe malul drept al Bârladului, a fost strămutat din cauza inundațiilor râului Bârlad, în partea de răsărit a comunei Iveşti, localnicii din fostul Blăjari, formând în noua locație cartierul *Blăjerii de Sus*; acest cartier, la 1897 făcea parte din comuna Torcești, jud. Galați. O altă parte a blăjarilor a întemeiat satul *Blăjerii de Jos* pe teritoriul comunei Bucești, jud. Galați. Cf. Theodor N. Ciuntu, *op. cit.*, p. 20.

18. Un cutremur mai mare în zonă a mai fost în anul 1738, la 31 mai, când „au căzut multe mănăstiri… și la acestu cutremur multe morți de om s-au făcut și pământul a crăpat pe multe locuri", „ș-alte bisărici și curți s-au smintit" Vezi *Însemnări de pe manuscrise și cărți vechi din Țara Moldovei* (editat de I. Caproșu și E. Chiaburu), vol. I (1429-1750), Casa Editorială Demiurg, Iași, 2008, p. 483-484, 486.

19. *Documente istorice tecucene,* vol. II, doc. 45, p. 47.

20. *Documente istorice tecucene* (identificare, selecție, transcriere, cuvânt înainte și indice de Ștefan Andronache), vol. I, secolul al XVII-lea, Tecuci, 2001, doc. 32, p. 37-38.

21. Paul Păltănea, *Noi completări la istoria Bisericii gălățene,* în vol. „La cumpăna dintre milenii", Ed. Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 2000, p. 198.

Îmbrăţişări în ritmuri dunărene
Omagiu scriitorului Mircea Ionescu la 75 de ani de la naştere (II)

Livia Ciupercă
profesor, publicist

Prutul – altă soră moldovană, la fel de grăbită şi-nvolburată, cea căreia poetul, insistent, îi cere: „*pictează-mi o mirişte...*” (Grigore Vieru) peste cele maluri româneşti (însângerând de dor, adeseori). Şi ce-avem a face decât să-i ascultăm plânsul, sfâşietor, melodic?! „*Curge Prutul între noi şi plânge...*” // „*Curge Prutul între ţări române...*” - înlăcrimează, melodic, în dulce neuitare: Doina şi Ion Aldea Teodorovici!...

Şi-ntre aceste învolburări perpetue, asemănătoare valurilor vieţii spumegânde, durează – de secole – o urbe mult îndrăgită: GALAŢII, cu toţi anii ei de foc nestinşi. De aceea, un imn de sfinţenie, în glăsuirea unui poet de-al locului (smulţean de viţă veche), TEODOR Al. MUNTEANU – la 25 de ani la plecarea sa înspre zările nemuririi, s-ar merita, neîndoios, ritmic, rosti: „*Laudă cerului, laudă pământului, / Laudă albă se cuvine Cuvântului / Laudă toamnelor ce cresc şi aplaudă / Când se sting în prag rugăciunile. Laudă / Zarzărilor şi salcâmilor şi merilor,/ Laudă înlăcrămării şi durerilor,/ Laudă caldă ridicaţi singurătăţii;/ Laudă clăilor, laudă postării...*”

O mare bucurie ne-ncearcă – mărturie depune MIRCEA IONESCU într-al său eseu-reportaj, „*adevăr şi metaforă*” întru îngemănare, când în zori de zi, poţi fi cucerit – privitorule! – de luciul albăstriu al Dunării, „*cu o clipă sau două înainte de răsăritul soarelui*”, în „*nemişcarea totală a aerului şi a norilor*”. Doar pentru scurt timp, ea, Învolburata, „*se colorează în apele cerului*” – spectrări divine. Spectacol unic (pentru matinalii pescari, nu?): „*este atât de perfectă asemănarea, încât la orizont nu-ţi dai seama până unde coboară cerul şi începe apa. Un cer şi o apă! Aceleaşi, de milenii, rotesc în vâltori lângă tâmpla gânditoare a cetăţii. Aceleaşi!... Şi oamenii!... Şi gândurile lor!...*” (**Dunăre, cât se cuprinde!...**)

Un popas în noaptea istoriei străbune e fascinant. Să fii „*călăuză şi translator*” – „*marelui sol*”, în inima dacilor liberi, „*ca umbra*” şi „*neştiut ca aerul*”. Nu oricui îi este dat a-şi imagina. Decât unui Dac adevărat. Şi credem, Mircea Ionescu a fost un dac liber, precum stră-stră-bunii noştri... dintr-aceste locuri. Cum altfel? „*Dincolo de fluviu, în ultimele licăriri ale soarelui, sclipeau palisadele atât de cunoscute ale cetăţii Barboşi*”. Emoţii şi retrăiri învăluitoare: „*Văzându-mi ochii plini de lacrimi, Acornion a lăsat sufletului meu zbuciumat câteva clipe de răgaz. Apoi, şi-a mânat calul înspumat spre un grup de daos, cu iţarii suflecaţi deasupra genunchilor*”, pentru a scoate din „*gropile cu apă maldări de cânepă dubită...*” (**Dunăre, cât se cuprinde!...**)

O, Doamne! Câte îndeletniciri pierdut-am sau, mai bine zise, aruncatu-le-am pe apa sâmbetei. O mare şi împământenită tradiţie spulberatu-s-a. Suntem vinovaţi. Sub masca unui aşa-zis „*drog*”, strămoşii noştri, dacii, se zvârcolesc în cremenea timpului. Cine vrea să-şi amintească? Planta de cânepă matură traversa mai multe procese: se alegea sămânţa, iar tulpina se *dubea* – în iazuri special amenajate. Apoi, se usca, se *meliţa* cu... *meliţoiul*. Operaţia aceasta de *pieptănare* avea darul de a despărţi *fuiorul* de *canură*. Torsul, urzitul, neveditul, ţesutul. Tradiţii străvechi, sănătoase. Pânza rezultată – naturală, extrem de utilă. Pe de altă parte, sămânţa – se spăla, se usca, se vântura, se fierbea. Spuma rezultată, numită *julfă* era un deliciu. Se împodobeau „*Scutecele Domnului*” (julfă plus miere de albine). Marea tradiţie, în Ajun de Crăciun. Dar şi patrupedele se bucurau de aroma acestor seminţe. Boabele de porumb-grâu-secară-orz-mazăre-cânepă..., prin *urluire*, reprezenta un aliment ales pentru orice animal din gospodăria ţăranului român.

Parcurgând opera epică (proză scurtă, roman, reportaj literar) a scriitorului gălăţean MIRCEA IONESCU (1938-2013), neîndoios, vom aprecia echilibrul compoziţional, subtilitatea frazării şi a secvenţelor tipic cinematografice, iar mai presus de toate, arta documentării, arta de scotocitor prin arhive istorice, etnografice, arheologice, de investigaţie criminalistică etc., care dăruiesc naratologicului acel fior de originalitate, spre care aspiră orice creator autentic.

Moștenirea Nataliei Negru (II)

Ionel Necula
filosof, scriitor

Glontele. Autoarea reconstituie în această secvență toate elementele *dramei de la Tecucel*, cum a rămas încrustată în istoria literară. Veneau de la București la Buciumeni să sărbătorească în familie onomastica lui Mitif. Ca de obicei se certau. În gară la Mărășești, unde trebuia să schimbe trenul, au intrat în restaurantul gării. Poeta l-a rugat să-i țină paltonul și el a refuzat. L-a lăsat în ușa de la bucătăria restaurantului de unde poetul, în cele din urmă, l-a recuperat. În trenul de Iași, în care au urcat, erau singuri în tot vagonul și poetul a ațipit pe banchetă. Când s-a trezit a întrebat-o la ce se gândește și poeta i-a răspuns că se gândește la lipsa de cavalerism a domnilor și el i-a repezit o palmă. N-a lăsat-o să coboare la Tecuci și a obligat-o să meargă mai departe la Berheci, unde îi aștepta trăsura. Poeta a spus că este obosită și vrea să doarmă singură. Poetul n-a acceptat și-a amenințat-o cu pistolul. *Dacă mai faci un pas* (spre dormitorul său) *trag. Uite că fac,* a spus poeta și Mitif a apăsat pe trăgaci. Când și-a revenit din leșin l-a găsit pe poet tratându-i rana cu prosoape ude. *Am țipat, am alergat* (probabil alertat, ad. n.*) servitorii. M-au luat pe sus și m-au dus în cealaltă odae. De atunci nu l-am mai văzut decât pe catafalc. Au alergat* (probabil alertat) *părinții, rudele, s-a umplut casa de lume străină, au venit doctorii și a venit procurorul chemat de tatămea. S-a încheiat proces-verbal. Strigam cât puteam: Nu-l lăsați să moară! Nu-l lăsați să moară!*

- **Procurorul.** De la Tecuci au fost chemați medicul Hozoc și doctorița Vrabie, dar și procurorul Tufescu. Dr. Hozoc a fost cel care a rostit fraza memorabilă, preluată ulterior de multă lume: *Păcat de talentul lui. A fost o brută.* Dar Anghel? *El nu putea să scoată un cuvânt. Tremura și plângea fără glas.* Dar autoarea mai spune ceva în această secvență a manuscrisului. Își amintește că în urmă cu un an, Anghel ar fi avut o tentativă asemănătoare față de bunicul său (tatămea). *Grație intervenției grabnice a unui țăran se evitase nenorocirea.*

- **Declarațiile.** Au urmat, cum era de așteptat, audierile și declarațiile. Poetul era lucid, dar n-a vrut să declare nimic. Mai multe declarații au făcut frații lui. De reținut declarația doctorului Paul Anghel, care se va ocupa de restabilirea sănătății lui. *Ceea ce pretinde nefericitul meu frate erau adevărate, căci numai o nenorocită fatalitate a făcut ca glontele să se izbească de un corp dur, probabil de fier și să devieze în direcția ușii unde se afla soția sa.* Mai radical în declarații era *tatămea. Domnule procuror și oameni buni! Priviți-o! Este o nenorocită. O farmecă, o ține sub puterea lui ca un vrăjitor! Întrebați unde e copilul acestei nenorocite, pe care i l-am crescut mai mult noi! Fetița ei, un copil de opt ani, este internată la pension, fiind că mizerabilul o urăște sub cuvânt că e gelos!... E un monstru, oameni buni! Noi vrem să o despărțim și el ne amenință pe toți că ne împușcă.* Din camera unde zăcea, poetul a vrut s-o mai vadă odată pe soția lui. *Paul Anghel mi-a spus să accept să-l aducă pe Mitif cu pat cu tot în odaia mea, sub cuvânt că trebuie grijită odaia lui. Eu am acceptat. Au venit cu patul până în antreu. Nici n-am apucat să-l văd. Tocmai atunci au sosit ai mei, interzicându-mi întrevederea.* Aceeași interdicție a fost impusă și când l-au scos din cameră pentru a-l transporta la Iași. *Au încuiat ușa odăii mele și au lăsat perdelele de la ferești.*

- **La Iași.** Când a primit vestea morții poetului, n-a mai ținut cont de nimic și s-a dus la înmormântarea lui. *Gândește-te bine,* i-a spus bunelul înainte ca trăsura să se pună în mișcare, *să nu ți se facă vreo ofensă, acolo, la Iași.* Vorbe oraculare. *M-am dus la înmormântarea poetului într-un cupeu închis. (…) Nu știu dacă lacrimile celorlalți au fost mai sincer plânse decât ale mele!*

- **Un martor.** Martorul evocat de scriitoare în această secvenţă memorialistică este doctorul Alexandru Pârvulescu, de loc din Buciumeni, care, împreună cu Paul Anghel l-a îngrijit pe poet în acele zile de convalescenţă. *De la el ştiu că în primul rând poetul ţinea mult să scape cu viaţă (iar nu că-şi rupea bandajul!...) Mai ştiu că tot timpul mi-a scris, mi-a telegrafiat, însă familia lui luase măsuri să nu ajungă nimic la mine (…) Am o scrisoare de la doctorul Pârvulescu prin care mă autoriză să fac uz prin publicitate de cele ce-mi comunică, şi anume că poetul, în ultimele lui momente i-a spus: mor, domnule Alexandru, dar să spui Nataliei că mor gândindu-mă la ea.*

- **Secretarul**. Poetul D. Anghel avea oroare de scris şi tot timpul a avut un secretar particular care scria după dictările sale. Ultimul său secretar a fost Leon Feraru, pe care-l provocase cândva la duel, dar de care s-a despărţit greu atunci când acesta din urmă a hotărât să plece în America. Poetul l-a condus până la Predeal şi, la despărţire, i-a înmânat o scrisoare de dragoste şi un testament prin care preciza că îi lasă Nataliei moştenirea operei sale literare. Toate acestea i le-a mărturisit poetul Nataliei Negru într-un moment de relativă relaxare a relaţiilor dintre ei. Când, după război, Leon Feraru a revenit în Bucureşti şi-a început să-şi publice amintirile despre *marele meu prieten şi colaborator D. Anghel,* poeta a căutat să-l întâlnească, dar acesta i-a spus că nu ştie nimic.

- **Miasmele**. Cum se ştie, drama de la Tecucel a antrenat multe atitudini în presa vremii şi multe dintre ele o învinovăţeau pe poetă pentru cele ce s-au întâmplat. La adresa Nataliei Negru au fost proferate multe bârfe nedrepte şi neîntemeiate. N-a răspuns la toate, dar reflecţia din această diviziune a manuscrisului ţine loc de replică. *Am jelit mult şi-am avut mult de suferit ca să înţeleg miazmele mahalagești a căror sorginte a fost imprevizibilă.*

- ***Sfaturi.*** Poeta reproduce aici mai multe sfaturi primite de la prietenii săi, scriitorii, după consumarea dramei. Reproducem doar sfatul lui C. Stere care mi se pare că i-a descifrat cel mai bine destinul. *Te-au făcut nebunii ca pe dânşii!... îmi spunea el. Caută un băiat tânăr, sănătos, mărită-te cu el - şi fă zece copii – căci asta ţi-a fost normala dumitale vocaţie.*

- **Fabius.** Este diminutivul lui Anghel, masculinul diminutivului său – Fabiola. Autoarea se întreţine adesea cu el după toată tornada care l-a dus în moarte şi-şi plânge soarta cu lacrimi de eclesiast. *M-aţi lăsat într-o prăpastie şi s-au năpustit bestiile asupra mea. Am luptat, dar am fost lovită brutal, rănită cu necruţare. (…) În numele tău, Fabius, a fost mult ofensată Fabiola.* De la cei doi nu mai păstra decât amintiri şi două cutii de scrisori. *Atât îmi rămăsese de la voi. Erau podoabele, giuvaerurile mele. Ştii, că în cele două casete păstrez şi câte un bulgăre de ţărână de pe mormintele voastre.* Poeta obişnuia să redacteze încă scrisori către cei dragi, mutaţi pe alte tărâmuri. Îi scria lui Steo şi-i scria acum poetului Anghel. *Te-am plâns Fabius, mai mult chiar decât plânsesem pe Steo, fiind că tu ai fost şi mai torturat decât el.*

- **1916**. Este anul cel mai cumplit, când poeta a pierdut-o pe Corina. *În ziua de 13 septembrie dimineaţa – o bombă de aeroplan a trimis schija care trebuia să străbată inima fetiţei mele, Corina – pe când o ţineam în braţe!...*

- **Corina, numele operei Dnei de Stael.** Este capitolul în care evocă începuturile prieteniei sale cu Iosif. Lua loc în *colţul cu dor* din bibliotecă şi citea romanul dnei de Stael *Corina sau Italia. Nume scump, mi-ai adus pe lumea asta un înger cu ochi mari, cu suflet ales din mierea florilor – bunătate nepământească (…) misterele nevăzutului au cerut-o grabnic dincolo de viaţă.*

- **Floarea soarelui.** Se irizează ca un adevărat poem în proză şi un imn adus Soarelui comparabil în multe privinţe cu discursul lui Zarathustra. Înţelege soarele ca centru vital, ca reper pentru curgerea vremii, dar şi ca vector şi ofrandă pentru derularea destinului uman. Aşa cum floarea soarelui se orientează după strălucirea discului cosmic, şi aşteaptă după fiecare noapte să-şi reia traseul circular cu aceeaşi neostoită sete de lumină, aşa trebuie să se mobilizeze omul pentru a trece semeţ peste derapajele clinice şi umbroase abătute peste vrerea şi năframa menirii sale în lume. *Neguri se abat, te întunecă vremelnic, dar biruieşti înflorind; mereu izvorăşti ca o rugăciune către Cel de Sus. Nourii trec, soarele e neînvins! Nu pierde soarele când pământul se înnoptează; şi cel veşnic viu, nu-ţi va stinge curajul tău, Helianta!...* Regăsim, în aceste litanii mandolinare şi câte

ceva din dârzenia răzăşoaiei, din hotărârea sa de a merge mai departe şi de a lua viaţa în piept, oricare ar fi opreliştile pe care va trebui să le înfrunte. Asemeni ciobanului mioritic îşi transcende nădejdile într-un alt orizont de aşteptare – unul cosmic, neperisabil şi nesmintit de intervenţia omului. Or, la un astfel de reper – *principium individuationis,* cum ar fi spus Schopenhauer, se ajunge numai după ce au fost epuizate căile terestre, zălude şi prădalnice. Natalia Negru avea, se pare, această convingere, că mai mult decât i s-a pus în sarcină, nu poate fi conceput.

Natalia Negru

- **Tăcere.** Este titlul poeziei scrisă de Şt. O Iosif special pentru Natalia Negru, după ce se pronunţase divorţul lor, care închide volumul *Domniţa mea erai,* reprodusă integral în acest manuscris, ca şi în romanul epistolar. Am transcris-o deja în diviziunea respectivă şi n-o mai redăm şi în aceste sumare observaţii marginale.

- **Moş Neculai**. Includerea acestei schiţe printre *durerile poeziei* se justifică doar prin calabalâcul biografic aluvionar, pe care-l cărăuşeşte acest ţăran viguros cu faţa brăzdată de riduri adânci, de parcă toată istoria naţiei şi-a propus să-i imprime devălmăşiile ei. Un bătut de soartă, ca şi autoarea acestor eseuri confesive, dar care nu se lasă învins – se luptă, se zbate, se frământă şi-ncearcă să-şi poarte crucea până la capăt. Un capăt pe care nu-l anticipează şi nu-l preocupă pentru că nu depinde şi nu dispune de el.

- **Borangic pentru concluzii părelnice**. Asemeni altor scrieri din bibliografia Nataliei Negru, şi *Durerile poezie* se revendică tot din biografia încărcată, învolburată şi plină de nevralgii, pe care poeta a trebuit s-o traverseze în pas de răsfăţată, dar şi viscolită de nebuniile lumii. Există în înţelepciunea noastră populară un proverb pe care poporul îl ţine la mare preţ: *Să nu dai Doamne omului cât poate să ducă!* Chiar aşa. Cât poate să ducă un om? Există o limită a durerii, dincolo de care biata trestie gânditoare îşi pierde subiectivitatea, bruma sa de identitate şi demnitate? Am citit multe mărturii cutremurătoare ale foştilor deţinuţi politici din anii comunismului şi m-am îngrozit de noianul şi inventivitatea instrumentelor de tortură şi de desfigurare a umanului din om, dar aici era vorba de sadism, de plăcerea înfăptuirii răului, era, vreau să spun cineva vinovat, cineva identificabil şi responsabil.

Cu Natalia Negru este altceva. Asemenea corăbierilor naufragiaţi pe spinarea nesfârşitelor mări şi oceane, iar speranţele lor, cele ce ţin de condiţia sublunară, s-au împotmolit în zădărnicie şi părăsite definitiv, Nataliei Negru nu-i mai rămânea decât Cerul, tatonarea altor căi, a altor mijloace, adăstarea în activele unei alte ursite iluzorice. Plonjarea rubicondică într-o altă nădejde, într-o altă amăgire şi-ntr-un ideal dematerializat, lipsit de cauzalitate şi determinaţii, rămânea singura sa alternativă la îndemână. Ca şi Legenda, personajul principal din piesa cu acest titlu, a-nţeles că *tot ce e materie, e ursit să cadă, să se sfarme, prin însăşi greutatea ei.*

A căzut şi Natalia Negru, de multe ori, dar de fiecare dată s-a ridicat, a-ndreptat privirile către Cer, şi-a transferat speranţele într-un panteon nelumesc şi a mers mai departe. A fost o luptătoare demnă de vrednicia strămoşilor ei, bine statornicită în cutumele vechi şi îndelung verificate istoric.

Manuscrisul în întregime este romanul vieţii sale. Toţi pretindem că viaţa noastră e un roman, dar viaţa Nataliei Negru chiar merită o dispunere epică. Nu i-a dat o formă romanescă, dar a furnizat celor interesaţi toate datele trebuincioase.

Jurnalul unei misiuni spaţiale
Generalul maior (r) Dumitru Dorin Prunariu
Ambasadorul românilor în Cosmos (II)

Maria Stanciu
jurnalistă,

Maria Stanciu: *În primăvara anului 1977, ca militar - la Bacău - aţi aflat că se fac preselecţii pentru candidaţii cosmonauţi în cadrul Programului de cercetare ştiinţifică „Intercosmos”, lansat de URSS pentru ţările Europei de Est. Ce şanse vă dădeaţi în calitate de candidat la preselecţia pentru zborul cosmic?*

Dumitru Dorin Prunariu: Nu mă gândeam că voi fi selecţionat pentru că atunci îi vedeam pe alţi colegi mai buni decât mine. Când comandantul unităţii militare a venit să ne expună oportunitatea de a ne prezenta la „preselecţia pentru o posibilă misiune în spaţiul cosmic alături de ruşi”, totul părea desprins dintr-un film SF. Nici unul dintre colegii mei şi nici eu nu ne imaginam că vreunul dintre noi va fi selecţionat şi va ajunge în cosmos. Însă, cum soţia era studentă în Bucureşti, m-am gândit că e un moment oportun să ne întâlnim; apoi mi-am zis că se merită să fac un set complet de analize medicale, iar deplasarea la Bucureşti era o ocazie numai bună să zbor cu un avion militar. În plus, scăpam şi de trezitul dis-de-dimineaţă din unitatea militară… Acestea au fost motivele pentru care am ridicat mâna şi am spus „Da, merg la preselecţie”! Au existat puţin peste o sută de doritori pentru misiunea „Intercosmos”, între aceştia şi ofiţeri-ingineri din Aviaţie… S-a întâmplat însă să trec testul, e adevărat, în a doua fază de investigaţii medicale. Întâi am fost selecţionaţi şapte candidaţi, apoi am rămas cinci, pentru ca în final să plecăm trei la Moscova la o ultimă fază de teste medicale. După acele teste, am rămas eu şi gălăţeanul Mitică Dediu (decedat în 2013); colegul nostru Cristian Guran, civil ca şi mine, de altfel, foarte bine pregătit profesional, a avut nişte probleme vestibulare şi a rămas un fel de rezervă activă în România.

M.S.: *În martie 1978, v-aţi îmbarcat spre Moscova alături de soţie şi cei doi fii, Cătălin, care avea doi ani, şi Daniel, de doar trei luni. Cum a fost acomodarea în „Orăşelul Cosmonauţilor”?*

D.D.P: La Moscova am primit un apartament mobilat în „Orăşelul Cosmonauţilor”[1] şi ne-am mutat în el. Aveam toate condiţiile, fiindcă exista concepţia că nu trebuie să avem griji cotidiene, ci să ne concentrăm asupra pregătirii pe care am început-o chiar de a doua zi. În „Orăşelul Stelar” (Zviozdnîi Gorodok), pe lângă cosmonauţii ruşi şi o mică grupă de străini care erau deja gata de zbor, eram noii candidaţi cosmonauţi din cinci ţări care nu ne cunoşteam unii cu alţii, unii vorbeau rusește, alţii nu. Gazda a organizat un curs de limba rusă pentru toţi, pentru a ne uniformiza cunoştinţele. În jumătate de an, într-un mediu în care se vorbea rusește de dimineaţă până seara, cu excepţia momentelor când eram în familie, am făcut progrese rapide.

M.S.: *Alături de alţi cosmonauţi aţi fost invitat să participaţi la comemorarea a zece ani de la pierderea lui Iuri Gagarin, eroul care v-a marcat copilăria, mort în 1968 într-un accident de avion. Cum a fost întâlnirea cu tradiţia şi mentalitatea locuitorilor din stepa rusească?*

D.D.P: Comemorarea a zece ani de la moartea lui Iuri Gagarin, primul pământean care a zburat în cosmos, a fost marcată cu mult fast. Vecinii noştri din Răsărit îşi cinstesc eroii ca pe Sfinţi. Ne-am deplasat cu toţii la locul unde a murit Gagarin, în regiunea Vladimir, la nord-est de Moscova, unde se tăiase şi asfaltase drum prin pădure şi se ridicase un monument. Eram împreună cu familia lui Gagarin – soţia, fiicele, mama acestuia – cu o grămadă de oficiali, cu mulţi cosmonauţi şi după manifestare, în drum spre casă, ne-am oprit pentru un fel de picnic… Aşa am făcut cunoştinţă cu obiceiurile

tradiţionale ruse, cărora am reuşit să le facem faţă cu greu în acea zi, fiindcă gustările cu brânză, salamuri şi murături trebuiau udate cu tradiţionala votcă. Şi nu era doar o cinstire, ci paharul trebuia băut până la fund; refuzul trecea drept un fel de „desconsiderare a sărbătoritului"!… Cum noi nu eram obişnuiţi cu votca, experienţa aceasta a fost pentru mine şi colegii străini cea mai dură. Forţaţi de ruşi să tot cinstim, am simţit la un moment dat că se învârte totul în jurul meu… Cu ocazia altor ceremonii asemănătoare, un general rus, înţelegând lipsa noastră de antrenament la votcă, ne-a recomandat ca, în astfel de momente, să ne luăm la noi o sticlă cu apă în loc de votcă şi să ne turnăm în pahare singuri! De atunci, fiecare a fost cu votca lui… Aşa am reuşit să facem faţă acestui obicei foarte dăunător pentru sănătatea organismului.

M.S.: *Pe 12 mai 1981, aţi primit vestea că veţi pleca în misiunea spaţială. Ce contribuţie a avut Statul Român în alegerea lui Dumitru Dorin Prunariu ca Ambasador al românilor în… Cosmos?*

D.D.P: În toată perioada celor trei ani, cât a durat pregătirea noastră pentru „aventura" cosmică, am dat examene şi iarăşi examene din şase în şase luni. Cam cu jumătate de an înainte de zbor, am fost repartizaţi pe echipaje cu câte un partener rus, eu ajungând să fac echipaj cu cosmonautul Leonid Popov. Încă de pe atunci, exista, neoficial, orientarea asupra echipajului nostru ca echipaj principal. Aveam cele mai bune calificative. Despre celălalt echipaj - Mitică[2] Dediu şi Iuri Romanenko, care fusese deja comandatul misiunii cosmice sovieto-cubaneze – se discuta, neoficial, că va fi dublura noastră. Decizia finală – luată pe baza calificativelor - a aparţinut însă părţii române care a oficializat rezultatul şi a decis ca eu să reprezint România în misiunea spaţială „Intercosmos". Pentru mine a constituit o confirmare emoţionantă, dar importantă. Abia atunci am conştientizat faptul că, da, eu voi fi acela care, în numele României, mă voi urca în vârful acelei rachete şi nu altcineva.

M.S.: *Cum a fost despărţirea de cei dragi pe 14 mai 1981, când aţi pornit în misiunea spaţială? Au fost momente de slăbiciune omenească?…*

D.D.P: Fireşte, doar nu suntem roboţi. Gândurile grele au apărut pe 13 mai şi nu atât pentru că era zi „fatidică", fiindcă îmi scosesem din minte această prejudecată, ci pentru că am avut o zi liberă şi a fost un moment de maximă relaxare pentru mine, în care am avut timp să mă gândesc şi la lucruri pozitive, dar şi la multe negative. Cu toate antrenamentele pe care le făcusem, cunoşteam şi stăpâneam la perfecţie nava cosmică, omul este om: aveam emoţii, aveam în minte posibile accidente, gândindu-mă că au fost misiuni cu deznodăminte tragice… Însă, eram la un pas de a-mi împlini un vis şi dorinţa de a zbura a fost mai puternică decât îndoielile mele. Pe 14 mai, când am urcat în rachetă, alături de Leonid Popov, comandatul navei spaţiale Soyuz 40, aveam convingerea personală că totul va fi bine; simţeam o protecţie energetică exterioară care mă învăluia; în plus, o motivaţie puternică îmi spunea că trebuie să îndeplinesc în condiţii ireproşabile acel zbor cosmic…

M.S.: *Înainte de lansarea în spaţiu din portul cosmic de la Baikonur[3] (în Kazastan, un orăşel situat la peste 2000 kilometri de Moscova) aţi primit pentru echipajul principal al staţiei cosmice - care era deja în cosmos şi cu care urma să vă întâlniţi - un pachet special?!*

D.D.P: O, da! O legătură de ceapă pentru… Cosmos! Momentul a fost şi pentru noi unul inedit. Soţia cosmonautului Kovalionok (aflat deja în spaţiu împreună cu colegul său Savinîh) a trimis, la rugămintea expresă a lui Kovalionok, o legătură de ceapă verde că-i „era dor să mănânce, ca acasă"… În staţia orbitală, nu aveam voie să ducem nimic necontrolat, care ar fi putut să transmită vreun microb, virus. Pachetul nu era unul oficial, nu trebuia să apară între coletele înregistrate, inventariate, ştampilate şi a ajuns la noi prin intermediul medicului de echipaj, prieten cu familia Kovalionok. Medicul, fiind singurul care ne-a condus până la baza rachetei – a scos din geanta lui

cu ustensile medicale pachetul cu ceapă învelit într-un ziar și a zis: „Băieți, pachetul trebuie să ajungă la Volodea, sus. Descurcați-vă!" Colegul meu Popov, comandantul, zice: „Eu am deja ceva la mine în buzunar (era o sticlă de coniac *Drobeta*!), ia-o, tu!" Am scos dintr-unul din buzunarele costumului o mănușă de la costumul de cosmonaut, am îndesat ceapa în locul ei și… misiune îndeplinită!

M.S.: *Înainte de lansare ați avut și un mic accident?*

D.D.P: Da, o tăietură la degetul mare al mâinii drepte pe care am făcut-o în timp ce verificam presiunea costumului de scafandru cosmic, înainte să plecăm spre rachetă. În sala de pregătire, înainte de deplasarea spre rachetă, trebuia să ne așezăm îmbrăcați în costum într-un suport făcut după un mulaj al corpului fiecărui cosmonaut. Stând și fiind legat în el, se induce presiune în costumul de scafandru cosmic și, astfel, se verifică etanșeitatea acestuia, înainte de zbor. Aceasta este o procedură care confirmă specialiștilor că totul este în regulă și îți confirmă și ție, psihologic, că te poți încrede în continuare în acel costum, pe care, oricum, îl mai testasem odată. Din neatenție, prinzându-mă cu mâinile de marginile acelui suport, în momentul în care m-am lăsat vioi în el, o cataramă mi-a crestat pur și simplu degetul mare. Am intrat puțin în panică, dar numai în interiorul meu, nu am spus nimănui, am strâns degetul în mână să nu curgă sânge, apoi am tras pe mână mănușa, iar ce a fost în mănușă era treaba mea mai departe... I-am suflat la ureche colegului meu Popov ce am pățit și mi-a șoptit scurt: „Taci, să nu spui nimănui că asta ne-ar mai trebui, să ne schimbe cu echipajul de rezervă în ultimul moment!"... Rana s-a cicatrizat sus în câteva zile.

M.S.: *În 14 mai 1981, lansarea navei cosmice Soyuz 40 - transmisă de Televiziunea Română, care-l avea la fața locului pe realizatorul de emisiuni Alexandru Stark - a ținut cu sufletul la gură întreaga națiune română. În doar nouă minute ați parcurs distanța de la Pământ la Cer. În această misiune ați fost cel care ați confirmat postulatul lui Oberth Hermann, privind imponderabilitatea. Cum s-a adaptat eroul nostru în condiții de imponderabilitate acolo, Sus, dincolo de cer?*

D.D.P: Văzută de jos imponderabilitatea pare un mediu plăcut în care plutești ușor, nu mai ai greutate, te deplasezi oricum tridimensional. Din punctul celor care o suportă, imponderabilitatea implică multe modificări în organism care duc la neplăceri și un disconfort general, aspecte intuite în cercetările sale științifice de savantul transilvănean Hermann Oberth (mort în 1989), Părintele navigației spațiale. Au loc modificarea circulației sanguine, a tensiunii din articulații, se produce o relaxare totală a mușchilor, perturbații vestibulare care durează câteva zile… Uneori sunt stări de ușoare confuzii, mai ales atunci când te raportezi la un anumit spațiu interior. Toate însă fac parte din procesul de adaptare acută la starea de imponderabilitate. Cam în 3-4 zile m-am adaptat la aceste condiții. În situația unui zbor scurt, cum a fost al nostru, de o săptămână, organismul este cel mai solicitat, pentru că abia te adaptezi la imponderabilitate și trebuie să revii pe pământ și să faci față perioadei acute de readaptare la condițiile terestre, la gravitație, unde toate procesele se petrec invers și destul de acut…

M.S.: *Domnule Dorin Prunariu, în cele 7 zile, 20 de ore, 42 de minute și 52 de secunde - cât a durat misiunea în cosmos - ați ocolit pământul de 125 de ori. Ați parcurs 5.260.000 km, cu o viteză amețitoare pentru un pământean, de 28.000 km/oră. Cosmosul înseamnă întuneric. Ce repere v-ați luat în organizarea activității?*

D.D.P: Pentru a nu ne perturba ritmul biologic, lucram după ceas și după un ciclu de 24 de ore. Acopeream hublourile, stingeam lumina și făceam noapte în interiorul navei, apoi descopeream hublourile și aprindeam lumina în interior și consideram că aveam zi… Datorită rotirii în jurul Pământului, la fiecare 24 de ore asistam la 16 răsărituri și 16 apusuri de Soare, cu tot atâtea perioade de zi și de noapte.

Note:

1. Zviozdnîi Gorodok, în rusă, (Star City, pentru americani), orășel situat la 40 km de Moscova, înființat în 1960. Dicționar Enciclopedic...

2. Interlocutorul spune că mai marii fostului regim i-au schimbat prenumele din Mitică în Dumitru…

3. Cosmodrom în Kazahstan, specializat în lansări de nave cosmice cu echipaj, sateliți artificiali și stații automate. În Dicționarul enciclopedic, vol. I, Editura enciclopedică, București, 1993. În acest moment este unicul cosmodrom din lume de unde fac lansările și americanii…

(Va urma)

Suferinţa este normală
Ultima învăţătură despre faptul că noi nu ne sfârşim
Interviu cu Vasile Andru

Dumitru Brădăţan
publicist

Dumitru Brădăţan: *Cu ce treburi pe la noi, în Bucovina?*

Vasile Andru: Cu treburi de suflet, de carte şi de parte. Suflet: am trecut pe la Rădăuţii adolescenţei noastre şi prin preajmă de Siret, prin preajmă de vatră; carte: aduc în geantă cărţile mele recent apărute, *Viaţă şi veac*, *Exorcismele* şi cartea ta Doamne, ajută; parte: s-a petrecut acea formalitate notarială a succesiunii, a preluării moştenirii terestre... rămasă de la părinţii mei. Şi această moştenire terestră nici n-o simt ca fiind palpabilă, reală... Moştenirea pământeană este cu totul şi cu totul mică faţă de moştenirea adevărată pe care o avem de la părinţi, şi care este gena preţuirii vieţii, gena mulţumirii. Există un segment generic chiar aşa semnificat: gena preţuirii vieţii.

D.B.: *Cum e omul fără părinţi? Care, ai tăi părinţi, s-au petrecut la Domnul, după 90 de ani fiecare...*

V.A.: [Mirare la taina longevităţii.] Nu ştiu să existe om fără părinţi. Îi ai şi înainte de venirea pe lume, îi ai din embrion, şi-i vei avea totdeauna.

Înţeleg că ai vrut să întrebi cum este omul care, la un moment dat, se trezeşte că părinţii săi se mută la Domnul. Întrebarea eu aş reformula-o: Ce simte omul când îşi vede părinţii mutându-se la Domnul? Iată! Când lucrul acesta se întâmplă târziu (şi acest târziu a primit numele de „sfârşire naturală" sau „în ordinea firescului"), adică nu se întâmplă prin vreun accident, aşadar când lucrul acesta survine după o viaţă nonagenară (tatăl avea spre 94 de ani), mutarea la Domnul a părinţilor este o mirare la taina longevităţii. Mirarea că ei, care parcă ştiau un secret al păstrării vieţii în trup, totuşi s-au dus.

Când unul moare la 50 de ani, se spune: „l-a venit vremea"... Când unul moare la 90 de ani, se spune: „Putea să mai trăiască"... Şi tot atunci, lângă părinţii ca sursă a fiinţei tale, conştientizând acut că ei sunt sursă a fiinţei tale, ai o ultimă învăţătură despre continuitatea viului peste limitele trupului trecător. Ultima învăţătură despre faptul că noi nu ne sfârşim.

O afli acolo, la trecerea lor. Ultima învăţătură despre faptul că există o continuitate de conştiinţă nu numai între tine şi ascendenţii (sau descendenţii) direcţi, ci între tine şi omenire.

Şi nu numai atât. Există o continuitate (de gând, de conştiinţă) între generaţii. Această ultimă învăţătură, frapant până la anatomic o poţi avea în acest context.

Deşi există şi ispita ca în acest context să te încerce şi gândul că viaţa este o iluzie, un mare scenariu al iluziilor. Ai de ales între două semne. Întâi te ispiteşte această perspectivă (că viaţa este o iluzie), când vezi inerţi nişte oameni care au fost atât de vii, intens vii, extens vii: aveau atâta viaţă în ei, că ţi-au dat şi ţie. Şi totuşi, s-au dus! Prima mişcare a minţii este să spună: totul este o iluzie! Dar a doua mişcare a minţii şi cea adevărată, adică pe potriva firii, este să spună: ci au fost o conductă, o albie a râului genetic, un potir al duhului. Viaţa are o continuitate pe care numai aşa o simţim. Oamenii simt în continuitate...

D.B.: *Merită?!*

V.A.: Da. Cu prisosinţă. Viaţa merită. De altfel, ea nu ne întreabă, ci trece prin noi. Acum a venit, acum s-a dus. Întrebarea ta este sau un răsfăţ, sau un prilej de îndemn la ridicarea pentru cei căzuţi. Merită cu prisosinţă, chiar dacă este o taină întreită: de unde venim şi spre ce mergem şi de ce a fost creat omul. Căci noi nu ştim. Deocamdată nu ştim.

Deocamdată ştim că omul a fost creat să se rostească şi să se mântuiască. Dar nu ştim de ce a fost creat să se mântuiască. Nu ştim acest lucru. Chiar şi în aceste condiţii, când nu ştim încă rostul, merită. Este adevărat, ştim că pe secţiunea aceasta palpabilă şi vârtoasă, încarnată, rostul este bucuria şi comuniunea...

D.B.: *Văz pe chipul tău surâsul buddhic!*

V.A.: Aşa-i. Cred că vine de la părinţi, cred că este genetic. Mama, în pragul trecerii, încă găsea duh să ne spună vorbe de duh... Suferinţa este normală...

D.B.: *Văz, mai peste toate mediile, chipuri în suferinţă. Lipsă de bani, lipsă de nădejde şi sens, lipsă de umor. Şi pământul - pământul alcătuit el doar din ţărână, disputat aprig prin tribunale, de către fârtaţi. Unde-i de căutat?*

V.A.: [Suferinţa este o stare normală] Suferinţa este o stare normală căci statistic ea este majoritară. Şi

se acceptă că normalitatea o dă majoritatea, statistica. Așa zicând, am spune că suntem în normalitate, iar această normalitate este suferința și nenormalul! Un paradox din care unii ies călițiți, alții se prăpădesc, iar alții pungășesc. Nu spunem care-i soluția. Cei care într-adevăr vor o soluție, o s-o caute; n-o s-o audă la radio, n-o citesc în gazetă: o caută. Fie la niște oameni care au găsit-o, fie în ei înșiși, cu îndrumare și cu vestire, dar nu o află în ziar. În ziar pot să citească doar că salvarea există. Și în biserică pot să audă că salvarea există. Dar nu mai mult. Salvarea personală, fiecare trebuie s-o caute, s-o ridice, s-o silească...

D.B.: *Un înțelept este mai prețios decât o mulțime de inși fără credință și atașați de lume, zice filosofia tibetană. Ce să priceapă căutătorul?*

V.A.: Să priceapă în aceasta îndemnul de a descoperi fiecare că poate fi un înțelept. Un înțelept e mai prețios decât o mulțime: fiecare din mulțime să priceapă că într-însul se găsește un înțelept latent și fiecare poate deveni mai prețios decât toți împreună.

D.B.: *Cum șade treaba cu tineretul?*

V.A.: [Cuvânt sporitor pentru junime] Tinerețea fizică ar fi o arvună pentru tinerețea în duh. Cu anii, cu trecerea anilor, oamenii nu îmbătrânesc, ci se trezesc. Și aurele se primenesc la cei vrednici, bine orientați pe calea sporirii, cu o „cultură a duhului". Tinerețea fizică ar fi o arvună pentru adevărata tinerețe care începe după ce-ai citit Biblia și după ce ai avut primul fior religios, profund. Chiar când computerul te ocupă multe ore pe zi.

D.B.: *Poporul ăsta e sortit eșecului, cum zice Cioran? Poporul acesta e numa' ,/tu-i neamu' nevoii", cum spune Eminescu?*

V.A.: Poporul acesta, fie că are niște resurse lăuntrice foarte bune, fie că este ocrotit în mod special de Sus (am dat două ipoteze, una realistă, alta idealistă), dar are o longevitate vădită și o înaintare cuminte. Zic asta și dintr-o citire a trecutului, și ca anticipare.

Curând vom fi incluși în această UE, sau Statele Unite ale Europei, megaformațiune care are tendința să reducă identitățile etnice. Cred că noi, fie și din comoditate sau inerție, ne vom păstra trăsături de identitate mai bine decât dinamicii occidentali, pierzători în nevăzut. Lentoarea noastră este și o inhibiție de apărare, de protecție.

Un dar. Comparativ cu megieșii de continent, noi avem un procent mai mic de colerici, de mânioși, de schizotimici. O stare... noi zicem comoditate, sau lene de a evolua rapid, lene de a ceda la ritmuri americane; dar poate sub acești termeni voit veseli și bătrâni, se ascunde o taină a etniei de a-și menține frumusețea, sănătatea.

D.B.: *De ce omul tre' să râză? Cum văz c-o faci însuți...*

V.A.: [Dumnezeu are umor] Umorul este o calitate mare. S-ar spune că și Dumnezeu are umor. Văzând cum multe paradoxuri din Biblie și din trăirea vizionarilor arată că Dumnezeu chiar are umor. Sau, așa înțelegem noi unele lucrări ale lui Dumnezeu în istorie, în natură. S-a spus și aceasta: dacă Dumnezeu n-ar fi avut umor, nu ne-ar fi creat pe noi!.

D.B.: *Da' femeile de ce trebuie să fie frumoase?!*

V.A.: [Bărbații sunt somnoroși] Femeile sunt frumoase deoarece cuplul primordial a fost creat frumos! Cuplul, așadar. Într-o parabolă a Creațiunii, se spune că în rai, în plină zi, Adam dormea (căci bărbații sunt mai somnoroși decât femeile, de la Creațiune și până astăzi! Femeia este hărnicuță, ea face esențialul, dă viață și întreține viața. Bărbații sunt somnoroși, dorm și-n Parlament, și-n tranșee; participă și ei, au și ei un rost, da' sunt mai somnoroși). În timp ce Adam dormea, Eva și cu Dumnezeu stăteau de vorbă. Și Eva întreabă (arătând spre Adam): „Doamne, de ce l-ai făcut așa de frumos?" (Eva era topită după Adam, deducem noi din poveștile patristice...) Și Dumnezeu răspunde: „Ca să-l poți suporta!" Că altfel e greu de suportat un bărbat... Eva îl mai contemplă și spune: „Da' de ce l-ai făcut așa de proporționat, așa de echilibrat, așa bine clădit?"

Dumnezeu îi răspunde: „Ca să-l poți suporta!" Și Eva se tot pierdea în admirare. Și tot admirând așa, spune: „Dumnezeule, da' de ce l-ai făcut așa imatur și prostuț?" Și Dumnezeu răspunde: „Ca să te suporte și el pe tine!"

Din această anecdotă, reținem faptul că amândoi erau frumoși, în cuplul primordial, nu numai femeia. Nu frumusețea este specifică femeii, ci gingășia, catifelarea și netezirea stridențelor pe care le provoacă bărbatul. Netezimea este specificul ei.

Frumusețea este numitorul comun al speței. Tu spui că femeia este frumoasă pentru că o vezi cu ochii dorinței tale. Iar o femeie va spune că bărbatul este frumos când îl vede cu ochiul dorinței, cu energiile rolului ei (rolul femeii fiind, sigur, să scoată un bărbat din pustnicia și din singurătatea lui și să-l aducă în monahismul familiei, al casei).

D.B.: *De scris, mai scriem?*

V.A.: [Scrisul însoțitor de drum și prelungire a privirii] Scriem. Scriem și la masă, scriem și pe genunchi. Merită scrisul. Este un însoțitor de drum. Este o prelungire a ochiului, scrisul. O prelungire a privirii. De altfel, ochiul însuși este o prelungire a creierului: este creier dezvelit de os. Iar scrisul este prelungirea ochiului. Așa că nu se poate, fiind înzestrat cu văz, să nu scrii...

D.B.: *Iar eu nu te mai întreb nimic. Că văz că le știi pe toate!*

Interviu cu Aurel Manole

Ghiţă Nazare
profesor, publicist

Ghiţă Nazare: *Aurel Manole, eşti un artist plastic recunoscut, în plină forţă creatoare. Criticii de artă te consideră un „artist al fluturilor¨. De ce?*

Aurel Manole: Odată cu deschiderea primelor expoziţii în ţară şi străinătate, am fost preocupat de anumite tematici, pe care doream sa le aprofundez cu ajutorul tehnicilor artistice cunoscute. Aşa au apărut mai multe cicluri de lucrări, printre care şi tematica fluturilor din ciclul „Efemeride”. Probabil că acest ciclu de lucrări a rămas în amintirea iubitorilor de frumos şi datorită conţinutului compoziţiilor elaborate în acea perioadă (am făcut trimiteri la fragilitatea planetei Pământ, la Univers în general şi în special la micul univers uman).

G.N.: *În anul 1997 ai obţinut brevetul înregistrat la OSIM pentru invenţia „Amestec de fuziune cromatică şi instrumente de lucru”. Evident, specialiştii ştiu despre ce este vorba. Ce ar trebui să înţeleagă publicul larg, iubitor de artă?*

A.M.: Iubitorii de artă, şi nu numai, ar trebui să înţeleagă că în spatele acestei invenţii din domeniul artelor vizuale au stat cunoştinţe diverse din domenii conexe, din domeniul ştiinţific al chimiei coloranţilor şi foarte multe experimente tehnice pe diverse structuri şi suporturi plastice. Practic invenţia este o realizare care s-a fructificat după şapte ani de cercetări şi elaborări susţinute.

Aurel Manole

G.N.: *De fapt, de unde vine plasticianul Aurel Manole? Care sunt cele mai semnificative repere ale CV-ului său, ale carierei artistice?*

A.M.: M-am născut în satul Căuieşti, comuna Adam, actualmente Drăguşeni. Am urmat Liceul de Artă din Galaţi, după care Academia de Arte Decorative şi Design din Iaşi. Mai târziu, mi-am completat studiile de specialitate la Academia Naţională de Arte Bucureşti, unde am susţinut un doctorat în domeniul artelor vizuale, avându-l ca îndrumător pe domnul Profesor Doctor Mihai Mănescu (Cancelarul Academiei de Arte din acea perioadă).

Am avut şansa să cunosc încă din timpul studenţiei, personalităţi din domeniul culturii şi artei care m-au ajutat să devin un artist cu un drum aparte, reuşind într-un timp relativ scurt, să deschid expoziţii la galerii profesioniste din ţară şi străinătate. Ca rezultat al acestei activităţi susţinute, am obţinut numeroase premii naţionale şi internaţionale, dar cel mai important pentru mine este Ordinul „Meritul Cultural” în grad de ofiţer, oferit de Preşedinţia României în 2004.

G.N.: *Ai fost/eşti discipolul unui mare maestru? Ai avut/ai mentori?*

A.M.: Şansa şi norocul nu m-a părăsit niciodată, cred că şi o anumită premoniţie cu care m-am născut, m-a ajutat să fiu la locul şi la momentul potrivit atunci când era necesar. Am avut şansa să-i am ca profesori şi îndrumători pe Dan Hatmanu, Radu Negru şi Mihai Mănescu, de la care am învăţat să-mi dezvolt şi să-mi lărgesc orizontul cunoaşterii, să-mi găsesc propriul meu drum în artă.

G.N.: *Consideri că ai un stil pictural propriu, care te caracterizează, care te defineşte în lumea creatorilor de artă?*

A.M.: Nu am fost niciodată de acord ca studenţii şi elevii mei să mă imite până la a fi confundat cu dânşii. Nu am apreciat niciodată pe epigoni şi nici pe cei care şi-au făcut un stil prin a ciupi de la unul sau de la altul, mai ales că astăzi este foarte uşor să „te inspiri¨, piaţa fiind plină de stiluri şi modalităţi de lucru la îndemâna oricui. Consider că Brevetul de invenţie este definitoriu în a mă caracteriza ca un artist inovator, având un drum şi o modalitate de lucru proprie.

G.N.: *Cum ai „urcat” în carieră? Ce ne poţi spune despre cele peste 70 de expoziţii organizate? Când? Unde? Ecouri?*

A.M.: Creaţia mea a străbătut mai multe etape, cu mari diferenţe în privinţa temelor şi a tehnicilor abordate, cu mari câştiguri, mai ales în ce priveşte aprofundarea limbajului plastic. Am cultivat deopotrivă pictura, grafica şi artele decorative (obiect decorativ şi tapiseria tridimensională).

În pictură, am abordat o serie de cicluri - „Efemeride", „Coline", „Oraşul", „Structuri planetare", „Planeta Zeta", „Planeta Corianică" şi ultimul ciclu „Vizitatorii". Toate acestea au însumat multe ore de lucru în atelier, dar şi o cantitate mare de lucrări reuşind să pot deschide chiar şi trei expoziţii personale cu lucrări diferite în acelaşi an. Aşa se explică cele peste 70 de expoziţii personale,care au fost bine primite de critica de specialitate,de personalităţi şi colecţionari din ţară şi străinătate. De asemenea am fost invitat la diverse simpozioane, tabere de creaţie, televiziuni locale şi naţionale, am acordat numeroase interviuri atât în ţară, cât şi în străinătate.

G.N.: *Ai intitulat una dintre expoziţii „De la pictură la pictografie". Te rog să detaliezi subiectul. În ce constă, de fapt, drumul de la pictură la pictografie, care este diferenţa dintre pictură şi pictografie?*

A.M.: Adevărat – am vrut să parcurg drumul făcut în tehnicile convenţionale şi inovaţiile neconvenţionale, care au dus la descoperirea tehnicii de fuziune cromatică – Pictografia. Cred că am reuşit să provoc pe amatorii de frumos şi pe cei preocupaţi de domeniul inovării în artele plastice să înţeleagă că o muncă susţinută şi acumulările de cunoştinţe tehnice, pot forma şi defini un artist, cu o cale proprie de exprimare, fără a fi tributară înaintaşilor sau mentorilor.

G.N.: *Dragă Aurel, eşti preşedintele Filialei Galaţi a Ununii Artiştilor Plastici din România. Ce crezi că te-a recomandat pentru această funcţie? Care este „starea" Uniunii la Galaţi?*

A.M.: A fost o întâmplare cred, mulţi colegi ar fi putut fi aleşi în funcţia de preşedinte al U.A.P din Galaţi. La început, am crezut că o să renunţ foarte curând, având în vedere multiplele probleme de rezolvat în cadrul Filialei. Astăzi când toate acestea au fost depăşite parţial, şi o spun având în vedere că nu am reuşit să trecem încă peste criza economică, resimţită şi în activităţile de creaţie ale artiştilor plastici gălăţeni, activitatea expoziţională a fost destul de bogată. Sperăm să îmbunătăţim activitatea expoziţională şi să ne păstrăm spaţiul expoziţional, dar şi puţinele ateliere de creaţie pe care le avem, în condiţiile în care comunitatea artistică gălăţeană a pierdut Muzeul de Arte Vizuale, fiind retrocedat.

G.N.: *Mai ai ceva noutăţi cu privire la înfiinţarea Casei Memoriale „Nicolae Mantu"? Au trecut peste 50 de ani de când s-a făcut prima dată o propunere în acest sens. Crezi că este nevoie să mai treacă alţi 50?*

A.M.: Am făcut tot ce a ţinut de posibilităţile mele ca Preşedinte al Filialei U.A.P din Galaţi, dar se pare că alte interese care-mi scapă, au avut prioritate. Vom insista prin toate mijloacele de care dispunem să ne recuperăm donaţia făcută de ultimii moştenitori ai lui Nicolae Mantu, către Uniunea Artiştilor Plastici.

G.N.: *Recent, în cadrul Salonului Literar „Axis Libri" al Bibliotecii Judeţene „V.A. Urechia" criticul şi istoricul de artă, profesorul Corneliu Stoica, îşi lansa lucrarea monumentală „Dicţionarul artiştilor plastici gălăţeni". Aflăm din carte că la Galaţi s-au născut sau şi-au creat opera 224 de artişti plastici, ceea ce îl îndreptăţeşte pe autor să afirme că „Galaţiul este un tărâm predilect pentru creaţia artistică". Cum comentezi?*

A.M.: „Dicţionarul artiştilor plastici gălăţeni" este o lucrare de cercetare amplă, care aduce la lumină întregul potenţial artistic şi cultural din domeniul artelor vizuale al zonei „Dunării de Jos". Autorul a subliniat în acest fel, potenţialul de creaţie plastică foarte bogat, încercând şi prin acest mod să sensibilizeze instituţiile publice de artă şi cultură, să acorde un sprijin mult mai mare artiştilor plastici şi creaţiilor acestora.

G.N.: *Eşti formator de artişti plastici, cadru didactic pentru cei pasionaţi de artă sau pentru cei care doresc să-şi facă o profesie din artă. În această calitate, te rog să ne spui cum arată viitorul pentru arta plastică gălăţeană?*

A.M.: Sincer să fiu, sunt un pic pesimist, mai ales după retrocedarea Casei Memoriale „Nicolae Mantu" şi a Muzeului de Arte Vizuale, mai recent. Gălăţenii iubitori de artă au pierdut un spaţiu ambiental potrivit unor manifestări artistice şi culturale, punându-se astfel în umbră un patrimoniu valoros care actualmente este păstrat în condiţii nu tocmai ideale.

Păcat că Filiala gălăţeană are în jur de 40 de artişti profesionişti care au contribuit şi contribuie la punerea în valoare şi la estetizarea oraşului, la formarea tinerei generaţii în domeniul artelor vizuale, dar care nu sunt valorizaţi şi apreciaţi aşa cum se cuvine!

G.N.: *Aţi fost invidiat în activitatea profesională şi artistică?*

A.M.: Da, normal,… există un fel de întuneric mental la unii colegi, pornit din invidie şi din neputinţa de a fi cu adevărat creatori. Pun acest mod de comportament pe seama educaţiei şi pe epoca de tristă amintire. Mă străduiesc să nu fiu afectat şi îmi spun mereu că nimeni nu aruncă cu pietre într-un pom fără roade…

G.N.: *În încheierea dialogului, te rog să împărtăşeşti cititorilor revistei noastre ce creaţii ai pe masa de lucru şi ce proiecte de viitor?*

A.M.: Sunt un practician care are întotdeauna ceva de făcut. Am multe proiecte şi lucrări în derulare, pe care mă străduiesc să le duc la bun sfârşit în măsura posibilităţilor. Sunt unul dintre artiştii cărora nu le ajunge niciodată timpul şi încerc să-l folosesc la maxim, pentru activităţile de creaţie. Pregătesc o lucrare teoretică despre tehnici artistice şi lucrez de asemenea pentru o nouă expoziţională care probabil va fi itinerantă în ţară. De asemenea, în măsura posibilităţilor materiale voi încerca să onorez o invitaţie făcută în SUA de către un grup de artişti din cadrul Universităţii Cornell.

Pictura rămâne un simbol al statorniciei și-al echilibrului lumii

Interviu cu Mala Zamfirescu-Bedivan

Corneliu Stoica
scriitor, critic de artă

Pictoriţa și graficiana Mala Zamfirescu-Bedivan s-a născut în Galaţi, la 8 ianuarie 1928. A învăţat mai întâi la Școala Negroponte, la Institutul Notre Dame de Sion, a luat lecţii cu pictorul Nicolae Mantu, apoi, la București, a absolvit Institutul de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu”, promoţia 1958. Încă din timpul studenţiei s-a căsătorit cu viitorul pictor Petre Bedivan. Trăiește la București. Are doi copii, Cristian Paul Bedivan – sculptor și Mihaela Stavrescu – graficiană. Din 1953 a început să participe cu lucrări la expoziţii republicane, saloane de grafică, expoziţii de artă românească organizate în Cuba, Italia, Germania, Grecia, la expoziţii internaţionale de artă din Rusia și Germania. A realizat costumele pentru filmul lui Francisc Munteanu „Dincolo de barieră”. Prima expoziţie personală și-a organizat-o destul de târziu, abia în 1989, cu lucrări executate în urma unui pelerinaj întreprins în Egipt și Israel („Impresii din Orient”, Galeria „Orizont”, București). Au urmat altele, deschise la București (1991, 1992), Sibiu (1993), Brașov (1995) și Galaţi (2007, vernisaj – 4 mai). Între 2000–2002, la invitaţia criticului de artă Irina Cajal, stabilită în Boston, a avut posibilitatea să se documenteze și să picteze în câteva localităţi din Statele Unite ale Americii: Massachusetts, New Hampshire, Long Island. Lucrări ale sale se află în colecţii de stat și particulare din România, Elveţia, Franţa, Germania, Grecia, Canada, Israel, Egipt, Kenia, Turcia, Spania, Statele Unite ale Americii.

Corneliu Stoica: *Stimată doamnă Bedivan, în timpul documentării mele pentru scrierea monografiei dedicate pictorului Nicolae Mantu, am întâlnit în puţina corespondenţă a acestuia, ce o mai păstra nepoata sa Tecla Corvissianu, și o scrisoare semnată de Dv., pe care aș vrea, ca după atâţia ani, să v-o reamintesc. Iată ce scriaţi atunci: „Scumpe Maestre, Sprijinul și îndrumările atât de preţioase pe care mi le-aţi dat în primii paşi pe care i-am făcut în artă, cu îndrăzneala tinereţii, dar și cu timiditatea și teama răspunderii, mi-au folosit atât de mult, încât v-am păstrat și vă voi păstra în amintirea mea cu aceeași emoţie. Astăzi mai mult ca oricând gândul meu se îndreaptă spre dumneavoastră cu smerenie și admiraţie pentru cei 85 de ani pe care-i împliniţi și pe care i-aţi purtat atât de bine - pildă strălucită a unei ireproșabile ţinute în viaţă, și cu atâta măiestrie în artă. Și eu și soţul meu - pictorul Petre Bedivan, vă transmitem din tot sufletul, din toată inima, cele mai călduroase urări de sănătate și ani mulţi înainte. Îmi împlinesc o datorie comunicându-vă că am muncit din răsputeri și sunt apreciată la facultate; acum am bursă de merit, folosind din plin îndrumările dumneavoastră, pentru care vă voi purta toată viaţa recunoștinţa mea cea mai vie. Să trăiţi iubite maestre, Mala Zamfirescu-Bedivan, fosta dumneavoastră elevă, 21.04.1956”. Așadar, sunteţi printre puţinele persoane în viaţă, dacă nu chiar singura, care l-aţi cunoscut pe pictorul Micolae Mantu. Puteţi să evocaţi împrejurările în care l-aţi întâlnit și cum vi-l amintiţi?*

Mala Zamfirescu-Bedivan: Scrisoarea aceasta, trimisă cu două zile înainte ca maestrul să împlinească

Mala Zamfirescu-Bedivan

85 de ani (n. 23 aprilie 1871, n. a.), când la Galaţi i-a fost organizată şi o expoziţie retrospectivă la Palatul Culturii (azi clădirea Universităţii „Dunărea de Jos") mi-a redeschis amintiri despre mine cea de atunci, care-şi trăia bucuriile cu o forţă nebunească, pentru că găsisem căldură şi apreciere la un mare Zeu. Aşa îl socoteam eu atunci pe Nicolae Mantu, care mi-a făcut favoarea de-a mă forma pentru viaţa mea viitoare. În acea vreme, după absolvirea liceului, învăţam pentru facultate, studiam istoria generală. Voiam să mă specializez în istoria antichităţii şi capul meu era plin de cifre, de date despre valea Nilului, a Tibrului şi Eufratului, ce-au produs popoarele din acele locuri, cum s-au dezvoltat, ce-au lăsat. În paralel desenam, ca să pot face schimburi pentru diferite materiale preţioase ce le foloseam în miniaturile sugestive pe care le cream cu scopul de a le valorifica pentru a obţine bani. Voiam să combat teoria că „din nimic nu se poate ajunge decât tot la nimic". Aşa am ajuns s-o cunosc pe Tecla Corvissianu, care provenea dintr-o familie de bogătaşi; speram să achiziţionez de la ea dantelă de Alençon pe care s-o includ în păpuşile mele. Ea mi-a oferit prietenia şi eu i-am dăruit nişte desene.

Mala Zamfirescu-Bedivan - Reflexe în apa Nilului

În casa ei l-am cunoscut pe bunul şi talentatul muzician Menelas Mantu, magistrat de profesie, care era fratele marelui meu Zeu. El m-a sfătuit să nu urmez istoria, ci să fac artă plastică. Lipsa banilor, relaţiilor şi materialelor pentru înfăptuirea acestui sfat, mă duceau departe de realizarea lui, dacă nu mi-ar fi făcut cunoştinţă cu pictorul. Timp de opt luni, am fost în preajma acestui artist, care m-a acceptat ca elevă. Cred c-am fost singura lui elevă. Mi se părea prea mult, mi se părea prea mare pentru năzuinţele mele. Îl divinizam şi în fiecare zi aveam emoţii pentru ce voi lucra. Ţineam foarte mult să-l mulţumesc, să progresez, să cunosc tot ce era în legătură cu pictura. Mi se părea un pic distant şi cred că l-am obosit cu tot felul de întrebări pe care i le puneam. Nicolae Mantu a fost pentru mine într-adevăr un Zeu, care m-a îndrumat şi încurajat în vremuri grele. Vorbele lui, îndemnurile şi sfaturile pe care mi le-a dat, au fost muzica sufletului meu, pâinea mea pentru viaţă. El m-a iniţiat şi mi-a dat „Cheia" cu care să străbat labirintul necunoscut şi misterios al artei. N. Mantu îmi vorbea de însuşirea tehnicii pe care trebuia s-o capăt prin muncă, muncă şi iar muncă. Trebuia să arăt ce ştiu, trebuia să arăt ce pot. Să ajung să-mi cunosc limitele, să le depăşesc. Să perseverez, cu răbdare să duc la sfârşit tot ce încep. Răbdarea, îmi spunea el, este cea mai mare virtute şi numai cu răbdare pot deveni puternică. Datorită ei pot să ajung la tehnica cea dorită.

În legătură cu „răbdarea", îmi povestea că la München a avut un coleg, un olandez, de care râdeau toţi. Era foarte slab la studii, dar nu se descuraja. Lucra cu disperare de dimineaţă până-n noapte, dar neavând har, nu se vedea niciun progres. Era conştient că treaba nu merge cum trebuie, dar continua să lucreze după tot felul de animale, sperând că norocul îl va ajuta. Şi a ajuns puternic în crezul lui. Nu ajunsese un creator, nu avea uşurinţă în exprimare, dar dobândise tehnica de care nu te poţi lipsi în artă. Ajunsese un bun meseriaş când a plecat în Olanda, ţara lui, şi era mulţumit.

Toate amintirile sale în legătură cu pictura, întâmplări la care a luat parte, mi le povestea cu talentul lui de causeur spiritual. Persoana lui mi-a lărgit atât de mult spiritul, sufletul, încât puteam să cuprind în el tot universul. Din timpul studiului cu Nicolae Mantu păstrez şi acum o schiţă în creion în care mă învăţa să mă familiarizez cu arta compoziţiei. Era mulţumit că înţeleg şi pun în practică ceea ce îmi spune. Înainte de a pleca la facultate, era sigur că voi reuşi. Iar eu nu l-am dezamăgit. Deşi la examene s-au prezentat 180 de candidaţi, au fost admişi numai 17, locurile fiind foarte puţine. Printre aceştia mă număram şi eu. Atunci am primit din partea lui ceva foarte preţios. O piesă de muzeu. Un şevalet, o bijuterie pentru care am fost invidiată de toţi artiştii. L-am păstrat; îl am şi prin el Mantu a fost prezent în casa mea, în cariera mea, în toţi anii aceştia. Tecla, nepoata pictorului, avea un frate

handicapat şi după moartea mamei lor, Mantu a avut grija morală şi materială a acestora. Regimul socialist l-a nedreptăţit, dându-l afară din frumoasa lui casă din str. Cuza Vodă şi oferind-o la diverse persoane care serveau partidul de atunci. După un an de facultate, prin 1953, l-am găsit în strada Columb, înghesuit într-o cameră, care-i era şi dormitor, şi atelier. A trăit vremuri nebune, dar s-a adaptat la acea situaţie, pentru că N. Mantu nu era numai pictor, era şi un mare înţelept. A înfruntat greutăţile vieţii cu calm, curaj şi inteligenţă. Toată frumuseţea vieţii îi rămăsese în inimă. Niciodată nu s-a plâns de nimic. Dacă nu era sufletistul Gruia Păunescu, cel care să lupte pentru ce i se cuvenea, cred că nici pensie n-ar fi avut.

C.S.: *După o perioadă de foarte mulţi ani de absenţă, aţi revenit în oraşul natal în 2007 cu o expoziţie personală găzduită de Muzeul de Artă Vizuală. Ştiu că aţi fost să revedeţi casa în care aţi luat lecţii de desen şi pictură, precum şi casa surorii artistului, Elena Corvissianu, în prezent mai mult decât o paragină. Ce sentimente aţi încercat?*

M.Z.B.: Mi-i foarte greu să vă spun de câtă tristeţe şi indignare am fost cuprinsă. Mă aşteptam să găsesc un muzeu memorial, dată fiind valoarea naţională şi universală a artistului, valoarea culturală a acestor case, care în perioada interbelică i-au găzduit pe George Enescu, Mihail Sadoveanu, Ionel şi Păstorel Teodoreanu, Gala Galaction, Nicolae Iorga, Radu D. Rosetti şi atâtea alte personalităţi. Dar aici, în anii când Mantu a fost vicepreşedinte al Societăţii Culturale „V.A. Urechia", s-au desfăşurat şi multe şedinţe ale acesteia. Şi-apoi să nu uităm că tatăl pictorului, Stavru Mantu, a fost consilier, ajutor de primar şi primar al oraşului. Însuşi pictorul a fost membru al Consiliului Municipal şi unul dintre cei care s-au ocupat îndeaproape de construirea clădirii Bibliotecii „V.A. Urechia", astăzi sediu al Teatrului Dramatic „Fani Tardini". Dacă pereţii acelor case, mai ales a aceleia de pe Cuza Vodă nr. 46, ar vorbi, multe ar putea să audă şi să înţeleagă gălăţenii de astăzi. Ele sunt case emblematice pentru cultura şi istoria Galaţiului, pentru patrimoniul arhitectural-istoric al oraşului şi s-ar fi cuvenit să aibă o cu totul altă soartă şi destinaţie. Am cunoscut-o foarte bine pe nepoata pictorului, Tecla Corvissianu. Ea a avut parte de o educaţie aleasă în copilărie şi adolescenţă. După moartea părinţilor şi a unchiului său, pictorul Mantu, rămasă cu un frate handicapat din naştere,

Mala Zamfirescu-Bedivan - Oază în deşert

ea s-a văzut neputincioasă în faţa greutăţilor vieţii şi a avut de înfruntat multe suferinţe. Toţi cei care au trecut pe acolo, prin acea casă, inclusiv chiriaşii, nu au urmărit decât să fure câte ceva ce-a aparţinut fraţilor George, Nicolae şi Menelas Mantu. Păcat că la bătrâneţe ea a fost înşelată şi ambele case au încăput pe mâna unor cetăţeni care nu au niciun grad de rudenie cu familiile Mantu şi Corvissianu. Este supărător să constaţi că la casa unde s-a născut, a trăit şi a murit pictorul, cea de la nr. 46, nu este niciun semn care să amintească de existenţa terestră a pictorului. Ştiu locatarii casei câtă istorie gălăţeană este cuprinsă în acel spaţiu?

C.S.: *Să ne îndreptăm puţin atenţia şi asupra Dv. Despre anii de studii la Bucureşti, despre activitatea desfăşurată ce puteţi să spuneţi?*

M.Z.B.: Prin harul cerului, în cei şase ani, 1952 - 1958, am beneficiat la Institutul „Nicolae Grigorescu" de profesori de înaltă clasă, care au sesizat temperamentul şi vocaţia mea în lupta de a cunoaşte. Ei se numesc: Samuel Mützner, Jean Alexandru Steriadi, George Lowendal (strănepotul regelui Danemarcei şi Norvegiei, Frederick al III-lea) şi Simion Iuca. Am mers la toate cursurile de anatomie, de istoria artelor, de perspectivă, de cromatologie, de artă decorativă etc. Încă din anul I mi-am dorit să ajung la perfecţiune în pictură şi grafică. Le datorez mult acestor mari pedagogi. De la fiecare am luat ce mi se potrivea pentru scopul meu şi n-am imitat pe nici unul. De la ei am învăţat să fiu sinceră şi directă în ceea ce fac. Profesorul Iuca m-a îndrumat în cunoaşterea stampelor japoneze şi încet, încet a început dragostea mea pentru această ţară şi studiul meu pentru tot ce s-a realizat acolo sub diferite dinastii. Pe vremea când studiam cu profesorul Lowendal, el era într-o situaţie precară şi

faţă de cunoştinţele şi rangul său, nu era invidiat din punct de vedere material, dar ce bogăţie putea să dăruiască prin spiritul lui celor pe care-i îndruma! Eram trei studenţi pe care el îi alesese. O dată pe săptămână mergeam cu el la peisaj. Cu pioşenie mă gândesc la el, care-şi împărţea micul dejun cu noi. Prin dragostea pentru plein-air, am căpătat uşurinţa de exprimare şi contemplare a naturii. Toată viaţa mea a fost un permanent studiu. Cu toate că ajunsesem la stăpânirea tehnicii şi la o maturitate de gândire, evitam să-mi fac o expoziţie personală. O expoziţie nu-i o joacă. Însemna să mă repet, după ceea ce se cerea, să imit tematica de care oamenii erau saturaţi. Or eu voiam prin arta mea să aduc un mesaj de bucurie şi o unitate în ceea ce exprim. În 1986, când am plecat în Orientul Apropiat, aveam deja 35 de ani de căutări în meserie, plus 40 de ani de speranţe de a ajunge în acele locuri. Trebuia să rezist acolo fără bani, fără prieteni şi să lupt cu necunoscutul. Etapele au fost multe, obositoare, grele, dar n-am dat înapoi. Crezul că voi reuşi m-a susţinut. Ţelul meu se înfiripa. Aproape flămândă, picioarele mele mă purtau prin locuri sălbatice şi mâinile mele luau comanda creierului. Aşa cum a afirmat Corneliu Antim, care văzuse Orientul, m-am încadrat în atmosfera de acolo. Mesajul meu era vizibil: dragoste de frumos, de adevăr, de tot ce cuprinde Universul. Făcusem o artă pentru toţi oamenii. Voiam ca privitorul să se identifice cu mine şi cu lucrarea. Am reuşit! Expoziţia „Impresii din Orient" mi-a adus consacrarea. Până s-o fac, a trebuit să trec prin vămi, prin cenzură, cu tot materialul meu realizat. Veneam din ţări în plin conflict politic şi n-a fost uşor. Expoziţia de la Galeria „Orizont" a fost la înălţimea nivelului artistic şi ea a beneficiat de-o critică corectă, de un public grandios. De pe urma ei am câştigat foarte mulţi bani. La cerinţa publicului, a trebuit s-o repet a doua oară şi multe dintre lucrări a treia oară. Ele au ajuns în diferite colţuri ale lumii şi-au dispărut odată cu puţin din sufletul meu. În urma acestei expoziţii, am fost invitată în Franţa, unde am lucrat la faţa locului pentru Muzeul „Gyslaine et Francois Cara". Prin criticul de artă Irina Cajal, Sorin, Fred şi Dana Floru am putut să trec de patru ori peste Oceanul Pacific, să trăiesc şi să lucrez în S.U.A. Aceşti oameni au cheltuit mult pentru mine. Ei mi-au oferit tot ce-şi poate visa un artist: muzee, materiale de pictură, casă, mâncare, haine, plimbări prin America de Nord etc. Or, să ştiţi, că nimeni nu te cheamă aşa, din senin, în Franţa, Israel sau S.U.A., ca tu să te afirmi, dacă nu eşti afirmat la tine acasă.

Mala Zamfirescu-Bedivan - Apus de soare la Assuan

C.S.: *Aţi călătorit foarte mult. Practic, în afară de Australia, aţi fost în ţări de pe toate continentele: Austria, Bulgaria, Cehoslovacia, Egipt, Franţa, Germania, Grecia, Israel, Italia, Kenia, Polonia, Spania, S.U.A., Turcia, U.R.S.S.. Aţi imortalizat pe pânză, carton sau hârtie imagini memorabile. O parte din ele, iubitorii de artă le-au putut admira şi-n expoziţia de la Galaţi. Cum ştim că sunteţi şi o bună povestitoare, nu aţi fost îndemnată să vă scrieţi impresiile de călătorie?*

M.Z.B. Răspunsul este afirmativ. Am mai multe jurnale de călătorie, notiţe din călătoriile întreprinse, dar am vrut ca impresiile, realităţile pe care le-am întâlnit, să le prezint iubitorilor de frumos în primul rând vizual, adică prin ceea ce ştiu mai bine, prin lucrările mele de pictură şi de grafică, lucrări care nu sunt deloc puţine. Ele mă reprezintă cel mai bine şi vorbesc despre toate sentimentele, gândurile, bucuriile, suferinţele şi trăirile mele. Din păcate, pe foarte multe publicul nu le cunoaşte.

C.S.: *Aveţi perfectă dreptate. Creaţia Dv. demonstrează că sunteţi de o sensibilitate cu totul deosebită, că lucraţi cu răbdare şi exigenţă, că aveţi un temperament calm şi echilibrat, că desenul, compoziţia şi culoarea le stăpâniţi la cote ce vă permit o exprimare pe măsură. Din tot ce pictaţi sau desenaţi se vede că sunteţi o mare îndrăgostită de oameni, de natură, de tot ce există în univers. Vă urăm ca la cei 86 de ani împliniţi la 8 ianuarie, viaţa să vă adauge încă mulţi alţii, să vă bucuraţi de sănătate şi putere de muncă pentru ca să aduceţi în continuare multe bucurii şi satisfacţii estetice tuturor celor care iubesc arta.*

Aproapele meu, Aurolacul

Năstase Marin
scriitor

Moto: *„și iartă-ne nouă greșelile noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri”*

Ultimele clipe ale Bătrânului An zburau îngrozite de inerentul lui sfârșit. Nemilosul Timp îl târa, în ultima sa zi, ca pe un leș. Toate minutele și secundele sale, ciufulite și învineţite de atâta zbatere, ţipau tăcut în dispariţia lor. Pe mine și pe celelalte miliarde de semeni ai mei de pe planeta Pământ nu ne impresiona deloc tragedia Bătrânului An, căruia îi curgeau lacrimile după clipele pierite în neantul Timpului. Degeaba ne privea îndurerat, reproșându-ne că în toate zilele vieţii lui ne-a dăruit atâtea clipe de fericire, de bucurii, atâtea dorinţe împlinite, atâtea… Nepăsarea planetară îl sfida și îi arunca în obraz cioburi de pahare sparte, îl lovea în moalele capului cu petarde asurzitoare, îl șfichiuia cu pocnete de bice și chiuituri de bucurie. Se veseleau că el, generosul care dăduse atâtea zile acestor obraznici nerecunoscători, pleacă, dispare în neant…Răutăcioșii nerecunoscători îi reproșau bătrânului muribund că le-a adus numai clipe de suferinţe, dezamăgiri, că le-a spulberat cele mai frumoase vise, că le-a făcut viaţa un calvar insuportabil, că i-a supărat rău de tot și de aceea vor să scape cât mai repede de el. De aceea așteptau cu nerăbdare să vină tânărul An Nou. Toţi credeau că numai acesta o să-i facă fericiţi, să le-mplinească el visele, că, tu, Bătrânule… hai, pleacă repede, dispari din viaţa noastră! Iar bătrânul, în agonia lui, îi blestema: nenorociţilor, când vă veţi da seama că anul trăit a fost mai frumos decât cei care vor veni?

Degeaba se zvârcolea Bătrânul. Această scenă cadaverică din peisajul planetei, în mod ciudat, provocase o bucurie demenţială. Toţi deveniseră nerăbdători și-i cereau Timpului să-i scoată leșul cât mai repede din tabloul vieţii lor. Rânjind, Timpul le satisfăcea dorinţa. Iar miliardele de indivizi planetari, lacomi de viaţă frumoasă, se pregăteau de gigantica petrecere…

Și a venit noaptea sosirii Noului An! Pe Altarul Vieţilor Superioare, ale cetăţenilor planetei, Timpul sacrificase miliarde de vieţi inferioare, transformate în delicioase preparate culinare, spre satisfacerea infinitei pofte de petrecere „omenească”, într-un uriaș dezmăț planetar, în care Bătrânul An moare și Anul Nou sosește triumfal, însoţit de urale și chiote de bucurie.

Ce pocnete, ce bubuituri, ce jerbe multicolore, azvârlite-n străfundurile de întuneric ale cerului de canonada artificiilor!... Saltimbancul Timp, ca un adevărat magician, scotea din întunericul Viitorului său fulgurante sclipiri de speranţe, himerele viselor roz, care drogau miliardele de trăitori planetari. Era Revelionul, zeul modern al speranţelor omenești!.. Uraaa!

Invitat de două fiinţe dragi, împreună cu soţia, am (pe)trecut și eu Revelionul în apartamentul lor dintr-un bloc. În așteptarea Noului An, ne-am trimis și noi speranţele cu visele-n băţ, acolo, în gara Timpului, unde toate speranţele omenirii îl așteptau cu flori pe tânărul ce promitea împlinirea lor. Nepăsător că Bătrânul An moare lângă mine, am început și eu să chefuiesc cu cei dragi, înfruptându-mă din toate bunătăţile de pe masă, unde erau sacrificate de-a valma, curcani, pui de găină, pești, purcei sau porci, toate pentru lacoma și fantezista noastră poftă. Evident că le-am udat din belșug cu vin rozaliu și urări de sănătate. Adică, sănătatea noastră, nu a fiinţelor ce urmau sacrificate pentru ea. Nicio urmă de (re)cunoștinţă faţă de anul muribund! Nicio clipă de mulţumire faţă de bunul Dumnezeu care ne-a dăruit în toate zilele anului trecut în neant, atâtea clipe de fericire și bucurii! Eram preocupaţi doar de ghiftuirea noastră, la anul și… la mulţi (cât mai mulţi) ani. Iar când a venit și peste noi Anul Nou, în gâlgâieli de șampanie, ne-am drogat și noi cu strălucirea himerelor roz, azvârlite-n hăurile cerului de eternul magician. Așa am petrecut în extaz până târziu în noapte, când am plecat de la dragele noastre gazde, învăluiţi în aburii euforici de vise și speranţe ale Noului An, abia sosit în viaţa noastră.

Însă, pe scara blocului, ne-am împiedicat de un tânăr frumos, trântit pe trepte, căzut și el în extazul aburilor euforici de aurolac. O clipă, numai o clipă, am fost derutat. Atât de aproape de noi, o fiinţă omenească se droga și ea? Da! Numai că visele cele roz, el le căuta în punga generoasă de aurolac. Pentru că Timpul fusese zgârcit și răutăcios cu acest nefericit tânăr. De ce nu i-a dăruit și lui o mânuţă de vise din acel Viitor întunecat? De ce l-a persecutat, că avea de unde? Îmi spuneţi că nu este de vină Timpul? Să fie de vină chiar tânărul, care a preferat visele din pungă, celor sclipitoare de pe cer? Sau vinovaţi sunt cei din jurul lui, adică noi, cei care i-am lăsat libertatea să-și aleagă visele? Doamne, cât de tânăr și frumos este! Uite cum mai plâng speranţele celor care-l iubesc, cum îl mai bocesc! Chiar și speranţele lui se zvârcolesc lângă

el, plângându-l disperate, în acea muţenie a peştilor, încă vii, curăţaţi de solzi.

Am încercat să mângâi disperatele speranţe din jurul lui, să le alin durerea, dar au sărit pe mine revoltate, reproşându-mi că eu sunt vinovat de ce i se-ntâmplă tânărului aurolac. Dar, cu ce v-am greşit stimate speranţe părăsite? Nici măcar nu-l cunosc pe dumnealui. – Nu-l cunoşti? Cum ţi-ai permis să mănânci somon şi curcan, să bei şampanie, să benchetuieşti nepăsător şi egoist alături de dragul nostru, flămând şi părăsit de toţi cei ca tine, furându-i… Ho, că n-am furat nimic, nimănui! Dimpotrivă, acest individ a intrat fraudulos în acest bloc, unde îşi permite să facă mizerie cu sticluţele şi pungile lui de aurolac. Pe deasupra, s-a trântit aici, să-mi blocheze trecerea mea în Noul An. Eee! Am să reclam la poliţie, să-l ducă… - Unde să-l ducă? sar furioase jignitele speranţe ale tânărului. Dacă te consideri un cetăţean onest şi bun creştin, ajută-l să-şi (re)găsească drumul şi pe noi, să nu-şi mai caute vise în mizeriile astea de pungi, că sunt vise mincinoase, care-i fac rău! Derutat, le-am răspuns bâlbâindu-mă: eu… nu pot… unde să-l?... ce să-i fac?...El nu are părinţi… rude… prieteni?... – Vezi bine că, nu! au răspuns toate speranţele-n cor, toţi l-au părăsit. Ai mai rămas doar tu, aproapele lui. – Cum, „aproapele”… lui? sar eu ofensat. De când sunt eu… - Păi, n-ai chefuit toată noaptea în apartamentul acesta, de unde ai ieşit? Eşti singurul aproape de el şi nu vrei să-l ajuţi! Eee! (iar m-am supărat), cine credeţi voi că sunt? Instituţie de vindecare a drogaţilor? Asta-i treaba autorităţilor, mă rog… a statului, căruia îi plătesc impozite să mă scape de aceste specimene, să-i strângă din… apropierea mea, ca să mă simt şi eu un cetăţean onorabil, stimate speranţe spulberate-n neant! Păi, dacă m-aş apuca eu să adun toţi drogaţii din jurul meu, toţi disperaţii şi azvârliţii de… soartă, ce să fac cu ei, că sunt din ce în ce mai mulţi. – Dar noi nu ţi-am spus să-i strângi pe toţi, ci să ajuţi pe cel din faţa ta, care este atât de aproape de tine. Aproapele tău, aurolacul!

Vă închipuiţi că speranţele tânărului îmi tulburaseră conştiinţa şi-mi blocaseră orice urmă de luciditate. Pe moment, mi-a venit stupida idee să-l ridic şi să-l iau acasă la mine (eram cu maşina). Îmi ziceam că voi încerca să-l dezvăţ ca să caute visele în sticluţele alea împrăştiate în jurul lui. Şi pe urmă, să-i spun că şi eu mă droghez, dar cu visele bombon din pălăria Timpului iluzionist. În aşteptarea realizării lor, să ne-apucăm să facem ceva cu viaţa noastră. Fugi d-aici cu prostiile, mi-a şoptit soţia, hai acasă mai repede, că mor de somn! Nu-l vezi cât de fericit este? De ce vrei să-i furi visele?

M-am uitat la el… mă privea, zâmbind visător… De fapt, privirea lui trecea dincolo de mine, în paradisul fericirii lui, unde plutea pe deasupra murdăriilor noastre, ale cetăţenilor onorabili, ai acestei scârbavnice planete. Cu inima strânsă, am sărit peste el, aşa cum sărisem şi peste cadavrul Bătrânului An. Era cursa cu obstacole de la răscrucea anilor. În zadar plângeau nişte speranţe părăsite pe treptele vieţii. Nepăsător şi rece am ajuns acasă. Mi-am amăgit conştiinţa îndurerată cu motive puerile, că ce-am făcut, am făcut bine. Mulţumit de „argumentele” pledoariei mele, am încercat să adorm liniştit, fiind frânt de oboseală. N-apuc să plutesc în apele lui moş Ene, că nişte urlete înfiorătoare din apartamentul vecin m-au scos din această plăcută plutire. Vaietele de alături îmi zdrobeau creierii, ca nişte ciocane. Soţia, năucită şi ea, mă roagă aproape plângând: vezi ce se-ntâmplă alături! Mormăind, m-am îmbrăcat şi m-am dus acolo. Mi-a deschis vecina, plângând disperată: bine că ai venit , vecine! Al meu, toată noaptea a urlat de durere. O escară cronică îi macină oasele. A mai suportat el, ca să nu deranjăm vecinii, dar în noaptea asta, parcă a căzut în cazanele cu smoală ale iadului. Vă rog să ne iertaţi de deranj. N-am vrut să…

— Lasă, vecină! Când omul este în suferinţă, mai contează deranjul? Spuneţi-mi, cu ce să vă ajut? Off! Cu ce să ne ajuţi? V-am stricat petrecerea sau somnul? Ce să facem, că aseară am sunat la Salvare şi… - N-a venit? –Ba, a venit, însă n-a vrut să-l ia, cică, în noaptea asta, toată lumea chefuieşte, că este puţin probabil să-l interneze, că n-are cine să-l consulte şi să-l trateze. – Trebuia să insistaţi şi, dacă personalul de gardă nu voia să-l interneze, veneaţi înapoi cu Salvarea. – Cum să mai venim, că Salvarea nu ne aştepta. – Chemaţi altă salvare. Biata vecină a oftat din nou. – Eh, ne-a spus că, de la spital nu au voie să ducă acasă pacientul bolnav, că aşa au regulamentul. – Nu-i nimic, încerc eu să găsesc o soluţie, chemaţi un taxi. Iar a oftat vecina. – Uşor de zis, dar omul meu nu poate fi dus pe jos până la un taxi şi nici nu poate să stea decât culcat. Şi-aşa ţipă de durere. Am mai încercat eu să pomenesc de ceva unguente, s-o încurajez, că… până la urmă se va face bine, că o să treacă şi prin încercarea asta, că…dar vecina mi-a retezat orice urmă de încurajare, mai ales că ţipetele de durere ale soţului se intensificaseră. – Lasă vecine… Mulţumim pentru grijă şi vă rog nu vă supăraţi că vă deranjăm tocmai în noaptea asta! Am mormăit un „noapte bună!” cât mai încet ca să nu audă vecina şi am ieşit repede. Eram distrus că-i las în ghearele suferinţei, că nu pot să le dau nici cea mai mică fărâmă de ajutor, că i-am lăsat să intre în noul an cu speranţele ucise. Mă simţeam vinovat faţă de aproapele meu, care se zbătea alături… De celălalt, uitasem complet. Şi mă gândeam că, totuşi, îi iubeam pe amândoi. Doamne, învaţă-mă ce să fac pentru ei, ca să am dreptul la împlinirea speranţelor mele în noul an? Doar să mă rog şi să-i las în grija Ta?

Povestea lu' moș Zgârâie-Brânză

Andreea-Violeta Bobe
publicist

Era odată ca niciodată, cică, după vorba lu' nea Pandele cârciumarul, o casă mare în pădure. Și cică în casa ceea trăia un moș Zgârâie-Brânză, care multe tâmpenii mai făcea. Odată, Zgârâie-Brânză s-a întâlnit cu mă-sa lu' nea Pandele și i-a mâncat toată mâncarea. De cinci zile și cinci nopți a înfulecat câte șapte tave de fripturi pe oră. Atâtea tave a mâncat, încât a golit toată cârciuma. Muma lu' Pandele, care bucătărea pe vremea ceea, tare uimită a fost când l-a văzut pe Zgârâie-Brânză cu burta cât căruța boierilor bogați. Uimită fiind, a fugit repede la Ticăilă, câinele înțelept cu șapte nasuri și-l întrebă:

— Măi, Ticăilă, că deștept mai ești tu, spune-mi te rog, cum să fac să-l isprăvesc pe Zgârâie-Brânză, că mă mănâncă cu han cu tot.

— Ei, băbuțo, spuse Ticăilă cu un glas răgușit de dulău bătrân, va trebui să lupți cu însăși lăcomia, că tare greu este. Moșul e avar de când Împărăția celor Șapte Zâne a adus belșug și merinde în patria noastră. Pe atunci i se spunea Flămânzilă-Milogilă, că cerșea de mâncare, iar de când Zânele au dat daruri multe sărmanilor, mare căpcăun s-o făcut. De atunci lumea-l strigă Zgârâie-Brânză. El nu dă nimic la nimeni, dar tot ce prinde fură și mănâncă. Ca să-l isprăvești tre să-l citești bine, că e mare hain și jupân, iar nimeni pân' amu nu l-a judecat, nici măcar feciorul Bufnițoiului.

— Și ce mă fac eu, că nu mai scăp de dânsul, că mâncare nu mai am, balauri nu mai vânez și tare-mi e că-mi fură averea.

— Ei, băbuțo, rumegă bine în tine și dacă găsești ceva vin' la mine să ne sfătuim!

Stătu muma lu' nea Pandele o noapte, două, trei pe gânduri și după încă o săptămână reveni la Ticăilă:

— Știu cum îl duc la capăt. Îi pun otravă în mâncare.

S-a dus muierea în bucătărie și a gătit plăcintă de mistreț lepros. Nu a luat orice mistreț bolnav, ci pe cel mai grețos dintre toți. L-a îmbibat în smoală, în otravă, l-a fermecat, iar pe urmă l-a adus pe Duhul-cel-Asupritor să-și reverse răul pe plăcinta moșului. I-a dat baba o căruță de astfel de spurcăciuni, iar după ce Zgârâie-Brânză a înfulecat, i s-a adresat:

— Hârcă, da' dă-mi și mie rețeta, că tare bun a fost! Așa plăcinte n-am pomenit de când muma m-o făcut.

Auzind baba vorbele moșului, fugi din nou la Ticăilă:

— Dulăule, n-o mers asta. Ce mă fac?

— Nici eu nu știu. Să-l chemăm iar pe Duhul-cel-Asupritor, că poate el știe ce și cum.

L-au chemat cei doi pe duh, iar duhul nervos a chemat tribul de vrajitoare izgonite de Zgârâie-Brânză de pe vremea în care era flăcău. Ele îl urăsc din toată inima și vor să se răzbune, că el le-a furat casa și le-a lăsat singure și sărmane. Amu că și alții vor să-i dea de furcă, bătrânele s-au bucurat nespus de mult și au îngăduit să dea o mână de ajutor.

— Avem din nou de furcă cu Flămânzilă-Milogilă. Amu și-a schimbat numele în Zgârâie-Brânză. Nu mai e flăcău, ci moș și tare hain a devenit. Aveți grijă, că data ailalta când v-ați luptat cu el v-a bătut de v-a rupt! le spuse îngrijorat Duhul-cel-Asupritor.

Muma lu' nea Pandele, Ticăilă, duhul și vrăjitoarele s-au luat la sfat o noapte întreagă, apoi au hotărât să meargă în Împărăția celor Șapte Zâne, că doar ele mai au puterea să izbăvească lumea de rău, oricât de mare ar fi el. Au străbătut cu toții cinci păduri, șapte târguri, vreo opt cătune și au ajuns

obosiţi la poarta cetăţii zânelor. Ticăilă l-a chemat pe străjer şi i-a povestit toate păţăniile cu Zgârâie-Brânză, iar acesta, auzind minunile, imediat i-a dus pe noii veniţi la tronul Zânei-Zânelor. Acolo au găsit-o pe biata făptură plângând în hohote.

— Să ştiţi că şi mie mi-a furat sceptrul atunci când dormeam. Fără el nu pot domni peste împărăţie şi nici mult ajutor nu pot să vă aduc. Totuşi o să chem pe toţi regii, magii, puternicii din toate împărăţiile din lumea asta, dar şi de dincolo.

A chemat zâna pe toţi cei care puteau să o ajute, până şi Necuratu' cu turma lui de draci s-a învoit să facă drum pân' la Împărăţia celor Şapte Zâne. Curtea s-a umplut cu toate neamurile şi tot felu' de viteji, dar nimeni nu avea pic de bărbăţie şi nădejde, căci Zgârâie-Brânză a prădat lumea asta, dar şi lumea ailaltă. Necuratu' a rămas fără Iad, că i l-a păpat moşu' pe tot. Dracii n-aveau nici smoală, nici suflete de chinuit. Regii, magii, puternicii şi războinicii deveniseră nişte ţânci mucoşi de atâta plâns. Zâna Zânelor a făcut un parastas de zece ani lungime în care toată lumea plângea de mila ei. S-au înmormântat oamenii de vii încă, boceau tinerii de răul bătrâneţii care-i asuprea, spânilor le crescuseră plete şi dracii spuneau rugăciuni din cărţile sfinte. Au mai trecut încă vreo zece ani şi lumea toată s-a prăpădit, numai Zgârâie-Brânză trăia la casa lui din pădure fără grijă.

Într-o zi, plictisit de atâta stat în pat, a ieşit afară să se plimbe pe ulițele oamenilor simpli şi necăjiţi. Pe la prânz îl vede pe Pandele stând cu singurul lucru căruia i-a mai rămas un briceag jumate rupt, ruginit. Văzându-l, Zgârâie-Brânză i l-a luat din mână şi râdea de el; însă lu' Pandele nici că nu-i păsa. Privea liniştit cerul cu zâmbetul pe buze.

— Da' nu-ţi pare rău că ai rămas fără ultima ta bucurie în viaţa ast'? Nu plângi şi nu te îngropi ca restu'?

— Io nu-s ca restu' în lumea ista. Io cred că orice vine tre să şi plece şi nicio avere nu e prea valoroasă. Nu mai am nici cârciumă, nici mumă, nici cuţât. O să trăiesc atâtea zile câte mi-a dat Dumnezeu şi n-o să mă plâng de nica. Tu, moşule, oi hi tu bătrân, da' n-ai minte nici cât cei ce i-ai asuprit. Într-o zi o să plesneşti de atâtă lăcomie şi ghini n-o să-ţi hie.

Nervos fiind, Zgârâie-Brânză a făcut o gură luuungă de balaur şi l-a înghiţit pe nea Pandele. Nici bine n-o ajuns el în burtihanu' moşului, că l-o gâdilat, iar acesta a vomat tot ceea ce a mâncat. A vomat averile oamenilor, tronurile regilor, mâncărurile şi tot ceea ce a halit el de-a lungu' vieţii sale. Ruşinat şi bolnav, a fugit în casa lui din pădure, unde a murit de foame şi de supărare. Lumea ast' şi ailalt' s-a îmbelşugat din nou, Necuratu' l-a luat pe Zgârâie-Brânză în regatu' lui ca sclav şi o petrecere mare s-o aşternut pân' la Împărăţia Cerurilor. Toată lumea juca, iar nea Pandele cu muma lui înviată au plecat în sihăstrie. De atunci oamenii au răspândit povestea lu' Zgârâie-Brânză şi au luat învăţătură faptele voinicului, şi de atunci cresc morcovi în copaci şi moşii sunt burlaci.

Şi-am încălecat pe o alună, şi v-am spus mare minciună.

Jihad

Victor Cilincă
scriitor, jurnalist

Poliţistul încheiase o zi grea care merita încununată cu o victorie cum nu mai avusese de mult. Nu se îndoia că analizele de laborator, chiar dacă nu îi vor da un răspuns complet, vor fi o lovitură pentru băieţii lui Qi care mai analizau probabil şi acum guma sa de mestecat îmbibată de nicotină pe aparatura lor sofisticată pe care unchiul Sam arunca oricînd teancuri-teancuri de bani, fără să se calicească... Fără să se mai asigure dacă nu este în continuare urmărit, Poltrow pătrunse în aripa subterană a Departamentului salutînd pe bătrînul paznic de la intrare. Holurile erau pustii şi probabil că doctorul Polansky era la ora aceea singurul specialist din statul New York care mai întîrzia la masa de laborator.

— Îţi rămîn veşnic recunoscător, îţi mulţumesc în numele meu, al Departamentului, al poporului american, al strămoşilor noştri europeni şi asiatici şi al automatului de cafea autentică care te va aştepta într-o zi - bineînţeles, cînd vom fi amîndoi liberi! Îi spuse Poltrow zîmbind medicului pe care îl rugase să rezolve „de urgenţă” această „cerere a Departamentului”.

— Şi Abe Lincoln personal îţi mulţumeşte, îşi aminti el să adauge bine dispus.

— Ei?

— Ei, ce? se miră Emma Polansky. Doctoriţa îl privi cu o căutătură aparent nevinovată, în realitate amuzată, dar şi cu milă că îi va da poliţistului, tocmai ea, lovitura de graţie. Poate că o şi merita: nu era pentru prima dată cînd îi aducea noaptea probe, ţinînd-o peste program şi apoi uitînd s-o invite măcar la o cafea! Deşi ea ar fi mers... Şi era conştientă că de prea multe ori poliţistul cerea analize pe care Departamentul nu le-ar fi solicitat cîtă vreme căpitanul Kregg ar fi continuat să existe la cîrma sa.

— Rezultatul la analiza lichidului din punga de plastic, preciză, acum brusc serios, poliţistul, cu o urmă de zîmbet atîrnată încă de colţul buzelor.

— A, acela? păru să se lămurească chipul ciocolatiu pe care îţi tot venea să-l mîngîi.

— Era ceva... neobişnuit?

— Nu, din contră, răspunse ea. Mi-ai cerut să-ţi fac analiză la... NIMIC!!! Şi doctorul Emma Polanski îi arătă poliţistului punga etanşă de plastic mai goală decît la ieşirea de pe banda de fabricaţie!

*

Cînd intră în mica lor rezervă, maiorul avu un şoc: totul din acel mic spaţiu personal în care îşi duceau zilele Martin şi Klara fusese răsturnat, mutat, demontat sau mărunţit. Inclusiv oglinda. Acvariul fusese spart în cioburi mici şi peştişorul auriu fusese şi el demontat. Apa din acvariu dispăruse, observă totuşi poliţistul, deşi privirile i se întunecaseră şi

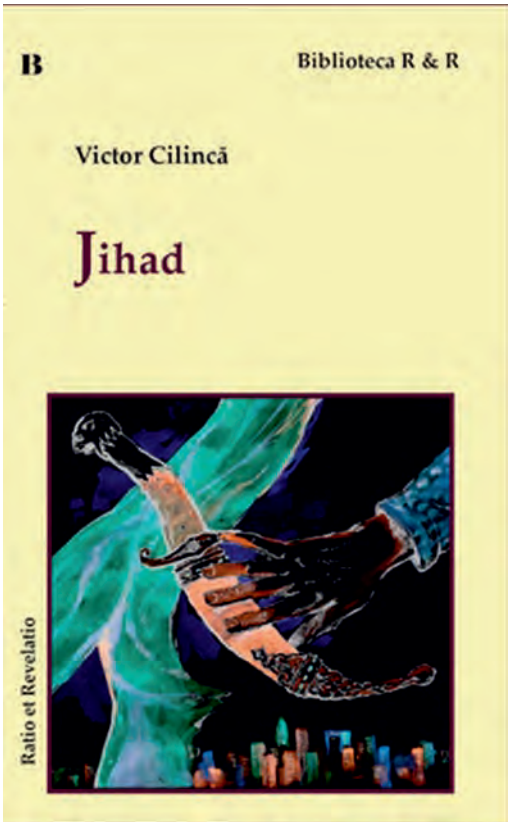

începu să gîfîie plin de furie neputincioasă. Patul fusese minuţios sfîşiat, lipsea nisipul din jardinieră, iar cactusul din polypren dispăruse. Tot ce putea fi analizat, gîndi poliţistul, fusese luat. Lipseau inclusiv bandeletele din toaleta de o persoană!

Pe Klara nu o văzu în primul moment, dar i se păru că mişcă ceva şi duse instinctiv mîna la tocul - gol! - al pistolului. Femeia respira încă şi vrafurile de hîrtii şi gunoaie aruncate peste ea se ridicau uşor, aproape imperceptibil, odată cu pieptul. Complet goală, doar cu banda adezivă a acceleratorului de ştiri care-i încingea încă fruntea, femeia mai trăia, deşi era în plină criză. Nu fusese bruscată, nici violată; probabil îşi dăduseră seama că nu putea şti ceva. Mai ales în starea în care era, branşată la sistemul de accelerare a informaţiilor, într-un fel de transă, le-ar fi trebuit ore să o readucă la conştienţa spaţiului fizic şi s-o interogheze. N-ar fi fost conştientă că e torturată. Ca mulţi alţi consumatori de softuri culturale, Klara devenise dependentă. Mai mult, ea lucrase trei ani în presa de flux şi asta înseamnă enorm! Cei din mass-media foloseau acum baze de date uriaşe şi se racordau trei sferturi din zi la fluxurile noi. Viteza de prelucrare a datelor trebuia să fie foarte mare ca să faci faţă concurenţei tot mai acerbe din lumea ştirilor şi aşa se inventase „mesajul concentrat": recepţia mai rapidă de o sută patruzeci de ori a semnelor şi de o mie două sute de ori mai iute a imaginilor. Apoi, pe acelaşi principiu de funcţionare, softurile culturale, filme siropoase în special în serii nesfîrşite, se răspîndiseră în ultimii ani mai ales în Est.

Klara, care se pensionase ca veteran după trei ani întregi ca reporter pentru New York Flux, consuma însă orice acum! Era, de fapt, efectul unei boli profesionale, specialiştii îi spun „boala dependenţei de semn", dar oficial aşa ceva nu există încă şi deci asigurările nu plătesc despăgubiri! După o vreme, foamea de semn, de imagine, devine atît de puternică, încît simţi nevoia să înmagazinezi orice; în lipsa unui nou semnal, aceeaşi imagine poate fi revizionată la nesfîrşit...

— Un caz de bruscă debranşare, anunţă Martin, după ce activă senzorul de la terminalul Urgenţelor. Sigur - continuă el - e vorba de o supradoză, dar asta-i un lucru obişnuit: repet, e o debranşare bruscă! Poliţistul adăugă pentru cretinul care nu înţelegea că nicio lege nu pedepseşte încă abuzul de informaţie. Ar fi fost firesc, se gîndi el, să se pedepsească abuzul de mesaje subliminale care împînzeau manualele şcolare!

Se aplecă s-o mîngîie pe faţa rece. Klara nu simţea probabil nimic, aşa că putu să facă acum acest gest simplu pe care şi-l reprima mereu, parcă de teamă că prinţesa adormită se va trezi din vrajă şi totul o va lua de la început. Dar el putea s-o mai ia de la început? Nu, el, Martin Poltrow, nu mai era nici el ca la început! Ticăloşii distruseseră tot branşamentul, tăiaseră tot ce se putea tăia! Practic, femeia rămăsese în lumea ei cu viteză accelerată, prizoniera ultimei imagini care se tot repeta în continuare! Martin se gîndi că, de fapt, şi legăturile dintre ei doi fuseseră tăiate de mult, că nu mai comunicau decît prin mesaje lăsate cînd de unul, cînd de celălalt, atunci cînd ea era debranşată sau el nu avea nici un caz urgent de rezolvat. Mimau amîndoi fericirea, un aer tonic, pretinzînd în faţa străinilor că lucrurile mergeau bine, foarte bine. El se îngropase în munca lui, ea lua mereu supradoze de softuri şi din cînd în cînd o internau. Continuau apoi să-şi lase mesaje. Nu ştiu de ce, poliţistului acestuia hîrşit îi veni să plîngă. O acoperi pe Klara cu o pătură, deşi era convins că soţia lui încă oficială nu simte nimic. Cînd ambulanţa ajunse în dreptul ferestrei basculante, Martin observă ghemotocul de plastic: punga de dimineaţă care mai conţinea încă o porţie sănătoasă de chewing gum.

N.R.: Fragment din romanul „Jihad", apărut la editura Ratio et Revelatio, 2013.

Picături de suflet[1]

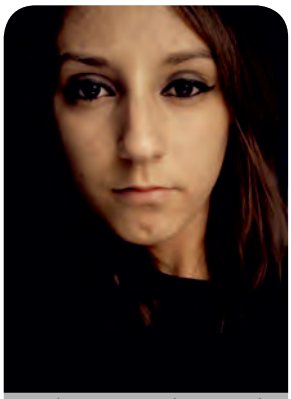

Andreea Andrunache
elev, Colegiul Național „Costache Negri” Galați

Zorile se preling ușor pe pervazurile ferestrelor. Pare a fi o nouă zi înecată de valuri de căldură dogoritoare. Pământul fin spălat de ape este călduț încă de la primele raze de lumină ale soarelui, ce se arată timid pe cerul albastru, infinit. El se leagănă rostogolindu-se în apele înspumate ale mării. Un grup de tineri se oprește și privește răsăritul. Pielea lor este arsă de soare, arămie. Norii de ploaie, subțiri, se adună pentru a se juca din nou. Sunt bine primite câteva clipe de răcoare învăluite în stropi reci. Oamenii de pe mal se plimbă într-un ritm știut numai de ei.

Îi privesc fără să scot vreun sunet. Îmi era dor de o ploaie de vară, de răcoarea dimineților de altădată... uneori mi-e dor de mine, de acel „noi” care nu știu dacă a existat vreodată, acum e însă prea târziu pentru a-mi crea iluzii, căci știu că se vor risipi curând. Gândurile mele aleargă prin viața plină de anotimpuri și de tunele arse de atâtea încercări, apoi ajung în labirinturi pe unde s-au pierdut speranțe mari, în timp, pe nenumărate trepte ale secundelor. Aleargă către dimineți brodate cu flori de rouă, culese de pleoapele mele grele. Aleargă spre gară, nevăzute de vânt, iar oamenii ce tot au apărut în viața mea le izbesc puternic și le reduc la tăcere. Auzisem cum le sunau pașii, printre copacii stelari ce priveau tăcuți. Ele rătăcesc prin timpul necruțător, printre fire de iarbă solară și se pierd ca ecouri magice gata să-mi împuște sentimentele, uneori pline de remușcări. Cu o perie trec prin pletele inimii mele și adun tot ce mi-a mai rămas bun în viața mea scurtă de pământean. Aranjez totul pe buze de stea. Tot ce e frumos sus, pentru a se înălța spre cer și jos tot ce am pierdut, aceasta din urmă atârnă îngreunată de lacrimi, iar cu o bucată de cretă desenez ramuri încărcate de flori pe care mintea mea le întunecă: speranțe, visuri, dorințe.

Acum e linșite, multă liniște, nu se aude decât țăcănitul stropilor. Parcă mă scufund în ea de-o veșnicie, să ajung la fundul ei de plumb, să ajung să văd cine o susține așa de mult și cu tărie. Viitorul mă urmărește și el de sus, uneori apropiindu-se discret și transformându-se în piatră, tace și rămâne agățat de cer prin mine, apoi se topește în trecut.

Stropi de viață cad din cer învăluind totul într-o liniște surdă. Ei se izbesc de pământul moale lăsând semne adânci precum vorbele aruncate în vânt, fără nicio noimă. La orizont soarele se înalță risipind norii negri și uscând pământul așa cum timpul poate alunga tristețea și poate vindeca rănile.

Și timpul curge, veșnică trecere și soarele se lasă înghițit de ape. Și atunci noi întrebări se deșteaptă în mine.

De ce? De ce stelele răsar seară de seară? Cui își dezvăluie nemaipomenita frumusețe și de ce norii de plumb le învelesc? Acum vin, mâine pleacă. De ce lucrurile tind să devină atât de complicate? De ce îmi este greu să uit? De ce sunt nevoită ca în serile târzii să mă gândesc la tot ce-a fost frumos în ultimii ani? De ce timpul trece atât de repede și eu nu-l pot opri? Am învățat că el este de-a dreptul necruțător, nu are pic de răbdare și ne taie aripile la jumătatea drumului dintre cer și pământ. Un izvor de întrebări se naște din adâncurile sufletului meu. Mintea mea caută răspunsuri, iar în momentul în care crede că le-a găsit viața schimbă din nou întrebările.

Renaștem din lumina ce coboară în valuri orbitoare din soare din cercurile de foc ce ne-au încercat sufletele și speranțele, dintre arbori plantați între stele ce nu mor nicicând, din apa cu sclipiri de diamante. Un foșnet de valuri trece ca o săgeată prin lunca vieții într-o fugă nebună, de-a dreptul ametitoare și toarnă în inima mea vise. Ape argintii clipesc în depărtări și adună sub pleoape strop de rouă în luciri de curcubee.

Sunt un trecător agitat prin această lume plină de semne, sensuri și alerg în neștire către noi orizonturi ce vin în cădere spre mine cu brațele deschise cât un arc de cer, mă prind și-mi strâng la piept grelele suspine ca de plumb topit. Nu am obosit și nu am să mă opresc din goana mea nebună niciodată decât pentru a mă odihni, sprijinindu-mă de marginile clipelor. S-au oprit secundele lăcrimând din cer în unda de safire ce se topesc numaidecât. Albastrul pălește, alunecă pe apă și nici nu simt când s-au pierdut într-un cenușiu diafan în care nestemate de tot felul își joacă răsfrângerile nestatornice. Alerg și-mi scoate inima scântei și tivesc norii cu fire scumpe de aur în apusuri rubinii. Alerg, iar cu mine e doar singurătatea care mi-a adus în timp liniștea pe care, de multe ori, o căutam, iar acum n-o mai înțeleg de ce tace. Într-o cadență măsurată las în urmă să cadă tot ceea ce este pământean și mă afund în valuri. Simt tăcerea spartă de apa iute, o trăiesc în timp ce anii vin și trec să împartă timpul în două. Cu privirea aș răsturna peste pietre de flori gândurile care nu-mi dau pace, dar le iau în brațe din nou, crezând că fac parte din mine și că fără ele probabil nu aș mai avea amintiri.

Împing ziduri de aer și mă furișez, mă șerpuiesc, mă ascund printre câmpii și printre dealuri și munți, fără să sec sub dulcea arșiță a dragostei. Mă iau de mână cu cerul pe care l-am iubit atât de mult, căci mi-a arătat ce e veșnicia și sfârșesc prin a mă iubi cu infinitul, scăldată în razele calde și neîmblânzite ale soarelui pe care le răspândesc cu voioșie spre nemărginire.

Note:

1. Premiul pentru *Stil* la Concursul „Scriitori de ieri, de azi și de mâine”, categoria de vârstă 15-21 ani, în cadrul Concursului Național al Cărții „Axis Libri”, ed. a V-a, 22-26 mai 2013.

Pe mal...[1]

Iulia Domnițeanu
elev, Colegiul Național „Vasile Alecsandri” Galați

Îi iubeam zâmbetul. Adesea, când îi zăream surâsul, gândul îmi zbura la El. Ochii arămii nu îmi dau seama ai cui sunt; poate sunt un pastel creat de privirea Lui și culoarea irișilor mei sau, la fel de bine, pot fi nuanța sufletului nostru toamna. Părul îi era întotdeauna dezordonat și îl înțelegeam bine pe fiul meu când îi auzeam oftatul ușor frustrat în zori. Într-adevar, avea aerul acela rebel, uneori chiar obraznic, care îmi trezea amintiri vagi, gânduri, sentimente, puse într-o cutie și lăsată la vedere, pentru a nu o observa nimeni. Semănau mult, dar erau total diferiți.

Nu l-am întâlnit în ultimii nouă ani. Știam foarte bine că nu doream să îl revăd; mi-ar fi răvășit spiritul și mi-ar fi încurcat gândurile. Însă undeva în sufletul meu, pe acolo, o mica parte spera încă să îl recunoască ca fiind furtuna mea. Ploaia în care îmi scăldam adesea trupul, tunetul care noapte de noapte îmi mângâia gentil clavicula și izul de iarbă proaspătă în care mă desfătam în zori. L-aș recunoaște și-n întuneric, după felul cum respiră și cum tace. Cel mai departe a fost când a tăcut… Cel mai departe am fost când m-am uitat pe fereastră în loc să mă uit în ochii lui. Cel mai departe n-am fost atunci când au existat kilometri între noi, ci atunci când ne-am prins tăcerea de colțuri și-am întins-o între noi ca o plapumă de cuvinte seci…

Dacă aș fi știut că în acea zi de vineri ne vom întâlni, aș fi șters-o din calendar. Aș fi tăiat-o și aș fi aruncat-o în coșul de gunoi. Pe moment am crezut că este destinul. Nu știu dacă așa era. Dar pe malurile Dunării se întâmplă cele mai neașteptate lucruri, nu am dreptate?

Cristian dorea să mergem pe faleză și să ne plimbăm. Am acceptat și în mai puțin de cincisprezece minute eram pe o bancă, punându-i rolele în picioare. A pornit cu viteză în fața mea, râzând cu putere, știind că nu îl voi putea ajunge prea curând. Cu un zâmbet larg pe față, am început să mă plimb.

Treceam pe lângă ceilalți. Oameni mari și oameni mici, oameni fericiți și oameni triști, oameni cu suflet în oase sau oameni cu amintiri în vene. M-am oprit și m-am uitat pe malul opus. Acolo apunea soarele, seară de seară, culorile se îmbinau cu patos, ore-n șir, iar valurile se spărgeau la mal, de fiecare dată când cineva se mințea singur, spunând „S-a terminat!”. Sunt curioasă… oare de câte ori a venit spuma aceea dulce la mine pentru a-mi șopti versuri despre iubirea de sine? Despre dăruire?

Luându-mi ochii cu greu de la întinderea de cuvinte nespuse, am plecat capul și am mers mai departe. Parca simțeam bătăile ritmice ale inimii ei, ale Dunării. Era liniștită, iar asta mă calma și pe mine. Până când i-am auzit țipătul scurt în mulțime.

Alergând, clipind des, îl căutam cu privirea pe Cristian. L-am zărit lângă un bărbat înalt, cu o alură frumoasă, cu vocea groasă, care îmi făcea sufletul s-o ia la goană. M-am apropiat cu pași repezi de ei și m-am aplecat la nivelul fiului meu pentru a vedea dacă este în regulă. I-am cercetat chipul, brațele, picioarele și, din câte se părea, era bine. Cu o privire îngrijorată și totodată temperată l-am întrebat:

— Ai păţit ceva, puiule?

Am închis ochii, fiind luată prin surprindere de zecile de amintiri, care îmi tulburau adesea mintea. Le-am cuprins cu brațele și le-am pus înapoi în cutia lor, cea lăsată la vedere, pentru a nu le observa nimeni.

— Este în regulă. L-am prins eu înainte să cadă, se auzi un glas cald din spatele meu.

M-am întors spre el. Nu l-am putut privi în ochi. Știam exact cum arăta acel domn. Știam mai multe decât oricine despre el. Îi studiam textura catifelată a pielii în fiecare dimineață, îi mângâiam cu grijă tâmplele și cu pixul îi desenam adesea rândunele pe palme. Îi cunoșteam perfect buzele pline, linia dreaptă a nasului, poate cel mai bine ochii precum serile de vară; calde, păgâne și incredibil de dulci. Eram mai mică ca el; parcă se înălțase și mai mult, acum de abia ajungându-i până la piept.

— Cristian? O poți lua înainte, îi spun cu un zâmbet forțat pe buze.

Băiatul nu mai așteptă să îi mai spun o dată. Îi făcu cu mâna lui Mihai și se îndepărtă de noi. Îi observam privirea confuză. Se uita la Cristian cum se pierde în mulțime și parcă vedeam o urmă de regret.

— Mulțumesc că mi-ai ajutat fiul! îi spun de parcă nu l-aș cunoaște, de parcă el ar fi un străin, iar eu o străină.

Dau să plec. Nu îmi mai calc pe orgoliu, nu îmi mai pasă dacă își mai aduce aminte, dacă mai simte fiorii aceia sau nu.

— Liana! Aici ne-am întâlnit pentru prima oară... am dreptate? mă întrebă, colţurile gurii sale săltând uşor.

I-am lăsat mâna să mă tragă uşor spre el, pentru o singură secundă fiind gata să îi ofer totul; cutiile mele, cele din hârtie și cele din carton, în care mă păstram eu ca ființă, Liana. I le-aș fi dat fără să clipesc… dar îmi apăru în faţa ochilor, ca o pânză învechită, toată povestea noastră. Iar eu una, puteam arde și singură acel tablou.

— Nu știu, îi răspund simplu, ridicând din umeri, cu ochii uşor umeziţi.

— Ba eu cred că mai ţii minte… treceam amândoi în clasa a X-a. Eram tot aici, pe malul apei, când te-am văzut pentru prima oară…

Cunoșteam prea bine acea poveste. Nici măcar nu l-am ascultat. Oricum, acele clipe mi se derulau în minte, zi de zi, seară de seară, precum un film stricat. Banda mergea, personajele își spuneau replicile, scena se încheia cu un final fericit.

Eram în vacanţa de vară când ne-am întâlnit întâia oară. Străbăteam faleza, cu capul în nori, cântând uşor versurile lui John Lennon. Purtam părul împletit într-o coadă, iar la gât purtam o cruce mică din lemn. Tricoul în dungi era mai lung decât trebuia, însă pe vremea aceea îl adoram. Cred că soarta a fost… când un grup de tineri s-a oprit lângă foișor, unde mă odihneam,visătoare. Era diferit de ceilalţi. Avea o lumină... o aură caldă. Ţinea în mâna stângă o chitară veche, Dumnezeu știind de când, iar între buze strângea o pană din plastic. Nu l-am putut admira în tihnă... căci a venit lângă mine, cu un zâmbet poznaș pe buze.

— Dacă tot aveai un chef nebun de cântat, puteai să mă rogi să te acompaniez, iubire, mă informă, cu un aer uşor arogant.

Am roșit puternic, neștiind ce să spun. Deseori, versurile îmi tresăltau printre buze. Însă el întinse mâna spre mine și își pronunţă numele atât de clar, cu atâta încredere în el, încât am crezut că râde de mine.

— Mihai. Iar tu eşti..?

— Li- Liana. Însă cunoscuţii îmi spun Lia, îi spun, lăsând un zâmbet să îmi scape printre buze.

Și-a lăsat prietenii și am mers pe malul Dunării, atât de aproape de apă, încât îi puteam simţi mirosul inconfundabil. M-am descălţat, ţinându-mi sandalele în mână, lăsându-mi tălpile să guste întinderea de albastru. I-am auzit râsul, i-am simţit zâmbetul pe faţă. Parcă îmi ardea pielea, cuvintele mi se cojeau pe palme, muscând din carne. Nu mă întrebă dacă știu versurile; cunoșteam bine melodia celor de la Semnal M.

— „Văd, la fereastra ta târziu, O lumină și nu știu, De eşti trează sau visezi..”, îmi cânta în surdină, cu degetele sale lungi alunecând pe corzi.

L-am acompaniat, adorând melodia. Vocea sa răguşită se împletea cu a mea, ochii lui parcă îmi mângâiau aroma irișilor, iar de fiecare dată când îi simţeam respiraţia caldă, pielea mi se făcea de găină, numărul respiraţiilor sale întipărindu-se în mulajul pielii mele. Am pierdut cu totul șirul minutelor, al orelor. Soarele apunea, sălciile parcă dorind să mai prindă câteva clipe alături de el, poate pentru ele sau pentru noi.

M-a condus acasă, afirmând că nu doreşte să mă lase singură. Nu am vorbit prea mult, însă privirile noastre spuneau multe. Nu regret că mi-am oferit privirea lui, căci probabil că a fost cel mai îndreptăţit să primească așa ceva. Regret însă că i-am primit și eu, la rândul meu, prezenţa în buze, în palme și în tălpi. Când am ajuns în faţa blocului meu, am fost sigură că acel ritm își va găsi sfârșitul printre salcâmii doritori de stele. Nu și-a lăsat ochii să alunece de pe chipul meu când mi-a șoptit gentil la ureche că sunt frumoasă. Genele îmi fremătau de pulbere de vise, iar umărul meu ardea, acolo unde își ţinuse pentru câteva clipe mâna. Apoi a plecat, strigându-mi de la capătul străzii că ne vom revedea.

Și așa a fost. În fiecare zi, din acel moment, malul cu flori galbene a rămas al nostru.

— Liana…

— Ce vrei? îl întreb pe bărbatul din faţa mea, al cărui zâmbet pierise.

— Ce s-a întâmplat cu noi? îmi adresă întrebarea, de parcă ceva mai simplu de atât nu exista.

Anii au trecut. Planul nostru de a merge mai departe împreună nu a dat roade. Eu doream să merg la Litere, el dorea Politehnică. Nu îl puteam lăsa să clădească viaţa fără a-și împlini visul, iar el nu era atât de egoist încât să îmi ceară să vin cu el în Veneţia.

În ultima noastră vară, ne-am iubit disperaţi. Am lăsat timpul să se scurgă în neștire, am aruncat cu vorbe în Dunăre, ne-am bătut cu pumnul în piept că iubirea distruge distanţa. Mergeam pe malul nostru cu flori ramificate cu șoapte, unde îmi odihneam capul pe pieptul său. Deseori, mă lăsa să îi desenez rândunele pe palme. De fiecare dată când depunea un sărut pe creștetul meu, greșeam aripile rândunelelor, iar eu priveam dârele șerpuite

ale vorbelor nespuse, create de mine și de el. Era ca un zid ce îl clădeam împreună, de fiecare dată când buzele ni se atingeau ușor, când îmi odihneam trăirile în brațele lui, când cu degetul său arătător îmi mângâia pana de chitară de la gât, cea pe care am primit-o de la el, la banchet. Acolo, am dansat unul cu altul o noapte întreagă, fluturând unul în fața altuia cuvinte care, pe atunci, însemnau totul pentru noi.

Totuși, nu ziua când a plecat sau lunile în care comunicam doar cu ajutorul scrisorilor ne-au despărțit. Nici măcar dorul nu a făcut asta. Ci orgoliul. Pasiunea și desigur, orgoliul. Cuvintele aruncate la întâmplare, fără privirile care să ne confirme dragostea.

Era mijlocul primului semestru când mi-am dat seama, în timp ce priveam cu fiecare fibră din corpul meu marea, când mi-am dat seama că purtam copilul lui. Încă și acum sunt surprinsă că nu am intrat în panică. În schimb, eram așa euforică, încât nu îmi mai aduc aminte drumul până la poștă. Țin însă minte că, în momentul în care mă pregăteam să las scrisoarea la ghișeu, poștașul mi-a înmânat o carte poștală. Scria cât de fericit și cât de împlinit se simte, cât de frumos e orașul și cât de mult îi era dor de mine. Nu asta m-a durut. Era evident că îmi doream să își trăiască viața, chiar dacă nu puteam fi lângă el, oricât de nefiresc ar suna asta. Însă în ultimul paragraf îmi scria că s-a regăsit. Că se simte viu din nou, după mult timp.

Din acel moment, am considerat iubirea noastră, moartă. Resuscitată, în nici un caz nu mai putea fi, nu existau destui paramedici pentru amprentele lui lăsate pe pielea mea sau pentru tăietura adâncă ce mi-a străbătut cutia toracică.

Am hotărât să plec de lângă faleză, de lângă amintiri și de lângă deziluziile create. Mi-am depus dosarul la facultatea din Constanța, iar în mai puțin de două zile eram pe drum, cu un bagaj emoțional de dus în spate o viață întreagă. Pe când treceam podul de la Cernavodă, am privit Dunărea. Parcă așa se spune… „Apa trece, pietrele rămân". Dar eu știu că niciunul dintre noi nu este o stâncă. Suntem doar un pumn de nisip, răvășit de vânt.

Orgoliul a învins. Am avut grijă să nu mă caute. Să nu își caute vechea viață. Nu i-am spus că are un fiu perfect sănătos pe nume Cristian, care, cu timpul, a învățat să cânte la chitară asemenea tatălui său. Singurul lucru care îi lega erau poate, drumurile falezei, căci, pe când băiatul avea cinci ani, ne-am întors în Galați, lângă Dunăre. M-a chemat cu atâta ardoare, încât am cedat. În patru ani, nu l-am întâlnit pe Mihai. Nu l-am zărit pe vreo bancă, nu l-am auzit cântând, nu i-am mai simțit degetele împletite cu ale mele. Ultimul lucru pe care îl mai speram era ca marea să investească amintiri în visele mele. Aveam încredere în ea, așa cum aveam în propriile-mi amprente.

— Tu să-mi spui, îl provoc, știind bine că nu putea găsi singur o explicație.

Nu îmi spuse nimic. Doar mă învălui cu brațele sale, inspirând parfumul meu și așteptând. Însă nu mai eram doi tineri îndrăgostiți nebunește unul de altul. Eram doi străini, cu un trecut asemănător.

— Hai, vino cu mine să îți arăt ceva! îmi șopti rugător la ureche, în timp ce degetele mele inutile se luptau să scape din strânsoarea fermă a mâinii lui.

L-am lăsat să mă conducă spre malul nostru. L-am lăsat să mă așeze lângă apă și să îmi dea jos sandalele. Se așeză la rândul său lângă mine și, cu un zâmbet slab, îmi arătă spre valuri. Ceea ce am zărit acolo avea să îmi dea viața peste cap. Iată că apele natale doreau cu ardoare să creeze… sau să readucă la viață tablourile mediocre ale unor artiști moderni.

Era vara lui '98 când rândunelele mele prindeau viață, iar în săruturile noastre se simțea un iz de mare.

— Am adus ceva! mă informă, afișând un zâmbet pe care îl divinizam.

Scoate din rucsacul său o sticlă goală de Coca-Cola și o bucată de hârtie. Luă pixul de lângă mine și încercă să deseneze o rândunea. Reuși să traseze doar câteva linii când îmi luă mâna-n în a lui și cu ochi arzători, îmi cerea să îl ajut. Am schițat propria noastră versiune a iubirii, a dăruirii. Ne-am scris numele în josul hârtiei, iar Mihai a scrijelit grăbit cuvintele „Viața e frumoasă!" pe verso. Am luat foaia și am pus-o în sticla de suc.

Am aruncat amândoi sticla în apă și, în timp ce ea plutea în zări, noi ne simțeam bătăile inimii, care trăgeau de visele noastre la unison. M-au fascinat mereu oamenii spectrali, cei cu suflete delicate. Însă eu iubeam un băiat cu suflet rebel, nicidecum unul cu suflet slab.

Ceea ce se odihnea acum la picioarele noastre era un vis de sticlă. O vietate prinsă într-o plasă de promisiuni. Cred ca sosise timpul să o eliberăm.

Note:

1. Marele Premiu la Concursul „Scriitori de ieri, de azi și de mâine", categoria 8-14 ani, în cadrul Festivalului Național al Cărții „Axis Libri", ediția a V-a, 22-25 mai 2013.

Principiul reversibilităţii

Ion Manea
scriitor

Amplasarea noului cazan de rachiu (o serioasă investiţie europeană pe baza unei tehnologii moderne de alambicare) la marginea satului i-a adus beneficii multiple domnului Ion Ionescu. În primul rând, profitând de situaţie, el a deschis o crâşmă în propria casă, aflată la numai două sute de metri de noul cazan, ceea ce-i permitea să se aprovizioneze la cele mai mici preţuri de transport, costurile cerute de atelajul său alcătuit dintr-un singur cal şi o singură căruţă fiind de-a dreptul nesemnificative. Dacă era calul bolnav sau căruţa stricată, el însuşi putea să transporte, la nevoie, cu o cheltuială minimă de energie, un bidon de rachiu. Ar fi cărat şi două dacă, în urma unui accident de drujbă (voise să taie un corcoduş uscat şi-i alunecase instrumentul), n-ar fi avut braţul stâng retezat puţin mai jos de cot. În al doilea rând, cei douăzeci şi nouă de corcoduşi crescuţi ecologic în ograda sa, cu fructele mâncate de grauri sau putrezite în colbul de sub ei, au devenit dintr-o dată o sursă sigură de venituri, ţuica scoasă din ele, pe baza unei reţete numai de el ştiute, fiind recunoscută în cele mai îndepărtate sate ale judeţului şi contribuind din plin la creşterea venitului naţional brut.

— Anul ăsta, le-a zis el, prin iulie, clienţilor aşezaţi la mesele din salon şi din curte, sub bolta de viţă-de-vie, bat recordul! Niciodată corcodușele mele n-au ieşit mai multe, mai dulci şi mai aromate. O să avem de băut toată iarna!

Înveseliţi de o asemenea perspectivă, bărbaţii au mai cerut câte un ţoi din vechea recoltă, cu gândul însă la cea nouă, atât de lăudată de crâşmarul lor drag şi priceput.

La începutul lui septembrie, cu ajutorul a şase consăteni angajaţi, domnul Ion Ionescu a transportat la cazan căzile de lemn pline de corcoduşe trecute prin misteriosul proces al fermentaţiei. Roiuri dense şi străvezii de musculiţe beţive însoţeau, ca într-un alai fastuos, drumul borhotului ignobil spre fineţea eterică a rachiului ionescian. Un eveniment ca acesta nu putea să scape opiniei publice locale, reprezentanţii ei cei mai avizaţi, mai precis fidelii consumatori ai produsului final, fiind de faţă şi grăind printr-un reprezentant:

— Ia să vedem ce scoate nea Ion anul ăsta din corcoduşele lui!

După deşertarea primei căzi în alambic şi după ce flăcările consistente şi vioaie de sub el au împins aburii etilici spre răcoarea decantării, aşezat pe un scăunel, în faţa şipotului, Ion Ionescu aştepta, cu o cană în mână, primul şuvoi din noua producţie de rachiu.

— Acum iese ţuica primordială! grăi el, cu o gravitate supremă.

Când martorii aflaţi în picioare în preajma crâşmarului au văzut însă în cana lui curgând un lichid alb şi de consistenţa laptelui, au rămas uimiţi mai întâi, pentru ca apoi să izbucnească cu toţii în hohote năvalnice de râs.

— Fraţilor, nea Ion a muls corcoduşii! zise unul şi veselia a umplut sala cazanului.

— La naiba, e chiar lapte! spuse Ion Ionescu, scârbit şi scuipând pe jos, după ce gustase din conţinutul cănii.

— Noi aşa ceva n-am mai băut de la înţărcare, ziseră martorii şi plecară cu toţii nespus de dezamăgiţi.

Până la asfinţit, Ion Ionescu a scos din întreaga producţie de corcoduşe, aproximativ trei sute de litri lapte-lapte, pe care l-a depozitat la domiciliu, în butoiaşele de dud, pregătite din timp pentru rachiul scontat. Necăjit, nici n-a mai deschis

crâșma, a băut, mai mult în ciudă, o cană din laptele de corcoduș și s-a culcat, simțind o durere stranie în ciotul mâinii stângi. Când s-a trezit a doua zi, s-a pipăit, s-a uitat în oglindă și a început pe dată să țipe de bucurie prin ogradă, lovind ștrengărește cu picioarele în pietrele și bolovanii care îi ieșeau în cale.

— Fraților, mi-a crescut mâna la loc! urla el de s-a auzit în tot satul.

Și, într-adevăr, brațul stâng i se întregise, așa cum a fost și parcă mai ager și mai puternic.

Vestea că laptele ieșit din corcodușele domnului Ionescu vindecă s-a răspândit ca iuțeală fulgerului, astfel că, încă din acea zi, tot felul de căruțe, motociclete, mașini și chiar elicoptere au început să apară în fața ogrăzii lui. Bolnavi de tot felul ofereau sume imense pentru o cană din laptele miraculos și îl beau chiar acolo, în curte, la mesele crâșmei sau nerăbdători, în picioare. Ciungii se vindecau instantaneu, crescându-le membrele lipsă de îndată ce sorbeau primele înghițituri. Cei cu boli ascunse se vindecau abia acasă, iar lacomii o pățeau rău de tot. Unul cu piciorul drept amputat a stat de două ori la rând, a băut una după alta două căni din laptele domnului Ionescu și imediat s-a trezit cu trei picioare, fiind nevoit să mai plătească o doză, pentru a scăpa instantaneu de membrul în plus. Când ultima cană de lapte a fost vândută, domnul Ion Ionescu era deja un om foarte bogat.

Tocmai de aceea, plecarea lui precipitată din sat n-a părut deloc suspectă, se duce și el să-și mai clătească ochii prin lume, are bani căcălău, spuneau oamenii, poate să ajungă și la Paris, dacă vrea, dar când s-a întors, peste o săptămână, mânând din spate, ajutat de vreo zece vlăjgani, o turmă imensă de vaci, o tăcere și un semn uriaș de întrebare au început să plutească, ca o apăsare stranie, deasupra așezării.

— Ori a înnebunit, ori s-a apucat de droguri, se auzea pe la colțuri. Bogăția multă strica mintea omului, mai ziceau și alții.

Fără să-i ia în seamă, domnul Ion Ionescu a mânat toate vacile în fața noului cazan de rachiu („o serioasă investiție europeană pe baza unei tehnologii moderne de alambicare", după cum spunea primarul în toate ședințele de partid și de stat) și, imediat, vlăjganii angajați s-au apucat să le mulgă, cu o rapiditate uimitoare, una după alta. De îndată ce umpleau gălețile, mulgătorii, la ordinul lui Ion Ionescu, le turnau în cazanul de rachiu, liber în acel moment.

Oamenii, strânși ciotcă în fața cazanului, se închinau și scuipau în sân, șușotind.

— Ce faci, nea Ionescule, zise unul, bagi lapte în cazanul de rachiu? Strici tradiția, omule!

— Nu stric nimic! răspunse el ferm. Aplic doar principiul reversibilității.

— După umplerea primului cazan cu lapte și după ce flăcările consistente și voioase de sub el au împins aburii lactici spre răcoarea decantării, așezat pe un scăunel, în fața șipotului, Ion Ionescu aștepta, cu cana strâns ținută în noua lui mână stângă, primul șuvoi al reversibilității. Deodată, un abur înecăcios și parcă adormitor se slobozi din țeavă și, imediat, firul incolor și plin de arome nebănuite se prelinse ferm în cana crâșmarului. Plin de emoție, nu înainte de a se închina el însuși, domnul Ion Ionescu gustă protocolar din conținut și exclamă:

— Este cel mai grozav rachiu pe care l-a produs vreodată! Corcodușele mele sunt răzbunate!

În chiar clipa aceea, martorii văzură uluiți cum brațul stâng al domnului Ion Ionescu, de la cot în jos, dispărea în neant, lăsând în urmă un iz amețitor de țuică de prune...

N.R.: Fragment din volumul „La girafe nu mă bag!", apărut la „eLiteratura", 2013.

Educaţia sanitară

Nicolae Bacalbașa
scriitor, medic

În obligaţiile mele de medic de navă, „de bord“, în fişa postului se pomeneşte şi de educaţia sanitară.

Discutabilă sarcină.

Echipajul are 34 de oameni, aproape jumătate cu facultate (chit că de marină).

Cam cum s-o faci?

Iată că mi-a rezolvat dilema, trasându-mi sarcini, cel de al doilea comandant pe care l-am avut în lungul voiaj de 8 luni pe Callatis (voiaj lung, am schimbat pe drum „birjarii“).

Vârstnic, provenind din marina militară şi detaşat la civilă, nevrotic, cu aviz de navigaţie suspendat pe o perioadă de şase ani din motive psihiatrice.

Pisălog, incult dar şi om de treabă copleşit de revolta deţinuţilor din puşcăria de lux (americană, glumeau oamenii) care este în fond un vapor.

Riscul pentru echipaj există în anumite porturi.

Te umplu fetiţele de boli.

Asta poate perturba activitatea navei.

Sunt chemat la domnul comandant. Sarcini de serviciu:

— Doctore, ar fi bine să chemi echipajul şi să ţii aşa o şedinţă, folosind cuvinte cu multe consoane, chiar dacă nu ştii ce înseamnă. Aşa un fel de tartric, martric, ceva cu multe „r-âuri“, aşa ca să nu înţeleagă dar să li se încreţească pielea, să îngheţe păduchii pe ei.

Am avut eu un asistent medical şi i-am scris o conferinţă, nu a înţeles din ea nimic nici el, nici ei, cu cuvinte multe din astea. Când a terminat-o erau complet năuciţi, cu ochii rotunzi. Să se ferească de boală şi în general... aşa... să nu facă... să nu facă nimic.

N.R.: Fragment din volumul „Opriţi dricul, mortu' ăsta n-a dat plicul”, apărut la „Princeps Edit”, 2013.

Expresii celebre

„Focul şi flăcările Gheenei”
„Le feu de la Géhenne”
„The Fire and Flames of Hell”

Theodor Parapiru
profesor, scriitor

Gheena este toponimicul unei văi la sud de Ierusalim, utilizate în antichitate ca groapă de gunoi a marelui oraş, loc unde, în semn de dispreţ fără margini, erau aruncate şi trupurile celor lapidaţi pentru crime de mare gravitate. Ţinutul deprimant, ca peisaj, asocia sentimentele de oprobriu, oroare şi vinovăţie imprescriptibilă, având drept argumente aspecte fizice înfricoşătoare: miros înăbuşitor, fum de flăcări care mistuiau reziduurile, obiecte calcinate, scrum etc. În acest sens, după Judecata de Apoi, Gheena apare ca tărâm al expierii prin foc nestins, ale cărui flăcări pârjolesc nemilos pe cei păcătoşi, condamnaţi prin hotărâre divină.

Perspectiva de a ajunge în Gheena este prezentată în Noul Testament drept o cazną care trebuie evitată prin credinţă vie în Dumnezeu sau prin îndreptarea greşelilor, fără cruţarea vreunei suferinţe: „Şi dacă te va fi smintit mâna ta, taie-o; este bine ca tu să intri în viaţă strâmb, decât având două mâini să te

duci în gheenă în focul nestins. Unde vermele lor nu moare şi focul nu se stinge. Şi dacă piciorul tău te sminteşte, taie-l; este bine ca tu să intri în viaţă şchiop, decât având două picioare să fii aruncat în gheenă în focul nestins. Unde vermele lor nu moare şi focul nu se stinge. Şi dacă ochiul tău te sminteşte, dă-l afară; este bine pentru tine să intri cu un ochiu în împărăţia lui Dumnezeu, decât având doi ochi să fii aruncat în gheena focului. Unde vermele lor nu moare şi focul nu se stinge.” (Marcu).

„Focul şi flăcările Gheenei” constituie un simbol escatologic în măsură să înspăimânte prin suferinţele pe care le presupune. Expresia este, adeseori, un component de blestem cumplit, adresat făcătorilor de rău şi necredincioşilor care sfidează morala creştină.

Temeiuri culturale (I)

Lina Codreanu
scriitoare

Cărţile renumitului acad. Mihai Cimpoi, istoric şi critic literar, apar ritmic, după tehnica contrapunctului din muzica lui Bach, într-o coerenţă ce aminteşte de apariţia firelor de iarbă. Furaţi de ocupaţiile diurne, ne trezim deodată că primăvara a reaprins lumina-n candelabrul castanului. Aproape la fiecare întâlnire, Domnia sa ne întâmpină oarecum discret cu câte o carte nouă, într-un firesc ce mă duce cu gândul tot la miracolul mărului care, fără să observăm, îşi pleacă ramurile împovărate de rod spre a fi culese. Doar în anul 2013 a definitivat ediţia pentru *Mihai Eminescu. Dicţionar enciclopedic* (Chişinău, Ed. Gunivas), i-a apărut eseul *Modelul de existenţă Eugen Simion* (Bucureşti, Ed. Semne). Şi iată ultima realizare editorială – *Esenţa temeiului. Eseuri monografice despre începuturile literaturii române*, Târgovişte, Ed. Biblioteca, 2013, 474 p.

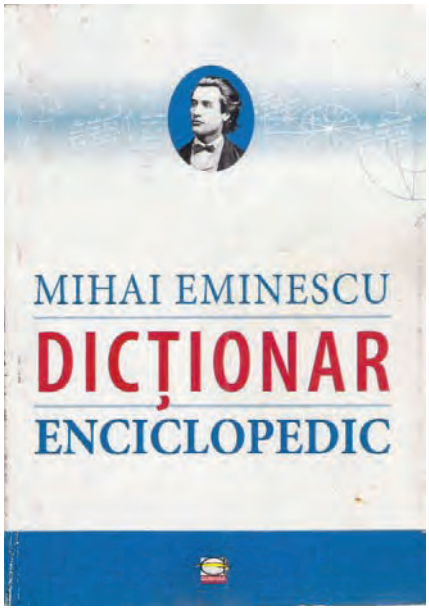

Facem vorbire aici despre un volum cu titlu heideggerian ce reuneşte şase eseuri monografice, unul (primul, aici) – inedit, publicate ca volume distincte între 2008 şi 2012, la editura „Bibliotheca" din Târgovişte, finalizându-se astfel un proiect literar poliinstituţional început din anul 2006. Drept platformă eseistică, lucrările monografice au contribuţia următorilor întemeietori de literatură românească, aparţinători ai arealului cultural târgovişte an: Poeţii Văcăreşti, Ion Heliade Rădulescu, Grigore Alexandrescu, Vasile Cârlova, Ion Ghica şi Ioan Alexandru Brătescu-Voineşti.

De factură catalitică mi se pare capitolul premergător, *Spiritul întemeietor*, care se constituie însuşi într-un eseu despre fenomenologia spiritului *întemeierii* în literatura română. Pornind de la descifrarea sensului existenţei în raport cu problematica timpului din *Fiinţă şi timp* (1927, conferinţa *Despre esenţa temeiului*) şi din *Repere pe drumul gândirii* (1988), cărţi ale lui Martin Heidegger, Mihai Cimpoi propune trei forme de concretizare ale *întemeierii* pe care le urmăreşte constant în eseurile cărţii: „Temei înseamnă, în accepţia lui (Heidegger, n.n.), *posibilitate, teren, legitimare,* iar întemeierea ca atare se distribuie în trei forme palpabile" (p. 9): *ctitorire*, *dobândire-de-teren ferm* şi *justificare*.

În excursul său, criticul analizează diacronic întemeierea literaturii situată într-un ansamblu istoric şi cultural caracteristic celor aproape două secole: din a doua jumătate a sec. al XVIII-lea până în prima jumătate a sec. al XX-lea. Poeţii începuturilor (îndeosebi Văcăreştii) au avut ca temei atât conştiinţa că scrisul este o *facere* (*poien*), cât şi imboldul / plăcerea de a scrie despre fiinţă şi fire (*rostire de sine*, cum spunea Roland Barthes) ori despre „trebuinţele societăţii" (Grigore Alexandrescu). Ideea, în formă metaforică, va fi exprimată şi de modernul interbelic Tudor Arghezi în *Testament* prin „Slova de foc şi slova făurită/ Împărecheate-n carte se mărită", spre convingerea că arta este urmarea împletirii harului dat cu meşteşugirea artistică a versului.

Criticul literar observă că „o epocă întemeietoare are nevoie de instrumente literare şi culturale necesare", amintind de: sbornice („biblioteci la

purtător"), predoslovii, testamentul voievodal adresat succesorului („vorbire a morților"), unele completate de stihuri, de „înțelepții", de învățături. Într-un fel, se face trecerea spre „stihuitorul cult", care devine preocupat de meșteșugirea stihurilor românești, inițiind și cititorul într-acestea, cum o fac Ienăchiță Văcărescu, Miron Costin, Ion Budai-Deleanu.

Ctitorirea, afirmă Mihai Cimpoi, e în conlucrare cu *dobândirea-de-teren ferm*, ceea ce aduce în dezbatere și procesul *occidentalizării,* fie prin imitare, fie prin înnoire compoziţională și lingvistică. De pildă, Budai-Deleanu mărturisește în *Prolog* la epopeea *Țiganiada*, că pentru „a forma și-a introduce un gust nou de poesie românească", „scriptorii" s-au confruntat cu „neajungerea limbii", dar au stăruit în a elabora o „izvodiță", numită și „poeticească alcătuire" ori „jucăreauă". Exista o vădită intenție a desprinderii de literatura medievală, prin care întemeietorii își asumau conștient statutul de *dascăl* (Miron Costin), *creator* (Macarie), *izvoditor, poetic* (Dosoftei, Cantemir) și *poet,* pe la 1800 (Budai-Deleanu). Cititorul i-a creat „scriptoriului" / „poeticului" un statut aparte, situându-l sub aureolă romantică, percepându-l ca melancolic, iubind fără speranță, meditativ, geniu nefericit… Așa s-a născut *Cartea*: „Ea nu este doar lucru tipărit, ci lucrare de creație și invenție, *carte-literatură*" (p. 15). Cu suplețe de istoric literar, Mihai Cimpoi stabilește linii comparatistice între revirimentul valorilor din Țările Române și contextul cultural coexistent în Occident. Aici, se puneau liricii timide temeiuri, pe vremea domniei Vasile Lupu (1634-1653), în timp ce în Apus erau consacrate capodopere, neîntrecute vreodată. Să ne gândim numai că „divinul brit" Shakespeare murise în 1616, cu mai mult de-un secol înainte să se nască Ienăchiță (1740), primul dintre poeții Văcărești. Cu atât mai meritorie râvna fondatorilor de literatură românească.

Concentrându-și excursul asupra faptei de întemeiere culturală a cărturarilor Târgoviștei, Mihai Cimpoi face vorbire despre temele dominante, pe care le circumscrie *barocului,* despre rostul poetului și despre perceperea diferită a conceptului de *poezie.* „Creația po(i)etică e asemuită creației divine" (p. 21), observă criticul, argumentând cu viziunea Lumii din poema *Anatolida* a lui Heliade Rădulescu și trage concluzia că „Târgoviștea oferă un sol fertil pentru această identificare, creație literară = creație demiurgică, ce va constitui și o clauză a programului estetic al romantismului, dar și pentru impunerea unei similitudini revelatoare între *începuturile culturale* și *începuturile literare*" (p. 21).

Adevărat artizan al criticii literare, în niciun moment Mihai Cimpoi nu-și uită miezul eseistic al studiului premergător mini-monografiilor – *Spiritul întemeietor* – și concentrează magistral cele trei linii de dezbatere într-o frază de concluzie: „Spiritul întemeietor, care se vrea demiurgic, se reprezintă astfel ca o sferă ce se dilată (în modul secolului al XVIII-lea), în care, *ctitorind*, *dobândește ferm un teren,* localizează un punct al conștiinței de unde percepe existența, și se *justifică*" (p. 21).

După parcurgerea eseului *Spiritul întemeietor*, devine previzibil proiectul de rezistență al monografiilor-eseu căci, prin apropieri și diferențe, Mihai Cimpoi a corelat întemeierea și evoluția literaturii române începătoare, în plan diacronic și sincronic, cu lumea culturii europene. În acest sens criticul lămurește înzorirea unor concepte statutare ale literaturii: *stihuitor*, *poet*, *autor*, *carte*, *literatură* și integrează scriitorii vizați / operele lor într-un ansamblu occidental.

Mihai Cimpoi

(Va urma)

Pentru o nouă istorie literară

Adrian Dinu Rachieru
critic literar

S-ar părea că prin accesul la dosarele CNSAS, odată cu documentele extrase din hăţişurile Arhivei, istoria literară primește un nesperat ajutor. Din păcate, folosirea lor abuzivă și deconspirările selective, plus prezumţia infailibilităţii, infirmată deseori, riscă să compromită procesul. Instrumentalizarea dosarelor Securităţii, prin distorsiunile și manipulările care au intoxicat „piaţa deconspirărilor", transformă fenomenul într-un „linșaj pervers", sublinia avertizator Nicoleta Sălcudeanu (1, 175). Iar precaritatea legislativă contribuie și ea, din plin, deformator, asupra „eticii și politicii memoriei", adăuga Gabriel Andreescu (2, 12), un cercetător avizat, poposind în arhive și controlând informaţia primară. Ca dovadă, neputinţa unei „încadrări definiţionale" în conceptualizarea colaboraţionismului, observa același, în pofida unor eforturi care urmau a pune în evidenţă și „dimensiunea propagandistică", de asistenţă.

Totuși, devenind vizibil, folosit onest, necăzând în mâinile neexperimentaţilor sau răuvoitorilor, vectorul biografist și politic, constata Ion Simuţ, „face mari servicii noii istorii literare" (3, 12). Iar istoria deconspirărilor se dovedește instructivă, nota Paul Cernat, semnalând bizare coincidenţe, asortate rocadelor politice, exploatate de oportuniștii vremurilor noi. Libertatea pluralistă nu împiedică, din păcate, politizarea actului critic, dincolo de sinceritatea unor adversităţi și rivalităţi. Miza este uriașă, se știe: controlul spaţiului simbolic. Din fericire, critica tânără a sesizat și divulgat mecanismele manipulării, dezvăluirile selective, contextele electorale, jocurile resentimentare. Fie că vorbim despre o lapidare „în trepte", cum scria Daniel Cristea-Enache (4), fie că ne lepădăm de iluziile revizionismului est-etic, cum recomanda Paul Cernat (5). Cu adevărat grav este „excesul de militanţă" (1, 194), „critica de front" (aplicată retrospectiv) „reîncălzind" războiul rece (1, 183). Taberele în conflict produc vacarm și nasc confuzii; iar nucleul revizionist al inteligheţiei se vrea „instanţă ierarhică", atrăgea atenţia tot Nicoleta Sălcudeanu (1, 183). Epoca totalitară a apus, „tentaţii totalitare", vorba lui Virgil Tănase, răsar, există, se manifestă, întreţinând campanii furibunde, de distorsiune controlată. Cum ar fi, de pildă, flagrantul de colaborare înscenat lui Adrian Marino (taxat „delator"), linșajul simbolic căruia i-au căzut victime Mihai Botez sau Mircea Iorgulescu, „asimetria standardelor" (vezi paralela N. Balotă / Alexandru Paleologu) și, nu în ultimul rând, acel „proces de sorcellerie" (cf. Virgil Tănase), cel vizat fiind Nicolae Breban. Piaţa deconspirărilor, isterizată, avidă de spectacol, „înghite" cu nesaţ acest vacarm publicistic. Și care, inevitabil, conduce la „eșecul instituţional" al deconspirărilor, nota prudentul Gabriel Andreescu, dacă lipsesc investigaţiile probe, expertizele profesioniștilor, analiza calmă, scutită de ispite manipulatorii. Or, „neintimidată" de analiza documentelor, deseori chiar neconsultate, ignorând „logica organelor" (2, 86) avide de „eficientizare", refuzând o lectură în cheie hermeneutică (2, 53), necunoscând „cerinţele birocratice din interiorul instituţiei" (2, 52), astfel de probe, preluate ad litteram, vânturând dezinvolt „frânturi de adevăr", livrând decupaje colportate, neinteresate de conexiuni și contextualizări etc., asigură, regretabil, o vioaie dosariadă (ca nouă poliţie politică) și pun în circulaţie etichete infamante, greu de dislocat. Stigmatizarea mediatică, purtată cu frenezie, ascunde un război fratricid; vacarmul prilejuiește „demascări" după reţetă bolșevică, maculând prestigii, nicidecum o cercetare „pluridimensională" (cf. George Neagoe).

Noua generaţie, din fericire, a descifrat astfel de scenarii, denunţând „felierea" informaţiei și machierea unor documente. Aruncând pe piaţă false dosare de reţea, „inventând" colaboraţioniști, vechea Securitatea (și ea cu altă imagine, ceva mai

discretă, decât cea a anilor '50, brutal-vizibilă), „ar fi câștigat partida", s-a spus. S-ar fi instaurat, în mentalul colectiv, „imaginea generică a scriitorului pătat", sesiza Daniel Cristea-Enache (4). Iar Ștefan Borbely descoperea un „proiect ocult de maculare colectivă", lovindu-se „la vârf' (6, 5). Colaboraţionismul este, negreșit, o obsesie etică și o maladie endemică, punând în relief slăbiciunile rezistenţei interne și implicarea multor nume, sub presiune sau ca „volintiri", semnând pactul cu vechiul regim. Contextualizarea culpei devine însă o obligaţie. Graba unor intelectuali publici de a deveni propagandiști zeloși, lansând verdicte, profitând de „iradierea prestigiului", înseamnă o tristă „preluare de rol" (2, 268); implicit, o demisie morală, încurajând, prin rolul lor mediatic, de mare impact, ideologizarea culturii. „Demantelarea" dosarelor sub auspiciile partizanatului, indignarea selectivă, umorală, trezind și pasiuni retrospective ori mistificări eroice, anticomunismul visceral (la modă) etc., întreţin un dezmăţ al dosariadei, marasmul axiologic înfloritor și pun în primejdie adevărul Arhivelor, ocultat. Sperăm că „epoca procurorilor" (cf. Milan Kundera) s-a încheiat. Doar așa fenomenul revizuirilor, firesc pentru orice cultură matură, se înscrie standardelor normalităţii. Din păcate, la noi, tema, în alterata accepţie postcomunistă, s-a „de-lovinescianizat" (7, 153), constata, cu mâhnire, Nicoleta Sălcudeanu. Chiar dacă, și azi, o istorie literară crește pe fundament estetic, ea este mai mult decât atât. Folosirea altor surse (conexe) cere competenţă, prudenţă și instrumentar hermeneutic, descifrând o epocă complicată, jocurile ei încâlcite, sub răbufnirile „meteorologiei" politice.

În consecinţă, critica estetică „pură", dacă o fi, singura legitimă, îndreptăţită - după unele voci, nu puţine -, trecută prin filtre succesive (testul reevaluărilor, în primul rând), acceptă, pentru a fi verosimilă, și ingrediente extraestetice, credem. Interogarea operei (în rama epocii, însă) refuză, desigur, avalanșa revizuirilor de tip ideologic, cu fixaţia eliminărilor, în numele „salubrizărilor" cu iz politic.

*

Din unghiul sociologiei recepţiei se spune, cu îndreptăţire, că opera este ceea ce devine. „Legile" jocului literar, strategiile de contact, oglinzile epocii, excitaţia critică, primenirea criteriilor, oboseala recepţiei și inerţia clișeistică întreţin numeroase conexiuni (fluctuante) și îi asigură, inevitabil, o existenţă mediată. Sociologic vorbind, cauza finală a oricărei literaturi nu este scriitura, ci destinaţia, ecoul social; comunicarea, altfel spus, câtă vreme fenomenul cultural se consumă în doi timpi: creaţia, respectiv receptarea (consumul). Fie și înţeleasă ca produs derivat, critica nu poate fi taxată ca o îndeletnicire parazitară, ca o „umbră incoloră a literaturii". Ea este - spuneam cu un alt prilej - spectacol de idei, nu vegetaţie metaforică (8, 258); opera este „săvârșită" (închisă) doar privind spre autor. Altminteri, ea rămâne o structură incitativă, o platformă de virtualităţi invitând la adecvare. Fiindcă orice critic (ca „cititor esenţializat") se vrea un excitator mentis, înţelegând că ipotezele vin din interiorul operei. Chiar dacă lectura critică este una apăsat personală, deviind (uneori) într-o paradă personalistă. Critica e mai bogată decât opera (iradiind axiologic), dar libertatea interpretativă (multivocă) e totuși limitată de obiectualitatea operei, stopând în pofida infidelităţilor lecturale - vagabondajul imaginativ.

Să nu uităm apoi „drepturile textului", jocul de oglinzi al lecturii, cum avertiza U. Eco. Gestul valorizator cere supunerea la obiect, dar și o „simpatie pătrunzătoare" (cf. Marcel Raymond), infiltrarea subiectivităţii. Adică participarea la text și, corelativ, o percepere contextuală. Fără a îmbrăţișa ravagiile relativismului (un deconstructivism care proclamă inexistenţa „identităţii" operei), dar și fără a gândi în categoriile definitivului, repudiind schimbarea, erodarea canonului, prefacerea ierarhiilor și a hărţii literare.

Cum textul, după H.G. Gadamer, este un „concept hermeneutic", iar lumea de azi trăiește sub / cu obsesia manipulării, relaţia de lectură este / poate fi deformatoare. Polisemia nu îngăduie o lectură ultimă, definitivă, „epuizând" textul. „Revizitarea" lui provoacă, prin medierea interpretării, răsturnări axiologice, alte puncte de vedere, implicit fluctuaţia recepţiei, alte lecturi „în ramă" (în orizontul socio-cultural al epocii), încât putem vorbi de o sarcină infinită în acest caz. Cu inevitabile erori și abuzuri de interpretare, cu furii nihiliste atacând „coloana vertebrală" a textului, cu asaltul „asasinilor rafinaţi", capabili de barbarii intelectuale (9. 83). Mai cu seamă în epoca pe

care o traversăm, când un precept anarhic, sub flamura postmodernismului (anything goes), face ravagii. Intentio lectoris intră în conflict, dintotdeauna, cu intenţiile autorilor; încât binomul „funcţional" interpretare-barbarie nu trebuie privit doar ca o bizarerie. Mai mult, lumea de azi, „plată" (G. Steiner), plurală, în dispersie, evacuând transcendenţa şi sensul, suportă acuza unei „barbarii moderne" în care „relativismul şi culturalismul sunt barbarii autentice ale reflecţiei" (10, 229). Conversia civilizaţională şi, concomitent, „venirea imundului", recăderea umanităţii, întreţinând barbaria internă, confirmă o veche constatare: „vom fi întotdeauna barbari" (Schiller). Frecvent invocată, debarbarizarea pare o imposibilitate, îndeosebi în lumea scriitoricească, acolo unde „pumnalul invizibil al cuvântului" (Cioran), orgoliile în clocot, ura, invidia (ca boală profesională) încurajează şi întreţin adversitatea. Fie în exerciţiile interpretative (exegetul devenind un „barbar al semnificaţiilor"), fie în etichetologie (când sentinţele evaluative cad nemilos, de la expirare la decapitare, cum se întâmplă, vizibil, în stricta contemporaneitate). Să fie scriitorul un „soldat al urii"? Parcă ura - aflase Cioran - era combustia omului politic. Dar „discursul urii" (Andre Glucksmann) defilează sfidător în lume...

*

Dacă înţelegem trecutul ca element (ingredient) al identităţii culturale şi dacă stratul memoriei colective intervine în definirea conştiinţei de sine a oricărei comunităţi, rescrierea Istoriei (proces filtrat, de regulă, prin prisma ultimelor consecinţe) ni se înfăţişează - sublinia Pierre Nora - „întotdeauna problematică şi incompletă". Ceea ce, firește, nu poate zădărnici eforturile de reconstrucţie istorică, încercând a corecta prin reflecţie critică tentativele de deformare (oficializată), de cosmetizare, încărcate cu grade variate de nostalgie ficţionalizantă. Cunoaşterea „redobândită" a trecutului suportă, s-a spus, inevitabilul tangaj dintre memorie şi uitare, existând - igienic - şi „uitări fericite", după vorba lui Paul Ricoeur. După cum există fapte, întâmplări, procese etc. care nu au dreptul la uitare. Memoria, spunea Aristotel, „are ca obiect numai trecutul". Iar „spunerea" lui îmbracă numeroase chipuri, deoarece tot stagiritul avertiza: „fiinţa se spune în multiple feluri". Şi, negreşit, avem în vedere nu doar ce se spune, ci şi cine şi cum o face. Fără a uita însă distanţa dintre istorie şi memorie, prima schiţând / propunând o „arhitectură a sensului", depăşind resursele memoriei (fie ea şi colectivă), instituind paradigma „indiciară". Or, „travaliul memoriei îşi va fi atins scopul dacă reconstrucţia trecutului ar reuşi să provoace un fel de înviere a trecutului" (11, 605). Firește, doar în sens scriptural, animând competiţia tacită între „dorinţa de fidelitate a memoriei şi căutarea adevărului în istorie".

Note:

1. Nicoleta Sălcudeanu, Revizuire şi revizionism în literatura postcomunistă, Editura Muzeului Naţional al Literaturii Române, Bucureşti, 2013.

2. Gabriel Andreescu, Cărturari, opozanţi şi documente. Manipularea Arhivei Securităţii, Editura Polirom, Iaşi, 2013.

3. Ion Simuţ, Agenţi de influenţă, cu sau fără voie, în Cultura, nr. 6/21 februarie 2013.

4. Daniel Cristea-Enache, Adevărul, bucăţele, în Observator cultural, nr. 574/2011.

5. Paul Cernat, Deconspirarea scriitorilor, mod de întrebuinţare, în Observator cultural, nr. 580/2011.

6. Ştefan Borbely, Mecanisme de victimizare, în Contemporanul-Ideea Europeană, nr. 7(736)/iulie 2013.

7. Nicoleta Sălcudeanu, Asupra criticei de azi, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2011.

8. Adrian Dinu Rachieru, Orizontul lecturii (Eseuri de sociologia literaturii), Editura Facla, Timişoara, 1983.

9. Nicolae Râmbu, Barbaria interpretării. Reflecţii despre hermeneutica lui Schleiermacher, în Limba română, nr. 7-8(157-158)/2008.

10. Jean-François Mattei, Barbaria interioară. Eseu despre imundul modern. Traducere de Valentina Bumbaş-Vorobiov, Editura Paralela 45, Piteşti, 2005.

11. Paul Ricoeur, Memoria, istoria, uitarea, traducere de Ilie Gyurcsik şi Margareta Gyurcsik, Editura Amarcord, Timişoara, 2001.

N.R.: Fragment din volumul „Literatură şi ideologie: eseuri" apărut la Excelsior Art, 2013.

Conștiința față în față cu Pavlov…

a.g. secară
scriitor, publicist

Andrei Pleșu cita într-o carte de-a sa („Despre îngeri”, Ed. Princeps, p. 250) pe „un exeget medieval, Rupert de Deutz, (n. red.) care vede în lupta lui Iacob cu îngerul modelul luptei pe care o dă hermeneutul cu textul dinaintea sa. Orice lectură este o logomachie. A încerca să interpretezi o pagină scrisă e a intra în luptă cu îngerul acelei pagini, a înfrânge obstrucția sensului ei”.

Într-adevăr, la cărțile cu adevărat bune, este o luptă, dar și plăcerea luptei, a duelului care respectă regulile. Când scriitorul chiar își respectă, admiră sau iubește cititorul, este imposibil să iasă o carte-necarte! Asta dacă știi să iubești! Și pentru că literatura autentică este alt nume al Iubirii, Adevărului, putem spune că Diana Corcan, prin cea de-a cincea carte a sa, „Un fel de câine al universului mic” (Ed. Brumar, Timișoara, 2013), ca și în alte două pe care le-am citit, chiar ȘTIE! Adică are… con… știință, vorba unui Liviu G. Stan, cu ocazia unei lansări de carte… Printre altele, Diana Corcan știe că „nu mai e loc de lucruri mărunte”, dar și că „trăim împreună într-un fratricid greu de suportat” (p. 106), realizând într-un fel o schiță de etologie a animalului poetic.

Știe că urâțenia care ne înconjoară, care ne sufocă, poate fi și frumoasă într-un fel anume, numai arta reușește să o transfigureze. Poate nu întotdeauna mântuitor, dar îndeajuns pentru a ne aduce aminte că suntem vii și poate mai putem schimba ceva.

Indirect, continuă să trateze artistic raportul dintre Adevăr și Frumusețe, așa cum am observat la celelalte două cărți citite de mine, „Tubaj cu șarpe” și „Poemul singur”. Atunci îmi intitulam cronicile „Cum învinge Diana Frumusețea cu Adevărul” și, respectiv, „Foamea poeziei de singurătatea Frumuseții”. Acum, un posibil titlu de cronică ar putea fi ales dintre aceste două: „Minimalismul soteriologic și răutatea adevărului” – evident plecând de la „universul mic”, „insula mică” (7), sufletul mic de șoarece, „omul cât un bob de orez”, „Hobbitul” – de întâlnit în carte; totuși, minimalismul Dianei nu este unul tipic, de aceea aș opta poate pentru „Pavlov era alt nume al lui Dumnezeu”! A se vedea poemul de la pagina 82, cel care dă și numele cărții!

Aici, selectiv, **despre adevăr** putem afla cum se spune acesta într-unii din noi: sau explodând precum globurile de Crăciun care ne compun sau nu sau fiind ca niște mâini care știu mângîia (măcar sfoara, p. 55) sau ca niște broaște care se umflă și crapă… (70)

Determinist sau nu, „păpușa care este conștientă de sfoara care o dirijează”, plecând de la Gellu Naum, scrie poemele care chiar sunt numite „trebuia făcut ceva pentru ca lucrurile să fie și frumoase” (59-60)

Venind vorba despre Gellu Naum, pentru cei care chiar nu cunosc poezia Dianei, putem vorbi despre o cununie mică dintre expresionism și suprarealism, cu onirismul naș mare, combinația dintre „viu” și „vis” fiind destul de bine reprezentată în carte.

De vreo trei-patru ori apare în carte „tentația fugii” (6, 71, 96), poate ca o alternativă la alienarea care ne paște pe toți, „pe lumea asta - unde - , se ucide fără milă” (39), interogațiile asupra rostului poetului și poeziei (31, 37, 40, 69) fiind și ele destul de importante în economia metaforică a cărții, finalul unui poem atrăgând atenția și asupra aspectului ludic (care ar trebui să fie al oricărui poem): „cred că am să ajung într-o zi în/ mâna unui nebun talentat să deseneze/ cu mine ce vrea (pe asfalt)/ să facă jocuri (de copii mici)/ cine sunt eu/ hoțul sau vardistul?” (37)

O joacă chiar și cu moartea (nu neapărat în stil arghezian), Moartea având și ea o umbră de OZN amenințător asupra multor pagini; așa cum și un ecou bacovian nu o apropie neapărat stilistic de băcăuan: „trăiesc totuși într-un oraș primitiv la marginea țării în care plouă/ non stop” (44).

„Trăind vremurile” (80) și literatura, ispitită de aspectul jurnalistic, dar și de exercițiul autoportretistic (a se vedea și multe titluri), Diana Corcan va medita aplicat și asupra „cuvintelor în sine” (5, 11, 17, 94, 96, 106)… Poate că unul dintre poemele exemplare ale cărții (unele de acest gen mă fac să mă gândesc și la un existențialism *sui generis*) este „la mijlocul patului meu” (99), și poate nu numai al cărții, ci poate al întregii arte poetice a Dianei Corcan, din perspectiva celor cinci cărți ale sale: **„**și eram eu la ora aceea târzie în pat împărțită în două// îmi simțeam trupul aproape copil/ neîndrăznind să se alinte în cearșaful/ curat/ îmi simțeam carnea ca pe un prieten/ bucuros că mă vede întors printre vii/ (între lucruri atât de banale încercând să reziste/ partea câștigătoare)/ și mai era animalul cu suflet bătrân strâns lipit de cearșaf/ făcut ghem/ ascuns timid după perne neîndrăznind să respire/ neîndrăznind să mai doarmă/ cu ochii deschiși la tot ce dispare într-o clipă în jur/ alături de căldura emanată din carne/ se simțea stânjenit prea stingher/ ar fi fugit ca să doarmă în grădină afară// la mijlocul patului meu crește fin/ o rețea ca de sârmă ghimpată/ care desparte cu siguranță în două/ orice om obosit/ (care vrea să adoarmă). Atât de scurt, dar atât de cuprinzător actul fenomenologic al existenței umane: copilul care coexistă din ce în ce mai mult cu un animal cu suflet bătrân!

Iată o oglindă în care ne vedem cu toții atât cât trebuie de mici și de vii! Nici mai mult, nici mai puțin!

Semn de admirație pentru Vasile Burlui dintr-un teatru al minții

Pompiliu Comșa
jurnalist, președintele filialei județene Galați a Ligii Culturale pentru Unitatea Românilor de Pretutindeni

Citesc și recitesc cu mare plăcere *„Interogațiile lui Așur”* semnat de profesorul universitar doctor *Vasile BURLUI*, dacă nu greșesc, a cincea carte de poezie a acestei personalități originară din Suceveniul Galațiului. Stau undeva în curtea gospodăriei mele, pe o bancă veche și dintr-o dată cerul vânăt de supărare mă bate cu stropi mari, ca într-o felie literară citită de curând. Nu-mi pasă, pentru c-am împrumutat, din repetata și obsesiva lectură la care parcă mă îndeamnă mereu autorul, absența, în sensul ontologic și metafizic al acestui termen. Nu absența, pur și simplu, a ceva sau a cuiva anume (ar fi prea simplu, ar fi minor), ci absența de sine și din sine a ființei înseși, incompletitudinea fără leac a făpturii umane, care, după cădere, și-a ratat, iremediabil, șansa de a fi fericită. Sunt 42 de poezii scrise de El, *„neștiutul”*, cel care a sesizat năucitorul realism al prieteniei, puține cu dedicații (doar șapte!), fără obișnuitul de până acum dialog peste clipe cu Doamna Sa, deși printre rânduri, o evocă permanent, multe concepute la Pietrărie la diferite date calendaristice, o plimbare prin anotimpuri și istorie, vegheate de *„Helex Nebula-Ochiul lui Dumnezeu”*. Arhiteme sunt mai multe, nu numai aceasta, cu rima căzând, deseori, acolo unde cade și accentul semantic, tensiunea și dinamica lor fiind determinate de drama pe care o trăiește eul contemplativ și meditativ, elegiacul Vasile Burlui dovedindu-se, așa cum remarca în prefața cărții și cunoscutul critic literar Andrei Grigor, un *„poet experimentat, cu o bună* știință *a cărților clasice* și *adevărate de poezie, dar* și *a unei întregi istorii a culturii* (și *a istoriei), din care răzbat deseori în ritmurile sale mituri* și *mitografii, integrate în propria existență - sau poate validate de ea -, reconstruite în datele vieții contemporane* și, *în sfârșit, poetizate cu sens”*. Sub raportul spectacolului liric avem a face cu lupta dintre trup *(soma)* și suflet *(psihe)*, nu cu cea între carne (*sarks)* și duh (*pneuma*), de care vorbește magistral Apostolul Pavel. Otrăvit de fluviile angoasei, crezându-se pe marginea neantului, sufletul (*sediul afectelor*) este sfâșiat permanent de incertitudini, de tristeți imposibil de numit, de dor. Uneori, rareori, de fapt, imanența, trupul (*contactul nemijlocit cu ambianța*) pare a prelua inițiativa, propunând aparența drept esență și ceea ce este trecător-veșnicie. Spațiul poeziei, pe care o putem considera în acest caz existențialistă,

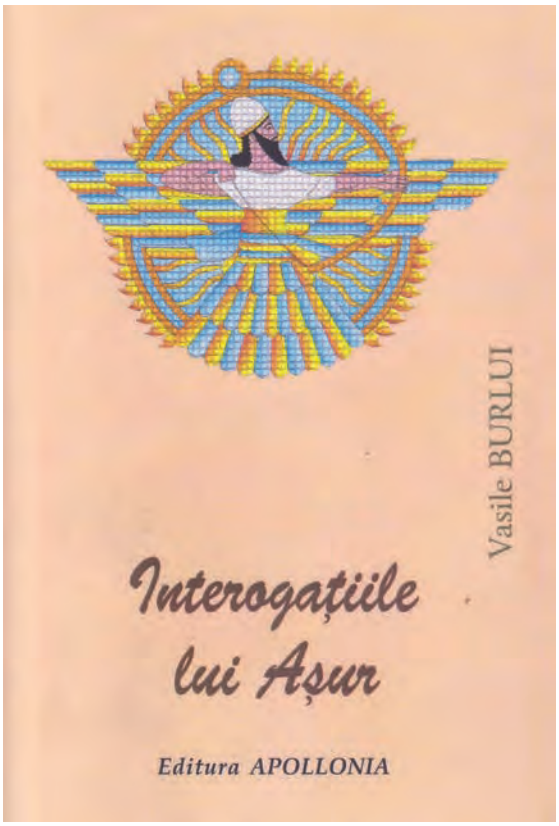

este, deci, intervalul dintre neant şi paradis, iar substanţa ei umană - intervalul dintre intuiţie şi revelaţie, aşa cum Aşur, zeul protector al uneia dintre lumile mari şi de demult, are puterea mitică de a valida existenţa aflată la răscrucile îndoielii şi credinţei. Beatitudinea este un vis neîndeplinit pentru oameni. Nu o atingi decât murind în sineşi. Sunt momente preluate din adâncul fiinţei asaltate de trăiri intense şi explodate într-un tablou vast, amprentat de specificul unui lirism inconfundabil. Textele sunt scrise cu un înalt simţ al trăirii, cum ar fi în această excelentă „Mea maxima culpa": *„Sunt vinovat de cântecul de ciocârlie/Ce-l port pitit în sipete ascunse,/De macii scuturaţi în freamăt pe câmpie,/Sunt vinovat de gânduri nepătrunse"*.

M-am delectat citind acest volum, chiar am avut momente de deprimare în faţa realităţii vieţii, unde totul curge în acea pâlnie a timpului care parcă înghite tot. Legile implacabile ale entropiei ne fac să dispărem încet. Se scrilejează pe cele trei chakre, pe chakra celui de-al treilea ochi (între gânduri), pe chakra comunicării (între cuvinte) şi pe chakra inimii. Dacă vă veţi deschide centrii energetici, veţi înţelege mesajul poemelor. Cu semn de admiraţie, vă pot ajuta şoptindu-vă că nu este nicio epopee decupată, e doar sărutul. Samuel Butler spunea undeva: *„Viaţa este ca* şi *iubirea; întreaga raţiune este împotriva ei* şi *toate instinctele sănătoase pentru"*. Poate şi pentru că uneori trancedentul se anulează prin simpla lui negare. Amintire versus uitare. Amintirea ca materializare a timpului. Natura ca hierofanie. Metafizic. Interior. Bergsonian. Sunt în cele citite tăceri şi transcendenţa unor îndărătnicii lirosofice. Un soi de transfigurare în care poetul arde pentru a mai ucide puţin din întuneric. Există oameni, câţiva la un secol, care mor de preaplinul dragostei din ei: poeţii şi sfinţii. Poeţii, de prea-dulcele frumos al lumii, sfinţii de prea plinul harului divin. Sau cum ar spune Anne de Noailles: *„Mi-am făcut din plin onoarea de-a suferi"*.

Căutarea sentimentelor în fiinţă predomină. O viziune a vieţii interioare în dragoste. Fiecare concept devine idee şi fiecare idee devine concept. Doar intelectul le abrogă. Voinţa dragostei pune stăpânire pe suflet. Exacerbarea simţurilor alocă sincerităţii trăirea în neantul iubirii, pentru că iubirea fără adevăratele sentimente, trăite în sineşi, este moartă. Poema care dă titlul volumului poate fi o artă poetică ce defineşte un specific auctorial remarcabil, un anumit tip de imagine, frisonant şi convingător. „Interogaţiile" lansate sunt adevăruri exprimate sub forma întrebării retorice rostite cu plecăciunea umilă a înţeleptului, neliniştea metafizică şi cea pământească denotă emoţia netrucată, lirismul natural şi memorabil al unui poet care suferă profund, dar reţinut şi cu demnitate, ca în „Paris", „Când voi pleca" sau „Sicut candela ardens", din care citez la întâmplare *„Când Oul Universului s-a spart,/Dar nu ai căpătat răspuns la Întrebare"*. În năzuinţa de a atinge frumosul, Vasile Burlui caută permanent noi linii de expresie, precum pictorul care îşi pregăteşte cadrul, şevaletul şi penelul pentru operă. Spontaneitatea şi corenţa exprimării, naturaleţea versului şi simţirii din care se făcea doar pe vremuri poezie autentică, flori rare astăzi, o metrică a versului cu efect, rostirea firească a sunetului, trecut prin filtrul liric, toate aduc flori de lumină din lumina aceea de aură care nu trebuie strivită, nici înăbuşită. Sufletul poetului este plin de trăiri intrinsece, poeme complexe, nuanţate, prezentate într-un mod concentrat. Este ca într-un teatru al minţii. Cu imagini noi, inedite.

Nu vreau cuvintele mele despre această nouă apariţie din colecţia „De Anima" a editurii ieşene Apollonia să devină patrimoniu, dar nu mă pot abţine să mai scriu câteva cuvinte. Asta deoarece chiar îmi era dor să-l citesc pe autor din nou. Mi-a lipsit. Mă bucur că-şi păstrează unicitatea şi că poezia sa este ca şi o perlă rară. Desigur, pentru cei care preţuiesc perlele. Sunteţi Poet, domnule preşedinte, ştiţi să scrieţi, aveţi talent şi inspiraţie pentru tot ce vreţi să comunicaţi. Scrieţi, asta vă e menirea, conduceţi-vă cititorii prin lumea dvs. mirobolantă, continuaţi să ne uimiţi. Cu siguranţă, voi mai avea curând ocazia să scriu despre opera la care meşteşugiţi. Închei cu vorbele pe care vi le-ar fi spus regretatul meu tată: „Mă, fir-ar să fie, cum scrii tu, pohete Vasile Burlui. Teribil. Te cutremuri. E Poezie".

Note:

1. Vasile Burlui, „Interogaţiile lui Aşur", Editura APOLLONIA, 2013, colecţia „De anima", 100 pagini, cu o prefaţă de Andrei Grigor şi un portret de Zamfira Bârzu.

Orașul teilor, prin ochi de copil[1]

Bianca-Stephanie Ion
elev, Colegiul Național „Vasile Alecsandri” Galați

Oare cum ar arăta minunatul oraș al teilor, Galaţi, în privirile oamenilor mari, prin ochii noștri de copil? Știu că adulţii sunt ocupaţi zi de zi, dar îmi doresc din tot sufletul doar o secundă din timpul lor și vor înțelege cât de frumos este orașul nostru, privit prin inocența copilăriei. Inspiraţi adânc parfumul magic al teilor și lăsaţi-vă purtaţi, dragii mei, într-o călătorie fascinantă, pe care nu o veţi uita atât de ușor!

Mulţi dintre voi, probabil, că vă veţi întreba cum veţi călători în această minunată expediție. Secretul însă, îl veţi afla doar dacă veţi avea curiozitatea să păşiţi pragul ***Bibliotecii „V.A. Urechia”***! E un castel fermecat, ce reprezintă o cale spre lumină și adevăr, atât pentru adulţi, cât și pentru copii. Simbol neclintit în istoria Galaţiului, acest minunat lăcaș de cultură, te așteaptă zilnic să te poarte către lumi nemaivăzute... Așadar, dragii mei, vom pătrunde pe un tărâm magic, printr-o poartă invizibilă și umblătoare, cu două stele în loc de ochi și un rubin uriaș ce-ţi zâmbește de fiecare dată când te apropii... Aveţi grijă, deoarece nu puteţi intra acolo fără să cunoașteți secretul! Odată ajunși în Biblioteca „V.A. Urechia”, trebuie să deschideţi o carte! Asemeni unor fluturi ce așteaptă să își deschidă larg aripile, atunci când le atingi, cărţile te vor purta pe aripile lor acolo unde visezi să călătorești. Locul sfânt, pe care unii doar l-au visat, este astăzi pentru noi Galaţiul... Ţineţi-vă bine, dragii mei, și lăsaţi-vă purtaţi de mirosul florilor de tei și salcâm. O zână libelulă ne va conduce către locuri sacre și încărcate de istorie.

În dulcele vals al prietenilor noștri zburători, plutiţi cu mândrie pe *Strada Domnească* îmbătaţi de un parfum copleșitor. Dar ascultaţi cu atenţie: încă se mai aud copitele cailor ce răsună pe macadamul pietruit! Nu plecaţi privirea în jos pentru mult timp, deoarece ***Palatul Prefecturii,*** mândru și impunător își va găsi puțin răgaz să ne spună povestea lui. Asculţi vrăjit și descoperi că în tinereţile lui, purta numele de Palatul Administrativ, fiind ctitorit de Ion Mincu, fondatorul școlii naționale a arhitecturii românești. Acum e Palatul Prefecturii, simbol de neclintit al Galaţiului și una din puţinele clădiri istorice ce au supraviețuit de-a lungul istoriei... Luaţi-vă rămas bun, dragii mei, deoarece nu ne vom opri aici! Știu că sunteţi fascinaţi, dar călătoria noastră de abia a început!

Să nu vă speriaţi! Un licurici cu felinare fermecate ne va întâmpina în pragul marelui palat, ***Universitatea „Dunărea de Jos”***! Da, e acea clădire somptuoasă, în care sute de minți strălucite își iau an de an zborul, luminând cu flacăra științei toate colţurile lumii. Vă las să admiraţi personalităţile ce se perindă aici, în centrul orașului. Îmi permiteţi? Chiar dacă știu că mulţi dintre voi le cunoașteţi, lăsaţi-mi, vă rog, plăcerea de a vi le prezenta, atât cât știu și eu...Vă mulţumesc! Acei domni distinși ce poartă discuții înflăcărate sunt matematicienii *Victor Vâlcovici, Dan Hulubei* împreună cu economistul și profesorul universitar *Anghel Rugină*... Muzicologul *Dimitrie Cuclin* împrăștie cu o baghetă magică, în aerul înmiresmat, o muzică divină! În mâinile delicate ale romancierei *Hortenia Papadat Bengescu* penelul fermecat descrie cu măiestrie atmosfera de sărbătoare. Întreg Galaţiul pare fermecat, îmbrăcat în strai domnesc, în culori vibrante ce par a fi pictate cu tot sufletul de marele pictor *Nicolae Mantu*.

Din mulţimea distinselor personalităţi ce păşesc cu eleganţă pe bulevardul domnesc, grația actriței *Fani Tardini* este desăvârșită! Această impresionantă clădire a Teatrului Dramatic a purtat inițial numele de Sala „V.A. Urechia”, dar ulterior a devenit ***„Fani Tardini”,*** în amintirea spectacolelor de binefacere pe care această minunată actriță le dădea pentru a-l ajuta pe Eminescu.

Cu recunoștință vă pot spune că primul domn al Principatelor Unite, *Alexandru Ioan Cuza,* ne scrutează cu privirea! Curiozitatea voastră știu că e nemărginită! Păşiţi pe treptele ***Casei Memoriale „Alexandru Ioan Cuza”,*** unde frumoasa doamnă Elena vă întâmpină cu grație și blândeţe. Mondenele saloane de la parter îţi oferă sentimentul că te-ai întors în timp, într-o lume plină de eleganță. Dedicată progreselor științei și tehnicii din vremea domnitorului, a patra sală te

aşteaptă să o descoperi învăluită în mister. Totul pare etern şi-ţi umple inima de mândrie că eşti gălăţean!

Priviţi! Un pescăruş năstruşnic ne face semne din aripi pe bolta albastră ca să-l urmăm! O barcă cu roţi de diamant ne aşteaptă dornică de aventură. Da, da, sunt roţi, pentru că doar aici apa este iarbă, iarba - nori, iar pomii-iarbă şi apă! Curaj, dragii mei! Acum că vom coborî pe o stea, vreau să ştiţi că orice s-ar întâmpla, trebuie sa rămânem uniţi! Uitaţi-vă acolo jos! Vedeţi cascada de flori? Sunt mii şi fermecate, ce izvorăsc din ***Păpădie,*** împrăştiind o umbră de răcoare în aerul cald. Istoria acestui simbol al Galaţiului îşi are rădăcinile odată cu începerea dezvoltării industriei navale româneşti. Dar să ştiţi că nu e singură! Ea mai are o soră geamănă, tocmai în Japonia... Aşa că, dragii mei, bucuraţi-vă şi odihniţi-vă un pic în cel mai tradiţional loc de întâlnire amplasat chiar în inima oraşului!

Nici nu apucăm să ne tragem sufletul, că îngerii, cu aripi de zăpadă ne zâmbesc şi se apropie de noi. „Nu vă fie frică! Sunteţi în siguranţă. Urmaţi-ne şi sufletele voastre vor fi binecuvântate."

Liniştea şi pacea pun stăpânire pe noi sub hramul Adormirea Maicii Domnului, în curtea ***Bisericii Precista.*** Este cel mai vechi monument istoric din Galaţi, ce pare că veghează cursul lin al Dunării. De secole întregi, mii de credincioşi s-au rugat între zidurile ei, fiind un sfânt lăcaş de cult. Strămoşii noştri curajoşi au vegheat zi şi noapte la liniştea gliei noastre, fiind şi cetate de apărare împotriva cotropitorilor. Totul e minunat! Biserica Precista reprezintă unul din simbolurile oraşului de la malul Dunării, care an de an binecuvântează români din toate colţurile ţării, dar şi turişti de alte naţionalităţi.

Şi noi suntem turişti în acest minunat oraş Galaţi în fiecare zi! ***Faleza Dunării*** îmbracă strai de sărbătoare, din primăvară până-n iarnă, oferind privirii noastre un spectacol unic. Bucuria copiilor de a ieşi la joacă, zâmbetul lor atunci când aud pentru prima dată ciocârlia sau privighetoarea, primul gângurit al copiilor mici sau râsul acestora când iau vacanţă, toate te fac să crezi că aici există tinereţe fără bătrâneţe. Priviţi sălciile înmiresmate ce se leagănă, precum tinere domniţe cu cosiţe bălane, pline de mister! Văzul ţi se desfată cu marama albastră a Dunării, ce o poartă cu eleganţă şi mândrie zi de zi, chiar dacă e mai furioasă sau mai gânditoare câteodată!

Să-i dăm bineţe lui Cupidon! Aici e casa lui! Printre triluri fermecate şi zeci de tineri frumoşi, el colindă zilnic cu săgeţile lui pline de iubire. Aveţi grijă! Dar minunăţiile acestui reprezentativ loc al Galaţiului sunt nenumărate. Faleza Dunării este unul din cele mai mari muzee în aer liber din România. O minunată colecţie de artă ne încântă privirile ori de câte ori ne bucurăm, ne plimbăm sau admirăm acest minunat loc. Admirăm soarele ce îşi oglindeşte falnic coroana aurită şi ascultăm poveştile misterioase ale bătrânului fluviu ***Dunărea***. Totul e mirific, încât îţi auzi glasul inimii spunând în mare taină:

Galaţi iubit, ce mult te preţuiesc,/Să fii plin de viaţă aşa te doresc,/Mirosul teilor, aş vrea să-l simt în nări,/ Şi zile întregi s-admir Dunărea-n zări!

Galaţi iubit, atunci când mă culc seara, /Adorm liniştită găsindu-mi alinarea,/Visând frumos, adânc şi cu speranţă,/Luceferi mă veghează, în mare siguranţă!

Galaţi iubit, tu ascunzi mereu,/Minuni şi aventuri ale sufletului meu!/Comori nebănuite în tine noi găsim,/Copii de am putea pe veci mereu să fim!

Vă întrebaţi oare de ce gălăţenii sunt oameni neînfricaţi şi au reuşit să răzbată cu faimă peste hotare ? Răspunsul cred că e aici, dragii mei... Galaţiul este un loc sfânt, plin de istorie şi binecuvântat de secole, prin cei care s-au născut şi au sfinţit prin munca lor aceste meleaguri minunate: Nae Leonard, prinţul operetei, care a dus faima artei vocale româneşti peste hotare, renumitul economist Virgil Madgearu, pictorul Camil Ressu, poetul Paul Sânpetru, generalul Alexandru Cernat, istoricul Vasile Alexandrescu Urechia.

Mi-ar plăcea să continui, deoarece lista e nesfârşită, dar vă las şi pe voi să îi descoperiţi. Nu vă rog decât să încercaţi să preţuiţi şi să ocrotiţi cu adevărat simbolurile şi valorile oraşului nostru natal, Galaţi!

Încă mai sunt atât de multe locuri de văzut, dragii mei, dar, din păcate, am ajuns la finalul expediţiei noastre! Ştiu! Şi mie îmi pare rău, dar regina apelor, Dunărea, doreşte ca şi alţi călători să descopere adevăratele comori ale Galaţiului.

Misiunea noastră însă nu s-a încheiat aici: secretul acestei minunate călătorii trebuie să-l împărtăşiţi cât mai multor persoane dragi sufletului vostru! Astfel, inima voastră de copil din omul adult vă va înnobila în cavaleri adevăraţi din Oraşului Teilor!

Note:

1. Premiul pentru *Eseu* la Concursul „Scriitori de ieri, de azi şi de mâine", categoria de vârstă 8-14 ani, din cadrul Festivalului Naţional al Cărţii „Axis Libri", ediţia a V-a, 22-26 mai 2013.

Nichita Stănescu - existența poetului, izvor pentru limba poezească[1]

Maria-Florina Caval
elev, Liceul Teoretic „Emil Racoviță" Galați

Într-un oraș numit Ploiești, dragostea a unit doi tineri. El - Nicolae Hristea Stănescu, un simplu țăran prahovean, ea - Tatiana Cereaciuchin, fata unei familii de mici nobili din Rusia. Două destine diferite care s-au împletit sub semnul căsătoriei în 1931, iar dragostea lor rodește în 1933 când vine pe lume, în ultima zi a lui martie, tânărul Nichita care avea să uimească generații la rând cu harul său - cuvântul.

În timpul copilăriei, micul Nini, așa cum era alintat, se asemăna foarte mult cu o fetiță, cu părul cârlionțat și blond, de unde și pseudonimul de „îngerul blond": „Nu prea mă deosebeam de fetițele din mahala, după port", mărturisea scriitorul. La vârsta de doar șapte ani scrie prima poezie, iar din acel moment Nini alege calea cuvântului, astfel încât anii ce urmează sunt dedicați îmbogățirii culturii și dezvoltării capacităților intelectuale. Adolescent fiind, purta în permanență cu sine un roman pentru că, dacă exista un lucru care să-i placă mai mult decât poezia, acela era cititul.

Nichita Stănescu a crescut în dansul cuvântului cu sunetul, în casa lui răsunând mai mereu cântece: „Muzica și poezia s-au născut împreună: s-au despărțit pentru a se reîntâlni". Se spune că tânărul Nichita „s-a născut pentru o mie de cântece". Astfel, înțelegem că în spatele fiecărei poezii scrise, se afla un cântec interior. Ne explicăm, de asemenea, de ce în primele volume de versuri scrise de Nichita Sănescu întâlnim numeroase *Cântece (E o întâmplare a ființei mele, Totul ar fi trebuit să fie sfere, Mă culcasem lângă glasul tău).*Cântecul devine expresia universală a sublimării trăirilor poetului.

Aflându-se la vârsta care cunoașterea contopește trupul și mintea în efortul de înțelegere a existenței: „Se făcea că sunetul și urechea/tot una erau"(*Neființa unui vis de armonie*, vol. **Opere imperfecte**), începe să ofere contur lumii sale lirice.

Nichita descrie memorabil în versuri Ploieștiul cu mahalale prăfuite, cu figurile pitorești și bătrânele bârfitoare ce le întâlnea pe strada unde locuia, „Stradă Berzelor" și în mahalaua în care a copilărit, numită „Piață Sârbească": „Bătrânele la geamuri stau de pază/ E sâmbătă de dupamiază/Și e senin de tot. Nici pic de vânt./Puternică la văz, lumina/Întinde umbre pe pământ/Și ies la porți privind cu jind/Nevestele, boscorodind,/Și iese în combinezon Gherghina". Cu năzbâtiile unui copil, schimbările și trăirile unui adolescent, viața sa a curs frumos, iar Nichita alege să-și împărtășească melancolia în versuri: „Cum stăteai sub arțar, copilărie,/cu genunchii lângă bărbie și gleznele!..."(*Mister de băieți*, vol. **Sensul iubirii**) După ce termină liceul „Sf. Petru și Pavel", urmează facultatea de Filologie a Universității din București, perioadă în care se căsătorește cu dragostea sa din adolescență, Magdalena Petrescu. Dragostea lor însă se risipește repede, cei doi despărțindu-se după un an. Poetul se afla în această perioadă în căutarea marii iubiri, acest sentiment hrănindu-i inspirația și revărsându-se în creațiile sale. Din preaplinul dragostei se naște și volumul de poezii „O viziune a sentimentelor". Poetul considera că „Singura bogăție a unui om este spiritul", iar timpul reprezintă, în viziunea sa, spațiul ce izolează spiritul, făcându-l prizonierul unei lumi obiectuale și fizice, dându-i impresia că și-a pierdut identitatea: „Mi-amintesc cu uimire și-acum/ de timpul în care aveam/ o gândire învălmășită, de fum,/ în care-amintirile și dorințele și iubirile/ se frângeau..."(*Mi-amintesc cu uimire*, vol. **O viziune a sentimentelor**). Poetul este marcat de această melancolie generată de scurgerea ireversibilă a timpului și-l doare fiecare pas ce-l duce spre sfârșitul vieții, căci și-ar dori să poată da timpul înapoi. Volumul „O viziune a sentimentelor" îi oferă lui Nichita Stănescu Premiul Uniunii Scriitorilor. Ulterior, inspirația sa este reprezentată de poeta Gabriela Melinescu: „Mâinile mele sunt îndrăgostite,/ Vai, gura mea iubește/ Și iată, m-am trezit/ că lucrurile sunt atât de aproape de mine/ încât abia pot merge printre ele/ fără să mă rănesc". Dragostea l-a înălțat de fiecare dată: „Ah! Am atâta dragoste în mine,/ încât mi-ar trebui/ un miliard de ani,-/ că să va spun/ o fărâmă din ea", fiind un sentiment inepuizabil, o ieșire din somn, o stare lirică complexă.

Trecând de „vârsta de aur a dragostei", Nichita Stănescu traversează „vârsta de aur a cuvântului", schimbându-și prioritățile actului de creație. Punctul

de plecare este criza de natură existențială pe care poetul încearcă să o depășească prin meditație. Încercând să se îndepărteze de sentiment: „Mi-e dor să pot să nu-mi mai fie dor de tine!", Nichita ajunge la concluzia că „Poetul, ca și soldatul, nu are viață personală" și începe să-și concentreze gândirea asupra vieții: „Abia am timp să mă mir că exist, dar mă bucur totdeauna că sunt" și asupra artei poetice: „Au făcut un chip al tău din cuvinte,/ te-au desenat inimă/ și ți-au dat formă lui A"(*Arta scrisului*). Nichita devine mai emoționat de idee decât de sentiment, toate aceste schimbări transformându-l într-un valoros creator de poezie modernă: „Poezia nu este numai arta, este însăși viața, însuși sufletul vieții".

Realizând insuficiența puterii pe care o au cuvintele în exprimarea ideilor sale, Nichita Stănescu creează volumul „Necuvintele", pentru care primește din nou Premiul Uniunii Scriitorilor (1969). În poezia „Autoportret" poetul afirma despre el însuși: „Eu nu sunt altceva decât/ o pată de sânge/ care vorbește.", dezvăluindu-se astfel în ipostaza artistului ce-și folosește sufletul ca unealtă creatoare în durerosul proces al exteriorizării cuvintelor ce rup parcă bucați din el, înainte să închidă hora poeziei. Viața sa a fost marcată de multe realizări în planul creației, devenind un permanent izvor pentru *limba poezească*. Creează patru antologii: „Alfa", „Poezii", „Clar de inimă" și „Starea poeziei". Obține pentru a treia oară Premiul Uniunii Scriitorilor pentru volumul de eseuri „Cartea de recitire". Criticul Eugen Simion afirma despre Nichita Stănescu: „Poetul se face că se joacă cu niște jucării ce se cheamă Univers, Destin, Existență, Moarte, Iubire, Singurătate.", acesta având puterea de a impresiona prin inventivitatea lingvistică și profunzimea ideatică de care dă dovadă, creând cititorilor impresia că, de fapt, tot ce este greu poate părea ușor, tot ce e urât poate fi văzut frumos și poți să-i zâmbești tristeții, crezând că și ea e fericită. După obținerea pentru ultima oară a Premiului Uniunii Scriitorilor și a Premiului Internațional „Johann Gotffried von Herder", poetul trece printr-o altă etapă a vieții sale, perioadă în care face aprecieri asupra poeziei ca proces și nu ca produs artistic: „Poezia nu este lacrima ea este însuși plânsul, plânsul unui ochi neinventat". Lăcașul cuvintelor reprezentând „ochiul care plânge", iar poezia în stadiul ei final este „lacrima celui care trebuie să fie fericit". Urmează apoi volumul de poezii „Epica Magna", primește Premiul „Mihai Eminescu", volumul „Opere Imperfecte", săgetând astfel spațiul ce parcă împietrise într-o existență monotonă, deschizând ferestre prin lucruri, forme, sentimente materializate; arbori, pietre, iarbă, lei, cuburi, cercuri devin unelte ale artistului care concepe provocatoare „lecții" pentru cititorii de poezie. Volumul „Noduri și Semne" se naște în același an în care tatăl său se stinge, fiind astfel subintitulat „Recviem pentru moartea tatălui" și pentru care primește Premiul „Cunună de Aur".

Dincolo de legea firii, găsim o altă fizică a existenței lui Nichita Stănescu în care toate semnele și simptomele sunt un déjà-vu, când începi să le surprinzi deodată dispar de teama că această apă tare să nu te îngroape de sinele lui în sinele tău. Așa cum susținea însuși Nichita, ne suntem hrană unii altora, iar poetul nu face decât să ne descopere pe noi nouă înșine: „Sunt multe păduri și mi-e foame, de aceea l-am făcut pe A, divină capcană/(...)Acum stau la o oarecare depărtare/ și aștept prinderea hranei mele". Poetul atribuie însușiri umane cuvintelor și necuvintelor sale, realizând noi raporturi între ele, acestea au comportament și trăiri, se iubesc și se urăsc, se apropie și se resping pentru că ele însele nu exprimă sentimentele, ci sunt chiar sentimentul lui.

Nichita Stănescu avea o puternică legătură cu arta cuvântului, considera că literatura e „dumnezeiesc de frumoasă" și se hrănește din viața artistului: „Eu mor câte puțin, cu fiecare cuvânt pe care-l scriu", „Și-abia mai pot rămâne-n viața/ mai respirând, cu ochii lungi, imagini."(vol. **Dreptul la timp**). Sunt sigură că, dacă viața l-ar fi îmbrățișat mai puternic, ar mai fi fost multe alte cuvinte pe care le-ar fi desprins din sufletul său ca să ademenească iubitorii de poezie cu *limba poezească*. Însă, tocmai când viața sa se iluminase, firul existenței sale pământești se rupe, iar spiritul i se înalță pentru totdeauna în universul tainic al literaturii. Eugen Simion îl consideră cu admirație „poet de o amplitudine, profunzime și intensitate remarcabilă, inventator lingvistic și poetic".

Cred că cel puțin cinci cuvinte rostite de Nichita Stănescu s-au adeverit și nimeni nu poate contesta asta, poetul afirmând la un moment dat: „În urma mea rămân cuvintele" și, chiar dacă trupul lui a coborât, sufletul său s-a înălțat cu fiecare creație a sa, luminându-se la fiecare rostire. Paradoxal, moartea devine naștere și, prin urmare, continuare a aventurii spirituale a eului poetic în spațiul cunoașterii: „întunecând întunericul,/ iată/ porțile luminii". Cu siguranță, poetul care a căutat veșnic *Sensul iubirii* și-a câștigat *Dreptul la timp* prin *limba poezească* ce a izvorât din propria existență.

Note:

1. Premiul pentru *Eseu* la Concursul „Scriitori de ieri, de azi și de mâine", categoria de vârstă 15-21 ani, din Cadrul Festivalului Național al Cărții „Axis Libri", ediția a V-a, 22-26 mai 2013.

Generaţia de aur, ’60

Constantin Trandafir
critic literar

Grigore Hagiu face parte dintre poeţii de frunte ai generaţiei ’60, alături de Nichita Stănescu, Cezar Baltag, Marin Sorescu, Ion Gheorghe, Ioan Alexandru, ca să-i numesc, deocamdată, doar pe aceştia. Afirmarea „în bloc” după criterii generaţioniste, ar reprezenta, potrivit unora, o aberaţie. Observase şi ironizase acest fapt şi G. Călinescu, încă din preajma celui de-al doilea război mondial. Nu doar la noi s-a produs o adevărată „cherelă” pe această temă care a cuprins oameni de toate vârstele şi gradele valorice, de pe toate meridianele. Nu e cazul să stărui aici, dar o încercare succintă de precizie terminologică s-ar cuveni, pentru că, la noi, cel mai intens chestiunea a fost pusă în legătură cu generaţia ’60, după generaţia „paşoptistă”, cea „junimistă”, „generaţia pierdută” de după primul război mondial, „tânăra generaţie” interbelică.

Poate că în ceea ce priveşte problema generaţiei era mai nou inspirată de Thibaudet care şi el avea în vedere, la modul polemic, cartea lui Mentré despre Generaţiile sociale. Termenul începe să aibă o mai largă utilizare în secolul al XX-lea, cu mari dificultăţi în definire, adică în stabilirea raportului între *mutaţie* şi *continuitate*, precum şi referitor la delimitarea intervalului de timp necesar constituirii unei generaţii biologice şi istorice.[1] Literaţii şi mai ales criticii dau conceptului de generaţie o interpretare mai laxă. Bunăoară, Stendhal deosebeşte altfel, axiologic, generaţia când scrie *Racine şi Shakespeare*. Thibaudet bagă de seamă că ideea de generaţie a intrat în bagajul curent şi între locurile comune ale literaturii prin paginile din *Confesiunea unui copil al secolului*: „De la Sainte-Beuve încoace, critica a adoptat-o şi nu i-a mai dat drumul. Ne-am obişnuit astăzi să distingem în trecutul nostru imediat generaţia romantică, generaţia realistă şi generaţia simbolistă, iar una dintre sarcinile principale ale criticii constă în a căuta trăsături comune ale generaţiei în ascensiune şi în a preciza mai amănunţit, într-o cronică retrospectivă, trăsăturile generaţiei în amurg”[2]. În orice caz, o generaţie alcătuieşte un tot de amplă şi de maximă dificultate în devenire: „Nici o problemă ca aceea a generaţiilor nu îngăduie mai mult să fie supusă la rectificări din partea generaţiilor succesive şi nu poartă mai vădită pecetea spiritului care o dezvoltă”[3]. Hemingway lansase sintagma „generaţia pierdută”; Malraux se considera aparţinător de „generaţia etică”; „generaţia de sacrificiu”, distingea Cezar Petrescu, iar mai încoace Miron Radu Paraschivescu vorbea de „generaţia patetică”. Antropologia culturală ne învaţă că o generaţie ar fi „răgazul care separă pe tată de fiu”, generând o anume „periodicitate”; din punct de vedere psihologic, ar avea loc „o întoarcere sau cel puţin o identificare cu cea a bunicilor”, de unde caractere care „se transmit din două în două generaţii”[4]. Hotărât lucru, ideea de generaţie o reclamă imperios pe aceea de *coexistenţă*, chiar dacă opţiunile şi programele nu sunt coincidente, ci merg până la divergenţă.

La noi, aprinse discuţii s-au produs (şi încă ecourile nu s-au istovit) în privinţa „generaţiei ’27”, fapt care nu se reflectă, în accepţia propriu-zisă, şi în culegerea de interviuri a lui Felix Aderca, *Mărturia unei generaţii*, unde nu mai contează nici vârsta biologică, nici orientarea, ci un spirit al epocii. „Generaţia noastră”, cum îi zice Aderca, înglobează „temperamente deosebite”, preocupări diferite (poezie, proză, teatru, critică literară, arte plastice, colecţionari de artă, actori) şi, bineînţeles, diferenţe mari de valoare. Numai Arghezi se pronunţă în legătură cu „generaţii simultane în timp”: „Treptata ascendenţă prin generaţii şi individualităţi: subt Eminescu, abrupt şi sideral, nu se află nici o treaptă şi deasupra lui nici una. E artificial de conceput piscuri cu scări şi munţi cu ascensor şi *tout-a-l’eguot*. Suntem contemporani cu Homer, cu Moisi, cu evanghelistul Ioan şi cu Anton Pann, cântăreţul de la biserica Olari”.[5] Mircea Vulcănescu găsea şapte semnificaţii ale conceptului de generaţie, „indisolubil legate între ele”. În versiunea lui, generaţia este „o grupare socială bio-psiho-istorică, în care predomină oamenii de aceeaşi vârstă, care se manifestă simultan, spontan, cu conştiinţa solidarităţii lor de vârstă”.[6] Lămurirea cea mai cunoscută în materie o face Tudor Vianu, în 1936, având ca ţintă „noua generaţie” spiritistă, mistico-instinctualistă-misionară. Convingerea sa este că nu doar vârsta caracterizează o generaţie, ci şi, mai cu seamă, „solidaritatea între oameni care trăind în aceeaşi vreme, oricare ar fi vârsta lor, nutresc aceleaşi aspiraţii şi colaborează la aceeaşi operă”[7].

Prin anii ’60 a fost declanşată o largă dezbatere privitoare la periodizarea literaturii române, unde criteriul generaţionist arăta că poate fi prevalent. Cartea lui Mircea Martin, cu titlul preluat de la Tudor Vianu, *Generaţie şi creaţie* (1969), era programatică în subsidiar, prin acumularea de recenzii la cărţile unor scriitori ai, să-i zicem, generaţiei post-proletcultiste: poeţi, prozatori, critici literari. Ne interesează, desigur, aici, poeţii avuţi în vedere: Nichita Stănescu, Cezar Baltag, Grigore Hagiu, Marin Sorescu, Ioan Alexandru, Adrian Păunescu, Constanţa Buzea, Gheorghe Pituţ, Gabriela Melinescu, Ana Blandiana. E o selecţie, se înţelege, care acoperă opţiunea pentru acei scriitori afirmaţi, deasupra formaţiei şi vârstei, „plenar abia în ultimii ani”, într-o atmosferă de emulaţie artistică, „un concurs deschis pentru promovarea noului şi a adevăratelor valori”. Altminteri, convingerea tânărului critic, pe atunci, era că „generaţia nu înseamnă decât un ritual cotidian de trecere spre solitudinea esenţială a creaţiei”[8]. Despre această generaţie şaizecistă s-au făcut aprecieri dintre cele mai măgulitoare, până i-a venit şi ei rândul să fie suspectată, învinuită de grave păcate, aprig contestată. Oricum, generaţia ’60 a fost repede omologată de critica profesionistă şi de public (şi din motive politice, evident). Este generaţia care a recuperat lirismul după perioada deşertului proletcultist.

Poate că nu e fastidioasă o scurtă proiecţie în perspectivă a problemei generaţiilor, ba ar putea fi oarecum instructivă, grăitoare şi tentantă, pentru că s-a înteţit şi a căpătat accente. Al. Piru consumă o energie specială în această privinţă, iniţiativă întâmpinată cu maliţiozitate. Rezumată în câteva cuvinte, „teoria” sa, discutabilă, firește, prevede distribuirea autorilor activi într-o anumită etapă după etate şi aptitudini, cum ar fi în *Panorama deceniului literar românesc (1940-1950)*: generaţia vârstnică (peste 45 de ani, deplin afirmată), generaţia mijlocie (până la 35 de ani, în plină afirmare) şi generaţia tânără (până în 25 de ani, în faţa debutului). Panorama unui deceniu adună, astfel, sub aceeaşi umbrelă, să zicem, poeţi de la Tudor Arghezi la Emil Botta şi până la Ion Caraion. Mai încoace, Laurenţiu Ulici avansează o altă teză, potrivit căreia modelul de periodizare a literaturii pe generaţii („biologice”, „de creaţie”) şi, înăuntrul acestora, pe promoţii decenale, ar decela în generaţia postbelică trei promoţii: ’60, ’70, ’80 (cuprinzând scriitori debutaţi şi afirmaţi între 1956 şi 1986), plus a patra „promoţie reformată” (o parte din promoţia ’50 care s-a evidenţiat în intervalul promoţiilor următoare)[9]. Nu mai intru în amănunte privind zonele de interferenţă şi caracterul totuşi convenţional al acestor delimitări. Promoţia ’70 a adus generaţiei un plus de valoare estetică. Impunătoare, într-un fel propriu, apăru „generaţia optzecistă”, fără recunoaşterea „oficială” de care s-a bucurat generaţia „Nichita”. Acum, precum se vede, ideea de generaţie dobândeşte noi conotaţii prin restrângerea timpului de afirmare plenitudinară la maximum cincisprezece ani, cel mai adesea, convenţional, la zece ani. Recunoaşterea „optzeciştilor” s-a produs aposteriori, dar fără individualităţi de anvergura unor Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Cezar Baltag, Leonid Dimov, Mircea Ivănescu etc. Generaţia optzecistă, postmodernistă în cea mai mare parte, e dimpotrivă novatoare şi recuperatoare: novatoare faţă de prima modernitate, interbelică, şi a doua modernitate, şaizecistă; recuperatoare a unei retorici revolute, din care nu lipsesc cei vechi de tot, ori interbelici ca Bacovia, Arghezi, Maniu, ori înrudiţi cu unii din imediata apropiere, ai promoţiei ’70. „Nouăzeciştii” „douămiiştii”, care de fapt se trag, fără să recunoască, din mantaua optzeciştilor, repudiază tot ce a fost mai înainte, parcă născuţi din neant „textualişti mediatici” de tip fantasy şi cyberpunk, literaţi „virtuali” on-line, „conexionişti”, „himerişti”, „fracturişti”, „utilitarişti” ş. c. l. Nu se mai flutură imaginea de „Siberie” ori „Sahară” a culturii române postbelice, dar fără a uita ce pagube mari a suportat din cauza regimului comunist. Asemenea „teză” se întâlneşte cu marxismul vulgar, care sugerează un raport direct între condiţiile unei epoci şi valoarea unei opere a spiritului. După anul 2000 se resimte o înnoire a perspectivei literare, prin renunţarea la discriminările „nouăzecismului”, anestetice şi intens politizate. Sunt oferite ca dovadă cei care au creat în opresiune politico-socială, precum, nume foarte mari, Dante, Milton, Goya, Brecht, Soljeniţin.

Note:

1. Controversele privitoare la „vârsta” unei generaţii se fixează mai adesea la 33 de ani, care, în „arborele” unei familii, cuprinde succesiunea bunic-tată-fiu, însumând durata unui secol.

2. Arthur Thibaudet, *Ideea de generaţie* în *Reflecţii* 2, Editura Minerva, Bucureşti, pp. 252-253. În faimoasa lui *Istorie a literaturii franceze* (*de la 1879 până în zilele noastre, 1936*) criteriul structurant este cel al generaţiilor, delimitate în aproximativ trei decenii.

3. *Ibidem*, p. 256.

4. *Dictionnaire de la philosophie*, Larousse, 1964

5. *De vorbă cu d. Tudor Arghezi*, în F. Aderca, *Mărturia unei generaţii*, Editura pentru literatură, 1967, pp. 9-10.

6. Mircea Vulcănescu, în „*Criterion*”, I, 1934, nr. 3-4.

7. Tudor Vianu, Generaţie şi creaţie. Contribuţii la critica timpului, Bucureşti, 1936.

8. Mircea Martin, *Avertisment*, în *Generaţie şi creaţie*, Editura pentru literatură, Bucureşti, 1969, p. 5.

9. Laurenţiu Ulici, *Literatura română contemporană*, I, *Promoţia 70*, Editura Eminescu, 1995.

Moșia de Ioan Toderiță
sau realul îmbrăcat în haina fabulosului trecut prin filtrul amintirilor

Titi Damian
profesor, scriitor

În multele și lungile convorbiri avute cu poetul Aurel M. Buricea, la reședințele sale de la Slănic Prahova și Poiana Coţofenești, iar în ultimul timp la telefon, acesta rostea cu insistență un nume: Ioan Toderiță din Galați, colegi de facultate acum o jumătate de secol, acum scriitor de forță. Ulterior, am descoperit că același lucru îl făcea și în privința mea, dar în sens invers, până când mă pomenesc cu un telefon de la Galați de la cineva care-mi vorbea ca unui vechi prieten. Mai mult, formula finală de salut dintre noi a fost „bine, prietene", pe care, de fapt, mi-o trimitea și Aurel. Cred că Aurel a intuit că eu și Toderiță suntem două firi care s-au căutat, iar acum se atrag, cum, de fapt, s-a și întâmplat. Amabilităţilor inițiale le-a luat locul binecunoscutul schimb de cărți, prilej cu care am descoperit cu încântare un matematician pătruns în lumea literară pe ușa din față, acoperind o lungă arie de genuri și specii. Astfel i-am citit volumul de poezii „Bună dimineața, Domnule Mallarme", excelentul text critic „Revelația și relevanța textului literar", încântătoarea demonstrație de virtuozitate matematico-literară „Ion Barbu, categorii abisale matematice", iar mai nou, romanul „Moșia" și volumul de poezii „Vâltoarea clipelor eșarfe."

Pe măsură ce-l descopeream ca scriitor, mi-a crescut dorința de a-l cunoaște personal, dar piedica cea mai mare era distanța, și nu întrevedeam nicio posibilitate. Mai aflu că a predat matematica timp de vreo 47 de ani în Galați, că a fost director de școală, că a fost și inspector școlar, că a publicat vreo șase volume într-ale matematicii. Dintr-un C.V. recent sunt informat că a publicat un număr mare de cărți de poezii și romane, dar și că a colaborat la reviste de primă mână din țară și din străinătate.

Întâmplarea își are și ea legile ei. Ne-am întâlnit la una din ședințele filialei Sud-Est a Uniunii Scriitorilor din Galați. Mi-l prezintă cineva, se ridică de pe scaun, pare că mă privește „de sus." Un munte de om. În momentul când mi-a întins mâna, m-am simțit ca un elev de clasa a V-a prins la tablă cu problema nerezolvată, așteptându-și sentința. În același timp, m-am imaginat, pentru o clipă, profesor de matematică, asistat la o lecție de masivul inspector Ioan Toderiță.

Dincolo de impactul firesc – un profesor de Română dublat de scriitor are imaginație – îl descopăr pe Omul Toderiță, un nume ce contrastează izbitor cu diminutivul, dincolo de aparențe, un om cumsecade, așezat, blajin, împăciuitor, dar cu un spirit ascuțit, ferm, inteligent, convingător, vorbindu-mi limpede cu un ușor accent sud-moldovenesc.

Lectura romanului MOȘIA, editura AXIS LIBRI, Galați, 2012, 286 pagini, îmi confirmă pe deplin pe bijutierul șlefuitor de limbă românească, pe prozatorul dublat de poet. Primul nume care mi-a venit instantaneu în minte ,în momentul când am încheiat lectura romanului, a fost Fănuș Neagu. Și mai departe ideea: Dacă această carte ar fi apărut în momentul când Maestrul (să folosesc formula preferată a finului său, Buricea) atinsese apogeul gloriei literare, i-ar fi făcut o reală concurență literară.

Mă voi strădui mai jos, să argumentez, cu textul în față, afirmația.

Acțiunea romanului se petrece în zona Tulucești, sat în apropierea Prutului de sud, iar conflictul are accente morale, sociale, politice și patriotice, fiind generat de prezența unei baze militare rusești în pădurea din apropiere, fapt neacceptat de săteni, care-i vedeau pe ruși ca pe niște ocupanți. Aceștia sunt priviți, desigur, cu suspiciune, transformată

treptat în ostilitate reţinută, apoi făţişă, până la iminenţa unei confruntări reale între săteni – haiduci moderni - şi militarii ruşi. Între cele două tabere se află BOSTANA - în matematică, un loc geometric, în literatură, un spaţiu fabulos, mitic, unde se realizează întâlnirile de taină, iniţierile sexuale, punctul de sosire şi de plecare a veştilor, loc ideal de supraveghere, de conspiraţie, locul „trezirii din vis" al copilului în pragul adolescenţei, când avea să se iniţieze în misiunea de căruţaş. Personajul principal este Ion, fiul lui Andone şi al Elisabetei, pe care cititorul îl descoperă într-o dublă ipostază: Eu- narator subiectiv, participant la persoana I, şi El – narator obiectiv, martor, la persoana a III-a:

„A, uitasem, copilul eram eu. Noaptea apăsa cărarea în fundul Văii Mari. Stejarii se împuţinaseră. Salcâmi, şi plopi, şi sălcii mă păndeau pe cărare. O ştiam cum şerpuieşte, cum dreaptă taie valea cu urzici şi pălămide." (p. 18)

„Tata venea greu de la fântână. Băiatul pe care-l lăsase să înjuge boii, să puie carul de drum, se învârtea prin ogradă, prin chiler. Căuta o sapă, o secure, un ţăruş. Băiatul, fiind eu, ocrotit de mama cu ochii căprui, luminoşi, cu mers plecat pe urmele mele, prin ogradă." (p. 205)

Ca orice început bine gândit şi lucrat, prima propoziţie are o mare semnificaţie în economia romanului. Este ca o ţâşnire, ca o eliberare subiectivă, menită să sugereze trezirea la viaţă a subconştientului adolescentului, intrarea lui în zona înţelegerii altei realităţi ce avea să-i schimbe percepţia despre lume: *„Priveam în cer, cu băgare de seamă."* E urmată, cum era şi firesc pentru un incipit de roman, de o splendidă descriere care, pe un cititor cu experienţă, îl trimite spre fabulosul imagist brăilean Fănuş Neagu, ori spre enigmaticul Sadoveanu: *„Printre ramurile stejarului obosit de şedere pe trupul meu, păsări tăiate în felii de înrămuritul cer zburau pe un drum doar de ele ştiut, zburau spre fântâna amurgului curând. Simţeam noaptea, la pândă, pe pădure şi pe imaşul lumii. O frunză lunecă din senin pe mâna dreaptă a soarelui din soc şi din străfundul unei ghirlande inflorescente de soc."* (p. 13) Urmează o alternanţă de replici *(„- O să avem noapte de păcură, îl aud pe tata. Şi măta n-o venit să ne aducă făină..."*), urmate tot de o descriere, apoi pătrunderea în fabulos, tot printr-un dialog, în care cititorul descoperă că pepenii au nume: pepenele galben e Grigore-Scăfârlie, pepenele verde-Manole.

Ca-ntr-un discurs oratoric, „captatio auditorium" este realizat tot printr-o propoziţie rostită de tată adolescentului: *„Despina o să doarmă cu tine, eu mă duc di pi făină. Ai grijă, vin mâini."* (p. 14) Despina era proaspăt măritată cu vărul Ion, legat de cuptorul de pâine al satului ziua întreagă. Despina era atrăgătoare: *„Îşi legăna şoldurile ca-ntr-un dans de cadână în seraiul ei cu şerpi şi sâni de femeie azvârliţi oriunde. Eu respiram rar şi fierbinte, înăuntru, respiram ce vedeam şi furam cu ochii ce vedeam. Despina plutea peste pepenii galbeni, verzi şi indigo."* (p. 16) Imaginaţia adolescentului o ia razna. Se duse să hrănească un lup din pădurea Gârbova, apoi este urmărit de fantoma unui rus *„scăpat din pădurea soră cu Valea Mare, legată de bostănile noastre cu seve şi sânge, cu pofte de carne şi scrum."* (p. 21) Încep bombardamentele – exerciţii zilnice ale ruşilor. Percepţia adolescentului este olfactivă: *„Mirosea urât, a bălegar şi sudoare de rus, de soldat care trăia ca o cârtiţă în tranşee-cotlon. Apoi deodată, mirosea a pâine, aşa, cu sânii lipiţi de gura băiatului din braţele ei, aşa goală ca Eva înainte de păcat."* (p. 21) Scena este realizată printr-o subtilă alternanţă a persoanelor a treia *(„Băiatul o găsi în bordei frumoasă ca o zână. O înveli cu şuba tatălui său"*), cu persoana întâia, pentru ca ficţiunea să devină realitate *(„Despina suspina în braţele mele mirosind a pâine."*) (p. 24) Iniţierea e plămădită de închipuirea maturului cu ochi de adolescent, căci, în finalul capitolului, cititorul descoperă o mărturisire: *„Păcătuiam întâia oară, cu gândul, şi durerea păcatului de a gândi avea să mă urmărească în multe vremi viitoare: viaţa, aşa cum este, visul ei nesăbuit."* (p. 24)

Am zăbovit mai mult asupra incipitului – capitol cheie al romanului - unde cititorul descoperă motivul literar fundamental pe care e construită acţiunea – BOSTANA – zonă de singurătate, de iniţiere şi de haiducie, demarcând două spaţii care se resping. Aşa se naşte intriga romanului: iminenta ciocnire între tancurile ruseşti de ocupaţie, staţionate în pădure, şi orgoliul satului. De aici încolo, textul relevă disponibilităţile lirice ale scriitorului, metaforele îmbrăcând realitatea într-o aură, spre a o transforma în fabulos:

„Trestiile şi păpurişurile ţineau stejarul într-o rână." (p. 16)

„Amurgul pomăda cu raze violete risipirea apei în ierbi.”(p. 17)

„Noaptea sufla greu, plină de apă și plumb.”(p.20)

„Caii de vânt săgetau podișul, în vremea întâiului pepene copt.” (p. 25)

„Băiatul osteni cărarea cu pași crăpați în talpă.” (p. 28)

„Cumpăna scârțâi lung, cu muget de vită însetată.” (p. 30)

„Din cer cădeau pe rând stele sulițate de cruci pământene.” (p. 74)

„Boii rumegau mestecând liniștea în dinți.” (p. 99)

„Și-au năvălit zorii, cu soare și cântec de păsări, cu lumină cenușie, oarbă.” (p. 100)

„Trânti un sac croncănitor de mere, fontă, fier și pulbere, în iarba cu miros de căpșună coaptă și lapte de alior.” (p. 119)

„Praful adânc, în drum, ardea copitele boilor până departe.” (p. 137)

Tata este plecat după făină și undelemn, după pește și pâine, iar Ion nu este singur, căci a luat în primire destinul - căruța cu boii săi: Plăvan și Satan. Noaptea îi reteză vederea mâinilor și a picioarelor. Acum adolescentul trebuie să sară din haina sa: *„M-am rezemat de suflarea mea. Deschid ochii mari în smoala umedă a întunericului”*, spre a încerca o altă inițiere, aceea a bărbatului care învață să înjure.

De aici încolo, se deschide firul epic, ce poate fi urmărit pe secvențe epice.

În prima, Ion este trimis de tatăl său la conac cu boii, cărăuș la arendaș și la vătaful Tufă, pentru a duce la moară, la Tătarca, sacii plini cu grâu. Copilul-bărbat călătorește acum cu imaginația într-o șaretă boierească. Aici apare și al doilea motiv literar al romanului: FÂNTÂNA unde va adăpa boii: *„Se auzi în fundul pământului un gâlgâit întunecat. Apa umple ciutura, apa din ciutură și ciutura, laolaltă cu imaginea fărâmițată a băiatului de pe ghizdea, în izvoarele fântânii, apa dezlega stelele de gravitatea lor în cumpănă.”* (p. 30)

Următoarea scenă apropie cele două tabere: sătenii (haiducii) și rușii din pădure. Gheorghe scoate, cu boii lui, spre uimirea și rușinea rușilor umiliți, un tanc împotmolit: *„Reptila, umilită de frânghia ce lega osia carului de nara-lui-belciug, se urni din lutul nisipos. Șenilele salvară scufundarea monstrului, parcă ademenit de biciul lui Gheorghe.”* (p. 41)

Căruța lui Ion străbate un ținut fabulos, umplut cu toponime: Valea Mare, Drumul Târnăsoaiei, Conacul, Pădurea lui Ciucă, Moara Șchiopului. Ajunge la conacul moșierului Ciucă intrând prin Poarta Haiducilor. Trebuie să dovedească faptul că este bărbat, încărcând sacii: *„O grămadă de saci îl aștepta plictisită. Cu un pas înfipt în buza prispei,cu un alt pas sprijinindu-i pe burtă spre car.”* Ajunge la Moara Turcului, la Tătarca, macină, se întoarce cu făina, dar și cu un sac cu „mere” care se vor dovedi mai târziu grenade. Haiducii (moderni) pregătesc cu mare grijă „răfuiala” cu rușii, dar și cu ... Niculina – o altă plăsmuire a imaginației adolescentului, așa cum plăsmuiri sunt lupul Cathar și câinele Dahomey. Ajunge la conac ud, plouat, iar acolo visează că doarme în patul cu cerceafuri al boierului. Se trezește *„în miros de hlujani și sudoare de tată”*. Apar rușii la conac. O primă ciocnire. Sunt mai întâi îmbătați, dezarmați, înecați în grâu, prizonieri. Sugestivă este dorința lui Ion Brânză: *„Dă-i afară din conac pe nenorociții ăia! Că pute grâul a rus și nu-l mai mănâncă nici dracu”*. (p. 112) Băiatul se întoarce cu boii acasă, în timp ce rușii se întorc să-i pedepsească pentru incendierea celorlalte tancuri, la conac. Oamenii se dezvinovățesc: *„Nu io ți-am ars tancurli. Soldații tăi bețivi au aruncat mucuri de țigări în motorină.”* (p. 125) Ion se întoarce acasă în timp ce Nebunul satului striga: *„Vin americanii, mi-a spus mie ăla cu șapcă.”* (p. 139) În sat, rușii, puși pe cercetare, sunt îmbătați cu secărică. Izbucnirile țăranilor își au tâlcul și orgoliile lor: *„Dă-i în crucea mamii lor! După ce i-am dus la Berlin pe gratis...”* (p. 152)

Adevăratul motiv al mâniei țăranilor de-abia acum transpare. Acesta a fost doar pretextul: *„Cum să fim noi toți ca unul, la colhoz? Cum să trăim noi fără hotar, fără pământul dat de Dumnezeu?”* (p. 153) Starea de mânie mocnită este depășită. Într-un gest spontan, solidar, este incendiat Căminul cultural din localitate: *„Focul, ca o căciulă de cioban suit pe munte, strălucea în lumina lunii, de ceară, de pară, de stuf ars și pârjol jertfelnic.”* (p. 158) Nu sărise nimeni să-l stingă. Două replici sunt sugestive pentru a ilustra victoria satului: *„O ars casa diavolului”*, observă bucuroasă mama, iar tata zâmbi înmuind mămăliga în tigaie, își aminti de nebunul Parfene. Luă vorbele lui și le aruncă mamei: *„Or să vină americanii, Veto!”* (p. 164).

(Va urma)

Ecoul pe plan național și internațional al alegerii domnitorului Alexandru Ioan Cuza

Constantin Marinescu
academician, profesor

Marele bărbat de stat Mihail Kogălniceanu a adresat în numele Adunării Elective un discurs politic cu valoare istorică, programatică, exprimând domnitorului sentimentele de prețuire ale poporului, dar și ceea ce aștepta poporul suveran de la domnia lui Al. I. Cuza, și anume, ***înfăptuirea Unirii Principatelor*** și a unor ample reforme în structurile societăţii, promovarea justiţiei și echităţii sociale. „Alegându-te pe tine domn în ţara noastră, releva M. Kogălniceanu, am voit să arătăm lumii ceea ce toată ţara dorește: la legi nouă, om nou. *Fii, dar, omul epocii... fă ca legea să fie tare, iar tu, Măria Ta, ca domn, fii bun, fii blînd, fii bun mai ales pentru acei pentru care mai toţi domnii trecuţi au fost nepăsători sau răi.* Nu uita că dacă cincizeci de deputaţi te-au ales domn, însă ai să domnești peste două milioane de oameni. Fă dar ca domnia ta să fie cu totul de pace și dreptate; împacă patimile și urile dintre noi și reintrodu în mijlocul nostru strămoșeasca frăţie. *Fii simplu, Măria Ta, fii bun, fii domn cetăţean, urechia ta fie pururea deschisă la adevăr și închisă la minciună și la lingușire...*“[1]

Când Kogălniceanu și-a încheiat discursul, toată lumea plângea în tribune. Victor Place, consulul Franţei la Iași, într-o depeșă diplomatică expediată Ministerului de Externe de la Paris, relata următoarele: „Am fost martorii unui fapt nemaivăzut, când într-o adunare se alege un principe în unanimitate... *Alegerea colonelului Cuza reprezintă triumful deplin al ideilor unioniste și liberale...* E greu, totodată, să ne închipuim cu cât entuziasm a fost primită peste tot această alegere, entuziasm care se manifesta prin cele mai călduroase demonstraţii. Moldovenii au dovedit, astfel, că sînt la înălțimea speranţelor care se puseseră în ei“[2].

În această zi memorabilă se consuma un mare act istoric care avea să constituie premisa realizării ***Unirii*** ţărilor române, surori, Moldova și Muntenia.

Iașul, capitala Moldovei unde s-au desfășurat aceste momente istorice excepţionale, impresionante, a îmbrăcat haine de sărbătoare. Evenimentul alegerii lui Al. I. Cuza a avut un efect electrizant asupra ieșenilor. Mii și mii de oameni au invadat străzile și au manifestat de bucurie ore întregi. În piaţa palatului erau peste 10000 de oameni, iar strada Mare (azi Ștefan cel Mare) gemea de lume[3]. În timpul paradei care a urmat în onoarea noului domnitor al Unirii, acesta era profund impresionat, având lacrimi în ochi.

După cum relatează N. Gane, „văzduhul clocotea de sunetul tuturor clopotelor, tuturor bisericilor din oraș și de bubuitul a 101 lovituri de tun“[4]. „Niciodată, relata acesta, n-am avut o mai puternică strîngere de inimă ca în faţa acestui mare act care era prima piatră așezată în temeliile statului român. În acel moment am simţit individualitatea mea de român sporită, neamul meu înălţat; am văzut din negurile trecutului răsărind soare nou care avea să ne încălzească și să ne lumineze spre un viitor și mai frumos”[5].

Seara, la lumina a sute de torţe, populaţia Iașului a venit să felicite pe principe, făcându-i o manifestare entuziastă de simpatie. Un număr mare de telegrame au sosit la Iași din toate provinciile istorice românești, prin care se exprima nemărginita bucurie pentru înfăptuirea primului pas spre Unirea neamului românesc.

În faţa naţiunii române se deschidea astfel o strălucită perspectivă istorică. Aceasta va fi confirmată prin alegerea, la 24 ianuarie 1859, în unanimitate, a lui Al. I. Cuza și ca domnitor al Ţării Românești, de către cei 64 deputaţi ai Adunării Elective.

Îndată după proclamarea votului, președintele Adunării Elective din Muntenia a expediat o *telegramă înălțimii Sale Alexandru Ioan I., domnul Moldovei și al Ţării Românești*, la Iași, în care anunţându-i alegerea „în unanimitate”, îi comunica că adunarea „salută cu respect și onor pe domnul său și îl invită să ia cîrma ţării”[6]. La rândul său, Cuza răspundea de la Iași, telegrafic, că mulțumește adunării elective din București „pentru votul său unanim de încredere” și declara că primește

„cu mîndrie şi recunoştinţă de a fi domn al Ţării Româneşti, precum sînt domn al Moldovei”[7].

O imagine elocventă a desfăşurării acestui moment istoric de însemnătate excepţională a fost redată şi de consulul Belgiei în Ţările Române, care, într-o telegramă expediată la Bruxelles, arăta: „Numirea lui Cuza fu primită cu vii aclamaţii... La ieşirea din sală (deputaţii) fură duşi în braţe triumfal... Seara, oraşul era strălucitor iluminat, pe clădirile publice erau pancarde cu înscrisuri: «*Trăiască Cuza*», poporul în masă purtînd torţe a parcurs străzile cu muzică militară în frunte, oprindu-se la casele deputaţilor... pentru a-şi manifesta bucuria”[8]. „Acest rezultat la care nimeni nu se putea aştepta – se menţionează în acelaşi document – nu este pus decît pe seama presiunii pe care poporul român, care doreşte cu orice preţ *Unirea,* a exercitat-o asupra deputaţilor…”[9]

Diplomatul belgian remarca rolul determinant jucat de masele populare în adoptarea acestei mari decizii naţionale[10]. Acelaşi lucru avea să sublinieze în corespondenţa sa diplomatică şi consulul Marii Britanii, Robert Calquhoum, care relata, între altele, că populaţia Capitalei şi din împrejurimi, numărând aproximativ 150 000 de oameni[11]..., „lucrători şi ţărani, au venit la Bucureşti să-şi aleagă principele”[12].

Omologul său la Iaşi, Consulul H.A. Churchil, într-o corespondenţă telegrafică, sublinia ecoul deosebit de puternic pe care l-a avut în conştiinţa moldovenilor, alegerea lui Alexandru Ioan Cuza şi ca domnitor al Munteniei. „Alegerea lui Cuza în Valahia – menţiona acesta – a creat un mare entuziasm aici (la Iaşi). Se consideră că s-a efectuat un mare pas spre *Unire*“[13].

Era o victorie românească epocală, o strategie politică ingenioasă, o diplomaţie abilă şi spontană cu multiple implicaţii favorabile, care a eludat practic prevederile *Convenţiei* de la Paris, semnată de marile puteri europene, dând curs simţămintelor şi voinţei nestrămutate de *Unire* a poporului nostru.

Un nou stat european îşi face astfel loc pe harta continentului. La consolidarea noii Românii, vor contribui mai departe, cu inestimabilă forţă creatoare şi nestăvilit elan patriotic, toate clasele şi categoriile sociale, întreaga naţiune care îşi făurea acum propria soartă, propria istorie, noul său destin în condiţiile unui stat naţional unitar modern.

Problema ***Unirii Principatelor*** a stârnit interesul celor mai multe puteri europene, în frunte cu Franţa, care vedea în acest eveniment politic crearea unui echilibru şi a unei stări de pace durabile pe continent. Situaţia geografică a Principatelor Române, amplasate la confluenţă unor interese contradictorii ale marilor puteri europene, precum şi trecutul lor istoric, voinţa şi dorinţa, hotărârea şi lupta atât de fermă, dusă de poporul român, nu puteau fi ignorate în aceste momente de cotitură pentru raportul de forţe pe plan european. Este şi motivul care explică interesele şi implicarea politico-diplomatică a Franţei, Angliei, Rusiei, Austriei, Turciei şi Sardiniei. Poziţia guvernelor şi parlamentelor care au sprijinit de la început, fără rezerve, cauza unirii românilor a fost puternic influenţată de intervenţia şi aportul opiniei publice din aceste ţări şi, după cum am mai subliniat, îndeosebi din Franţa, Rusia, Sardinia etc., care s-a solidarizat consecvent şi a susţinut de la început, printr-o multitudine de forme şi mijloace, înfăptuirea ***Unirii Principalelor Române***. Aşa se explică atitudinea favorabilă, angajantă şi militantă, în sprijinul aspiraţiilor naţionale româneşti, a unor oameni politici şi diplomaţi, în frunte cu Napoleon al III-lea, Contele Walewski, regele Vittorio Emanuele al II-lea, contele Kiselleff şi atâţia alţii[14]. Totuşi, actul de la 24 ianuarie 1859, evenimentul hotărâtor al înfăptuirii procesuale a statului naţional unitar român a fost, în primul rând, după cum am demonstrat, *opera maselor populare româneşti,* a întregului nostru popor, în condiţii favorabile şi cu sprijinul unor forţe politice externe, care au înţeles oportunitatea şi legitimitatea idealului nostru naţional.

Note:

1 Augustin Z.N. Pop, *Pe urmele lui M. Kogălniceanu,* Bucureşti, 1979, p. 178.

2. *România la 1859. Unirea Principatelor Române în conştiinţa europeană,* vol. I. — documente externe; vol. II - texte străine, Bucureşti, 1984, *passim; cf.* şi Mircea Muşat, *24 ianuarie 1859. Poporul român proclamă unirea,* „Magazin istoric” nr. 1/1987, p. 10.

3. D. Vitcu, *Iaşii şi Unirea Principatelor,* p. 124.

4. N. Gane, *Scrisori,* p. 404; cf. şi D. Vitcu, *op. cit*, p. 124.

5. *Ibidem.*

6. C.C. Giurescu, *op. cit.*, p. 55.

7. *Ibidem.*

8. *Românii la 1859. Unirea Principatelor Române, în conştiinţa europeană,* passim; cf. şi M. Muşat, *op. cit.,* pp. 10-13.

9. *Ibidem.*

10. *Ibidem.*

11. *Ibidem*; cf. şi Dan Berindei, *L'Union des Principautes Roumaines, loc. cit.*

12. *Ibidem.*

13. *Ibidem.*

14. *Gh. Platon,* Lupta românilor pentru unitate naţională *(1855—1859).* Ecouri în presa europeană, passim : cf. *si Leoniid Boicu,* Diplomaţia europeană şi triumful cauzei române *(1856—1859), Editura Junimea. Iaşi, 1979, passim ; Leonid Boicu,* Geneza chestiunii române ca problemă internaţională, *Editura Junimea Iaşi, 1975, passim.*

Şedinţa Consiliului ştiinţific al Bibliotecii Judeţene „V.A. Urechia” Galaţi - decembrie, 2013 -

Aşa cum se obişnuieşte, fiecare sfârşit de an este o bună ocazie pentru a face bilanţul realizărilor şi analiza perspectivelor anului ce vine.

În data de 18 decembrie 2013, ora 11:00, la Biblioteca Judeţeană „V.A. Urechia” s-a desfăşurat şedinţa *Consiliului ştiinţific*, care funcţionează în conformitate cu Legea nr. 334/2002 art. 55 din Legea bibliotecilor şi are rol consultativ în domeniul cercetării ştiinţifice, al activităţilor culturale şi în dezvoltarea colecţiilor, fiind alcătuit din oameni dedicaţi culturii - colaboratori ai instituţiei - personalităţi gălăţene din diverse instituţii de cultură, învăţământ şi administraţie. Ordinea de zi anunţată a inclus: prezentarea Raportului Consiliului ştiinţific pe anul 2013 (realizări şi perspective); înaintarea propunerilor de activităţi pentru anul 2014, făcute de către membrii Consiliului ştiinţific al Bibliotecii Judeţene „V.A. Urechia” şi aprobarea acestora cu completările rezultate în urma dezbaterilor.

Şedinţa a debutat cu urările de *bun venit!* adresate participanţilor de către prof. dr. Zanfir Ilie, directorul Bibliotecii „V.A. Urechia”. A fost prezentată ordinea de zi, apoi s-a trecut la discuţii şi propuneri.

Prof. dr. Zanfir Ilie a prezentat *Raportul Consiliului ştiinţific* pe anul 2013, după care a menţionat noile apariţii ale Editurii Axis Libri. Ca neîmplinire a semnalat lucrarea de cercetare în două volume care urma să fie realizată prin sponsorizarea dlui Valentin Ajder, dar a menţionat posibilitatea contribuţiei acestuia la realizarea *Istoriei literaturii gălăţene*, propusă în cadrul şedinţei anterioare a Consiliului ştiinţific. De asemenea, realizarea *Albumului de cărţi poştale ilustrate* cu imagini semnificative din documentele care fac obiectul colecţiilor speciale ale Bibliotecii rămâne ca propunere pentru anul 2014.

Tot pentru anul următor, Biblioteca îşi propune să intensifice colaborarea cu toate instituţiile de cultură gălăţene (Arhivele Naţionale ale României – Filiala Galaţi, Universitatea „Dunărea de Jos” Galaţi, Inspectoratul Şcolar Judeţean Galaţi, anticariatele, societatea „Renaşterea Galaţiului” etc.), precum şi cu Uniunea Scriitorilor din România – Filiala sud-est. Prof. dr. Zanfir Ilie a apreciat sprijinul financiar al Primăriei Municipiului Galaţi pentru editarea lucrărilor ştiinţifice (*Oameni în memoria Galaţiului, Catalogul Cantacuzino* – autor Gabriela Debita, *Dicţionarul artiştilor plastici gălăţeni* – autor Corneliu Stoica, *The Cork* – autor Grid Modorcea, revistele *Axis Libri* şi *Antares - Axis Libri*).

Prof. dr. Zanfir Ilie a mai semnalat importanţa pentru gălăţeni a realizării ambiţiosului proiect de subtraversare a Dunării, proiect generos, dar extrem de costisitor, propus de Primăria Municipiului Galaţi.

Directorul Bibliotecii „V.A. Urechia” a evidenţiat faptul că se pot realiza parteneriate în colaborare cu bibliotecile din judeţ şi cu Inspectoratul Şcolar Judeţean Galaţi, care să contribuie, alături de alţi factori, la reducerea absenteismului şcolar. De asemenea, a semnalat ca importantă cotribuţia editurilor din Galaţi, apreciind în acest sens producţia de carte a *Editurii Olimpias* condusă de

scriitoarea Olimpia Sava, precum și aportul mass-mediei în reflectarea activităţilor desfăşurate la Biblioteca „V.A. Urechia”.

Pentru anul 2014, profesorul Zanfir Ilie a propus continuarea editării de lucrări ştiinţifice şi elaborarea unei publicaţii proprii a Consiliului ştiinţific (aproximativ cincizeci de pagini) în care să fie reflectate principalele activităţi ale Bibliotecii „V.A. Urechia” şi ale asociaţiilor profesionale biblioteconomice (Filialele Galaţi ale ANBPR şi ABR), precum şi cele ale instituţiilor gălăţene de învăţământ superior. Publicaţia ar urma să apară anual şi să fie realizată în colaborare cu principalele cadre didactice de conducere ale facultăţilor gălăţene şi cu implicarea celui mai valoros anticariat al Galaţiului (Cronos).

Prof. Theodor Parapiru a apreciat Biblioteca Judeţeană pentru actul cultural deşfăsurat aici în ultimii ani şi a propus înfiinţarea unui post local de televiziune, cu profil cultural, prin accesarea de fonduri europene, în care să fie promovate valorile culturii gălăţene. Prof. dr. Zanfir Ilie a adăugat că acest proiect s-ar putea realiza cu sprijinul Ministerului Culturii, dar deocamdată toate activităţile Bibliotecii pot fi inserate în anuarul propus a fi realizat.

Prof. univ. dr. Simona Antofi consideră că postul de televiziune ar putea fi gândit pentru studenţi, în scopul dezvoltării abilităţilor de comunicare, în cadrul orelor de practică. Întrucât finanţarea reprezintă o problemă majoră pentru realizarea unui astfel de proiect, este necesar un studiu de fezabilitate, colegii de la jurnalism putând veni cu sugestii de un real folos.

Pentru demararea proiectului, jurnalistul Victor Cilincă a propus o variantă mai ieftină, şi anume, un post de televiziune online. Pentru publicaţia proprie a Consiliului ştiinţific, ziaristul a recomandat denumirea *Axis Libri - Anuar ştiinţific,* care a fost aprobată de toţi cei prezenţi.

Prof. dr. Zanfir Ilie consideră că toate aceste demersuri ar fi mai uşor de realizat dacă în componenţa Consiliului ştiinţific ar fi cooptat şi lector. dr. Cătălin Negoiţă, directorul Direcţiei pentru Cultură şi Patrimoniul Naţional a judeţului Galaţi, care ar asigura legătura directă cu Ministerul Culturii.

Scriitorul Corneliu Antoniu a transmis felicitări conducerii Bibliotecii „V.A. Urechia” pentru proiectele derulate în cursul anului 2013 şi a amintit despre iniţiativa propusă în şedinţa anterioară a Consiliului ştiinţific, aceea a realizării monografiei *Istoria literaturii gălăţene*, pe care o apreciază drept un document de o reală valoare, având în vedere interesul pentru mişcarea culturală de la Galaţi. De asemenea, consideră că ar trebui găsite soluţii pentru ca televiziunile din Galaţi să fie stimulate să prezinte toate evenimentele culturale. Pentru anul 2014, propune ca, în cadrul *Festivalului Naţional de carte Axis Libri,* o zi să fie dedicată cărţii străine, pentru promovarea scriitorilor de peste hotare şi a traducătorilor gălăţeni.

Cu privire la conceperea *Istoriei literaturii gălăţene*, dr. Gheorghe Bugeac propune realizarea unui comitet de iniţiativă care, în termen de 3-4 luni, să decidă asupra componenţei colectivului de autori şi a colaboratorilor.

Prof. dr. Zanfir Ilie consideră că din acest colectiv trebuie să facă parte prof. univ. dr. Simona Antofi împreună cu colegii de catedră, dar şi scriitorii gălăţeni trebuie să contribuie efectiv şi face propunerea ca până la data de 1 martie 2014 să fie stabilită componenţa echipei de elaborare, precum şi responsabilităţile fiecărui membru.

Prof. Theodor Parapiru apreciază că Editura *Axis Libri* este dominantă pe plan gălăţean şi sugerează crearea unor colecţii în cadrul acesteia.

Prof. dr. Zanfir Ilie a precizat că toate propunerile discutate vor fi analizate şi se vor face toate demersurile pentru îndeplinirea lor. În final, a mulţumit participanţilor pentru implicarea activă în discuţii şi a transmis celor prezenţi sincere urări de sănătate şi un An nou fericit, alături de toţi cei dragi!

Consiliul Ştiinţific al Bibliotecii „V.A. Urechia”

15 Ianuarie
Ziua Culturii Naționale
(ed. a III-a)

De **Ziua Culturii Naţionale**, instituită prin Legea nr. 238/2010 în data de 15 ianuarie, aceeași zi cu cea a sărbătoririi nașterii poetului Mihai Eminescu - așa cum le stă în fire gălăţenilor, care știu să-și respecte istoria și înaintașii, începând cu ora 9:30, la statuia „Eminescu și Muza", din parcul central al orașului, oficialităţile și directorii instituţiilor locale, poeţii și scriitorii, profesorii și elevii, precum și toți iubitorii de cultură și limbă au depus ghirlande și buchete de flori ca semn al respectului și frumoasei aduceri-aminte față de cel care „a fost și rămâne cea mai copleșitoare mărturie despre forma inegalabilă pe care o poate atinge geniul creator românesc, atunci când se alimentează din adâncimile fertile și insondabile ale unui fond autentic", așa cum afirma Ștefan Augustin Doinaș.

Începând cu ora 10:30, la Bibliotecă s-au reunit, în sala „Mihai Eminescu", iubitorii de Eminescu, care au avut prilejul de a participa la programul aniversar *Eminescu - expresia supremă a spiritualităţii româneşti*, realizat în colaborare cu Filiala Sud-Est a Uniunii Scriitorilor din România și Direcția Județeană pentru Cultură Galați.

Deschiderea programului, așa cum era firesc, a fost realizată de către prof. Zanfir Ilie, directorul Bibliotecii Județene „V.A Urechia", care aprecia că „astăzi, suntem pregătiţi să prețuim scrisul lui Eminescu, expresie a demnităţii și a conștiinței naționale, a talentului de excepţie, fără egal în cultura română... Ziua nașterii lui Eminescu a fost șansa existenței noastre ca popor și are locul pe care îl merită, în învăţământul românesc, în casele și în sufletele noastre pentru că Eminescu este totalul darurilor făcute nouă românilor. Dacă Uniunea Europeană l-a asumat pe Beethoven, cu Oda Bucuriei, spiritualitatea românească nu se putea identifica decât cu Eminescu, Sfânt protector al culturii române. Odată cu serbarea nașterii geniului literaturii române, culturii i se dă o altă semnificație pentru că el ne-a oferit zestrea limbii române curate și a fost militantul neobosit pentru cele mai mărețe cauze, iar din intransigența și geniul său avem multe de învățat. Acesta este realul motiv pentru care merită sărbătorit an de an, așa cum se cuvine, la nivel național".

La rândul său, profesorul Th. Parapiru concluziona că: „Eminescu este singular și este egalul celor mai mari creatori de frumos, de când există lumea. Depinde de noi, de hărnicia cu care ne vom apropia de textele sale, pentru ca acel magnific vers,

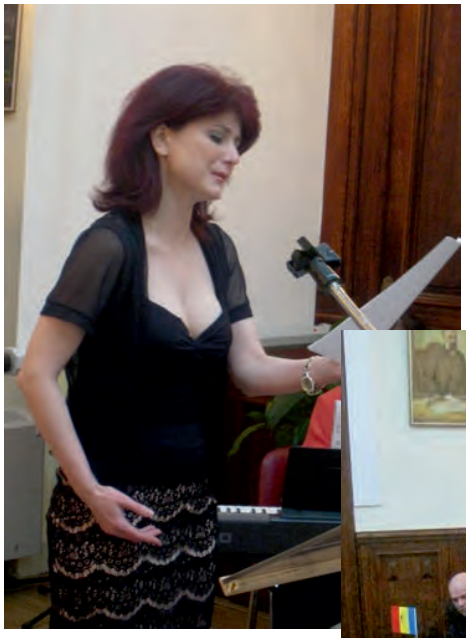

poate cel mai frumos din poezia românească, *Nu credeam să-nvăţ a muri vreodată*, să devină sursă de speranţă cu şanse de împlinire".

Scriitorul Corneliu Antoniu, a conchis că ziua poetului trebuie să fie ca „o înviere a poporului român, o zi în care fiecare om vrea să ducă acasă, aprinsă, lumina culturii acestui neam".

În cuvântul său, jurnalista Angela Ribinciuc afirma că „Eminescu e mai mult decât un nume, poet sau destin. Greu de cuprins în cuvintele pe care doar el a ştiut să le îmblânzească, e mai român decât noi toţi. E viu, dar e singur, deşi îl iubim nesfârşit. E încă nedescoperit pe deplin, după atâţia ani. Îl purtăm pretutindeni şi ne e dor de el, fie că recunoaştem sau nu. În geniul lui nemuritor, el ne-a recunoscut de mult".

Programul a continuat cu un recital poetic realizat în colaborare cu Filiala Sud-Est a Uniunii Scriitorilor din România la care au participat: Stelian Stancu, Angela Ribinciuc, Stela Iorga, Ruxandra Anton, Diana Corcan, Coriolan Păunescu, Iulian Grigoriu, elevi şi studenţi etc.

Sub titlul *Dialogul artelor* – ne-au încântat cu interpretările muzicale din creaţia eminesciană solista Adina Lazăr şi pianista Tatiana Ionaşcu, artişti ai Teatrului Muzical *Nae Leonard* Galaţi.

La ora 13:00, în Secţia de împrumut la domiciliu pentru adulţi, la parter, sub genericul *A fost odată ca-n poveşti... Mihai Eminescu*, un grup numeros de elevi talentaţi ai Liceului Teoretic „Dunărea" au susţinut un reuşit recital din opera poetului.

Aşa cum afirma Dan Berindei în discursul rostit la Academia Română de *Ziua Culturii*: „În complicatul avans într-o lume într-adevăr nouă, cea a informaticii, se cuvine să ne găsim cadrul adecvat fără a renunţa însă la ceea ce ne defineşte şi ne afirmă, apărând prin cultură caracterul uman al existenţei prezente şi, mai ales, al celei viitoare, ca pe o trainică pavăză împotriva dezumanizării".

Sentimentul renaşterii culturale împărtăşit de noi împreună cu poeţii locali şi cu personalităţile prezente ne determină să fim încrezători că demersurile noastre culturale vor continua să adune, şi în acest an, gălăţenii iubitori de cultură şi frumos la Biblioteca noastră!

La mulţi ani, EMINESCU! La mulţi ani, CULTURĂ ROMÂNĂ!

Redacţia AXIS LIBRI

Redusă la tăcere (2012), de Kristina Ohlsson

traducere de Petru Iamandi

Petru Iamandi
traducător, conf. univ. dr. Universitatea „Dunărea de Jos" Galați

Anul 1993: O adolescentă este violată în timp ce culege flori pe un câmp din apropierea casei. Poliția nu este alertată.

Anul 2008: Stockholm. Un bărbat, fără niciun act asupra lui, este călcat de o mașină. Șoferul fuge de la locul accidentului. Nimeni nu reclamă absența victimei. În altă parte a orașului un preot și soția lui sunt găsiți împușcați. Par să se fi sinucis.

Așa începe noua carte a suedezei Kristina Ohlsson, cu aceeași echipă de anchetatori din „Nedoriți" (2009), romanul (apărut în versiune românească la Editura Univers în 2012) care i-a adus Premiul Gold Pocket și recunoașterea internațională. Încercând să rezolve în paralel cele trei cazuri, inspectorul șef Alex Recht, psihologul Fredrika Begman și detectivii Peder Rydh și Joar Shalin descoperă că legătura dintre ele o reprezintă traficul de imigranți clandestini din țările arabe, un bun prilej pentru autoare de a aduce în discuție problema imigrației în țările dezvoltate ale Europei. De aceea, ca și „Nedoriți", „Redusă la tăcere" este un roman polițist cu tentă socio-politică, în care Kristina Ohlsson își sublimează experiența dobândită ca politolog, șef până de curând al departamentului antitero din Cadrul OSCE și expert în conflictul din Orientul Mijlociu și politica externă a Uniunii Europene.

Cu o intrigă complexă, ingenioasă, plină de suspans, care se desfășoară pe durata a doar câtorva zile, cu personaje bine conturate, Redusă la tăcere este un thriller mai aparte, specific scandinav, în care consecințele unor tragedii trecute continuă să bântuie prezentul, afectând chiar și viețile celor care se consideră niște simpli martori.

Prolog

Pajiștea cu iarba atât de verde, plină de flori sălbatice, fusese a ei, dintotdeauna. Nu-i venise prea greu să cadă la învoială cu sora ei; îi cedase mansarda din casa de vară, doar atât. Nu înțelegea de ce sora ei acceptase un astfel de schimb – o mansardă veche, anostă, pentru o pajiște. Dar nu spunea nimic. La urma urmei, sora ei putea să-i ceară și altceva.

Pajiștea, năpădită de buruieni, se întindea dincolo de grădina lor. Când era mai mică, cele mai înalte plante îi ajungeau până la bărbie. Acum, că era mai mare, îi ajungeau doar până la brâu. Pășea ușor pe iarbă și privea în toate părțile, simțind cum florile și tulpinile i se agață de picioarele goale. Florile trebuiau culese în tăcere, altfel nu-și mai făceau efectul. Șapte feluri, culese în ajunul solstițiului de vară și puse sub pernă. Și atunci îl va vedea pe bărbatul cu care se va mărita.

Cel puțin așa credea când era mică și culegea florile verii pentru prima oară. Sora ei o tachina.

— Pe Viktor vrei să-l vezi, spunea ea râzând.

Bineînțeles că fusese prostuță și naivă, chiar și atunci. Nu era vorba despre Viktor, ci despre altcineva. Un necunoscut.

Apoi repetase ritualul în fiecare an. Acum însă era prea mare ca să mai creadă în această superstiție veche, dar tot i se părea ceva important. Și așa nu prea avea cu ce să-și umple timpul, gândea ea cu cinism. An de an, părinții insistau să vină aici, la țară, ca să sărbătorească solstițiul de vară și de fiecare dată i se părea că e mai mult un chin. Anul acesta era și mai rău fiindcă fusese invitată la petrecerea Annei, prietena ei. Părinții Annei întotdeauna sărbătoreau solstițiul cu fast, invitându-i și pe prietenii copiilor lor.

Dar tatăl ei nu vroia să o lase la petrecere.

— Vom sărbători solstițiul ca de obicei. Adică împreună. Și așa va fi mereu, până când vei pleca de acasă.

Simțea cum o cuprinde panica. Oare tatăl eu nu vedea cât de absurd este? Mai era destul chiar și până să se gândească să plece de acasă. Atitudinea lipsită de loialitate a surorii ei înrăutățea și mai mult situația. Sora ei oricum nu era invitată la nicio petrecere și nu avea nimic împotrivă să stea tot timpul cu părinții. Mai mult de-atât, părea că-i plac musafirii care apăreau din subsol la căderea serii și erau poftiți pe veranda închisă, unde mama trăgea jaluzelele ca să nu se vadă dinafară.

Ea una îi ura. Spre deosebire de restul familiei, nu simţea niciun fel de simpatie sau compasiune pentru ei. Nişte oameni soioşi, urât mirositori, care trăiau de azi pe mâine. Care nu găseau altceva mai bun de făcut decât să se aciuiască într-un subsol, undeva, în pustietate. Care se mulţumeau cu atât de puţin. Spre deosebire de ea, care nu era niciodată mulţumită. Niciodată.

— Trebuie să-ţi iubeşti aproapele, spunea tatăl ei.

— Trebuie să fim recunoscători pentru ce avem, spunea mama ei.

De mult nu-i mai asculta.

Îl zări în clipa în care culegea a patra floare. Probabil că scosese un sunet, altfel nu l-ar fi văzut. Ridică repede privirea de pe pajişte şi flori şi simţi cum o orbeşte soarele. Nu desluşi decât o siluetă întunecată, fără vârstă, fără nume.

Îşi miji ochii şi îşi făcu mâna streaşină. A, da, ştia cine e. Îl văzuse cu câteva seri în urmă, de la fereastra bucătăriei, când tata ajunsese târziu acasă, cu un nou grup de invitaţi. Era mai înalt decât majoritatea. Nu mai în vârstă, ci mai înalt. Şi mai vânjos. Maxilarul îi ieşea în evidenţă, ca la soldaţii americani din filme. Era pătrat.

Kristina Ohlsson

Rămaseră amândoi pe loc şi se priviră cercetător.

— N-ai voie afară, spuse ea, semeaţă, ştiind totuşi că nu are niciun rost.

Nici unul dintre cei de la subsol nu vorbea suedeza.

Văzând că nu face nicio mişcare şi că nu spune nimic, oftă şi se apucă din nou de cules florile.

Campanulă.

Romaniţă.

În spatele ei bărbatul se mişcă, încet. Îi aruncă o privire pe furiş, întrebându-se unde se duce. Văzu că se apropie.

O singură dată fusese în străinătate, cu familia ei. Într-o excursie obişnuită, cu toate serviciile plătite, în Insulele Canare, unde făcuse plajă şi se scăldase în mare. Străzile gemeau de câini vagabonzi care se ţineau după turişti. Tatăl ei se pricepea de minune să-i alunge.

— Marş, striga el aruncând cu o piatră în altă direcţie.

Stratagema îi reuşea de fiecare dată. Câinele îi lăsa în pace şi alerga după piatră.

Bărbatul de pe pajişte îi amintea de câinii vagabonzi. Ochii lui aveau ceva imprevizibil, ceva indescifrabil. Poate era şi furie în ei. Se întrebă ce vrea de la ea. Chestia cu piatra nu-şi avea rostul. Se uită repede spre casă doar ca să-şi confirme ceea ce ştia deja – părinţii şi sora ei plecaseră cu maşina în oraş ca să cumpere peşte pentru masa festivă. O altă aşa-zisă tradiţie absurdă, inventată de părinţii ei ca să-şi păstreze imaginea de familie normală. Ca întotdeauna, le spusese că nu vrea să meargă cu ei, preferând să culeagă flori în linişte şi pace.

— Ce vrei? întrebă ea iritată.

Iritată şi din ce în ce mai panicată. Instinctul ei nu dădea greş, îşi dădea seama de pericol. Toate simţurile ei îi spuneau că trebuie să-şi păstreze cumpătul.

Strânse în mână tulpinile florilor, simţindu-le asprimea. Doar una mai rămăsese de cules. O simplă margaretă. O buruiană cu pretenţii, aşa o numea tatăl ei.

Bărbatul făcu alţi paşi spre ea. Apoi rămase pe loc, la câţiva metri. Faţa i se schimonosi într-un rânjet larg.

În clipa aceea îşi dădu seama ce vroia de la ea. Picioarele îi fură mai iuţi decât gândurile. Reflexul ei spinal îi anunţă primejdia şi imediat o luă la fugă. Grădina era la mai puţin de o sută de metri; strigă după ajutor, de mai multe ori. Ţipetele ei se pierdură în liniştea pajiştii. Pământul uscat înăbuşea zgomotul paşilor ei şi bufnitura, când bărbatul o trânti pe iarbă, după o urmărire de douăzeci de metri. De parcă ar fi ştiut de la început că nu va scăpa şi o lăsase să fugă doar de plăcerea de a se lua după ea.

Se zbătu ca un animal în timp ce bărbatul o întoarse cu faţa în sus şi îi smulse hainele, cu atâta putere şi atât de metodic încât creierul ei supraexcitat realiză că bărbatul mai făcuse asta şi înainte.

Şi, când totul se termină, iar ea rămase plângând în scobitura pe care corpurile lor o lăsaseră în iarbă, îşi dădu seama că niciodată nu va uita. În pumnul ei încleştat, cu degetele zdrelite de zbaterea ei fără speranţă, încă mai păstra bucheţelul de flori. Îi dădu drumul de parcă i-ar fi ars degetele. Florile erau inutile acum. Ştia deja chipul care va apărea în visele ei.

Când maşina părinţilor se opri în faţa casei, ea încă mai zăcea pe pajişte, incapabilă să se ridice. Norii păreau că se joacă stângaci pe cerul albastru. Lumea arăta neschimbată, deşi lumea ei fusese distrusă pentru totdeauna. Rămase acolo, pe pajişte, până când părinţii porniră în căutarea ei. Şi, până s-o găsească, ea devenise deja altcineva.

N.R.: roman în curs de apariţie la Editura Univers

Eudoxiu Hurmuzachi – pilon al românismului în Bucovina

Mihai Crețu
președinte
Liga Studenților Basarabeni

Libertatea fără ordine duce la anarhie, iar ordinea fără libertate la despotism. Eudoxiu Hurmuzachi

Anul acesta se împlinesc 140 de ani de la trecerea în nefiinţă a marelui român Eudoxiu Hurmuzachi. Un adevărat ambasador al românilor bucovineni, el rămâne și astăzi o figură emblematică pentru Bucovina. De aceea în cele ce urmează voi evoca în mod sintetizat o parte din activitatea acestui mare bărbat al neamului.

Eudoxiu Hurmuzachi e coborâtor dintr-o veche familie românească din Moldova. Zelul și devotamentul patriotic al acestei familii sunt cunoscute și admirate de români. Numele ei nu se pronunţă și nu se va pronunţa decât cu respect și recunoștinţă.

Membrii familiei Hurmuzachi au ocupat adesea demnităţi înalte în Moldova și familia a fost adeseori distinsă pentru meritele ei de către domnii Moldovei.

Dintre strămoșii lui Eudoxiu Hurmuzachi amintim numai pe următorii: pe Manolachi Hurmuzachi, pe care, la anul 1711 îl întâlnim în divanul lui Nicolae Mavrocordat; pe Mateiu Hurmuzachi care a ocupat mai mult timp importantul post de pârcălab al Cernăuţilor; pe postelnicul Alexandru Hurmuzachi, care în anul 1766 s-a ocupat de culegerea de documente istorice și căruia îi datorăm copia cea mai completă și cea mai corectă a cronicii lui Ioan Neculce.

Din partea mamei, Eudoxiu Hurmuzachi e înrudit, după cum dovedesc documentele, cu domnitorii Vasile Lupu, ctitorul frumoasei biserici Trei-Ierarhi din Iași, și cu Ieremia Movilă, ctitorul mânăstirii Suceviţa din Bucovina.

Când Bucovina trecu în posesia casei împărătești de Austria, o parte dintre moșiile Hurmuzăcheștilor au rămas în provincia cea nouă, altă parte rămânea în Moldova. În anul 1804 tatăl lui Eudoxiu, Doxachi Hurmuzachi, se mută la Cernăuţi și se așează definitiv la moșia sa Cernăuca.

De atunci numele Hurmuzăcheștilor e nedeslipit de ursita Bucovinei. Această familie a fost în capul culturii Bucovinei; acolo ea a luptat în zile bune ca și în zile rele cu stăruinţă, cu devotament, cu iubire pentru păstrarea naţionalităţii române și dezvoltarea individualităţii acestei ţărișoare, rămânând totodată credincioasă casei împărătești a Austriei.

Bătrânul Vornic Eudoxiu Hurmuzachi, tatăl istoricului nostru, era de-o natură veselă, sociabilă, iar focul ce îl nutrea în inima lui pentru ţară și popor, pentru orice lucru bun și frumos l-a revărsat asupra întregii sale familii. Fiii și fiicele lui au devenit cetăţeni buni, demni, respectaţi, oameni culţi și devotaţi științei și binelui.

Vornicul Eudoxiu Hurmuzachi a avut două fiice și cinci fii. Cultura tuturor a fost atât de aleasă, atât de mult lucraseră ei pentru ţară și naţiune, încât vor rămâne întotdeuna ca exemple demne de imitat.

Eudoxiu avu ca om politic și de stat, o influenţă mare și decisivă asupra patriei lui. Însemnătatea lui însă pe câmpul științei trece peste marginile Bucovinei și chiar ale ţărilor locuite de români.

Eudoxiu Hurmuzachi s-a născut în anul 1812 la moșia părintească Cernăuca, situată nu departe de capitala micului Ducat. Studiile sale gimnaziale le-a săvârșit la liceul din Cernăuţi; studiile umanitare și de drept le-a urmat împreună cu fratele său Constantin, la universitatea din Viena.

În anul 1850 ministrul de justiţie, Schmerling, îl numi membru în comisia pentru elaborarea unui lexicon românesc de terminologie juridică. În afară de aceasta, Eudoxiu mai lua asupra sa și examinarea cărţilor românești de școală pentru Bucovina și câţiva ani la rând el îngriji traducerile în românește a edictelor împărătești și a legilor.

Jurisprudenţa nu era ţelul ce și-l fixase Eudoxiu Hurmuzachi pentru studiile sale. Altă știinţă îl atrăgea, altă știinţă domina cugetările sale. El se dedicase istoriei chiar din capul locului cu toată ardoarea unui june studios. De aceea, el nici nu părăsi Viena după terminarea studiilor sale universitare, ci stătu un lung șir de ani acolo, dedat cu totul studiilor istorice. Zelul, pasiunea sa pentru știinţă îi deschide înainte de anul 1848 ușile arhivei imperiului austriac. Din acel moment el își consacră întreaga viaţă, timp de trei decenii investigaţiilor privitoare la istoria românilor.

Aceste cercetări, aceste lucrări neobositul învăţat nu le-a părăsit niciodată. În mijlocul celor mai vii şi arzătoare lupte politice, în timpuri de victorie ca şi în ore de tristeţe, el nu scapă un singur moment din ochi lucrarea lui, rămase credincios ştiinţei căreia se dedase cu o adevărată predilecţie şi iubire. Acestor cercetări le datorăm copioasa colecţie de documente şi fragmentele unei istorii a românilor.

Anul 1848 îl află pe Eudoxiu Hurmuzachi în Viena. Precum Bucovina a fost şi ea atinsă de suflarea care împingea atunci toate popoarele Europei apusene spre o dezvoltare individuală şi spre libertate, asemenea şi Eudoxiu Hurmuzachi nu putea să rămână un privitor nepăsător la cele ce se întâmplau. El intră cu atât mai mult entuziasm în mişcarea ce turmenta continentul nostru, cu cât întreaga sa familie era focarul în jurul căruia se luptau bucovinenii pentru independenţa naţională şi autonomie bisericească a ţărişoarei lor.

În Viena el luase parte cu entuziasm la evenimentele din martie şi s-a înrolat chiar în garda naţională. Pe la finele anului 1848 el veni la Cernăuţi şi de atunci încoace a avut un rol însemnat la reforma constituţională a Bucovinei.

Mai întâi el se făcu colaborator la foaia politică „Bucovina", publicată în limba română şi în cea germană de fraţii săi George şi Alecu, foaie care contribui mult ca să pregătească ţara la o eră nouă. Lupta ce se încinsese acolo era lupta elementului român în contra elementelor slavone – fie acestea ruteneşti sau leşeşti. Din ea românii ieşiră victorioşi şi conducătorii spre această victorie au fost Eudoxiu Hurmuzache – tatăl, cu fiii săi Eudoxiu, Alexandru, George şi Neculae, în jurul cărora se grupară toate elementele bune şi viabile ale naţiunii. Astfel intră în viaţa publică.

El dezvoltă şi pe acest câmp de acţiune un zel neobosit şi o activitate unită cu multe sacrificii, însă nu a pierdut nicicând din vedere cercetările sale ştiinţifice. El a rămas pururea credincios studiilor sale istorice.

Întâiul act politic a lui Eudoxiu Hurmuzachi a fost petiţia prezentată în anul 1849 la Kremsier împăratul Austriei în numele Bucovinei. Succesul lui Hurmuzachi a fost unul deplin. Prin silinţele sale şi ale celor de o convingere cu el, o diplomă împărătească declara Bucovina ducat independent, separat de Galiţia, şi-i dărui o adunare provincială (Dietă) şi o stemă proprie. E adevărat că în anul 1860, sub ministerul Goluchowski s-a făcut încercarea de a revoca imunităţile diplomei împărăteşti, dar reîncorporarea Bucovinei cu Galiţia nu a avut decât o durată scurtă. O petiţie nouă, compusă de Eudoxiu Hurmuzachi şi acoperită cu semnături foarte numeroase s-a prezentat iarăşi împăratului şi sub ministeriul Schmerling s-a recunoscut din nou şi s-a întemeiat trainic ceea ce dreptatea cea bună şi suferinţele mult timp îndurate nu mai putea pierde.

Eudoxiu Hurmuzachi dezvolta în această luptă un tact politic atât de însemnat, un zel patriotic atât de înflăcărat, un devotament pentru lucrul public atât de depărtat de orice priviri egoiste, încât toţi concetăţenii lui într-o singură voce îl ridicară în fruntea conducătorilor. El a fost ales de câmplungeni membru al Dietei provinciale, cu al cărei prestigiu a fost investit de împărat, iar Dieta Bucovinei îl trimise la Viena să ocupe un loc în parlamentul imperiului. Aceste posturi le-a ocupat Eudoxiu Hurmuzachi cu un devotament neclintit, demn de urmat, de toată admiraţia, până în martie 1874, când a fost răpit, prin moarte, ţării şi naţiunii.

Recunoscându-i-se meritele pentru împărăţie şi ţară, Eudoxiu Hurmuzachi a primit în februarie 1873 titlul de baron. Această onoare i s-a conferit pe temeiul vechii sale nobilităţi şi al recunoscutului titlu de cavaler pe care l-a avut familia sa[1].

Cauza pentru care a luptat Eudoxiu Hurmuzachi este actuală iar exemplul său este unul demn de urmat pentru generaţiile prezente şi viitoare. Lângă biserica din Cernăuca o cruce mare de stejar indică locul unde zac osemintele lui Eudoxiu Hurmuzachi. Trec ani, trec zeci de ani şi acest mormânt nu este îngrijit. Doar din când în când se adună în jurul acestui mormânt un mănunchi de admiratori care în cuvinte elocvente reamintesc memoria aceluia care s-a străduit cel mai mult ca Bucovina să îşi menţină caracterul românesc. Suntem încredinţaţi că neamul românesc care nu este ingrat faţă de marii săi oameni politici, îşi va aduce aminte de acela care doarme la Cernăuca şi-i va ridica un mausoleu pentru a feri de deteriorare rămăşiţele aceluia care a fost cel mai demn fiu al Bucovinei şi un bărbat valoros al neamului nostru[2]. Au trecut 90 de ani de la acel discurs şi vicisitudinile istoriei au făcut ca osemintele lui Eudoxiu Hurmuzachi să fie în afara României. Totuşi, este îmbucurător faptul că astăzi avem o instituţie aflată în subordinea Ministerului Afacerilor Externe care îi poartă numele.

Note:

1. Fragmente din *Istoria Românilor,* de Eudoxiu Baron de Hurmuzachi, Ediţia Ministerului Cultelor şi al Învăţăturilor Publice, Tomul Întâi de Eudoxiu Cavaler de Hurmuzachi, Introducere.

2. Eudoxiu Hurmuzachi, *Societatea pentru cultura şi literatura română în Bucovina*, Discurs festiv rostit la 23 martie 1924 cu prilejul serbării semicentenarului morţii sale în sala Teatrului Naţional din Cernăuţi de profesorul Teodor Bălan.

La aniversarea istoricului și omului de cultură Vasile Alexandrescu Urechia

(15/27 febr. 1834 Piatra Neamț – 22 nov. 1901 București)

Camelia Toporaș
șef serviciu Referințe, Biblioteca „V.A. Urechia”

Anul acesta se împlinesc *180 de ani de la nașterea istoricului, profesorului universitar, scriitorului, politicianului și omului de cultură Vasile Alexandrescu Urechia*, al cărui nume a devenit pentru gălățeni sinonim cu depozitul de cultură pe care îl reprezintă Biblioteca Județeană „V.A. Urechia”.

Fiu al clucerului Alexandru Popovici și al Euphrosinei Photinia, *Vasile Alexandrescu Urechia* și-a început studiile în școli particulare, devenind ulterior bursier al Academiei Mihăilene din Iași, acolo unde și-a schimbat numele, din Popovici, numele avut la botez, în Alexandrescu (după prenumele tatălui). Aflând din hârtiile familiei că își trage originea de la vechiul cronicar al Moldovei, și-a adăugat apoi numele de *Urechia*, mândru fiind de ascendența pe care o descoperise.

Istoric, animator al vieții culturale, profesor, scriitor, senator, deputat, ministru al instrucțiunii publice, primul român aspirant la Premiul Nobel, pătruns de o puternică dragoste pentru țară și limba strămoșească, Urechia a fost pe tot parcursul vieții un luptător înflăcărat pentru desăvârșirea unității naționale și pentru cultivarea conștiinței naționale.

Elogiat de Bogdan Petriceicu Hasdeu cu formula de „sublim agitător pentru binele și mărirea neamului românesc”, V.A. Urechia a înființat și condus importante instituții culturale (*Societatea Transilvania, Societatea Macedo-Română, Liga pentru Unitatea Culturală a Tuturor Românilor*) și a contribuit permanent la răspândirea culturii românești, inițiind sau patronând instituții esențiale, precum Ateneul Român, Academia Română, Muzeul de Antichități, Teatrul Național, Școala pentru Învățătura Poporului Român, Școala Normală „Carol I”, Conservatorul de Muzică și Declamație, Școala de Belle Arte, Universitatea din Iași.

Alături de intensa activitate culturală, Vasile Alexandrescu Urechia și-a urmat în paralel vocația de profesor de istorie și de literatură română la universitățile din Iași și apoi București, până aproape de sfârșitul vieții, pentru că, așa cum declara într-un cuvânt inaugural, își dorea să izbutească a aprinde în inima studenților săi „acel sentiment, care fie-mi permis a-l numi eu pentru prima oară, cu numele dulce de Românism”.

Atașându-se de plaiurile gălățene prin prisma funcțiilor politice deținute de-a lungul timpului (deputat și senator de Covurlui, actualul județ Galați), *V.A. Urechia a lăsat moștenire orașului Galați* toată truda sa de o viață, volumele și documentele pe care le-a adunat pe cheltuiala sa constituind darul de suflet oferit gălățenilor iubitori de carte, *nucleul în jurul căruia s-a ridicat instituția Bibliotecii ce îi poartă numele*. În această bibliotecă se află și astăzi miile de volume, manuscrise și documente donate, alături de opera sa istorică, literară și publicistică, toate acestea conturând imaginea personalității care a fost Vasile Alexandrescu Urechia, de unde transpare cu preponderență patriotismul, firul călăuzitor al vieții sale.

Considerat de Petru Vulcan „podoaba și mândria neamului românesc”, înscris în „pleiada care formează constelațiunea bărbaților de frunte ai României”, *Vasile Alexandrescu Urechia* trăiește în continuare prin opera ce a lăsat-o urmașilor săi, prin edificiile la a căror construire și-a adus aportul și nu în ultimul rând, prin vorbele de duh ce le-a lăsat spre luare aminte umașilor săi: *„Cultura este arma cea mai puternică. O națiune incapabilă de a se putea dezvolta, este incapabilă de a-și apăra existența. De aceea toate națiunile, recunoscând cultura de primă condiție a existenței și măririi lor, s-au străduit să-și întrebuințeze toate forțele spre a înainta în cultură... Ce va fi această țară cultivată, dacă proprietarii ei nu vor poseda cultura necesară pentru a-i putea apăra existența? Căci astăzi cultura este arma cea mai puternică și neînvingibilă!”*

Vasile Alexandrescu Urechia se înscrie astăzi în galeria marilor personalități ale neamului românesc, gălățenii fiindu-i veșnic recunoscători pentru valorosul tezaur de cultură și de istorie lăsat moștenire urbei.

Editura „AXIS LIBRI”

a Bibliotecii Judeţene „V.A. Urechia„ Galaţi

semnalează următoarele apariţii:

2012

Ion Ionescu's Story / Ion Manea
A şaptea poartă / Maximilian Popescu-Vella
Animale politice / Ilie Z. Pleşcan
Visuri ilegale / Ilie Z. Pleşcan
Valori din două veacuri / Theodor Codreanu
Între Dionys şi Afrodita / Rareş Strat
The American Film / Grid Modorcea
Lumea fotografie pe internet / Ştefan Andronache
Evadări ratate / Constantin Vremuleţ
Parabola: Scarabeul... albastru / Ilie Tănăsache
Caragiale şi Galaţiul / Biblioteca Judeţeană „V.A. Urechia” Galaţi
Surâsul spiritului: Convorbiri elective / Tănase Dănăilă
Emil Cioran: Mărturii şi referinţe / Ionel Necula
Moşia / Ioan Toderiţă
Galati: Travel guide / Zanfir Ilie, Pompiliu Comşa
Fum negru, fum alb / Ion Grosu
Pluta din Bădălan la New York / Grid Modorcea
Amorul la binea / Grid Modorcea
Ninsori pe clape de pian / Gheorghe Gurău
Umbre chinezeşti / Kai Xin
Expectaţia nobelului / Oana Dugan
Anuarul evenimentelor culturale 2013
Astra Bălan: 10 ani de activitate / Ioan Roman, Rodica Roman

2013

Incompatibila noapte / Coriolan Păunescu
Regele ghioceilor / Ion Manea
Sărutul lui Simun / Rareş Strat
Viaţa ca o poveste lagărul - un coşmar / Lina Codreanu
The cork from Badalan to New York / Grid Modorcea
Caietele Colocviilor Constructorilor de Nave 2011 nr. 2
Oameni în memoria Galaţiului: Aniversări 2011
Umbra sunetului / Valentina Leonte
Vâltoarea clipelor eşarfe / Ioan Toderiţă
Faţete ale publicistului şi memorialistului V.A. Urechia / Zanfir Ilie
Non moriro' a causa della mia morte / Mihail Gălăţanu
Ochiul de sticlă / Katia Nanu
Fie ca morţii să rămâna morţi / Rareş Strat
La triste France / Rareş Strat
Aventurile lui SpiderVlăduţ: Banda Şobolanilor / Iulian Voicu

◇◇◇

SALONUL LITERAR AXIS LIBRI: EPIGRAME
ION GROSU pag. 36
VASILE MANOLE pag. 37
IOAN FĂRCĂȘANU pag. 37
GALERIA DE ARTĂ
TEODOR VIȘAN - Natură statică cu floarea Crăciunului; Flori de primăvară pag. 38
MIHAI GHEORGHE CORON - Pescarul; Satul românesc pag. 39
MARIA DUNAVĂȚU - Tristețea sufletului pag. 40
LOCALIA
EUGEN DRĂGOI - Mănăstirea de la Gura Bârlăjiței, un dosar care rămâne deschis (II) pag. 41
PERSONALIA
LIVIA CIUPERCĂ - Îmbrățișări în ritmuri dunărene: Omagiu scriitorului Mircea Ionescu la 75 de ani de la naștere (II) pag. 43
IONEL NECULA - Moștenirea Nataliei Negru (II) pag. 44
MARIA STANCIU - Jurnalul unei misiuni spațiale: Generalul maior (r) Dumitru Dorin Prunariu Ambasadorul românilor în Cosmos (II) pag. 47
REFLECȚII DIALOGICE
DUMITRU BRĂDĂȚAN - Suferința este normală (Ultima învățătură despre faptul că noi nu ne sfârșim) pag. 50
GHIȚĂ NAZARE - Interviu cu Aurel Manole pag. 52
CORNELIU STOICA - *Pictura rămâne un simbol al statorniciei și-al echilibrului lumii* Interviu cu Mala Zamfirescu-Bedivan pag. 54
CUTIA DE REZONANȚĂ
MARIN NĂSTASE - Aproapele meu, Aurolacul pag. 58
ANDREEA-VIOLETA BOBE - Povestea lu' moș Zgârâie-Brânză pag. 60
VICTOR CILINCĂ - Jihad pag. 62
ANDREEA ANDRUNACHE - Picături de suflet pag. 64
IULIA DOMNIȚEANU - Pe mal... pag. 65
ION MANEA - Principiul reversibilității pag. 68
NICOLAE BACALBAȘA - Educația sanitară pag. 70
CONFLUENȚE CULTURALE
THEODOR PARAPIRU - „Focul și flăcările Gheenei" / „Le feu de la Géhenne" / „The Fire and Flames of Hell" pag. 71
LINA CODREANU - Temeiuri culturale (I) pag. 72
ADRIAN DINU RACHIERU - Pentru o nouă istorie literară pag. 74
a.g. secară - Conștiința față în față cu Pavlov… pag. 77
POMPILIU COMȘA - Semn de admirație pentru Vasile Burlui dintr-un teatru al minții pag. 78
BIANCA STEPHANIE ION - Orașul teilor, prin ochi de copil pag. 80
MARIA-FLORINA CAVAL - Nichita Stănescu - existența poetului, izvor pentru limba poezească pag. 82
CONSTANTIN TRANDAFIR - Generația de aur, '60 pag. 84
TITI DAMIAN - Moșia de Ioan Toderiță sau realul îmbrăcat în haina fabulosului trecut prin filtrul amintirilor pag. 86
EVENIMENT
CONSTANTIN MARINESCU - Ecoul pe plan național și internațional al alegerii domnitorului Alexandru Ioan Cuza pag. 89
Ședința Consiliului științific al Bibliotecii Județene „V.A. Urechia" Galați - decembrie, 2013 - pag. 91
15 Ianuarie Ziua Culturii Naționale (ed. a III-a) pag. 93
SEMNAL EDITORIAL
KRISTINA OHLSSON - Redusă la tăcere; trad. Petru Iamandi pag. 95
MEMENTO
MIHAI CREȚU - Eudoxiu Hurmuzachi – pilon al românismului în Bucovina pag. 97
CAMELIA TOPORAȘ - La aniversarea istoricului și omului de cultură Vasile Alexandrescu Urechia (15/27 febr. 1834 Piatra Neamț – 22 nov. 1901 București) pag. 99

◇◇◇

Iisus răstignit (Răstignirea mică), 1634
Pointe sèche (13,5 X 13,9)
Semnată şi datată sus mijloc: Rembrandt f., 1634.

Gravură existentă în albumul Recueil de Quatre-Vingt-Cinq Estampes originales dessinées et gravées par Rembrandt, Paris: Ches H.-L. Basan, [sec. XVIII], aflată în Colecțiile Speciale ale Bibliotecii Județene „V.A. Urechia”Galați

1844- 9603